

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים-וארבע של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ב' ניסן תש"ם (19 מארס 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 12:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

משנה למזכיר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחה על שולחן הכנסת הדעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא תכנית קבוצתית לערי פיתוח, סעיף ד' (2).

היו"ר פ. שינמן :

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. תחילה נשמע הדעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. שאילתות ותשובות

הפעילות כוללת קיום קורסים למדריכי ספורט לשכונות, הכנת בנות לגיוס לצה"ל בעזרת קרן היובל של בנק לאומי לישראל, שיקום נוער במסגרות הכשרה מקצועית ומפת"נים (מפעלי תעסוקה לנוער) והגברת פעולות עובדי חבורות החוב.

3. צעירים המשתתרים מבית-הסוהר אשר להם גם צו מעון מטופלים על-ידי רשות חסות הנוער או על-ידי שירות המבחן לנוער. צעירים אחרים מטופלים על-ידי היחידה לטיפול באסיר או על-ידי האגודות המתנדבות לשיקום האסיר. לאחרונה מינתי ועדה בין-משרדית בהשתתפות כל הגורמים הפועלים בתחום זה ובראשותו של מנכ"ל משרד, אשר מתפקדה לייצץ לי בכל הנוגע למדיניות שיקום האסיר ולתאם את פעולות הגופים הפועלים בתחום זה.

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד) :

ושאלתי מתייחסת לתשובה לשאלה מס' 3. האם ידוע לכב' השר שהמציאות היא כזאת שהנוער המשתתף במסגרות או מבתי-הסוהר מושלך למעשה לרחוב ? אין מי שיטפל בו. אין לו היכן לישון אם אין לו מקום בבית והוא נתון לחסדי הרחוב. הדרך היחידה הנראית לו היא הדרך בחזרה — — —

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אין ספק שאתה צודק ואני יודע מקרים רבים מסוג זה. אנחנו משתדלים כמיטב יכולתנו לעזור בנושא, הן על-ידי שירותים שלנו והן על-ידי שירותים שהם רצוניים, כמו האגודות לשיתור תאסיר וגם היחידה לטיפול באסיר שאנחנו הקימו. יחד עם זאת אני רוצה להוסיף שברור גם שגישת הציבור הרחב מהווה כאן גורם חשוב.

דב שילנסקי (הליכוד) :

הציבור אדיש.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

כן, הציבור אדיש. הוא רגיש לבעיה אבל הוא אדיש כשזה בא אל האסיר המשתתף, וכזה הוא המצב בקרב המעסיקים בשירותים הציבוריים ובסקטור הפרטי. הבעיה

היו"ר פ. שינמן :

ואנו עוברים לסעיף 4, שאילתות ותשובות. רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה להשיב לשאילתות של חברי הכנסת.

4649. הטיפול בנוער עברייני

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :

בתשובה לשאילתה שלי מס' 1410 אמר כבודו ב-17 למאי 1978 כי עד סוף שנת 1978 יחסרו כ-100 מקומות במעונות נעולים, כי בגלל מגבלות במשאבים אין פועלים די הצורך לתנאי שיקום לנוער שעל סף העבריינות וכי נכונה באופן חלקי הטענה שאין פתרון לצעירים המש-תתרים מבתי-הסוהר וכי הטיפול בהם לקוי.

שאלתי לכבוד השר :

1. א. כמה מקומות חסרו במעונות נעולים עד סוף 1978 ?

ב. האם חסרים מקומות גם כיום, כמה, מדוע ומה יש בדעת כבודו לעשות בנודון ?

ג. מה קרה עם הנוער שהיה צריך להימצא במעונות נעולים ?

ד. האם ידוע לכבודו ששופטים גמנעו מלצוות על שליחת למעונות נעולים אלה, שטובת הנוער דרשה זאת, בגלל ידיעתם שאין מקומות פנויים בהם ?

2. מה פועל משרד כבודו מאז ה-17 למאי 1978 ועד עתה למען תנאי שיקום סבירים לנוער שעל סף העבריינות ?

3. מה הוא הפתרון שמשרדו נותן לצעירים המשתתפים מבתי-הסוהר, האם הטיפול בהם עדיין לקוי ואם כן, מה יש בדעת כבודו לעשות למען שיפור המצב ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

1. עד סוף שנת 1978 חסרו מקומות הנעולים כ-20 מקומות. כיום לא חסרים מקומות לנוער שלגביהם ניתן צו מעון נעול. נכון שבתקופה שבה חסרו מקומות במעונות נעולים גמנעו בתי-משפט לנוער מלצוות על שליחת נעורים למעונות נעולים.

2. קיימת פעילות ענפה בקרב חבורות רחוב ונעזרות במצוקה המיועדת בעיקרה לאוכלוסיה שעל סף העבריינות.

שלה המעסיקים מתנדבות והם משרדי הבריאות, החינוך והתרבות והעבודה והרווחה, וזאת בהתאם למספר המתנדבות המופעלות על ידם.

8-10. משרדנו מקיים פיקוח על הפעולות הנעשות על-ידי האגודה תוך שימוש בכספים המועברים לה על-ידינו וזאת על-פי תווה עם האגודה.

5414. העמקת הפער ואי השוויון בחברה הישראלית

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980):

בעתון "ידיעות אחרונות" פורסם ששר העבודה והרווחה פנה אל שר האוצר במכתב שבו נאמר: "הפערים בחברה ואי השוויון בהתחלקות ההכנסה והעושר הלאומי נמצאים באחרונה שוב בקו עלייה לאחר תשע שנים רצופות של צימצום וירידה. המשכן של מגמות אלה עלול להוביל להתפרצות חברתית".

בוכח תשיבות הדעה זו של השר המבליטה את המגמה של מדיניות הממשלה רצונית לשאול את כבוד השר:

1. מה היה מדד אי השוויון בחברה הישראלית בשנים 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977?
2. מה היה מדד אי השוויון בחברה בשנים 1978, 1979?

3. מה הוא חלקם של שני העשירונים העליונים ושני העשירונים התחתונים בחלוקת ההכנסה הלאומית בכל אחת מהשנים מ-1971 עד 1979 ועד בכלל?

4. כמה משפחות שכירים נמצאו מתחת לקו העוני בשנים 1976, 1977, 1978, 1979?

5. מה היו הסיבות שגרמו לנסיגה ולהעמקת הפערים ואי השוויון בשנים האחרונות?

6. מה היתה פעולת משרד העבודה והרווחה למניעת תופעה זו?

7. האם תעמיק המדיניות הכלכלית והחברתית של הממשלה לשנת 1980/81 את הפער החברתי או תצמצמו?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כייץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1, 2, 3 ו-4: הריני מעביר במישרין לחברת הכנסת הנכבדה את הנתונים המבוקשים. לגבי שנת 1979 אין עדיין נתונים.

5. הסיבה העיקרית, לדעתנו, לנסיגה ולהעמקת הפער ואי השוויון נובעת משחיקה של שיעורי הקיצבאות והתמיכות ואי עידכון המלא בתקופת האינפלציה הגבוהה.

6. הבאתי לכנסת הצעת חוק לתיקון חוק הביטוח הלאומי בעקבות ממצאי ועדה ציבורית שמינית בראשותו של פרופ' בן-ציון. ההצעה כוללת שינויים יסודיים בשיטת עידכון הקיצבאות של הביטוח הלאומי.

7. לא אוכל לקבוע בשלב זה מה הן השלכותיה של המדיניות הכלכלית על הפער החברתי.

5416. מסירת עבודות לחברות זרות

חברת-הכנסת א. רון שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980):

כפי שפורסם בעתונות החליט ברוב קולות הדירקטוריון

היא בעיה חמורה מאוד. אנחנו משתדלים כמיטב יכולתנו לעשות ככל שניתן באמצעים שיש בידינו.

4799. בנות בשירות לאומי

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ז' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה בנות התנדבו לשירות לאומי מאז נכנס לתקפו התיקון בחוק שירות בטחון?

2. האם חלה עלייה במספר המתנדבות לשירות הלאומי ובאחוז שהן מהוות בכלל שנתון חיבות הגיוס?

3. מה הוא משך שירותן של הבנות בשירות הלאומי?

4. מה הם תנאי השירות — שכר, דירה וכלכלה?

5. מי הוא הגוף המטפל בנחש?

6. מה הוא תקציבו?

7. מה הם מקורות המימון לתקציבו?

8. האם קיים פיקוח מטעם משרד העבודה והרווחה על גוף זה?

9. ואם כן, מה הוא טיבו של הפיקוח ועל-ידי מי הוא נעשה?

10. אם לא, מדוע?

היו"ר פ. שינמן:

השאלתה היא של חברת-הכנסת אורה נמיר. מאחר שהיא איננה תימסר התשובה לפרוטוקול.

אסתר הרליץ (המערך):

אני מבקשת שכבוד השר ישיב לשאלתה.

שר-העבודה והרווחה י. כייץ:

אני מצטער שחברת-הכנסת אורה נמיר אינה נמצאת באולם.

זאב כייץ (המערך):

היא נמצאת בחוץ-לארץ.

שר-העבודה והרווחה י. כייץ:

היא בכל זאת אינה נמצאת באולם. אם חברת-הכנסת הרליץ מבקשת אני מוכן לקרוא את התשובה. אני רוצה רק לציין שיש חלק של אינפורמציה, בעיקר לגבי חילול צה"ל, שלא אוכל למסור פה. אבל ברור שכל חבר כנסת יכול לפנות לאשכנח שר הבטחון ולקבל את האינפורמציה בנושא.

1-2. בשנת תשל"ט התנדבו 906 בנות; בשנת תש"ם התנדבו כ-1,300 בנות, היינו עלייה של כ-20 אחוז. תשובתי איננה מלאה בגלל הגורם שציניתי קודם.

3. משך שירותן של הבנות הוא שנה או שנתיים; רוב הבנות משרתות שנה אחת; השנה פרעלות כ-200 בנות במסגרת שנת התנדבות שנייה.

4-5. "האגודה להתנדבות בעם" הדואגת לדירור, לכלכלה ולדמי כיס למתנדבות.

6. תקציב האגודה נקבע לפי מספר הבנות המתנדבות לשירות. בשנה זו משלם משרדנו כ-2,800 לירות בעד כל בת מתנדבת.

7. האגודה מקבלת השתתפות כספית ממשרדי המזר

מפי ראש העיר הצעיר והנמרץ של עפולה, מר עובדיה עלי, שמעתי כי בעיית האבטלה בעפולה, שהינה כיום אחד מקומי האבטלה בארץ, הולכת ומחמירה.

אודה לכבוד השר אם יאיל להשיב לי :

מה יש בדעתו לעשות כדי שבירת העמק תרד, לאחר שנות תרדמה רבות, ממפת וחסר התעסקות בארץ ?

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ן :

משרדי ערך סקר מקיף על בעיות התעסוקה בעיר עפולה וסביבתה. בעקבות ממצאי הסקר הוקם צוות בין-משרדי, בראשות מנכ"ל שירות התעסוקה, שתפקידו ליישם את ההמלצות שמטרתן לאפשר למפעלים להגביר את הייצור ולהרחיב את מקורות התעסוקה בעיר. כבר עתה, כתוצאה מפעילות הצוות, נוספו 87 מקומות תעסוקה בעיר. עוד עשרות מקומות נוספים צפויים להיחוסף בקרוב. רק הבוקר טיפלנו בוועדת השרים לתעסוקה בנושא זה ואשמח להעביר לך פרטים כדי שתוכל לראות את הממצאים וההמלצות.

5647. מחסור במספלות במעון למסגרים "חברת נעורים" בתל מונד

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולילני שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ס (20 בפברואר 1980) :

פנה אלי ועד הנורים של ילדים החוסים במשן "חברת נעורים" בתל מונד והודיע לי כי עקב הקפאת התקנים והאיסור על קבלת עובדים חדשים במקום אלה החובים את העבודה יאלץ מנהל המעון לשלוח חניכים חזרה לביתיהם בשל חוסר במספלות.

בהתחשב בהשלכות השליליות שההינה מכך שילדים הסובלים מפגור שכלי יישלחו לבתייהם בגלל האיסור למלא את התקן החסר רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם תואמת טענה זו את המציאות ?
2. מה הוא מספר הילדים החוסים במעון תל מונד ?
3. מה הוא התקן הדרוש לטיפול בילדים מפגרים במוסד ?
4. מה יש בדעת משרד העבודה והרווחה לעשות כדי למנוע בשלב זה שלחת התניכים חזרה לבתייהם ?
5. האם יבטח מילוי התקנים כדי לאפשר את הפעלת התקנה של המוסד בעתיד ?

תשובת שרי-העבודה והרווחה י. כ"ן :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הופשרו משרות למעון למסגרים "חברת נעורים" וכן במעונות אחרים. כן אושרה קבלת עובדים ארעיים.
2. במעון 436 חניכים.
3. בתקן המוסד 196 משרות. 54 מהן אינן מאוישות.
4. אין בכוחת המשרד לשלוח חניכים לבתייהם.
5. אנו פועלים למציאת כוח אדם מתאים לאיוש התקנים. ברצוני לציין שמרבית התקנים הבלתי-מאוישים הם בתחומי המזון, הנקיון והשירותים. בתחומים אלו מפעיל המוסד שירותים קנויים.

של חברת החשמל למסור את עבודת בניית המזח לפריקת הפחם במ"ד חדרה — עבודה ששוויה 120 מיליון לירות — לחברה איטלקית. עד כה היה ידוע כי למרות המיתון המתחיל לשרור מסרה הממשלה עבודות בהיקף של 25 מיליארד לירות בשדות התעופה בנגב לחברות אמריקניות המעסיקות פועלים מתאילנד, לחברות ורות משווייץ ומ-צרפת את הקמת 12,500 חילות שיכון טרומיות, עבודה בהיקף של 12 מיליארד לירות, ולחברה דנית את עבודת ההרחבה של המזח בחיפה.

אבקש להשיב לי :

1. האם מסירת העבודה של בניית המזח בחדרה לחברה איטלקית קשורה גם היא למדיניות שהממשלה נוקטת ?

2. האם נעשה צעד זה באישור משרדך ?

3. האם דואג משרדך לעבודה גם לפועלים ישראליים ?

תשובת שרי-העבודה והרווחה י. כ"ן :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הממשלה אינה נוקטת מדיניות של מסירת עבודות לעובדים תושבי חוץ.

2. עריכת המכרז היא בתחום סמכותו של משרד האנרגיה והתשתית. עד עתה לא נתבקש משרדי לאשר העסקה של עובדים זרים בפרייקט זה.

3. כן.

5525. פיטורי נערים עובדים

חברת-הכנסת ת. טובי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט תש"ס (13 בפברואר 1980) :

לפי פירוטומים בעתונות יש תכנית לפטר נערים עובדים באחוז גדול יותר מאחוז הפיטורים של עובדים בע"ב. בות התכנית הכלכלית של הממשלה וזאת בטענה שעדיף לפטר נער במקום עובד שהוא בעל משפחה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם קיימת במשרד העבודה והרווחה או במשרד ממשלתי אחר תכנית לפטר נערים עובדים ? מה הוא מספר העובדים העומדים לפני פיטורים ומה הוא האחוז של המועמדים לפיטורים בקרב הנותר העובד ביחס לכלל המועמדים לפיטורים ?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול למניעת פיטורי נערים עובדים כדי שלא להגדיל את מספרם העצום — יותר מ-20 אלף — של נערים שלא עובדים ולא לומדים ?

תשובת שרי-העבודה והרווחה י. כ"ן :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא קיימת תכנית כזאת.
2. משרדי עושה ככל שניתן כדי למצוא תעסוקה חלופית ואירגון הכשרה מקצועית לנערים חסרי תעסוקה. כידוע, אין הממשלה צד להליכי פיטורים.

5528. אבטלה בעפולה

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בשבט תש"ס (13 בפברואר 1980) :

5654. תשלום קיצבת זיקנה לאשה נכה

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ס (20 בפברואר 1980):

הובא לתשומת לבי על-ידי המזכיר הארצי של איגוד העובדים הסוציאליים מקרה של אשה שהפסיקה לקבל קיצבת נכות בהגיעה לגיל 60 אך איננה מקבלת קיצבת זיקנה מאחר שלא היתה לה תקופת אכשרה. פרטי המקרה מפורטים במכתב אליך מיום 25 בנובמבר 1979.

אי לכך רצוני לשאול את כבוד השר:

א. האם ייתכן שאשה שתשלום קיצבת נכות שקיבלה נפסק בהגיעה לגיל 60 אינה זכאית לקיצבת זיקנה בגיל זה, הן על-פי החוק והן על-פי הסכמים במסגרת סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי?

ב. אם כן, מה יש בדעת כבוד השר לעשות כדי לתקן מצב זה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלות א—ב: נכון הדבר שנדרשת תקופת אכשרה של 5 שנים לצורך הזכות לקיצבת זיקנה אף למי שהיה קודם לכן נכה. יחד עם זאת קובעות התקנות כי נכה עקרת בית שקיבלה קיצבת נכות לפי דרגת נכות של לפחות 75% במשך שנה אחת לפחות לפני הגיעה לגיל הזכות לקיצבת זיקנה, מובאת תקופת תשלום קיצבת הנכות במניין תקופת האכשרה. לפיכך מצטמצמת הבעיה רק למקרים נדירים, של מי שנעשתה נכה בגיל 55 ומעלה או שנכותה פחותה מ-75%. יחד עם זאת הוריתי למוסד לביטוח לאומי לבדוק את האפשרות לפתרון בעיה מסוימת.

5655. החרפת האבטלה בקריית-שמונה

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזולינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ס (20 בפברואר 1980):

מזכיר מועצת פועלי קריית-שמונה, מר מיכאל יעקבי, מסר שמספר המובטלים בקריית-שמונה בסוף חודש דצמבר 1979 מסתכם ב-300 איש ועם הפיטורים הצפויים של 70 איש ממופעל "מרומגל" לייצור תבואה יחריף מצב האבטלה עוד יותר.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. אילו אמצעים נקט או תומך לנקוט משרד העבודה והרווחה כדי להבטיח תעסוקה לזרועי עבודה בקריית-שמונה?

2. האם ננקטו אמצעים למניעת הפיטורים במפעל "מרומגל"?

3. אילו מקורות תעסוקה חלופיים יעמדו לרשות מתווכי עבודה בקריית-שמונה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1. יסודות תעסוקה אזורי על-ידי שירות התעסוקה, ביטורים עם משרד התעשייה, המסחר והתיירות לסיוע ולהבטחת מפעלים ולפתחת מפעלים חדשים. כמו-כן מפעיל משרדי מסגרות הכשרה מקצועית.

2. כן, משרדי מקיים מגעים עם משרד התעשייה, המסחר והתיירות כדי להגביר את התמריצים למפעל "מרומגל" על-מנת למנוע פיטורי עובדים.

5648. היערכות המשרד לאבטלה המונית

חברת הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ס (20 בפברואר 1980):

על-פי הנחיית הממשלה לפטר 4% מהעובדים במשק הציבורי ועל-פי מגמות המיתון בתחומי המשק היצרני צפויה פליטתם של אלפי עובדים.

אודה לכבוד השר ואם ישיב לי:

1. כיצד נערך משרדו לטפל באלפי העובדים שייפלטו, כדי שאלה לא ייפלו לאבטלה ומחסור?

2. האם הוכנו תכניות מתאימות להסבה מקצועית לעובדי שירותים שיחפצו לעבור לייצור והאם הוכנו מקומות עבודה לקליטתם? אם לא, אימתי יזכנו תכניות אלה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אני מפנה את השואל הנכבד לדברי תשובתי להצעה לסדר-היום של חברת הכנסת משה עמאר בנושא "תהליך האבטלה המתפשט במשק" מיום כ"ד באדר תש"ס, 12 במארס 1980.

5652. אבטלה בחיפה

חברת הכנסת ת. טובי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ס (20 בפברואר 1980):

בזמן האחרון הושעו מהעבודה — בצורת חופשה ללא תשלום לחודש ימים — 300 פועלים מהמפעל למכוניות "רום כרמל", פטרו פועלים רבים ממפעל המכוניות "מתמר", נסגרו מפעלי "קרנת" למצרי קראמיקה וחרסי-נה, נסגרה גם נגריית "סילב" ונסגרו מפעלים נוספים. לפי הערכת מועצת פועלי חיפה יתיו קרוב ל-2,000 עובדים מחוסרי עבודה שלא תהיה אפשרות לקלטם בחיפה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. מה היא תגובת משרד העבודה והרווחה נוכח המצב הנ"ל של סגירת מפעלים וסכנת אבטלה גדולה בחיפה? האם נכון שצפויה בחיפה אבטלה של 2,000 עובדים?

2. מה עושה משרד העבודה כדי למנוע סגירת מפעלים ופליטת עובדים לאבטלה?

3. האם נערך משרד העבודה והרווחה, וכיצד, כדי לפגוש את הסכנה המרחפת של אבטלה רחבה בחיפה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלות 1, 2, 3: משרדי נוקט שורה של אמצעים. ביניהם: הליכי תיווך בעבודה למניעת פיטורים, במידת האפשר; עידוד מפעלים למציאת פתרונות טכנולוגיים להתרבות היקף התעסוקה; אירגון קורסים להשתלמות והסבה מקצועית לעובדים בתעסוקות נדרשות; ויסוד תעסוקה אזורי המלווה בהסדרי הסעה מיוחדים; ובהעדר פתרונות אחרים, תשלום דמי אבטלה. על-פי נתוני שירות התעסוקה בחודש פברואר 1980 גרשמו בלשכת התעסוקה בחיפה 2,454 דורשי עבודה, מתם 814 מובטלים יותר משישה ימים. הריני להפנות את תשומת לבו של השואל הנכבד גם לדברי תשובתי להצעה לסדר-היום של חברת הכנסת משה עמאר בנושא התעסוקה שניתנה ביום כ"ד באדר תש"ס, 12 במארס 1980.

א. האם נכונות ההאשמות המועלות על-ידי נציגי הגימלאים ?

ב. האם דואגים משרד העבודה והרווחה והמסד לביטוח לאומי לכך שערכן של קיצבאות זיקנה ושאיירים, הטבות סוציאליות וכד' יישמר ככתוב בחוק ?

ג. כמה אחוזים מן השכר הממוצע במשק היוו קיצ-באות הזיקנה והשאיירים וההטבות הסוציאליות בחודש ינואר 1980 ?

ד. האם יכול השר להתחייב שעל אף האינפלציה והמצב הכלכלי הקשה יישמר ובעתיד ערכן של קיצבאות הזיקנה והשאיירים וההטבות הסוציאליות כמתחייב מן החוק ?

ה. האם יש בדעת השר לדרוש בתוקף שבעת הקצ-אתן של הרטרובות שנצטברו מההכנסות המיועדות לתשלום לזקנים ולשאיירים, שהן בשיעור של 76 מיליארד לירות, תינתן עדיפות ראשונה לזכאי הביטוח הלאומי ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :
לשאלות א, ב ו-ד : הבאתי לכנסת הצעת חוק לתיקון חוק הביטוח הלאומי בעקבות ממציא ועדה ציבורית שמיי-נתי בראשותו של פרופ' בן-ציון מאוניברסיטת באר-שבע. ההצעה כוללת שינויים יסודיים בשיטת עידכון הקיצבאות של הביטוח הלאומי.

לשאלה ג : שיעורי הקיצבאות ששולמו בינואר 1980 ובכל החודשים היו במלואם ברמה הקבוצה בחוק, על-פי הוראות החוק הקיימות עתה.

לשאלה ה : עודף התקבילים על התשלומים של ענף זיקנה ושאיירים ליום 31 במארס 1979 הוא בסך 7,354,417,541 לירות, לא שקלים. עודף זה נועד לכסות ההתחייבויות של המוסד בשנים הבאות לגבי קשישים ואלמנות. העודף מושקע באמצעות משרד האוצר בהשק-עות קונסטרוקטיביות והוא נחשב כשאלה של ריבית והצמדה. כספים אלה הם כספי הביטוח הלאומי ומוכנסות הקצאתם למטרה האמורה בעת הצורך.

5818. מספר העובדים הישראליים בשדות התעופה בנגב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום " באדר תש"ם (27 בפברואר 1980) :

בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסם שהקבלנים האמרי-קניים המקימים את שדות התעופה בנגב הודיעו לשירות העסוקה כי הם תוזרים בהם מהחלטתם לגייס 200 עוב-דים מקומיים ומתכוונים להזמין אך ורק 75 ישראלים נוספים.

נוכח העובדה שמספר מתושרי התעסוקה ביישובי הנגב הולך וגדל מדי יום בימיו ולעומת זאת הולך וגדל מספר העובדים הזרים המועסקים בשדות התעופה רצוני לשאול את כבוד השר :

1. כמה עובדים מחוץ-לארץ הועסקו ב-15 בפברואר 1980 ?
2. כמה עובדים ישראליים הועסקו באותו תאריך ?
3. האם התבקשו התברות הקבלניות להגדיל מספר העובדים הישראליים ?
4. אם כן, מה היתה תשובתם ?

3. יותר מ-100 מקומות עבודה בתעשייה בטחונית ובתעשיית הטקסטיל בשלב ראשון.

5657. מצב התעסוקה בקצרים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

כיום מתגוררות בקצרים ב-300 משפחות ומספר הנפ-שות מגיע ל-1,000 לערך. מצויות עתה ובבנייה דירות שאפשר לאכלסן במרוצת 1980 עוד בכ-300 משפחות. איכ-לוסה של קצרים מחייב הבטחת תעסוקה לאנשים שיבואו. נמסר לי על-ידי ועד יישובי רמת הגולן כי פוטרו תושבים של קצרים ממקומות עבודה למקום ומחוצה לו ומתחילה להסתמן אבטלה כאשר אין תעסוקה ותלופית.

נוכח המצב הקשה של התעסוקה בקצרים והרגשת המועקה שבה מצויים התושבים עקב כך רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה הוא מספר המפרנסים בקרב האוכלוסייה בקצ-רים, נשים וגברים ?
2. מה הם הרכב המפרנסים והתפלגותם ?
3. באילו ענפי עבודה הם מועסקים ?
4. כמה מהם מועסקים בקצרים וכמה מחוץ לקצרים, באילו מקומות ובאילו עבודות ?
5. מה הוא מספר דורשי העבודה הרשומים בקצרים ?
6. כמה עובדים פוטרו ומאילו מפעלים ?
7. מה הם סיכוייהם לקבלת עבודה חלופית ?
8. מה הוא מספר מתושרי העבודה בקצרים, נשים וגברים, ומה הוא מספר ההזמנות שנרשמו בלשכת העבו-דה במקום ?
9. מה עושה משרד העבודה והרווחה כדי להבטיח תעסוקה מתאימה לדורשי עבודה הנמצאים כיום בקצרים ולאלה שיבואו להתיישב בה בשנת 1980 ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הריני להפנות את השאלת הנכבדה לדברי בכנסת מימם כ"ן בשבט תש"ם, 13 בפברואר 1980, בהתייחס ל-הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ד. רוזיליו בנושא "בעיות תעסוקה ופיתוח קצרים".

5661. מצבן של קיצבאות הזיקנה והשאיירים

חברת-הכנסת א. שפייר שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

על הפרה חמורה של זכויותיהם הסוציאליות של גימלאים התריעו לאחרונה נציגי ודובריו של ציבור זה. טענת הגימלאים הם וזכים למעשה להטבה בשיעור של 11% בלבד מן השכר הממוצע במשק ומקבלי ההטבות הסוציאליות וזכים, אף הם, ב-18% בלבד משכר זה, וזאת אף שעל-פי חוקי הביטוח הלאומי חייב ערך קיצבאות הזיקנה והשאיירים להיות בשיעור של 16% מן השכר הממוצע במשק וערכן של ההטבות הסוציאליות צריך להיות 25% מן השכר הממוצע במשק.

אודה לשר אם ישיב לי :

גוניים, עידוד פיתוח פרויקטים מיוחדים בתעשיה שיביאו ליצירת מקומות תעסוקה לאקדמאים, עידוד משרד התעשיה, המסחר והתיירות לפיתוחם של מפעלים עתירי ידע ליצוא, וכן הפעלת מחקרים ישימים בתעשיה. בהעדר פתרונות תעסוקה אנו משלמים דמי אבטלה, בעיקר במר- כוז האוכלוסיה הגדולים, בפרקי זמן של אבטלה בלתי נמנעת.

לשאלה 5: קיימת אפשרות כזאת.

5878. השלכותיו של חוק ביטוח פנסיה על עובדי בנקים ותיקים

חבריה הכנסת ה. זיידל שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז באדר תש"ם (5 במארס 1980):

בעקבות פנייתם של עובדי בנק לאומי ובנק דיסקונט והפירסומים בעתונות שלפיהם יפגע חוק הפנסיה המוצע בזכויותיהם של העובדים הוותיקים בבנקים לקבלת פיי- צוים אודה לך אם תואיל להשיב לי:

1. מה הם היסודות של חוק ביטוח פנסיה?
2. מתי הוא יוגש?
3. האם הוא יתול באופן רטרואקטיבי וממתי?
4. האם תינתן לעובדים ותיקים האפשרות לבחור בין פנסיה לבין פיצויים?
5. האם יבטל חוק ביטוח פנסיה את הפנסיה התק- ציבית?
6. מה הוא מספר האזרחים שאין להם שום ביטוח פנסיוני?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אני שמח מאוד לענות על השאלות כי אני יודע שבזמן האחרון היו למרות מאמציינו למנוע זאת, שמורות שהטעו את הציבור ויש להצטער על כך.

לשאלה 1: הצעת חוק הפנסיה נמצאת עתה בשלבי השלמה במשרדי ויש לצפות שסיכום בנושא זה בין משרד האוצר ושר האוצר וביני יהיה בוודאי בימים הקרובים.

לשאלה 2: קשה לקבוע מועד להגשת הצעת החוק לכנסת אולם ברצוני לציין כי נעשה את כל המאמצים על-מנת להגיש לאחר הפגרה. אני ודאי אעשה את כל המאמצים על-מנת להגיש מייד לאחר הפגרה.

לשאלות 3, 4 ו-5: ראה תשובתי לשאלה 1. כאן אני מבקש להדגיש: באשר לשאלת הפיצויים אוכל רק לציין כי אין בכוונתי להציע פגיעה בזכויות לפיצויים פיטוריים שהצטבר עד כה. חשוב להדגיש את הנושא הזה. אין אנו מציעים ליטול על עצמנו התחייבויות לגבי העבר וגם לא אחריות לגבי העבר וגם לא הלאמת זכויות שצברו עובדים במשק. לא נראה לי שתבוא הממ- שלה ותלאים את התשובות תאלה שכווננו לקשות השו- נות.

לשאלה 6: אנו מעריכים שכיום מצויים כ-144 אלף שכירים שאין להם שום ביטוח פנסיוני, פרט לביטוח הלי- אומי ולכך יש להוסיף כ-281 אלף עצמאים. אין בידי נתונים מדויקים בשלב זה לגבי חלוקה בין אלה שיש להם פנסיה יסוד לבין אלה שיש להם גם פנסיה מקיפה

5. האם ינקוט משרד העבודה והרווחה אמצעים כדי להגדיל את מספר העובדים הישראליים בשדות התעופה? אם לא, מה הן הסיבות לכך?

היו"ר פ. שינמן:
חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו איננה באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

אסתר הרליין (המערך):
האם אפשר לבקש שהשר ישיב על השאלתה?

היו"ר פ. שינמן:
בבקשה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אשמח להשיב.

לשאלה 1: ביום 15 בפברואר 1980 הועסקו 3,045 עובדים זרים.

לשאלה 2: ביום 15 בפברואר 1980 הועסקו בשדות התעופה ובנגב 310 עובדים ישראליים.

לשאלות 3, 4 ו-5: סוכם עם החברות הקבלניות להגדיל את מספר העובדים הישראליים. ההליכים לגיוס העובדים הישראליים הם בעיצומם.

אסתר הרליין (המערך):
האם מותר לי לשאול שאלה נוספת?

היו"ר פ. שינמן:
א"אפשר. רק השואלת יכולה לשאול שאלה נוספת.

5820. מצב התעסוקה של האקדמאים
חבריה הכנסת צ. ביטון שאל את שר העבודה והרווחה ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 15 בפברואר 1980 דווח כי 3,300 אקדמאים גרשו החודש בלשכות התע- סוקה וכי לשבת התעסוקה לאקדמאים יכלה להציע רק 1,400 מקומות עבודה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:
1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן, מה יש בדעת כבוד השר לעשות בנוהו?
3. האם נערך משרדו של כבוד השר לטפל בבעיה קשה זו?

4. האם יש אפשרות להציע מקומות אלטרנאטיביים למובטלים האקדמאים?

5. האם יש סכנה שמובטלים אקדמאים יירדו מן הארץ?

6. אם כן, מה יש בדעת כבוד השר לעשות בנוהו?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: הנתונים נכונים לחודש אוקטובר 1979. לשאלות 2, 3, 4 ו-6: משרדי נוקט שורה של צעדים ובהם: איתור תעסוקות נוספות והמרת תעסוקות אפשר- ריות באמצעים שונים, בהם אמצעים טכנולוגיים ואיר-

הלל ויידל (הליכוד):

אני מבין שתשובת השר נוגעת גם לקופות חסכון כמו קופות פנסיה שהמדינה מעוניינת לתמוך בהן ולעודד את החסכון במדינה גם בעתיד.

שר-העבודה-הרווחה י. כ"ץ:

אני דיברתי עכשיו על זכויות שנצטברו עד לתחילת חקיקה שתהיה בעניין זה. אני חושב שזה הנושא שלא הובן כראוי.

ג. הצעות לסדר-היום

היחסים בין ישראל ומדינות אירופה המערבית ומעמדו של אש"פ

לי לא זכורה תקופה שבה ממשלות אירופה המערבית נהגו באינטרסים חיוניים של ישראל תוך הינתקות כואת מממשלת ישראל ונציגיה. בתחום הדיפלומטי והמדיני ניכרת התרחקות מישראל ואווירת התקרבות אינטימית למדינות ערב, לרבות מדינת הסירוב. ככל ששרשרת ההודעות האירופיות נמשכה בקולניות צורמת מדי יום ביומו חלו כמה שינויים בתכנון. ישראל זוכה פה ושם להיות מאוחדת בסוגריים כמדינה שגם — שימו לב, חברי הכנסת — "גם" היא זכאית לקיום בגבולות בטוחים. אך אין שום ספק היכן נעוץ הדגש החוק. כינון המדינה הערבית מס' 23 נחשב בהודעות אירופיות אלו כמטרה דחופה יותר מהבטחת כולתו וזכויות של העם היהודי לקיים את עצמאותו במדינתו האחת והיחידה. אנחנו נדחקים ממרכז העמוד אל הסוגריים.

אדוני היושב-ראש, ההודעות של ממשלות אירופיות אינן זהות בתכנון אך כמה צדדים שווים להן. אין שום התייחסות חלומית לעוצמת ההישג הכרוך בחתימת חוזה שלום וכינון יחסים בין ישראל ומצרים. ג'ורג' בול ציין באחד ממאמריו האחרונים: "יש אסיה החדשה, מצרים-ישראל, נוגעת הרבה לנפט. אמנם יש לה קשר עם דם. רבבות מצרים, ערבים וישראלים נפלו במלחמות שבאו בעיקר בגלל זימתה או השתתפותה של מצרים. אך מי יזכור את האבידות שנמנעו בעתיד עקב כינון מערכת יחסים זאת? כלום אין כאן כלל עניין של ציון היסטורי? ההודעה האירופית, זו המפורסמת בעושרה הקונצפטואלי וברגישותה למקלחים היסטוריים, אינה מדעוּת מול העובדה ששני העמים, מצרים וישראל, שפגישותיהם בהיסטוריה הטביעו אותם נצח על תולדות האנושות באים עכשיו לידי מגע בתנאים שונים לחלוטין מכל מה שידעו בעבר. כל חברי הקהילה האירופית שיבחו בשעתם את הסכמי קמפ-דייוויד; עכשיו נאלצו קולותיהם. מדינת אירופה ממכו בהחלטה 242. אין למסמך זה שום איזכור בהודעות האירופיות של חוזה מארס 1980. ממשלת בלגיה מדיערה יחד עם ממשלת עיראק ויש להגיע לנסיה ישראלית מכל השטחים — tous les territoires arabes occupés. ממשלת עיראק, עד כמה שידע לי, אינה מפרשת מושג זה כנוגע רק דווקא לשטחים שבאו תחת שליטה ישראלית ב-1977. ביתנים שרים בריטים מתארים את 242 כמסמך שאינו מתחשב במידה מספקת בוכריות ערביות. קיצורו של דבר, מתחוללת תמורה יסודית בהגדרת רות המקובלות של אירופה בכל הנוגע למערכת היחסים בין מדינות ועמים במזרח התיכון.

כיוון שמדגש העקרון של הגדרה עצמית עלי לציין שעקרון זה, כחוב העקרונות הבין-לאומיים, מסוגל להיות

אבל, כידוע, מטרת החקיקה של הממשלה היא להביא לידי כך שתהיה לנו מערכת פנסיונית מקיפה יחסית לשכר ולהכנסה לכל מפרנס במדינת ישראל ולכל התלויים במפרנסים.

היו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת הלל ויידל.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. ברא-שונה, הצעה לסדר-היום של ארבעה חברי הכנסת, חברי-הכנסת אבא אבן, מאיר פעיל, יהודה בן-מאיר ורוני מילוא בנושא: היחסים בין ישראל ומדינות אירופה המערבית ומעמדו של אש"פ. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבא אבן.

אבא אבן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-3 במארס הש-מיע בכוויית נשיא צרפת הודעה על זכות ההגדרה העצ-מית של העם הפלשתינאי. ההודעה נוסחה באופן בלתי מסוייג וללא שום התייחסות לתוצאות העוללות לגבוע לישראל מהפעלת העקרון הזה. לכאורה, חברי הכנסת, כוויית איננה הזירה הטבעית והמוכנת מאליה להכרזות על חירות האדם. תושבי כוויית מגדירים את עצמם במידה מועטת מאוד ואילו לשית' של כוויית יש הגדרה עצמית כמעט בלתי מוגבלת. מה נשתנתה איפוא כוויית משאר הארצות? — שבשאר הארצות יש גם נפט וגם דברים אחרים וכוויית — כולו נפט. אני מניח שקברניטי אירופה לא יכחישו כי מירוצן ההודעות הקדחתני המתנהל מהאשית חודש מארס ועד היום הזה — הודעה רודפת הודעה, מקטאר לעומאן, מעומן לריאד, מיראד לנסיכויות המפרץ — יש לו לתוכן ההודעות ולעיתוין קשר מסויים, קשר כלשהו, עם אותם נכסים המצויים בשפע דווקא בארצות אשר אירחו את נשיא הרפובליקה הצרפתית. אחרי ההודעה הראשונה בכוויית באו הכרזות בקצב גובר והולך. מונחות לפני 17 הודעות אשר פורסמו תוך שבר-עיים על-ידי נציגים בכירים של ממשלות צרפת, גרמניה, בריטאניה, בלגיה, הולאנד, לוקסמבורג, אוסטריה ושבדית. רוב רובן של ההצהרות האלה תושמעו על אדמתן של ארצות ערביות או במסגרת ביקורים רשמיים של ראשי מדינות ערביות באירופה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העם בישראל איננו מתייחס בצורת עין לדאגותיהן של ממשלות אירופה מול המשבר הפוקד את הכלכלה הבין-לאומית בקשר עם אספקת האנרגיה האמרת מחזירה. אך הגדרות מדיניות חדשות על היחסים בין ישראל ועמים שכנים מושמעות בלי שום תיאום עם ישראל, בלי שום התייחסות, בלי שום תשומת לב, כאילו ישראל כלל איננה גורם במסכת האירועים האלה. כלום אין בכך להעיד על שתי תופעות; על חוסר התחשבות של ממשלות אירופה בזכויות ובאיני-טרסים של ישראל ועל מצב של חולשה מדינית מדאיגה שנקלשה לו מדינת ישראל בהנהגת הממשלה הנוכחית?

שכלל אינו נדרש על לגיטימיות המוענקת להם ללא תנאי, חנים ?

על כן, אדוני הושר-ראש, אנו וחברי כנסת אתרים שידברו מנקודות השקפה שונות, ממלאים חובה פארלא-מנטארית טבעית ויסודית בהציענו לשר החוץ שיתחיל בדחיות לתבשרה המדינית הזאת ושיסביר לכנסת כיצד מתכוננת הממשלה להתמודד אתה. אך נחטיא את מטרת האמת אם לא נציין את הקשר בין ההחמרה הזאת ובין המדיניות של ממשלת ישראל. דווקא סוגיות שבהן חידשה הממשלה כמה הלכות דירדרו אותנו במידרון. מדובר במדיניות התנהלותית שראשיתה אלו מורה וסיכומה חברון ; מדיניות שאין לה גיבוי משפטי או, כפי שהוכח אתמול, גיבוי פארלאמנטרי ; מדיניות של תודעות "לעולם לא יעבור גבול", כלומר לעולם לא יהיה שלום ולעולם לא תהיה לישראל מידת אהדה בין-לאומית. מורגשת גם החלשת יחסים עם ארצות-הברית. שר החקלאות, במקום להאגו לשיפור הגידולים בארץ, הצמיד קוצים מכאיבים בשדה ההבנה בין ישראל ויהודי ארצות-הברית והחלל שסוף קרקעי תמור.

ה-26 במאי אינו מכרח להקות תאריך דראמטי או אפוקליפטי. שום משא-ומתן בהיסטוריה לא בוטל בגלל תאריך אם אחד הצדדים לא רצה לבטל אותו מט-עמים אחרים. אולם בתנאי שממשלת ישראל תענין במודל האוטונומיה — ששני שרים בכירים בה סירבו לתת לו יד כי הוא לא היה סביר בעיניהם. יש לעיין מחדש במודל הזה. אני מציע לקבל את המודל המצרי אבל המודל הישראלי שהוא קפוא על שמרים זה שנה טעון בדיקה ועיין מחדש. בזמן המשא-ומתן עם מצרים על חווה השלום נהגה הממשלה שלושה תודשים של התאפקות בנושא של ההתנהלויות. מדוע לא תהיה תקופת רגיעה והתאפקות דומה בשלב לא פחות רגיש של משא-ומתן לא פחות חשוב ?

סופו של דבר, אדוני הושר-ראש, אירופה אינה אבודה. אמנם היא עוברת משבר מסוים לרגל אבדן בכורתה המסורתית באסטרטגיה ובדיפלומאטיה. היא מתעוררת למעמדה השולי במערכת הבין-לאומית. יותר משהיא מצעבת את פני ההיסטוריה היא נותנת להיסטוריה לעצב את פניה. חזון הקהילה שתהיה שווה במעמדה לארצות-הברית ולכירות-המועצות מתנפץ אל סלעי הפארטיקולא-ריסם הלאומי בלונדון ובפאריס. לאבות המייסדים הג-דולים של תקהילה אין דור המשך ובתוך כל הפארא-דוקסים הללו של פארדוקסס מדאיג מאד : יבשת אירופה שהיא יבשת הטראגדיה היהודית היא הנוהגת כך כלפי מדינת היהודים. בכל זאת יבשת זאת חייבת לנהוג והי-רות גדולה בבטחונה של מדינת ישראל.

בתיקון המדיניות של אירופה ושל ישראל ניתן גם עכשיו לעצור את ההידרדרות. חובתה של הכנסת להועיק את הממשלה למשימה זו.

היו"ר פ. שזנמן :

רשות הדיבור לתבר-הכנסת מאיר פעיל להבאת הצעה באותו נושא.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני הושר-ראש, כנסת נכבדה, גם אני בא להציע לכנסת לדון בדחיות ובאורח מעמיק ביתסם שבין ישראלי ואירופה המערבית בכל הגווע אל הבעיה הפלשתי-נאית. אנסה הפעם, לפחות בעשר הדקות הראשונות, לנצל

מופת לשבט או לחסד, כפי שהיתה סיסמה זו מכשיר בידי היטלר להצדיק את ריסוקה של יבשת אירופה וכפי שהיתה סיסמה זו דגל מלהיב לעמים רבים שחתרו בכנות ובתום לב להשתחררות משלטון זר. לא אחת הושמע ביטוי זה בפי מנהיגים ציוניים שביקשו להגן על זכותו של העם היהודי לקבוע את גורלו במולדת הראשונה והיחידה. השאלה היא מה הוא העצם שיש להגדירו והאם יש לשים לב לתוצאות יישום העקרון על מדינות אחרות. האם העקרון חל רק על הפלשתינאים ? מה על הכורדים, הארמנים, הבאסקים, הסקוטים, הקרואטים, הביאפרים, הקאטאנגים ובני אריתריאה ? אין מדינות רבות שבהן יש יישום סיטוני בלתי מסויג של עקרון זה גם כאשר אין הוא מסוגל להביא לידי ריסוק. כך ב-1967 קבעה ועדת אי"ם לעקרונות המשפט הבין-לאומי ש"אסור שעקרון זה יופעל בצורה שתסכן מדינות קיימות, או יביא לידי התרסקות". אך באקלים המיוחד של ביקור ממלכתי צרפתי בכוויית אין זכר לסיגים אלה. שם הגדרה עצמית ממריאה בכנסים תפשיית, תפשויות במסיגים מכבידים. ואילו השאלה לגבי ההגדרה העצמית היא לא רק מי צריך להגדיר את מה אלא גם איך ומתי ובאילו תנאים וסיגים. זו ושאלה של נסיבות, של הקשר ושל עיתוי. קשה מאוד העלות על הדעת נסיבות, הקשר ועיתוי אומללים יותר מאלה המלווים את ההודעות של קברניטי אירופה. הנסיבות : מסעות הבאים להבטיח מקורות נפט ושווקים לנשק. ההקשר : תביעה להגדרה עצמית לפלשתינאים בלי ולפני שהללו הכריז בריבונות של ישראל או בנומונות הבין-לאומיות המקובלות. והעיתוי : שלב עדין של מהלך שלום שאירופה עשתה מעט מאוד ליצירתו ולקיומו, מהלך שכבר הוליד חווה אחד והמיעד להביא לידי הסכמים נוספים שסופם להוות מסכת שלום כולל.

עברו 16 תודשים בין מסעו של אנאר סאדאת בירוש-לים ובין תחיתת חווה השלום, אך מנהיגי צרפת, בריטניה, גרמניה, בלגיה, לוקסמבורג ואסטריה אינם מוכנים לכ-בוש את יצורם ולהפנין התאפקות הוגנת עוד כמה חוד-שים כדי שישלם, מצרים וארצות-הברית ימצו את הליכי ההידברות לפי הסכמי קמפ-דייוויד.

אני מדבר בשם מחנה שאיננו גורם שליטה ישראלית במיליון ערביי יהודה, שומרון ועזה בתנאים של שלום. אנו שוללים את הסיסמה "לעולם לא יחצה גבול בשום מקום בין הגר והים". אנו סבורים כי יש לפתור את הבעיה הפלשתינאית בכל היבטיה ואין לנקוט בינתיים צעדים המיועדים לחסום כל אפשרות של הסכם טריטורי-ריאלי בעתיד. התופעה המדהימה האירופה היא שנחשול זה של הודעות על חובת ישראל להתחשב בזכויות הפ-לשתינאים בא בשעה שלא חלה שום תוחה בעמדתו של שום גורם פלשתינאי כלפי ישראל. ישראל צריכה להכיר באש"ם ואילו זייסקאר וולדר קארינגטון ושמידט יוסיפו להכיר בזכות קיומה של ישראל. אין בתודעות אלה שום לחץ לשינוי העמדה הפלשתינאית. אסימטריה זו משחררת את הפלשתינאים מאותם ייסורי תמורה אידא-לוגית ומדינית שעבר אנאר סאדאת, והערותי הספקניות והמסויגות של אנאר סאדאת כלפי הודעות פאריס הבוקר ראיות לתשומת לב. אירופה, על-ידי פעולתה התפורה והבלתי מאוזנת, כלומר על-ידי הענקת לגיטימיות לפלש-תינאים בלי להביא לשום תמורה בתודעה הפלשתינאית, מחמיצה את הקלף שאולי היה מסוגל ליצור כמה אילוצי מתינות במחנה הפלשתינאי. מרוע ישלמו הערכים מחיר

ממשלת ישראל זו יוצרת מכשולים בדרך להשגת שלום כולל. כן נמצאת שם ביקורת שנייה חריפה על ישראל, על מדיניות ממשלתה המסקימה והתחמולות בשטחים הכבושים, מדיניות הנוגדת את החוק הבין-לאומי. כלומר, הם אפילו קבעו כי ההתנחלויות הן בלתי חוקיות לפי לחוק הבין-לאומי.

לא מעניין אותי ברגע זה הצד החוקי. אני רוצה להפנות את תשומת לב הכנסת לביקורת קשה של התשע, כולל, נגד המדיניות של ישראל. לא מעניין אותי אם ממשלת ישראל תשבה שאם היא תקים עוד התנחלויות ותצהיר "השטחים" שייכים לנו היא תצליח לשכנע את העולם, את עצמנו ואת העולם הערבי שבהסכם השלום עם מצרים יש אוטונומיה — לא-אוטונומיה, אוטונומיה אישית — כדברי ראש ממשלתנו — שהיא אפילו פחותה מאוטונומיה בענייני ניקיון וביוב. המעניין ברגע זה הוא שהרמז הזה של תשע מדינות אירופה שניתן מייד לאחר אישור הסכם השלום צריך היה לומר למשרד החוץ ולממשלת ישראל כי התשע מבקשות ודורשות מאתנו לקיים ברצינות את החצי השני של הסכמי קמפ-דייוויד.

כעבור שלושה חודשים, ב־25 בספטמבר 1979, דיבר שר החוץ של אירלנד בעצרת האו"ם בשם מדינות השוק האירופי המשותף. קודם כול הוא חזר על כל האלמנטים שהוזכרו קודם: הוא הזכיר את הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים, המונח homeland לפלשתינאים וגילה את ישראל באותם גינויים שהוזכרו לעיל. חשוב להדגיש כי בנאום זה של שר החוץ האירי לפני שמונה-תשעה חודשים נוספו אלמנטים חדשים בנושא הפלשתינאי: אלמנט ראשון — לעם הערבי הפלשתינאי יש זכות לקחת חלק מלא בשיתוף שלום כולל ומקיף באמצעות נציגיו; אל-מנט שני — תשע המדינות, באמצעות שר החוץ האירי, פונות לאש"ף — ממש — להכיר בהחלטות מועצת הבטחון 242 ו־338 וכן בעקרונות של הזכויות הלגיטימיות של הזכות ל־homeland ובכלל זה גם בזכות קיומה של מדינת ישראל. המלה "אש"ף" מוזכרת על ידו כפירוש בשם התשע; אלמנט שלישי שאני מציע לכם לשים לב אליו — לפלשתינאים יש זכות לקבוע את עתידם במסגרת הסכם שלום כולל כדי להגשים את זכותם הפוליטית בעתיד. הנוסח האנגלי המדויק שהשתמש בו השר האירי הוא: to exercise their right to determine their own future as a people. הוא לא השתמש במונח "הגדרה עצמית" אבל במלה determine לצורך קביעת עתיד, דם, וזאת המלה האנגלית שבה משתמשים להגדרה עצמית, self-determination. זו התפתחות. זה לא היה קודם. מופיע אלמנט רביעי. שיכול להחשב כלא סימפטי וענייני הצהרה בדבר רצון גישה למקומות הקדושים בירושלים. הצהרה זו יכולה להתפרש כהצהרה רעה בעיני ממשלת ישראל. נאמר שם: "שום צעד חד-צדדי לשנינו מעמד העיר לא יתקבל". זה רמז עדין לכך שהסיפוח משנת 1967 אינו מתקבל. אני חוזר ומוכיח כי נוסף על כך נכללו בנאום שר החוץ האירי בשם התשע כל האלמנטים והגינויים הקודמים. אני רוצה להמשך, לא ככוויית, כפי שאמר חבר-הכנסת אבא אבן, אלא בהולנד, ב־6 במרס, הצהיר משרד החוץ ההולנדי כי הולנד תומכת בהצהרת נשיא צרפת בכוויית. הוא אמר זאת בירחל בתך הקטנה, בהביעו תמיכה ברעיון "זכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתינאי". הוא המשיך ואמר: "עמדת נשיא צרפת תואמת לחלוטין את הקו שהוצג בהצהרת שר החוץ של

את הדיסציפלינה המדעית שבה אני שולט כדי לנסות להציג בפני שר החוץ והכנסת איך אני רואה את ההתפתחות ההיסטורית של העניין הזה מאז הסכם קמפ-דייוויד. אני חושב שתזוה השלום בין ישראל ומצרים סתם עידן חדש בפרשה הפלשתינאית, קודם כול מפני שהמתחצית השנייה של ההסכם עוסקת בנושא הפלשתינאי, בגדה המערבית וברצועת עזה. עליידי עצם חתימתה על ההסכם הזה פתחה ישראל פתח פוליטי לפלשתינאים: ישראל הסכימה שלעם הערבי הפלשתינאי יש זכויות לגיטימיות; ישראל הסכימה שיש להקים רשות שלטון עצמי לפלשתינאים בגדה וברצועת עזה למשך חמש שנים, לתקופת מעבר; ישראל הסכימה שב־1980 צריך לנהל בחירות בגדה וברצועה למוסד הנקרא מועצה מינהלית פלשתינאית שצריך לנהל במשך חמש שנים את הגדה ואת הרצועה.

לגבי העמדה העקרונית של אירופה המערבית כלפי המזרח התיכון הנובעת מחשיבותו של אזור זה לאירופה אני חושב שאל לה לישראל להטיף מוסר. אירופה זקוקה לגפס. בשבילנו זו עובדה ואין מה להלין על אף אחד בשל כך. ארצות אירופה המערבית הן ברובן בנות ברית של ארצות-הברית. יש להן, בנוסף לגפס, עניין גיאופוליטי ואסטרטגי במזרח התיכון. מדובר איפוא באינטרס לגיטימי שלהן המחייב אותן לפתח עמדה כלפי הסיכסוך הערבי-ישראלי וכלפי תבעיה הפלשתינאית על-פי האינטרסים שלהן. אני מציע לנו להתייחס אל האינטרסים של מדינות אירופה במזרח התיכון כאל עובדה אובייקטיבית, כמו שמתייחסים אל מזג האוויר, כמו שמתייחסים אל הכרד. אתה לא אוהב כרד אבל אם יורד עליך ברד אתה לא יוצא להתמודד עמו עם שמשיה של קיץ שיכולה להיות ססגונית מאוד, יפה מאוד, אבל היא תיקרע מייד.

חובתנו איפוא היא לבדוק מה קורה. ב־29 ביולי 1977, מייד לאחר הבחירות שהביאו את הליכוד לשלטון קיבלו תשע מדינות השוק הצהרה בת ארבעה סעיפים חשובים לענייננו: 1. פסילה של סיפוח שטחים באמצעים של כוח; 2. קביעה שישראל צריכה לסיים את הכיבוש שהיא מקיימת בשטחים שנכבשו ב־1967; 3. כיבוד הר־יבנה, השלמות הטריטוריאלית והעצמאות של כל מדינה, ובכלל זה ישראל, וצורך חבר-הכנסת אבא אבן שהדגיש כי כיבוד זה כולל את ישראל; 4. שלום כולל ובר-קיימא חייב לכלול בתוכו את ההכרה בזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים. הכרה זו תושג, כך הוצהר, רק אם תינתן לעם הפלשתינאי אפשרות לבטא את זמרתו הלאומית ובכלל זה הצורך להקים homeland שממשלתו יכולה להיות "בית לאומי" או אף "מולדת" לעם הפלשתינאי. זו הברכה הפוליטית והראשונה "התשע" זיכר בה את ממשלת הליכוד. כעבור שנתיים, ב־18 ביולי 1979, לאחר שהכנסת אישרה את הסכם השלום עם מצרים סיכמו "התשע" הצהרה חדשה בנושא זה. הבה נעיין בהצהרה ונבחן את ההתפתחות. ישנה בהצהרה הזאת הכרה בעובדה כי כדי לקיים את ההקדים שלום צורך ובר-קיימא יש לקחת בחשבון את הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי שבכללן זכותם ל־homeland. עד כאן הן חוזרות על מה שהצהירו לפני שנתיים. אבל לאחר מכן יש סעיפים חדשים. הסעיף המעניין ביותר הוא זה הכולל גינוי חריף לישראל. נמתחת בו ביקורת חריפה על טענת ישראל והצהרותיה בדבר ריבונותה על השטחים שנכבשו ב־1967, הצהרה הנוגדת את החלטת האו"ם 242, ונאמר במפורש שהצהרת

את פתרונותיו במליאת הכנסת. אני מציע להחזיק
החדש להתעלות הפעם ולהציע לממשלה ולכנסת את
הפתרון שלי כיצד לצאת מן המשבר. מדוע אני צריכים
להיאבק כמו זון קיחוטים נגד הנסיבות וההתפתחות
האובייקטיבית הסובבת אותנו סביב סביב — בעולם
הגדול, בעולם האירופי ובעולם המזרח-תיכוני? זו המצי-
אות. אף פעם לא היינו "עם לבדד ישכון". בוחאי לא
היינו מעולם עם שבגויים "לא יתחשב". תמיד היינו
בחשבון הגויים ותמיד ידענו להתחשב בהם. מי שחושב
שבלעם התכוון לברכנו כשאמר עלינו "בגויים לא יתחשב"
טועה טעות מרה משום שזאת קללה. למה לנו להתמרד
נגד המציאות האובייקטיבית? בסופו של דבר הנסיבות
האובייקטיביות יכפו עלינו פתרון גורו יותר. מדוע לא
תכריז ממשלת ישראל, כמתנת פרידה לפני פיזור, כהאי
לישנא, שני משפטים בשאלה הפלשתינאית: ממשלת
ישראל רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם הערבי
הפלשתינאי, וזאת בהתבסס על שני עקרונות — א. זכות
הפלשתינאים להגדרה עצמית לצדה של ישראל; ב. נכר
נות עקרונית של ישראל לפנות את הגדה והרצעה,
בשביל לממש את הזכות הזאת כדי לאפשר לעם הערבי
הפלשתינאי לממש בשטחים אלה את הגדרתו העצמית
במדינה עצמאית או בשיתוף עם ירדן או כרפובליקה
אוטונומית בפרדאציה גם עם ירדן וגם עם ישראל. הם
יחליטו. כדי לבצע את הפרויקט הזה אנחנו מוכנים להי-
פגש עם כל נציג ערבי פלשתינאי, ובכלל זה נציג של
אש"פ, גם עם הירדנים, כדי לשוחח ולדון על הפרטים.
לא צריך לדרוש תנאים מקדמים מפני שלא תהיה נסיגה
בלי משא-ומתן.

(חברת-הכנסת חייקה גרוסמן קו-
ראת קריאת-ביניים)

איך אמר האמריקאים פעם לבריטים? — No taxation
without representation. אני מציע שאנו נאמר לפ-
לשתינאים: no evacuation without negotiation.
אין סיגור בלי משא-ומתן על הפרטים — פירוש שטחים,
גבולות ירושלים, התנהלויות — מה ששאלת, רוצים. זו
הסיסמה, לפי דעתי. כבוד ראש הממשלה, אם תתעלה זו
הפעם ותעשה מה שאני מציע לך עכשיו יעמוד מנהיגים
עובדים בתור כדי לשוחח אתך ועם שר החוץ שלך ואתה
תוכל למיין עם מי לדבר ועם מי לא לדבר. ודאי שהנושא
הזה ראוי לעיון רציני ולוויכוח בכנסת וזה מה שאני
מציע.

היוזם פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת יהודה בן-מאיר להצעה
באורו נושא.

יהודה בן-מאיר (תווית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגשתי הצעה זו
לסדר-היום כדי להוקיע ולהביע מעל במה זו מחאתנו,
שאני ידוע שהיא מחאת רוב רובו של העם בישראל,
רוב המכריע של העם היהודי כולו ורובם המכריע של
שוחרי התושב והחירות בעולם, נגד אותן הצהירות שהוש-
מעו בתקופה האחרונה מפני ראשי ממשלות של מדינות
מסוימות במערב אירופה בדבר הכרה בכורה זו או אחרת
באירגון הרצח הקרוי אש"פ ובדבר הכרה בזכות ההגדרה
העצמית של הפלשתינאים.

אדוני היושב-ראש, האירגון הקרוי אש"פ הוא אירגון
רצח וטרור ושום דיבור, גם אם יהיה זה של שר החוץ

אירלאנד, בשם התשע, בעצרת אר"ם האחרונה, דרך אגב,
הצהרתו של נשיא צרפת נתמכה גם על-ידי פרנסואה
מיטראן, המוכיר הכללי של המפלגה הסוציאליסטית הצר-
פתית, בניגוד לדעתו של מנהיג מפלגת העבודה הישר-
אלית שניסה להסתיר זאת.

מה אני רוצה להגיד? רואים בעליל שמאז חתמנו
על הסכם השלום עם מצרים התחולל תהליך מסוים.
מישהו יגיד שזה תהליך של הידרדרות, אני חושב שזה
תהליך של התקדמות. אם זו לא התקדמות ולא הידרדרות,
זה לפחות שינוי. זו עובדה אובייקטיבית. ארצות אירופה
מתקדמת מן המונח "זכויות לגיטימיות" אל המונח "מול-
דת", אל המונח של "שיתוף נציגות פלשתינאית בשיתוף",
לאחר מכן אף "שיתוף הפלשתינאים בקביעת עתידם"
והיום אנחנו עומדים מול המושג "זכות הגדרה עצמית"
ממש, זאת אומרת, זכותם לעצמאות. זה התהליך. מישהו
יגיד שזה פרי באושים. אני אגיד שזה פרי ההתפתחות
האובייקטיבית. ייתכן שזה פרי באושים של המדינות
הישראליות של השלטון הנוכחי, של התנהלות מגושמת,
פרועה, וולגארית, המתכוונת לעשות רושם על הקהל היושב
ברחוב דיונוף ובשכונת התקווה אבל גורמת לנו נזק
נורא בעולם. ייתכן שזה פרי ההצהרות של ראש ממשלתנו
על האוטונומיה הפרסונלית שהפחידה את העולם שמא
ממשלת ישראל אינה מתכוונת לבצע את הסכם השלום.
אינני פסיכולוג ולא פסיכיאטר, אף לא וכיתי לעיין בכל
התומר והתיעודי המהימן אולם עובדה היא עובדה, את
התהליך ניתן לאתר. אנחנו עדים לעוד כמה תופעות
מעניינות. מדינות כמו שבדיה, אוסטריה ואפילו הולאנד
מכונות אפילו להכיר, ב"רחל בתך הקטנה", באש"פ
כבנציג הלגיטימי החשוב ביותר של האינטרס הלאומי
הפלשתינאי. אנחנו רואים כמו עינינו שארצות אירופה,
בריטאניה וצרפת, במדרות על כך שהן תיומנה שינוי
בהחלט מוצעת הבטחת 242. אני מדעל לשר החוץ ולראש
הממשלה — זה יותר מאשר הערכה שלי, אפשר למצוא
את זה אפילו בדיעות שמתפרסמות — שהם עושים זאת
בהתעניינות עם ממשלת ארצות-הברית ובשמה. בצרפת אצמ-
רים כך: אם עד 26 במאי תודיעו שאתם מפסיקים להקשיח
לבכם ומוחקם בעניין האוטונומיה יהיה בסדר; אם לא
— ארצות אירופה יגישו למועצת הבטחון הצעה לשינוי
החלטה 242. את מהות השינוי אנחנו יודעים, יוסיפו משפט
פוליטי בכיוון האינטרס הלאומי הפלשתינאי. יהיה כתוב
שם: הכרה בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי,
או: זכות הפלשתינאים להשתתף בקביעת עתידם או זכות
העם הפלשתינאי להגדרה עצמית. אינני ידוע. ארצות-
הברית תיתן למהלך זה את ברכתה; ודאי שכך תעשה
גם ברית-המעצמות ודאי סין. אזי יוזמן נציג אש"פ
לחשיגנטון לשבת ליד מוסדות השלטון בארצות-הברית
לאחר שאש"פ יכיר בהחלטה 242 שהשופרת. יכול להיות
שלממשלת ישראל תנוכיות לא איכפת שהממשלה תבא
תתמודד עם הבעיה הזאת, לאחר שלא תהיה בשלטון.
הוסיפו על כך את החלטת מועצת הבטחון שפסלה לא
מכבר את ההתנהלות הישראלית בשטחים המוחזקים שהח-
מירה עוד יותר את היום השלישי של העולם הגדול
כלפנינו.

אני יודע שיש בתוכנו אסכולות שונות הגורסות תשובות
שונות לשאלה איך להתמודד עם הקשיש ההולך ומתגבר.
לכן אני מציע שיתקיים על כך דיון. אנחנו צריכים להת-
מחד עם "מזג האוויר הסינר הזה". כל אחד מאתנו יציע

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
על מה אתה מדבר אתם ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אני מתייחס לשאלה של חברת-הכנסת גרוסמן ולא
אתייחס לשאלותיכם.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אתה מוכן לתת להם עצמאות ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
לא אתייחס בכלל להערות שלך.

היו"ר פ. שינמן :
חברת-הכנסת פעיל, למה תפרע ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
זה האופי שלו. הוא לא יכול להתגבר עליו.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
מדוע אתה אינך עונה ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
לא אענה לך.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
כי אין לך תשובה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אנו מדברים אתם יום יום.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אלה דברי צביעות טהורים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אנו מתכים לסעדיה מרציאנו. או נוכל להתייחס
לשאלות. אני הבינתי שהוא אמר למלא את מקומי.
כאשר סעדיה מרציאנו ישאל אני אענה לו.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
בוא נניח ששואל אותך סעדיה מרציאנו : אתה מוכן
לתת עצמאות לפלשתינאים או לא ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אנו מדברים עם ראשי הערים שבחרו עליידי התו-
שבים בבחירות שנתקיימו תחת שלטון ישראל, בחירות
חפשויות ודמוקרטיות שלא התערבנו בהן כהוא-זה. והיה
לנו יסוד לדעת מי ייבחר בבחירות אלו. ידענו את
ה"אהדה" הגדולה של אנשים אלה אלינו. ובכל זאת תחת
השלטון הישראלי — המרשם מתוך ולעצרי עליידי מע-
טים גם מבית — הצביעו הערבים בבחירות חפשויות וד-
מוקרטיות, דבר שאינו קיים בשום מדינה ערבית.
בשום מדינה ערבית אין להם חופש לבחור. את זאת
נתנו להם, לתושבי יהודה ושומרון, סעמיים. ולא שלא
ידענו את העמדות שלהם. שמענו את בסאם שקעה ובכל
זאת הוא ממשיך לכהן כראש עיר. ואני מעריך את
הממשלה הזאת על כך שערבים בעלי עמדות כאלה יכולים
להיבחר כראשי ערים ולכהן בתפקיד זה כל עוד אינם
שותפים לפעילות בלתי חוקית — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
כל עוד אינם עוסקים בפוליטיקה. אתה מדבר אתם
על ביכר.

של חוד מלכותה מלכת אנגליה וגם אם יהיה זה דיבור
של קאנצלר אוסטריה וגם אם יהיה זה דיבור של ראשי
מדינות אחרות, אינו יכול לשנות את העובדה המדקת
כשמש לאור היום, את האמת הגדולה ששום צביעות
תשקר לא יוכלו לחפות עליה או לכסות עליה — שאירגון
אש"פ משתמש לשווא במלה שיחורור. הוא אירגון רצח
וטרור שפל שכמעט לא היה דוגמתו בעולם.

מאיר וילנר (חזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
זו תנועת שיחורור.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אני יודע, חברת-הכנסת וילנר, שאני אומר דברים
שאינם מקובלים עליך ועל כך שמחתי וגאוותי.

אירגון זה, אש"פ, רשם דפים מהשחורים ביותר
בתולדות האנושות ובוודאי בתולדות העמים הנאורים. הוא
רשם את הדף של רצח מעלות, הוא רשם את הדף של
רצח כביש החוף, הוא רשם את הדף של רצח ספורטאי
ישראל במינכן, באולימפיאדה האמורה להביא שלום ואח-
ווה בין העמים, הוא רשם דפים רבים של רצח ילדים,
נשים וגברים תפים ממשע. וחבל מאוד שמעל במה
זו, במת כנסת ישראל, הציע חבר הכנסת שקדם לי בגאווה
ובקול רם — אם כי אין קשר בין תוכן הדברים ובין הרמת
הקול — שנסכים לדבר עם אש"פ ללא תנאים. אני שמחתי
לשמע את קריאת-הביניים של חברת-הכנסת גרוסמן. אבל
הוא הציע לחבר עם אש"פ ללא תנאים. הם ימשיכו להרוג
יהודים, ימשיכו לשפוך דם יהודי ברחוב וחברת-הכנסת
פעיל מצטרף למקהלה של אלה הצבורים — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
מותר לשאול אותך ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אתה דיברת דיין, לא הפרעתי לך. אני מבקש שלא
תשאל אותי. שאלת אם מותר, אני אומר : לא.

(חברת-הכנסת מאיר פעיל קורא קרי-
את "ב"ניים)

היו"ר פ. שינמן :
חברת-הכנסת פעיל, אין לך רשות הדיבור.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
באילו תנאים תהיה מוכן לדבר אתם ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
עם אירגון אש"פ לא היה, אין ולא יהיה שום מקום
לדבר כי כל קיומם ומהותם הם השמדת מדינת ישראל.

חייקה גרוסמן (המערך) :
ומה על הפלשתינאים ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
זו שאלה אחרת. את יודעת, חברת-הכנסת גרוסמן,
שממשלתי ישראל תתמה על הסכמי קמפ דייוויד שלפיהם
היא הסכימה לנהל משא-ומתן על האוטונומיה והביעה את
הסכמתה שבמשלחת של מצרים וירדן — אם היתה נאותה
להצטרף לשיתות — ישתתפו פלשתינאים המקובלים על
שני הצדדים. אנו יושבים ומדברים עם נציגי הפלשתינאים
שהם הנציגים הנבחרים של תושבי יהודה ושומרון, קרי,
ראשי הרשויות המקומיות וראשי הערים. אין זה סוד
שהאדמתם של ראשי הערים — — —

(חבר-הכנסת א. אבנרי קורא קרי-
את - ביניים)

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
זה לא רק של יצחק רבין, אמרתי שזה קונסנסוס של 80%—90% של העם. הכנסת הזאת אישרה בקונסנסוס לאומי גם חזוה שלום עם מצרים. זה כמובן לא. אבל אינני מתייחס לדברים בכלל.

אינני מקבל את ההיסטוריוסופיה היהודית של קודמי. אני בהחלט חושב ש"הן עם לבדד ישכון" אינו קללה. אילו היה קודמי מסוגל להתעמק בתולדות עם ישראל היה רואה ש"הן עם לבדד ישכון" זו אינה קללה, חז"ל אמרו לנו שאמנם בלעם התכוון לקללה אבל הקדוש-ברוך-הוא הפך זאת לברכה וזה אחד מדברי הברכה היפים ביותר שיש לנו. אכן אלה הם דברי בלעם וזה לא נאמר על עם ישראל בגלות, זה נאמר לנו בערבות מואב על יד הירדן, ערב כניסת עם ישראל לארץ-ישראל. ומי שיש לו התבונה המינימאלית להתבונן ולהבין את תולדות עם ישראל, מי שחי את תולדות עם ישראל, מי שמאמין בעם ישראל, ראה שאכן התכונה הזאת של "הן עם לבדד ישכון" איננה מהיום ולא מאתמול ולא משלשום, זו התכונה הטבעית הטבועה בעצם קיומו של עם ישראל. כפי שאמרו לנו חז"ל, שלאברהם העברי קראו "העברי" משום שכל העולם היה מהעבר האחד של הנהר והוא היה נעברו השני. גם אברהם העברי היה בודד מאוד בתקופתו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גם מצדה היתה בודדת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
נכון, היו אולי גם כאלה שאמרו: איך נעמוד לבד, איך נעמוד בדד וכ'.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
למשל ירמיהו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אין לנו עניין להיות לבד, ודאי שלא, אנחנו לא מבקשים שכולם יהיו נגדנו, אנחנו לא ששים לכך שכולם יהיו נגדנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אתם עושים הכול כדי שכל העולם יהיה נגדנו.

מיכאל דקל (הליכוד):
תפסיק כבר עם הצעות האלה בכנסת. זה אי-אפשר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מה אני יכול לעשות? אין מיקרופונים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, אני חושב שמגיע לחבר כנסת לדבר בלי שיפוע כל הזמן. שמענו כאן את כל דברי הבלע של חברי-הכנסת פעיל במשך עשרים דקות בלי להפריע. אני מבקש מהיושב-ראש להגן על זכותי לדבר בלי שיפוע לי כל הזמן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני רוצה לדעת האם אמרתי דברי בלע. אמנם הוצרתי את בלעם אבל לא אמרתי דברי בלע.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, אם אי-אפשר לדבר לא אדבר, אחכה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אנו הסכמנו גם להיפגש עם נציגים של העם הפלסטיני במסגרת המשלחת של מצרים לשיחות האוטונומיה. אבל אנו יודעים שמצרים הזמינה אותם והם אינם באים. אך לגבי אש"פ התשובה היא: בשום תנאי, בשום פנים ואופן. עם אירגון רצח זה לא נדבר, כי הוא אינו יכול לשנות את עורו. כזה הוא.

אדוני היושב-ראש, קיים במדינה קונסנסוס רחב מאוד המאחד היום מאה חברי כנסת — ואני אומר זאת בלשון זהירה — המאחד יותר מ-90% מהעם וכדאי לחזור מעל במת הכנסת על קונסנסוס זה בעקבות ההצהרות של ממשלות וראשי מדינות באירופה המערבית. קיים קונסנסוס על הדברים האלה: אין תורה לגבולות 1967.

(חבר-הכנסת אורי אבנרי קורא קריאת - ביניים)

כל הצעות לא יעורו. לא אתיחס אליכם. תנו לנהל דיון מכובד, אתם אבירי התקנון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מה מכובד בדברייך?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אתם אבירי הדמוקרטיה, לפי התוכן אתם דנים אם זה מכובד? מי שלא מסכים לדעתך אומר דברים לא מכובדים? יפה מאוד, גיליתם את האמת. אתם לא הייתם נותנים לקיים דיון, מה שאנו נותנים. אילו הייתם בשלטון — מה שלעולם לא תהיו — לא הייתם נותנים לדבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זו קאריקאטורה נחמדה מאוד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
לכן, אדוני היושב-ראש, הקונסנסוס הלאומי, ואני אדגיש אותו דווקא בדברי ראשי האופוזיציה הראשית כפי שאמרו לא פעם ולא פעמיים בוועדת התוץ והבטחון, אומר שאין נסיגה לגבולות ה-4 ביוני 1967; אין פגיעה בירושלים כבירתה המאוחדת של ישראל בריבונות ישראל; לית כולה; אין להסכים להקמת מדינה פלשתינאית שנייה מערבה לירדן משום שקיימת מדינה פלשתינאית אחת מזוהה לירדן, על שליש משטחה של ארץ-ישראל, כפי שהיה בתקופת המאנדאט הבריטי; ואין לנהל בשום פנים ואופן משא-ומתן עם אירגון הרצח של אש"פ.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מה כן יש לעשות?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
לכן את הדברים האלה יש להדגיש גם היום מול הצהרות אלה.
אדוני היושב-ראש, שמעתי פה את ההיסטוריו-סופיה — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אמרת את כל הלאומים בלי אף הן אחד.

(חבר-הכנסת רוני מילוא קורא קרי-את - ביניים)

הי/ח פ. שינמן:
חבר-הכנסת מילוא, אתה מתבקש שלא להפריע. עוד מעט תקבל רשות דיבור.

להגן על יהודים. התפרסמו עכשיו הכתבים של הדיונים בממשלת הוד מלכותה בבריטאניה בשנות השואה. ראינו תגובות של שרים בכירים המזועזעות כל לב בציניות שלהן, לעומת השואה הנוראה, לשמת מיליוני יהודים מובלים למוות. ראינו איך הם יסלים להגיב. בעוד שלוש שנים שנה יתפרסמו גם הפרוטוקולים של היום ואז הדור ההוא יראה מה היתה הצביעות, ואולי גם המדידה של שנת ישראל שעמדו ביסוד כל ההצהרות הנבובות הללו על זכות הגדרה עצמית כביכול. אנחנו יודעים איזה צדק ויושר יש בעולם. למשל הצרפתים, איך הם נתנו הגדרה עצמית לקורסיקאים, איך הספרדים נתנו לבאסקים, איך האנגלים נותנים לסקוטים, איך תובעים הגדרה עצמית לנוצרים בלבנון, איך תובעים הגדרה עצמית לכורדים בעיראק ובאיראן. ראינו את הצדק הגדול של אותן מדינות. האם יש אדם אחד שנתן חופש ואמת המאמין לרגע לצביעות של ההוחצות הללו?

שמעתי פה הסברים מפי החברים שקדמו לי ממה זה בא. צריך להגיד את האמת, אני אגיד ממה זה בא.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מכם זה בא. מכם, מאיש כמוד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
ממך ומאריק שרון.

הי"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת פעיל, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, צריך להגיד את האמת. יכול מאוד להיות שפה ושם יש שגיאה בהחלטה, במדיניות. אנחנו רק בני אדם, גם הממשלה מורכבת מבני אדם וגם ממשלה יכולה לשגות. אבל לבוא פה ולומר שהסיבה האמיתית שעומדת מאחורי התפנית הזאת היא התנחלות זו או אחרת, זה רעוק מהאמת. זו גם לא תפנית, זה המשך, זה רק תהליך. אין כאן שום תפנית. אני זוכר את הודעת התשע אחרי מלחמת יום הכיפורים. זה לא התחיל מהיום. לומר שזה בא כתוצאה מהתנחלות זו או אחרת — אין דבר יותר רחוק מהאמת. זו התכחשות לאמת או מתוך הית-ממית או מתוך אי הבנת העניין. אנחנו יודעים שאותן מדינות מערב אירופה מדרכות על-ידי שיקולים כלכליים. תצרי לנו מאוד שמדינות שיש להן עבר מפואר בדברים מסוימים הגיעו למצב כזה. שמעתי זאת מנציגי מועצת אירופה בבית הזה, הם אמרו לנו זאת כשנפגשנו אתם: דעו לכם, אצלנו יש היום רק שיקול אחד. שאחרי אותם לפני שנתיים, כשהרגו בנוצרים: תראו מה קורה לנוצרים. הם אמרו לי: אתם היהודים עומדים יחד, אצלנו הנוצרים אין דבר כזה, אל תצפו מאתנו לעזרה, רק אתם יכולים להציל את הנוצרים כי אצלנו יש רק שיקולים כלכליים. זה מה שמעניין את העמים וזה מה שמזריק את הממשלות. אנחנו יודעים למה נשיא צרפת נסע לכוויית — כדי לקנות נפט ולמכור נשק. ומה נבעו כל ההצהרות, לא משום החלטה שנתקבלה פה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
או מה? האם ישראל אינה מוכרת נשק וקונה נפט?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
האם כל מי שמוכר נשק וקונה נפט הוא כבר פסול?

הי"ר פ. שינמן:

אני מוכן להגן עליך, חבר-הכנסת בן-מאיר, אם לא תתייחס לקריאות הביניים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אינני מתייחס אליהן אבל הוא אינו נותן לי לדבר. זה בלתי אפשרי שבכנסת אין זכות לחבר כנסת לדבר בלי הקאקופוניה הזאת של חבר כנסת אחד מהצד. אנחנו לא נשלים עם זה בשום פנים ואופן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

למה לא? תעמוד במאבק. אתה הרי פוליטיקאי מבריק, תעמוד במאבק.

הי"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת פעיל, אני מבקש להפסיק.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אנחנו לא מומינים את השולם להיות נבדנו, איננו רוצים בכך, איננו מתגדרים בכך. אבל אנחנו יודעים שהיו הרבה תקופות ויש תקופות, והעם הזה ידע בהרבה תקופות קשות, כאלה ואחרות, לעמוד על אותם אינטרסים שהם בנפשנו. אילו לעם הזה לא היה הכוח במידת הצורך לחיות לבד, כעם בבדד ישכון, מזמן לא היה קיים ולא היינו יושבים בכנסת הזאת בירושלים בירת ישראל. נכון, חבר-הכנסת פעיל, לשם כך יש צורך בהרבה כוחות נפש שכנראה לך ולחברך אין אבל לעם הזה יש.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האם התחשבנו בגויים או לא התחשבנו בגויים?

הי"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת פעיל, אני קורא אותך לסדר. דיברת דיין, ואתה מתבקש להפסיק.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אנחנו הרי עוסקים במדיניות חוץ. האם התחשבנו או לא התחשבנו בגויים?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

נכון שיכול להיות שיש מעטים בתוכנו שאין להם כוחות נפשיים לשמור על ייחודו של עם ישראל. היו תקופות בתולדות עם ישראל, גם בגלות וגם בתקופות שהיתה עצמאות לישראל, בתקופת בית ראשון ובתקופת בית שני, שהיו כאלה שלא היו להם הכוחות הנפשיים לשמור על ייחודו של עם ישראל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי זה היה? יוחנן בן-זכאי? את מי אתה מייצג? מי היה יהודי טוב יותר, יוחנן מגוש חלב או יוחנן בן-זכאי?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אבל הרוב המכריע בעם ישראל ידע תמיד, כפי שהוא יודע היום, שאם יש צורך לעמוד על דברים שכולנו מאוחדים לגביהם, שהם בנפשנו, אותם דברים שדיברתי עליהם קודם שיש עליהם קנסנטוס לאומי, שמקובל ומוסכם על כולנו שאותם ארבעה דברים הם בנפש של האומה ובנפש בטחונה של ישראל, אנחנו צריכים באופן חד-משמעי להביע את דעתנו שלא נירתע ולא נפחד מאותן הצהרות. כבר היכרנו את זה, ראינו אותן ממשלות של המדינות הנאורות בתקופת השואה, ראינו איך הם הלכו

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

העם הזה יודע את האמת ומעל כמה זו אנחנו נאמר את האמת. זו מדיניות צבועה המודרכת עלי ידי שיקולים כלכליים. העם בישראל דוחה אותה מכול וכול. ובעזרת השם, כפי שעמדנו עד עכשיו, גם אם נצטרך לעמוד לבד נדע לעמוד ולהגן ולשמור על זכותנו הבלתי מעוררת על הארץ הזאת, על זכותנו לבטחונה של מדינת ישראל וגם נצליח בעמידה זאת.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רוני מילוא להעלאת ההצעה האחרונה. באותו נושא.

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קיימים בעולם איר-גונים רבים, לגיטימיים, הלוחמים למען שיחרורם הלאומי של עמים נדכאים, עמים ששפתם ותרבותם נרמסות. אנו חייבים להבין ללבם של עמים הנלחמים למען עצמאותם הלאומית ולמען ביטוי האלמנטארי של תרבותם ושפתם. בצרפת לבדה של שלוש לאומים, הלוחמים גם בכוח הורוע, כדי שתוכר זכותם האלמנטארית ללמד את ילדיהם את שפת עמם שאפילו אינה דומה לצרפתית. אלה הם עמים טגנים המבקשים הגדרה עצמית ומוכנים להסתפק באוטונומיה כלשהי, אך הכול לשווא. מיליוני ברטונים, באסקים וקורסיקאים מנהלים את מאבקם בדרכים שונות. יש בתוכם קיצוניים — המניחים פצצות במרכז פאריס וחוטפים בני ערובה. אך המשותף לכל הציבורים האלה הוא מאבק מר במטרופולין כדי לשמור על הקיום הלאומי. באסקים נלחמים לעצמאותם ולאוטונומיה גם מעברו השני של הגבול, בספרד. אולם המדינה הרומסית בעקביות הרבה ביותר כל שוני לשוני ותרבותי בתחומה היא צרפת. זו, צרפת ה"דאגת" לזכויותיהם הלגיטימיות של הפלשתינאים, זכויות לאומיות הבאות לידי ביטוי במדינת ירדן אשר בה הפלשתינאים הם רוב האוכלוסייה. גם אם אין השלטון בירדן נתון בידי הפלשתינאים עדיין אין הם יכולים לבוא ולטעון שתרבותם, שפתם ודתם מקופחות שהרי אלה דומות מאוד לתרבותם של יתר אזרחי ירדן, בדואים ואחרים. לעומת זאת משנה לשנה הולכות וגוועות שפות ותחבויות של מיעוטים לאומיים בצרפת. הברטונים המבצעים בימים אלה פיגועים בל-ל-לה של פאריס דוברים שפה שאיננה נלמדת בבתי-הספר שבמחוזם. יותר מכך, החוק הצרפתי אוסר לקרוא לילדים בשמות "זרים", ובכלל זה שמות ברטוניים והברטוניים נאלצים להילחם בבתי-משפט על הזכות לקרוא לילדיהם בשמות ברטוניים שהם הפציע בהם. עלינו לחשוף קבל עם ועולם את השימוש הציני והצבוע שעושות מדינות באירופה במונח "הגדרה עצמית". גם בריטניה הגדולה, השוקלת בימים אלה שינוי בהחלטה 242 על-מנת להתאימה לדרישות נסיכי הנפט והפלשתינאים, גם בריטניה זו משליטה תרבות אנגלית על חבלי ארץ גדולים בסקוטלנד, בוויילס ובאירלנד. כמו בצרפת, באזורים אלה מדברים שפה שאין לה שום קשר לאנגלית. התנועות הספאראטיסטיות, הבדניות, בבריטניה מתחזקות והולכות. תביעתן העיקרית היא לתרבות נפרדת בת מאות שנות היסטוריה. אולם בריטניה סבורה שיש לגיטימיות רק בדרישות הפלשתינאים, והסיבה לכך ברורה. נקח דוגמה קרובה אלינו, הכורדים. הכורדים נאבקים זה שנים על קיומם ועל זכותם להגדרה עצמית. לא שמענו משום מדינה איראנית תמיכה בצורה זו או אחרת במאבק של הכורדים. פשוט, הנפט נמצא עדיין בצד השני, לא אצל הכורדים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

הנפט נמצא דווקא אצל הכורדים.

רוני מילוא (הליכוד):

לא, הוא נמצא בשליטתן של עיראק ואיראן ולא אצל הכורדים. אילו הוא היה נמצא אצל הכורדים או אילו הם היו משתלטים עליו לי אין שום ספק שמיד כל העולם כולו, מדינות ערב ומדינות אירופה, היו מכירות בזכותם של הכורדים להגדרה עצמית, למדינה משלהם ולכל הקשור בזה. לפחות בעבודה הזאת אתם חייבים להודות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זה נכון, אם כי אני מכיר כבר היום בזכות ההגדרה העצמית של הכורדים.

היו"ר פ. שינמן:

הוא לא ביקש הצהרה פומבית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא לא ביקש אבל אני אומר זאת.

רוני מילוא (הליכוד):

גם גרמניה היא גורם חדש במקהלת הדוברים לזכור יות. היא כמוכן איננה פועלת למען מיעוטים לאומיים הנדכאים שליד גבולה או למען הכורדים אלא למען אלה שמשתלם לתמוך בהם מסיבות כלכליות. לאחר מלחמת העולם השנייה קלטה גרמניה בתחומה 8 מיליון פליטים דוברי גרמנית מארצות אירופה. אולם אין היא מוכנה להבין או להציע שיש אפשרות שמספר מסוים של פליטים ערבים שהם חסרי בית כתוצאה ממלחמת תש"ח ייקלטו במדינות ערב. אולי, ואני אומר זאת בכאב — אולי חשים הגרמנים מידה מסוימת של שותפות עם רוצחי הילדים במעלות ובכביש החוף, שכן רוצחי הילדים בארבעין ובמדינתק רצחו גם הם ילדים יהודים. ראוי לציין במיוחד את רוחב לבו והצניעות של שר החוץ הגרמני, האנס דייטריך גנשר, המכיר בזכותה של המדינה היהודית להתקיים — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

האם כדאי לדעתך לדבר בסגנון כזה על מדינה יידידותית?

רוני מילוא (הליכוד):

תבר-הכנסת אבנרי, אם אני משווה את הפלשתינאים, את אש"פ, את רוצחי הילדים במעלות ובכביש החוף עם הגרמנים אני עדיין לא פוגע בגרמניה, אני פוגע יותר בפלשתינאים ובאש"פ.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי וזמה):

אבל אתה דיברת על ממשלת גרמניה דהיום.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתה דיברת על מדיניות ממשלת גרמניה דהיום.

רוני מילוא (הליכוד):

נכון, ממשלת גרמניה דהיום, שעדיין חיה בדור שהיה בשואה, צריכה להיזהר יותר מכל אומה אחרת באירופה מלהכיר ולתמוך ולדבוק באירגון העוסק ברצח ילדים יהודים ואותו האנס דייטריך גנשר צריך להיזהר פי כמה מכל שר חוץ אחר באירופה לפני שהוא אומר בציניות שהוא מכיר בזכות ההגדרה העצמית ובזכות קיומה של ישראל.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית) :

אבל אז הוא יצטרך לנקות את השורות של בעלי התפקידים הגבוהים בתוך ארצו ולזרוק רבים מהם.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :

לא ראיתי שסיעות שונות בבית דוחות הומנות של ממשלת גרמניה לבקר כאורחים רשמיים במדינתה. הם נוסעים לגרמניה — — —

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית) :
מי נוסע ?

רוני מילוא (הליכוד) :

טוב עשית שהפנית את קרית-הביניים הזאת אל חברת-הכנסת שטרן-קטן ולא אלי, כי ידי במקרה זה נקיות לחלוטין.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אפילו גרופר רוצה לנסוע לגרמניה ולחלק שם פר-חם.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

• יחד עם עוד שני אנשים לאומיים מאוד.

רוני מילוא (הליכוד) :

ראוי להדגיש ולהסביר — אם יש כאלה שאינם מבי-נים זאת עדיין — שמעצמות אירופה מוכנות לדגול במונח ההומאני והמתקדם של "הגדרה עצמית" כאשר הדבר כרוך בתמורה מתאימה. זו רק שאלה של מחיר, למעשה זו שאלה של נפט. הבדלנות, וצדה האחר של המטבע, הדרושה להגדרה עצמית, הם כיום נשק פוליטי ככל נשק אחר. נשק זה מכון לא רק להשגת נפט או כוח מדיני אלא הוא גם בא לידי שימוש במאבקים הבין-גושיים. אירגוני השיתור הלאומיים באירופה אינם בעלי גוון פוליטי ברור. הם מוכנים לקבל סיוע מכל גורם. כמה מהם היו מקורבים לגרמניה הנאצית בעת מלחמת העולם השנייה. כיום הם מקבלים סיוע מברית-המועצות וגרורותיה המעוניינות לסייע לכל תנועה המהווה גורם מפורך במערב. גם המערב מצדו מעניק בחשאי סיוע לתנועות ספא-ראטיסטיות בברית-המועצות, אם אלה הם האוקראינים ואם אלה טאטארים.

"זכות ההגדרה העצמית" שהיתה במאה שעברה שורש המאבקים הלאומיים הגדולים והמכריעים הפכה כיום כמעט לאנאכרוניסם. האידיאל ההומאניסטי הזה הפך לכלי במאבק הבין-גושי והוא גם עניין שניתן להפיק ממנו רווח כלשהו או נפט. אפילו מדינות אירופיות עשירות ושבעות אינן נרתעות מקצת רווח גם אם הדבר נעשה על גבה של מדינה קטנה הנאבדת על זכותה להתקיים. אנו סבורים, ועל כך לפחות סבורני שאין חילוקי דעות, שזכותנו להתקיים עדיפה על פניו של "תרגיל" ההגדרה העצמית הנגזר היום על-ידי מדינות אירופה.

לסיים, אדוני היושב-ראש, עלינו לשאול את עצמנו : האם התומכים בהגדרה העצמית של הפלשתינאים על חשבון בטחונה של ישראל ביהודה ושומרון, הנמצאים בקרבנו בבית הזה, האם הם אינם עוורים למקהלה האי-רופית שהחלה לומר נגדנו בגלל אינטרסים של נפט ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

זה לא על-חשבון בטחונה של ישראל.

רוני מילוא (הליכוד) :

האם המערך המדבר על פשרה טריטוריאלית אינו עוזר לעמדות אלה ? והרי ברור לחלוטין שאיש אינו משלה את עצמו, חוץ אולי מחברי-הכנסת שמעון פרס, יושב-ראש מפלגת העבודה, שנסוגה ישראלית מיהודה ושומרון, התוצאה הישירה והמיידיה שלה לא תהיה הקמת מדינה פלשתינאית ביהודה ובשומרון. אני חייב להודות שאני מעריך הרבה יותר את גישתו של חברי-הכנסת יוסי שריד התומך ברעיון של מדינה פלשתינאית ותומך בנסיגה מיהודה ושומרון. מי שבא לומר שהוא בעד נסיגה ונגד מדינה פלשתינאית הוא צברע והוא אמר דברי צביעות לא פחות מכל מדינות אירופה הודאגות רק להגדרה עצמית של מי שכדאי להן.

הנפט מנע ממערב אירופה להתייצב באופן חד-משמעי מאחורי הסכם השלום של ישראל ומצרים שהושג על-ידי ממשלה זו. אותו נפט מכתב היום את מדיניות התמיכה באש"ף של מדינות מערב אירופה. על כולנו, על כל חברי הכנסת, לזכור שאותן מדינות מערב אירופה שהיום מתייצבות לימין אש"ף וזכותו להגדרה עצמית הן אלה שלא איפשרו במלחמת יום הכיפורים, כאשר הקיום שלנו עמד על כף המאזניים ועמדנו במאבק לקיו-מן, למטוסים אמריקניים אלה לנחות בשדותיהן ולקבל אספקה של דלק שהיו זקוקים לו כדי להגיע לישראל. אלה הן אותן מדינות הלוחמות היום למען זכות הגדרה עצמית של אש"ף והקמת מדינה פלשתינאית.

ממשלת ישראל חייבת לנקוט בנושא זה עמדה ברורה וחד-משמעית ואולי גם לשקול אם לא היה רצון שגם אנחנו, מדינת ישראל, נדבר על זכות ההגדרה העצמית של כמה מדוכאים בקורסיקה שבצרפת או באנגליה וכן על הכורדים בעיראק ועל מיעוטים בדלניים אחרים. אולי אם ניכנס לדיון על המדיניות בעולם בשאלת הזכות להגדרה העצמית יובן שהגדרה עצמית היא לגיטימית וטובה עד אשר היא מהווה סכנה לקיומה של מדינה עצמאית, כשם שהקמת מדינה פלשתינאית ביהודה וב-שומרון היא צעד רחב וגדול לקחת חיסולה של מדינת ישראל.

היח"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר התוך שישיב לארבע ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת.

שר-החץ י. שמיר :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבעיות שהעלו חברי הכנסת שהגישו את ההצעות האלה לסדר-היום הן בעיות חשובות וחמורות והן בודאי ראויות לדיון דחוף ורציני. רבים בין אורחי ישראל ורבים מיידיי ישראל בעולם שואלים עצמם היום בהרה ובדאגה : האומנם אימרות מדינות אירופה המערבית להצטרף לאותה מקהלה רבת פנים של גורמים שונים ומוגודי אינטרסים הששים לנצל כל שעת כושר כדי לגנוח את ישראל ולפגוע בבטי-חונה ובקיומה ? אני מתכוון כמובן לאותם הגורמים שכולנו מכירים, אותו רוב אוטומאטי שבאומות המאוחדות, מדי-נות הנפט הערביות באזור, האירגונים הטוריסטיים, הבלוק הסובייטי. והשאלה היא : האם אירופה הדמוק-ראטית הדוגלת בצדק, בחופש, בשוויון ובזכויות האדם, אותה אירופה שהאיתה על אדמתה את אשר קרה לעם היהודי כאשר לא היתה לו מדינה, האם אירופה זאת תיתן את ידה לפגיעה בבטחונה ובקיומה של המדינה היהודית ?

אשר תסכן את קיומה של מדינת ישראל ועם טיפוח ההכרה באירגון המרצחים א"ש.

טיפול והכרה זו המקנים רספיקטאביליות לאירגונים אלה גורמים נזק כל ישרעל לישראל ולתהליך השלום באזור. הם מעודדים גורמים קיצוניים הפועלים נגד כל נסיון לשלום ומרתיעים גורמים מתונים הפותחים להשמיע את קולם למען השלום. קיים פער ניכר בין מצבו של האירגון הקרוי א"ש באזורנו לבין מצבו ויקרתו באיר-פה. בעוד שבכמה וכמה ארצות באירופה יוקרתו והשפ-עתו נמצאות בעלייה הרי באזורנו מעמדו ומשקלו נמצי-אים בירידה מתמדת. המקום היחיד שבו יש לו אחיזה ממשית הוא לבנון או יותר נכון מה שנשאר מלבנון לאחר מה שאירגונים אלה עוללו למדינה אומללה זו. מדינאי אירופה מסבירים לפעמים את יחסם לאירגון הטרור ברצונם למתנו על-ידי הכנסתו לטרקלינים וללשכות המי-דיניות באירופה. אבל עובדה היא שעד היום לא שינו מנהיגי האירגונים האלה במאומה לא את תורחם ולא את דרכם. הם ממשיכים לראות באותה מדינה פלשתינאית שתקום ביהודה ושומרון ועזה רק שלב במלחמתם למען ביטולה של מדינת ישראל. ובעצם, אם ננתח זאת באופן הגיוני, למה ישנו את דרכם אם הם מקבלים הכרה ותמיכה מבלי שישנו את עצמם? הם נשארים נאמנים לאמנה הידרעה שלהם. הרי מדינאי אירופה תומכים דווקא במגמה הזאת של הקצנה בנאמנות לקיצוניות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבר השר, הרי דווקא השיקול הזה הנכון שאתה משמיע אותו כרגע, האם הוא לא היה מחייב את ישראל להיכנס לתוך התהליך הזה כדי שתהיה צד במשאומתן ותעמד על הצורך לקבל תמיכה?

שר-התח"י. שמרי:

אני מדבר על עמדת מדינאי אירופה. הם אינם נאמנים למה שהם טוענים ומה שהם מסבירים לנו, לנציגי ישראל. עלינו להמשיך, חברי הכנסת, במאמצי השיכנוע וההסברה בממסדים המדיניים ובכלי התקשורת של מדי-נות אירופה. עלינו להסביר במאמץ השיכנוע שלנו בהס-ברה כי הדרך היחידה לייצוב האזור ולפתרון בעיותיו היסודיות היא תמיכה במאמצי השלום בין המדינות. אנחנו מכירים באינטרס הגדול של אירופה ביציבות ובי-שלוש במזרח התיכון אבל כדי שהאינטרס הזה יבוא על סיפוקו חייבת אירופה לתמוך ולתעדד את הגורמים המ-תונים המנסים לעלות על מסלול השלום ולמנוע כל תמיכה מגורמים מתסיסים וקיצוניים. במצב הנוכחי אין דרך אחרת למדינות אירופה החוששות מהתלקחות באזור אלא לתמוך בתהליך של קמפ-דייוויד תוך גאמץ מאוזן להשפיע על הצדדים כולם בכיוון מיתון עמדות והתקרבות להסכם. ברצוני לשלוח מעל במה זו ברכת עידוד לקהילות היהודיות במערב אירופה העומדות באומץ לב ובקומה וקופה במלחמה על בטחונה של מדינת ישראל. למדינות אירופה נגיד שעליהן לפשפש במעשיהן ולבחון מחדש את דרכן לאור המצב באזור, לאור ההתפתחויות הצפויות בהשפעת הצהרותיהן הנראות להן אולי אמצעי טאקטי מוצלח בנסיבות הנוכחיות הנבל המסכנות את השלום החשוב להן ולנו. נסיון העבר מוכיח כי כל דרך אחרת מאשר הדרך הזאת תוביל לשפיכות דמים ולמפח נפש.

המלחמה בתופעות אלה באירופה צריכה להתנהל בעזרתם הפעילה של כל חלקי הציבור הישראלי הדוחים את הקונצפציות הפרו-פלשתינאיות המסכנות את בטחונה

חברו כאן שתי תופעות. התלות הגוברת והולכת של אירופה המפותחת והמתועשת במקורות הנפט המצויים במזרח התיכון; ואל לנו להתעלם מן הגורם השני, האופנה הפרו-פלשתינאית שהתפשטה בחוגים רבים והפכה לכוונ-טון ולסימן היכר של האדם המתקדם כביכול. בעזרת שתי זרועות אלה השתלטה באירופה, בכל אופן בחוגים רבים באירופה, קונצפציה מוטעית הטוענת כי הבעיה הפלשתינאית היא לב הבעיות של המזרח התיכון וכי פתרונה באורח זה ואף אחר ישתחרר את המערב מלחצי המדינות הערביות ומאזמים המחמיר במשבר נפט חדש. וזאת אף שכל אדם בר דעת מבין כי גורמי היסוד של בעיית הנפט אינם קשורים בשאלה הפלשתינאית ושגם אם ישולם למולך הנפט הערבי כל המחיר המדיני המ-בוקש לא יפתר בכך אף אפס קציהן של הבעיות הכרו-כות באספקת הדלק היקר. למרות זאת מצליחות מדינות הנפט, בלחץ אירגוני הטרור, לסחוט ממדינאי אירופה הצהרות חדשות לבקרים על הגדרה עצמית לעם הפלש-תינאי והכרה מדינית באירגון הטרור המרכזי הקרוי א"ש. מדינאי אירופה המצהירים את ההצהרות האלה משוכנעים כי זהו המחיר הנמוך והזול ביותר שביכולתם לשלם בעד אספקה מסודרת של נפט ויציאת אווירה נוחה למכירת מוצריהם התעשייתיים. אין מצפונם נוקפם יתר על המידה כאשר הם יודעים שבהכרזות אלה הם עלולים להחליש ולסכן את מדינת ישראל ולחבל בתהליך השלום. מהלך ציני כזה לא היה אולי מצליח אילו הוא לא היה נעזר ב"אדיאולוגיה" אופנתית המגיעה באמצעות כלי התקשורת לחוגים רחבים מאוד והטוענת כי יש להקים לעם הפלשתינאי הערבי מדינה בשטחי יהודה ושומרון ויש להעניק הכרה מלאה לאירגון המרצחים א"ש.

גל הכוזבים הזה מתעלם מהעובדה כי לערביי ארץ ישראל ניתנה כבר למעשה מדינה משלהם, מדינה הקרויה ירדן והיא משתרעת על יותר מ-3/4 הטריטוריה של ארץ ישראל והיא פלשתינאית לכל דבר לפי אוכלוסייתה, לפי הטריטוריה שלה, תרבותה, דתה, שפתה וכו'. הגל הזה בנוי גם על השקר המשייך את אירגון המרצחים לתנועות השיחרור הלאומי בעמים. אירגון זה לפי אמונתו ואמנתו, שעיקרן השמדת עם ואשר דרך פעולתו מתבטאת ברצח אזרחים, שייך ללא ספק לאותה קבוצה של אירגוני טרור הפעילים היום באירופה ובמקומות אחרים בעולם כגון קבוצת "באדר-מינהוף" בגרמניה ודומיהם באיטליה וב-ארצות אחרות ולא שמענו אף פעם, לא בגרמניה ולא באיטליה ואף לא בארצות אחרות, קולות הדורשים הכרה מדינית באירגונים אלה וכניסה למשאומתן עמם.

הגדילה לעשות אוסטריה אשר ראש ממשלתה הכריז בשבוע שעבר על מנת הכרה מלאה לנציגי אירגון א"ש המצהיר מדי פעם בפעם על הצורך בהקמת מדינה פלש-תינאית. לפי מיטב הכרתי אוסטריה צריכה להיות המדינה האחוזת שתיתן את ידה לתכנית מסוכנת כזאת לקיומה של מדינת ישראל. אך אם יש לראות בצעד האוסטרי מבחינה מסוימת מהלך בלתי ראציונאלי הרי מצערת ומדאיגה אותנו במיוחד שורת ההצהרות בעלות המגמה הדומה של נשיא צרפת, ראש הממשלה ושר החוץ של גרמניה המערבית ונציגים נכבדים של מדינות אחרות חשוברות, הרואות עצמן ידידותיות לישראל. אנחנו איננו מספקים ברצונן של מדינות אלה לקיים יחסי ידידות עם ישראל אלא שאנחנו חייבים להגיד להם שידידות זו איננה יכולה לדור בכפיפה אחת עם תמיכה בהקמת מדינה פלשתינאית

אמנון לין (הליכוד):
רציתי לומר לו — — —

היו"ר פ. שינמן:
אתה מתבקש שלא להרבות בשאלות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה שאומר נשיא צרפת, ז'יסקאר ד'אסטן, מה שאומר ראש המפלגה הסוציאליסטית, פרנסואה מיטראן, מה שאמר ראשי כל יתר מדינות מערב אירופה, מה שאר צות'הברית הצביעה במועצת הבטחון אלה דברים הנוגעים עים מתוך יחס הכוחות בוירה הבין-לאומית, מתוך יחס הכוחות במורת התיכון ומתוך כשלון הסכמי קמפ-דייוויד. זו הסיבה לעיתוי ההצהרות האלה. הנואמים לפני לא נתנו הסבר עמוק ואמיתי להתפתחות החדשה.

מה שנוגע לאש"פ, אין חובה להודות לא עם האמנה שלו ולא עם כל מעשה, כמו שלא חובה להודות עם מדיניותה של ממשלת ישראל ועם מעשיה שהם לפעמים חמורים ביותר. אבל אם רוצים לפתור את הסיכסוך הערבי-הישראלי, אם רוצים שלום ובטחון, יש שני צדדים עיקריים לסיכסוך הזה. יש העם הערבי הפלשתינאי שבחר באש"פ ואין לו שום נציגות אחרת, אין שום נציגות פלשתינאית בעולם שטוענת לייצוג מחוץ לאש"פ וישנה ממשלת ישראל, זו הממשלה הזמנית עכשיו וזאת שתקום לאחר הבחירות הקרובות. אלה הם הנציגים ושום גורם אחר לא יקבע מי ייצג את העמים. ההכרה צריכה להיות הדדית. זו דמאוגיה להציע שאש"פ יכיר בישראל מבלי שישראל תכיר בו. מדוע לא נציע הכרה הדדית בין העם הפלשתינאי ואש"פ ובין מדינת ישראל? שנית, הזכות של העם הפלשתינאי, כמו הזכות של עם ישראל, להגדרה עצמית ולמדינה עצמאית הוכרה עליידי כל מדינות העולם. יש החלטות חוזרות ונשנות של עצרת האו"ם שקובעות ששני העמים יש להם זכות למלחמה ולעצמאות. במקום ללכת בדרך ריאליסטית אתם מסבכים אותנו. אני לא מדבר רק על הזכות הצודקת של העם הפלשתינאי. אני דואג לעם שלי, לעם ישראל, ואילו הממשלה וגם שר החוץ החדש מאיימים בשפיכות דמים. לא שמעתי את המלים האלה? אם לא יקבלו בוירה הבין-לאומית את העמדה הבלתי נסבלת של ממשלת ישראל או תהיה שפיכות דמים. כך אמר. מה זה אם לא איום במלחמה? ומה הדיבורים האלה בימים האחרונים בקשר לסוריה? יש סברה שהממשלה הזאת רוצה להציל את עצמה, שהשרים האלה רוצים להציל את כסאותיהם על-יד הסתבכות צבאית יומה בלבנון וכלפי סוריה. אנחנו מזהירים את הכנסת ואת העם מפני אפשרות איומה כזאת. במקום ללכת בדרך הגיונית וריאליסטית מגבירה הממשלה את אמצעי הדיכוי עכשיו בשטחים הכבושים, סוגרת אפילו בית-ספר גבוה, את קולג' אברדיס.

היו"ר פ. שינמן:
אתה צריך לסיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
היא אוסרת מסיבת עיתונאים של ראשי עיריות וראשי הדת המוסלמית בשטחים הכבושים. היא מקיימת כבר חודשיים עוצר במחנה פליטים מצפון לרמאללה, מוציאה נשים, ילדים וגברים בגשם, למשך שעות, רק לשם התעללות.

וקיומה של מדינת ישראל. שמענו היום בישיבה זו אותה דעה מאוחדת של שלושה ממגישי ההצעות לסדרהיום. אני מודה עם הניסוח המזהיר של חברי-הכנסת אבא אבן אשר סתר בצורה משכנעת ומוחצת את כל הטענות הנשמע באירופה להצדקה ולשינויה של הגישה הזאת לאירגונים הפלשתינאים ולסיסמאות של הגדרה עצמית ומדינה פלשתינאית. אנחנו חייבים להסביר ולהבא ידידי-עתה ממשלות באירופה ולכלי התקשורת באירופה שכל העם בישראל מאוחד בהתנגדות תקיפה לרעיון המדינה ה"ערא" פאיתית" ולהכרה באירגון המרצחים בראשות עראפאת שהוא למעשה בנו הרוחני של המופתי הזכור לנו מהעבר הלא רחוק. אחדות זאת יש בה כוח שיכנוע רב כשלעצמה. נוכחנו בזאת בהודמנויות שונות כשהופענו יחד במשלחות מאוחדות רב-סיעתיות בפורומים בין-לאומיים. האחדות הזאת צריכה למצוא את ביטוייה באירופה, בוירות השונות ואנחנו, משרד החוץ, נחפש את הדרכים לכך. מכיוון שזאת עלינו לזכור, שלמעשה מה שמתרחש באירופה הוא פגיעה בכל אותם העיקרים המקובלים על כלנו. אין איש באירופה המתעניין בוויכוח הפנימי בישראל היכן להתנחל והיכן לא להתנחל. ההתנגדות היא לכל ההתנחלות כולה.

מאיר פטיל (מחנה שלי):
נכון מאוד.

שרי-החוץ י. שמיר:
על כן כל מאמץ לחזק את האחדות הזאת ולבטא אותה ביתר כוח יחזק את עמדת ישראל וכל נסיון לפורר את האחדות הזאת יהליש את מעמדנו ויחליש את סיכויי המלחמה למען צדקת העמדה שלנו.

אדוני הישגבראש, אני מציע להעביר את ההצעות כולן לדיון בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת מאיר וילנר, להצעה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני הישגבראש, חברי הכנסת, אני מציע שלא להעלות את ההצעות של חברת-הכנסת יהודה בן-מאיר וחברי-הכנסת רוני מילוא על סדרי-יומה של הכנסת, אלא להסירן ממנו.

יוסף רום (הליכוד):
מה על ההצעה של חברי-הכנסת אבא אבן? איזו אפליה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בהזמנות זו, לפי המסורת, אני רוצה לברך את שר החוץ החדש על נאום הבכורה שלו בתפקידו זה ולאחל לו שיהיה בריא אבל שזה יהיה נאום האחרון בתור שר החוץ ושהממשלה הזאת תיפול במהרה בימינו, תהיינה בחירות מוקדמות, תקום ממשלה רצינית שתטפל בבעיות אשר אנחנו דנים בהן עכשיו לא מתוך גישות מיסטיים אבסטרקטיות תלושות מן החיים אלא בגישה ריאליסטית ולפי האינטרס האמיתי של ישראל. מה שאמר — — —

אמנון לין (הליכוד):
אתה מוכן לעשות לי רק טובה אחת?

היו"ר פ. שינמן:
לא, לא.

אירופה והעולם, רוברט מוגאבה שביצע מעשי זוועה ללא ספור. זימבאבווה קיבלה עצמאות והיא ראש ממשלה מכריזת בד מאוד, מתוך מאוד. אילו מישוה היה בא ואומר שאינו רוצה לנהל משא-ומתן עם ממשלת ישראל מפני שראש ממשלתה היה ראש האיריגון הצבאי הלאומי ושר החוץ שלה היה חבר באיריגון הזה היינו דוחים טענות אלה בשטח נפש. אני מתכוון להעלות רעיון אחד ואני מציע לאותם חברי כנסת וגם לשר החוץ, במידה שראשם עדיין פתוח, לשמעו באשר הוא נוגע לבעיה הגורלית שאנחנו מדברים עליה. מה מרוויחה ישראל על-ידי כך שהיא ארץ מרת: אנחנו באופן עקרוני, בכל הזמנים, בכל מחיר ולעולם לא נכיר במדינה פלשתינאית, לא בהגדרה עצמית לפלשתינאים, לא באש"פ? הלאוויים הגדולים של יצחק רבין, של הממשלה הנוכחית ושל הממשלה הבאה, מה אנחנו מרוויחים בכך? אנחנו פוטרם את ממשלות איריר פה מהצורך להתייעץ אתנו ולשתף אותנו. אנחנו יוצאים ממשחק הכדורגל משום שאנחנו מחרימים את הכדור. אנחנו מחרימים את עצמנו. ובימים אלה, כאשר מתגבשת העמדה העולמית לגבי העניין הפלשתינאי אנחנו בחוץ. זה גורלם מאד שאנחנו בחוץ. צדק חברי-הכנסת אבא אבן כאשר אמר שהיום מתגבשת עמדה מאוד מסוכנת המתכוונת להעניק לפלשתינאים את זכות ההגדרה העצמית ולהכיר באש"פ בלי כל תמורה הנוגעת לנו. יש תמורה, חברי-הכנסת אבן, מה שקורה הוא שמישהו אחר גובה את התמורה. יש תמורה בצורה של נפט, יש תמורה בצורה של גיבוש חזית בין-לאומית נגד ברית-המועצות, יש תמורה בתחומים שונים אבל משהו אחר גובה את הקומיסיון של העמדה הזאת. ואנחנו שהיינו צריכים לגבות את התמורה האחת של הכרה מושלמת וסופית בישראל ונכונות לדיוקים מותרים על כך מפני שאנחנו מוציאים את עצמנו מהמשחק הזה, "פוס", אנחנו לא משחקים. פוי על כל העולם".

אדוני היושב-ראש, זוהי מדיניות קצרת ראיין מאין כמות. תרשו לי עוד משפט. עלו פה נואם אחרי נואם לקנו על כך שמדיניות אירופה פועלת מתוך אינטרסים של נפט. איוז מין טענה היא זו? כל מדינה בעולם פועלת לפי האינטרסים שלה, גם אנחנו. יש טעם להתווכח עם מדינה שהיא פועלת על-פי האינטרסים שלה או שמדיניות חוץ שלה המבינה את האינטרסים של מדינות אחרות בצורה מסויימת מנסה לגבש מדיניות חוץ מסויימת המתחשבת לדעתה באינטרסים של כל הצדדים? לומר לצרפת, לגרמניה, לאוסטריה, להולאנד ידידתנו שאסור להן לנהל מדיניות חוץ לפי האינטרסים שלהן הרי זה מגוחך מאין כמוהו. שר החוץ אמר שהאינטרסים שלהן מחייבים ללכת בדרך הזאת שאנחנו תולכים בה. הדרך האחת שיש לה סיכוי כלשהו היא לומר להן: אל תכירו בהם כל זמן שהם לא יכירו בישראל. אם זו תהיה הסיכמה, אם זו תהיה ההנחיה, לעניית דעת, דעת הקהל באירופה תהיה כולה אתנו. אם נאמר כמו שאומר הגאון המדיני יהודה בן-מאיר שלעולם לא ננהל משא-ומתן עם אש"פ, שלעולם לא נכיר בזכות ההגדרה של הפלשתינאים אתם לא תמצאו שום תמיכה, גם לא של גדולי ידידנו באירופה. דעת הקהל באירופה תהיה נגדנו. אילו באמת היתה הממשלה חושבת שדעת הקהל הטובה, המוסרית מתנגדת להכרה בפלשתינאים ורק בעלי האינטרסים של הגננת תומכים בהם היה המצב שונה. אבל המצב באירופה הוא זה שכולם, גם האינטרסים הנוגעים לנפט, גם האינטרסים המוסריים, גם הקומוניסטים, ובצרפת גם ז'סקאר ד'אסטן,

היח"ר פ. שינמן:
עברת את זמנך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני רוצה לסיים ולהגיד: תלמדו את לקח זימבאבווה, רודויה. גם שם מיעוט לבן רצה להמשיך בשלטון על העם. אתם רוצים בשלטון על העם הפלשתינאי. כל ההשגות וואות הן נוסחאות דמאוגיות וזולות שאף אחד לא מתיר חס אליהן ברצינות. יש כאן פלשתינאים, יש להם זכות כמו לעם שלנו לעצמאות לאומית, לחירות, ולא לחיות תחת כיבוש.

היח"ר פ. שינמן:
סיימת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שלום כזה הוא ריאלי.

חברי-הכנסת אבן, אתה בא לעשות צעד אחד קדימה ושניים אחורה. אי-אפשר לשחק בנוסחאות. יש שני עמים, שתי מדינות, שלום ובטחון וערבות בין-לאומיות. כל השאר הוא דיבור לריק שהוכח כריק במציאות.

היח"ר פ. שינמן:
אני שואל את חברי-הכנסת אבא אבן האם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדה.

(חברי-הכנסת אורי אבנרי קורא קריאת ביניים)

חברי-הכנסת וילנר ביקש להסיר שתי הצעות מסדר-היום; אתה רוצה להציע להסיר את הצעתו של חברי-הכנסת פעיל?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני מוכן להסיר את הצעתו של חברי-הכנסת אבן.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרשו לי לברך את שר החוץ החדש על נאואו הראשון בכנסת. לצערי אינני יכול לברך אותו על תוכן הנאום הראשון. לצערי היו אלה מנגינות ישנות. שר חדש עם מנגינות ישנות. אף לא העין חדש, אף לא מלה חדשה.

אבל יותר מדבריו של שר החוץ החדש מדאיגים אותי דבריו של שר החוץ הבא, זה שמתכוון להיות שר החוץ בקואליציה הבאה של המערך והמפד"ל. אני מצטער על חברי-הכנסת אבן שברגע שרית השלטון עולה באף המערך נסוג מן העמדות המתקדמות שנקט בשנים האחרונות בהיותו באופוזיציה כאשר גם הוא התחיל לדבר על מדינה פלשתינאית בתנאים מסויימים ולא נשמע מהו הד בדבריו היום.

חברי-הכנסת בן-מאיר דיבר על הקונסנסוס המקיף מאה חברי כנסת. אדוני היושב-ראש, אינני מתרשם מה-קונסנסוס הזה. אותו הקונסנסוס התנגד להחזרת פיתחת רפיח. מאה חברי כנסת אמרו: לעולם נשמור על רצף טריטוריאלי לשרם א-שייח'; לעולם לא נוותר על שרם א-שייח'; לעולם לא נוותר על פיתחת רפיח. מה שקרה לקונסנסוס ההוא יקרה לקונסנסוס הזה. כמו שאז היינו מחוץ לקונסנסוס והתגאינו על כך כך אנחנו כעת מחוץ לקונסנסוס ומתגאים על כך.

מה טעם אתה מדבר, אדוני שר החוץ, על איריגון אש"פ כעל איריגון מרצחים? ריבוננו של עולם, אירופה מכירה באיריגון מרצחים יותר אכזרי. הוא נתקבל על-ידי

היו"ר פ. שינמן :

נצביע על ארבע ההצעות יחד.

יוסף רוב (הליכוד) :

אבקש להצביע על כל הצעה לחד.

היו"ר פ. שינמן :

נצביע על כל הצעה בנפרד.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת אבא אבן בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — רוב

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת אבא אבן לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מאיר פעיל בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מאיר פעיל בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — רוב

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת רוני מילוא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — רוב

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת רוני מילוא לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

גם הקומוניסטים וגם הימין — כולם יחד תומכים בהם. נוצר קונסנזוס אחד של הכרה בזכות העם הפלשתינאי להגדרה עצמית בצד זכותה של ישראל לכך. מדיניות נבונה לוקחת זאת בחשבון ומנסה להבטיח את האינטרסים שלנו במסגרת עמדתה של אירופה. אני מציע להסיר את כל ההצעות לסדר-היום, וזאת ההצעה החיונית של חבר-הכנסת מאיר פעיל.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר שר החוץ עמד כאן ואמר שהוא מציע להעביר את כל ההצעות לדיון בוועדה חשבת שהוא עשה דבר נכון, מחוסם ומאוד פארלאמנטארי אף שלדעתי ולדעת רבים מאתנו היו בדבריו של חבר-הכנסת מאיר פעיל כמה דברים אשר מאוד צרמו את אוזנינו ולא היו לפי רוחנו. אולם לאחר שהופיע כאן חבר-הכנסת אורי אבנרי והציע לכנסת להסיר את ההצעות של חבר-הכנסת אבא-אבן מסדר-היום אני בא ומציע לכנסת להוריד את ההצעות של חבר-הכנסת פעיל מסדר-היום. אני מצטער שמהלך פארלאמנטארי כל-כך נכון לא היה ברור לחבר-הכנסת אבנרי ועל-ידי כך הוא הפסיד את ההזדמנות שהצעת סיעת מחנה שלי תידון בוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר פ. שינמן :

אני שואל את חבר-הכנסת אבא-אבן האם הוא מסכים להעביר את ההצעות לוועדה.

אבא אבן (המערך) :

אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת פעיל : אתה מסכים להעביר לוועדה ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת בן-מאיר : אתה מסכים ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת רוני מילוא : אתה מסכים ?

רוני מילוא (הליכוד) :

אני מסכים.

ד. שאילתות ותשובות

היו"ר פ. שינמן :

אנחנו עוברים לתשובות לשאילתות. רשות הדיבור לשר התקלאות.

4792. שטח שיועד לבנייה בבית-שמש ואינו מנוצל

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התקלאות ביום ו' בכסלו תש"ם (27 בנובמבר 1979) :

לפני כשמונה שנים אושר ל"ישראל הצעיר" על-ידי מינהל מקרקעי ישראל ומשרד השיכון שטח לבניית 1,000 יחידות דיור בבית-שמש. משרד השיכון אף הכין תשתית לבנייה זו והיא עלתה יותר מ-3 מיליון לירות. ל"ישראל הצעיר" ניתנה אופציה לסיים את הבנייה עד דצמבר 1978 אך עד עתה הם לא הביאו אף לא עולה אחד למקום זה ולא הקימו אפילו בית אחד. בית-שמש

200 יחידות דיור; ת. המינהל עומד לפרסם מכרז לבניית תוספת למרכז המסחרי הקיים של העיר; ט. תברת מבני תעשייה יומה ומפתחת מרכז תעשייה חדש ליד מפעל מגרעי בית-שמש. בשטח כבר הוקצו על-ידי מינהל מקרקעי ישראל מגרשים ליוזמים ומצפים ליוזמים נוספים; י. המינהל הקצה 250 דונאם בשביל פארק עירוני בלב העיר, הכולל בריכת שחייה ומיתקני ספורט ונופש. מתוך כל הנ"ל מצטיירת תמונה של פעילות מתמדת של מינהל מקרקעי ישראל לקידומה ופיתוחה של בית-שמש בשיחוף פעולה עם משרד הבינוי והשיכון וגורמים אחרים.

4959. פיתוח הישוב צור הדסה

חבר-הכנסת פ. גרופר שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בכסלו תש"ס (12 בדצמבר 1979):

לפני כשנה הגישה ועדה ממשרד החקלאות אשר בראשה עמד מר מרדכי שינען את מסקנותיה לפתרון בעיית הישוב צור הדסה שבתרי יהודה. ועדה בין-מוסדית שדנה במסקנות אלה החליטה לאמצן אך עד היום לא נעשה דבר בנחש.

אי לכך אבקש ממכודו להשיב לי:

מה עושה משרד כדי ליישם את מסקנות הוועדה בדבר פיתוח הישוב צור הדסה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוחליני:

חבר-הכנסת פסח גרופר איננו באולם. האם אתה רוצה להשיב?

שר-החקלאות א. שרון:

כן.

משרדנו מטפל במסקנות הוועדה במטרה ליישם אותן.

5066. הקצאת שטחים לעדה הדרוזית בגליל בכרמל

חבר-הכנסת ז. ענשי שאל את שר החקלאות ביום כ"ז בכסלו תש"ס (17 בדצמבר 1979):

בשבועיים האחרונים התפרסמו ידיעות ואף ראיונות עם ראשי מינהל מקרקעי ישראל שבהם נאמר שמאות דונאמים הוחזרו ו/או הוקצו לבני העדה הדרוזית על-ידי המינהל בכפרים שונים בגליל ובכרמל.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. כמה דונאמים בסך הכול הוחזרו לבני העדה הדרוזית?

2. האם דונאמים אלה הוקצו על-ידי המינהל או הוחזרו לבעליהם הקודמים?

3. לאילו כפרים הוקצו או הוחזרו האדמות וכמה דונאם לכל כפר? מה הם מספרי הגושים של אדמות אלה?

4. האם צריכים הזכאים לאדמות או למגרשים אלה לשלם בשבילים? אם כן, איזה סכום?

5. לאילו מטרות מיועדות האדמות האלה?

6. האם יושב הסיכסוך בין רשויות המינהל לבין הכפרים ג'וליס, ירכא וכסרא? אם לא, באיזה שלב הוא נמצא?

משוועת לפיתוח. זוגות צעירים, משוחררי צה"ל ילידי המקום מחכים לאפשרות לצאת מבתי הוריהם שגם הם לא מרוויחים דיים ובלתי ברירה ובצער רב הם לפעמים נושמים את הישוב. מועמדים להתישב במקום, מיושבים אחרים בארץ, בעלי נתונים היכולים לחזק את הישוב נדחים וכל זאת כאשר ושטח עם תשתית ל-1,000 יחידות דיור עומד ריק ומצפה לעולים חדשים של "ישראל הצעיר". והרי עד עכשיו הם לא באו ואם בכל זאת יבואו הרי ברחבי ארץ ישראל יש עוד מקום בשבילים.

שאלתי לכבוד השר:

1. מה היא תגובתו לכל הנאמר לעיל לאור הפרוטוקול של סיכום הדברים עם מינהל מקרקעי ישראל מיום 26 במארס 1979, לאור סיכום הדברים עם משרד הבינוי והשיכון מיום 26 בספטמבר 1979 ולאור מכתב ראש מועצת בית-שמש שצורפו?
2. מה יש בדעת כבודו לעשות בנדון?

שר-החקלאות א. שרון:

להלן התייחסותי לכל המתואר בשאלתה ובנספחיה:

1. א. "ישראל הצעיר" הוא גוף שהוקם על-ידי קבוצת מנהיגים יהודים בארצות-הברית במטרה לארגן עולים להתישבות בבית-שמש, ההתקשרות והקצאת ה"קרקע לגוף זה נעשו על-פי המלצת הגורמים המוסמכים במחלקת העלייה והקליטה של הסוכנות; ב. עיסקת הקצאת הקרקע בוטלה לאחר ש"ישראל הצעיר" לא עמד בלוח הזמנים; ג. מנהל מחלקת העלייה והקליטה בסוכנות טען שביטול העיסקה יגרום נזק לעלייה והוחלט לחדש את העיסקה אולם בתנאים מחמירים.

2. א. "ישראל הצעיר" הוקצתה קרקע לבניית 500 יחידות דיור בבנייה רוויה. באוקטובר 1979 נחתמה עיסקה ושוולמו הכספים על-ידי "ישראל הצעיר"; ב. תוך 4 שנים, עד אוקטובר 1983, על "ישראל הצעיר" לסיים בנייה של 350 יחידות דיור ולהתחיל בבניית 150 יחידות דיור נוספות; ג. מינהל מקרקעי ישראל מטפל גם בהקצאת מגרשים למשרד הבינוי והשיכון לבניית כ-200 יחידות דיור במבנים של 8 קומות במתחם זה; 3. נוסף על כך עושה מינהל מקרקעי ישראל בבית-שמש פעולה ענפה של יומה, תיכנון והקצאת קרקע לייעודים שונים: בנייה נמוכה, בנייה רוויה לזכאי משרד השיכון, מרכז מסחרי, מרכז תעשייה ומלאכה ופארק עירוני, תוך תשומת לב הן לפיתוח ולשיקום השכונות הישנות והן לפיתוח שכונות חדשות: א. יועד שטח ל-1,400 יחידות דיור בשכונת ביקסון-גיל, מזה כ-300 במסגרת "בנה ביתך" השאר בנייה מוזרזת רוויה ברמה גבוהה. חכניות שכונה זו אושרו כבר בוועדה המקומית ותובאנה בקרוב לאישור הוועדה המתוזת; ב. כ-130 יחידות דיור הוקצו במסגרת "בנה ביתך" ברמת שרת; ג. בדרום בית-שמש מתכנן המינהל בנייה של 150 יחידות דיור במסגרת "מגרש בחסכון"; ד. בשכונת השמשוני הקצה המינהל למשרד הבינוי והשיכון שטח ל-460 יחידות דיור המיועדות בחלקן לזכאים ובתלקן למכירה חפשיה; ה. שטח לבניית 200 יחידות דיור בשביל מרכז קליטה בש"כונת שלומציון נמצא בשלבי הקצאה לתיכנון לחברת "דיור לעולה"; ו. כ-350 יחידות דיור בבנייה נמוכה במסגרת "בנה ביתך" המיועדת לתת תנופה חדשה לשכונות הוותיקות של בית-שמש נמצאות בתיכנון על-ידי המינהל. בימים אלה מרכיב כבר מרכיבים במסגרת תכנית זו בשיטת הרשמה והגירה; ז. ברחוב העלייה במרכז בית-שמש הוקצה למשרד הבינוי והשיכון שטח לתיכנון

שר-החקלאות א. שרון :

יידאן עטשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :
זה איננו עניין של ספק. במינהל רשום, לפי הפרט
טוקולים, ש-10 דונאם מתגורר ונחשבו לכפר ג'ולים ולא
הוחזרו. אני אשמח לדעת שהם הוחזרו.

שר-החקלאות א. שרון :

הנתייית היתה להתוויר לכפר. אני מוכן לבחוק את
הדבר הזה. בכל מקרה אני יכול לומר בוודאות שהקרקע
עומדת לרשות הכפר. בגלל כל מיני סיבות הקרקע של
הגורן היתה רשומה כקרקע של הנציב. ביקרתי במקום
ונתתי הנחיה חד-משמעית. העניין ייבדק ותקבל תשובה.
בכסרא אמנם היה סיכום אבל הוא עדיין לא הובא בפני
פקיד ההסדר.

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלני :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת יידאן עטשי.

יידאן עטשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :

בשאלה 2 שאלתי אם מגרשים אלה שצינת שהוקצו
על-ידי המינהל הוחזרו לבעליהם הקודמים או שהם מאד-
מת המינהל ?

שר-החקלאות א. שרון :

כדי שתקבל תשובה מפורטת — ולא מסיבה פור-
מאלית — אנא, שאל בכתב ותקבל תשובה מפורטת.

5067. מחירי הקרקע לדיר במוקמות שונים בארץ

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום כ"ו
בכסלו תש"ם (17 בדצמבר 1979) :

בעתונות פורסמה הודעה מטעם מינהל מקרקעי יש-
ראל שלפיה נמכרים מגרשים לבניית בתים במרכז הארץ
במחיר ממוצע של עד ארבע מאות אלף לירות למגרש
כשמחיר מגרש לבניית בית של חמש דירות ברמת-גן
הוא פחות משני מיליון לירות ומחיר מגרש לבניית בית
רגיל בעומר הוא מיליון ושלוש מאות אלף לירות. כן
פורסמו מטעם המינהל הודעות, שניתחו המחירים המופ-
עים בהם מראה כדלהלן : ברמת הוצע ארבעה מגרשים
(מכרזים 54/79) שעל כל אחד מהם ניתן לבנות 12 דירות —
מחיר הקרקע שבכללו פיתוח הוא כשלושה וחצי מיליון
לירות, כל דירה — כשלוש מאות אלף לירות.
ברמת-גן (מכרז תל-אביב 72/79) הוצע מגרש לבניית
בית מגורים בן חמש דירות במחיר של כשני מיליוני
לירות, המחיר לדירה — ארבע מאות אלף לירות.
מחיר מגרש שניתן לבנות עליו עשר דירות בבניית
הוא שמונה מיליון לירות, מחיר הקרקע לדירה — שמונה
מאות אלף לירות. מחיר לדירה באור עקיבא הוא מאה
אלף לירות.

אודה לכבוד השר אם יזאיל להשיב :

1. האם הפרטים המובאים לעיל נכונים ?
2. היתכן ?
3. האם יש בדעת כבודו לשנות ולחקן את המצב ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. לדעתי לא ניתן להשוות מחיר מגרש ששטחו
נע בין 600 מ"ר ל-900 מ"ר המיועד לבניית וילה למחיר
קרקע לדירה בבית משותף.
2. את מחירי הקרקע קובעים שגמים ממשלתיים
שווה מקצועם. השגמים אינם כפופים למינהל מקרקעי

1. מינהל מקרקעי ישראל הקצה לכפרי הדרוזים
כ-1,400 מגרשים לשם תיכנון ובנייה לזוגות צעירים וחיי-
לים משוחררים באמצעות המינהל לבנייה כפרית של
משרד הבינוי והשיכון. כמו כן נמסרו 200 מגרשים באופן
ישיר לזכאים ואילו כ-4,500 מגרשים נוספים הוקצו
לתיכנון לשלב מאוחר יותר. המינהל איתר גם שטח
של כ-380 דונאם להקמת מרכז שירותים עירוני ליישובים
הדרוזים.

2. המינהל מקצה מגרשים לתושבים בהתאם ליעודם
על-פי התכנון ובתשלום בתנאים המקובלים, פרט ל-10
דונאם שהוחזרו לכפר ג'ולים.

3. ההקצאות הנ"ל כוללות את כל הכפרים הדרוזיים.

4. הזכאים למגרשי בנייה צריכים לשלם בשבילים
בהתאם להערכות השמאי הממשלתי. ראוי לציין כי במס-
גרת תכנית "בנה ביתך" נעזרים הזכאים בפיתוח התש-
תית על-ידי משרד השיכון וכן בהלוואות כמקובל.

5. מלבד הקצאה לבנייה למגורים מוקצות קרקעות
לשטחי ציבור בהתאם לתכנון בניין עיר. מן הראוי
לציין הקצאה של 380 דונאם לתיכנון מרכז אזורי דרוזי
באדמת המדינה בין כיסרא לסמיע. כן הוקצו קרקעות
תעשייה.

6. במשך השנה האחרונה עשה מינהל מקרקעי יש-
ראל מאמץ מרכזי בשיתוף פעולה הדוק עם נציגי העדה
הדרוזית והביא כמעט לסיום את הסיכוסים עם הכפרים
הדרוזיים שנמשכו 30 שנה. כאן אני רוצה להוסיף : אני
עצמי, במסגרת טיפולי ובמידה רבה מאוד ביוזמתו של
חבר-הכנסת אמל נסראלדין ביקרתי לפחות ארבעה ביקורים
בכפרים דרוזיים על-מנת להגיע לפתרון הבעיות השנויות
במחלוקת. נדמה לי שהצלחנו לפתור כמעט את כל הב-
עיות. יש עוד כמה דברים קטנים שנשארו לפתרון. הצלחנו
לפתור בעיות שהיו תלויות ועומדות במשך שלושים שנה.
במסגרת זו נפתרים ההסדר עם הווקף הדרוזי לגבי השטח
שמסביב לקבר הנביא סבלן. שטח הווקף הוכפל ל-206
דונאם וחלקות 9, 10, ו-11 מיועדות להקצאה לתיכנון
לצרכי הכפר תורפיש. כמו כן העמיד המינהל לרשות
העדה שטח ובניין בדלית אל-כרמל להקמת יד לבנים
הדרוזים שנפלו במערכות ישראל ואנדרטה בחורפיש.
במסגרת ההסדר בכפר ירכא הוגדרו זכויות המדינה וה-
תושבים ב-53 מתוך 55 גושים וגם בשני הגושים הנות-
רים ההסדר הוא בשלב סופי. בג'ולים הוחזרו לכפר קר-
קעות לצרכי גורן. היו קרקעות שהיו מוכרות כקרקעות
הנציב והיו במסגרת הגורן. היו גורן בכפר. ביקרתי שם.
נתתי הוראה להתוויר את הקרקעות לכפר.

יידאן עטשי (התנועה לשינוי ויוזמה) :

זה לא מוכר כך במינהל. אשמח אם זה כך.

שר-החקלאות א. שרון :

קיבלת תשובה מפורטת. אם אתה רוצה לשאול עוד
שאלה אשמח לענות שוב. תגיש שאלה ואתן לך תשובה
כדי לוודא שהתשובה היא כפי שהיא. מאחר שהנושא
של כפרי הדרוזים הוא נושא שטיפלתי בו באופן אישי,
ביקרתי שש פעמים בגליל המערבי מאז כניסתי לתפקידי
וארבעה ביקורים נגעו ישירות לכפרים הדרוזיים, להסדר
בעיית הקרקעות. אבל אם פה מתעורר ספק זה ייבדק.

5134. מצבו של ענף הירקות ליצוא

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר החק" לאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

בעתון "הארץ" מה-11 בדצמבר 1979 פורסם שמנכ"ל המועצה לייצור ושיווק ירקות מר אברהם בראון אמר שענף יצוא הירקות נמצא במדרון תשואה לא יימצא פת" רונות לכמה בעיות מרכזיות של הסקטור הוא יתמוטט כליל.

נוכח העובדה שענף זה מפרנס אלפי משפחות חק" לאים, היווה פריט חשוב בסך כל היצוא במדינה והכנס מטבע זר במיליוני דולרים רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם תואמת הודעתו של מנכ"ל המועצה לייצור ושיווק ירקות את המציאות?
2. האם גלד יצוא ירקות השנה או פחת?
3. אם כן, בכמה, ואם לא, מה הן הסיבות לכך?
4. האם מבטחת רוחניות למגדלי ירקות המייצאים את תוצרתם לתוך-לארץ?
5. אילו אמצעים עומד לנקוט המשרד כדי להבטיח רוחניות לענף זה?

שר-החקלאות א. שרון:

לשאלה 1: ליצוא הירקות יש כמה מאפיינים: א. זה יצוא המתכלה במהירות ואין אפשרות לשמור על מל-אים; ב. יש צורך להכין תובלה ימית ואווירית מראש לנפח היצוא המתוכנן מאחר שהתוצרת מתבלה במהירות ודורשת תנאי טמפרטורה מסוימים וקבועים; ג. זה יצוא בעל ערך מסוף גבוה. חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, זו הבעיה העיקרית של היצואנים: הערך המוסף הגבוה בתקלאות שעליו גאוותנו הופך, במידה רבה, לרועץ בתנאי אינפלציה של 100% ויותר. עיקר ההוצאות הן במטבע מקומי ולכן יצוא זה הוא הניזוק הראשון מהאינ-פלאציה הדהורית בשוק המקומי.

לשאלה 2: לחדשים אוקטובר-דצמבר 1979 תיכננו 13,500 טונה ויצוא רק 9,730 טונה, כ-28% פחות מהמ-תוכנן ו-11.5% פחות מהתקופה המקבילה אשתקד.

לשאלה 3: התכנית קיימת, מגמת העלייה מותנית ברווחיות היצוא. אין ספק כי ירידת היקף היצוא בפועל לעומת התיכנון משפיעה על גידול ההוצאות הקבועות לטונה תוצרת ובכך גדל הנטל על החקלאים המייצאים.

לשאלה 4: בעונה 1978/79 יוצא 114,000 טונה ירקות; בעונה 1979/80 — 85,000 טונה עקב ביטול יצוא תפוחי אדמה והקטנת יצוא בצל; בעונת 1980/81 — אנו צופים גידול עד לרמה של 121,000 טונה.

לשאלה 5: ההכנסה למגדלי הירקות נובעת מהתמורה בחוץ-לארץ. המגדלים מחבטנים במחירי קניה מפני משבר בלתי צפוי בשווקים בחוץ-לארץ. אולם בתנאים שהם התמורה היא מעבר למחיר המובטח קיבלו המגדלים ומ קבלים בשנה הנוכחית את התמורה המגיעה להם במהלך עונת היצוא כשהלק הארי ניתן עוד לפני סיום העיסוקאות על-ידי היצואן המשווק. פה גיסייתי להביא לידיעתך, כחברת הכנסת השואלת, שהשנה הכנסתו שינוי. אם בעבר היו משלמים את העודפים שבועות מספר אחרי גמר העיס-קאות הרי עכשיו כל שבוע נערכת בדיקה ואם המחיר שנתקבל הוא גבוה מהמחיר המובטח, משולם חלק גדול מהסכום ישירות למגדל וכדי לקצר הליכים אין זה מבוצע על-ידי מועצת הירקות אלא במשרדן על-ידי "אגרסקופ". בחודשים ינואר-פברואר 1980 יגיע המדינן ל-80 מיליון דולר לעומת 47 מיליון דולר באותם חודשים בשנת 1979. גידול

ישראל אלא למשרד המשפטים ולמינהל אין יד בקביעת מחירי קרקע היוצאים במכרזים. לגבי קרקעות המיועדות לצרכי משרד הבינו והשיכון — כגון לזכאים ולמשפחות ברוכות ילדים — המינהל, בשיתוף עם משרד הבינו והשיכון והשמאי הממשלתי קובעים את מחיר הקרקע שאינו עולה על 10%-15% ממחיר הדירה.

3. אינני רואה כל הצדקה שהמינהל או משרד ממ-שלתי אחר יתערב בקביעת מחירי קרקעות שאינן מיוע-דות לבנייה הציבורית של משרד השיכון ובוודאי לא במחירי קרקעות היוצאות למכרזים. המכרז הפתוח כשר לעצמו מהווה גורם בקרה למחירי הקרקע הנקבעים על-ידי השמאי. יחד עם זאת, חברת הכנסת שילנסקי, אני רוצה לציין שבבדיקורי במקומות השונים, ובעיקר במקור מות שיש לנו עניין בפיתוחם, נתתי הנחיה ישירה להוריד את מחירי הקרקע גם לגבי מגרשים במסגרת התכנית "בנה ביתך" כדי לעודד איכלוס מהיר של המקומות.

5078. רכבים לפתרון בעיות הישוב מי-עמי

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום ו' בטבת תש"ם (26 בדצמבר 1979):

בהמשך לשאלתה מס' 4504 הריני מבקש לציין שתומרת הבעיות של הישוב מי-עמי מחייבת תשומת לב מיוחדת, בעיקר בתחומי הבטחון, הבנייה הבלתי חוקית על גבול הישוב, ריכוז הקרקעות, הנטיעות והמרעה הבלתי נשלטים הפוגעים בו, ועוד. כדי לבחון מקרוב את הסוגיות באזור ואדי-ערה וחשיבותן ראוי שהשר יבקר במקום. לפני שנה, וב-26 בדצמבר 1978, השיב מר בנימין קלטר למושב בשם השר בלשון זו: "הזמנת השר לביקור הובאה לידיעת מנהלת הלשכה הגב' קריגר על-ימנת שתתאם סיור של השר באזור". הביקור לא יצא לפועל.

בקשר לנ"ל אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הן פעולות משרדו בתחומים שבפניהם עומד המושב?
2. מתי עשוי השר לסייר במושב וסביבתו?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. יישוב מי-עמי נעשות פעולות מואצות נוכח ההכרה במצבו הסביבתי המיוחד בתחומים אלה: א. נוכח בעיית כוח האדם החריפה נמצא הישוב בתהליך של קליטת 15 משפחות נוספות כאשר המגמה היא להגיע לפחות ל-60 משפחות על בסיס אמצעי הייצור שהוקצו לישוב ואשר הותאמו להיקף כזה; ב. נוכח חשיבות המרעה באזור יוגדרו בזמן הקרוב ביתר כל שטחי מי-עמי מתקציב משרד החקלאות; ג. נערכת עתה בדיקה מק-צועית באזור כאשר המגמה היא להקים בסיוע המשרד עזר בקר לבשר שישא את עצמו מבחינה כלכלית. עד עתה לא בוצע הדבר עקב מגבלות כוח אדם; ד. מתקיים עתה משא-ומתן בין מינהל מקרקעי ישראל למחוזיק הקר-קע השונים לצורך ריכוז והתלפת הקרקעות באזור; ה. משמר הישובים של אזור מגידו בסיוע מרבי של הסירות הירוקה יגביר את השמירה באזור.

2. הסיור באזור כלול במסגרת סיורי התדירים ברח-בי הארץ.

ידיעות שיחידות צה"ל עורכות תמרונים באזור זה כדי להפחיד את הבדואים ולהכריחם לעבור מהמקום.

אבקש מהשר להשיב לי:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות והאם הן ידיעות?
2. אם כן, לשם מה מחתמים את הבדואים?
3. האם יש בכונות הממשלה להעביר את התושבים מאזור זה, לאן ומדוע?
4. באילו סמכות מחתימה הסיירת הירוקה את הבדואים?

5. האם נכון שמתקיימים תמרונים צבאיים על השטח המאוכלס הנ"ל?

6. האם מחזיקים התושבים הבדואים באדמה כחוק או שהמדינה טוענת לזכותה על אדמה זאת?
7. באילו שלבים נמצאת הפעולה ומה יש בכונות משרדך לעשות כדי למנוע את הטרדת התושבים האלה?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא ברור לאיזה שטח מתכוון השואל.
2. ראה תשובה מס' 1.
3. ראה תשובה מס' 1.
4. לא.
5. נא לפנות למשרד הבטחון.
6. ראה תשובה מס' 1.
7. ראה תשובה מס' 1.

5283. ריבוי האירגונים העוסקים בייצור ובשיווק התוצרת החקלאית

חבר-הכנסת ש. י. גרופ שאל את שר החקלאות ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

על ענף החקלאות עבר כידוע משבר חמור. להרחתי, ואמרתי דבר זה מעל במת הכנסת, אחת הסיבות לכך היא ריבוי הגופים והאירגונים המטפלים בייצור ובשיווק מוצרי החקלאות, שכל אחד מהם מטפל בנפרד בענף מסוים ולכל גוף מנגנונים, פקידות, מכונות צמודות וכן הלאה. לפי מיטב ידיעתי קיימים המעצות והאירגונים כדלהלן:

1. מועצה לענף התלב; 2. מועצה לענף הלול; 3. מועצה לענף המוצרי פירות וירקות; 4. מועצה ליצוא מוצרי פרי הדר; 5. מועצה לייצור ושיווק של דבש; 6. מועצה לייצור ושיווק פרחים פקעת וצמחי נוי; 7. מועצה לייצור ושיווק כותנה; 8. מועצה לייצור ושיווק ירקות; 9. מועצה לייצור ושיווק בקר וצאן; 10. מועצה לייצור ושיווק אגוזי אדמה; 11. מועצה לגפן היין; 12. אירגון מגדלי לי העופות; 13. אירגון מגדלי ירקות; 14. אירגון מגדלי פירות; 15. אירגון מגדלי פרי הדר. נוסף לזה יש בניינים נפרדים, משרדים, לתנועת המושבים, לאיחוד הקבוצות והקיבוצים, למרכז החקלאי ולהתאחדות האיכרים בישראל.

כל האירגונים והמנגנונים מחזקים כמובן על חשבון החקלאי-היצרן, הצרכן המשלם בעד התוצרת החקלאית והממשלה המסבדת את החקלאות.

הנני שואל את השר:

- א. האם לא הגיע הזמן, נוכח המשבר הפוקד את החקלאות, לצמצם או לפזר את האירגונים המטפלים בייצור ובשיווק מוצרי החקלאות על כל ענפיהם?

זה נובע בעיקר מקבלת מחירים גבוהים מאלה שקיבלנו בשנים קודמות כתוצאה משיפור דרכי היצוא. באופן כללי מסתמנת מגמת ירידה ברווחיות לעומת השנים הקודמות אך זה מאפיין את כל ענפי החקלאות בשנה האחרונה.

לשאלה 6: המשרד ישקוד לשמור על רווחיות היצוא הן על-ידי הבטחת הכנסה הולמת לחקלאי בהעמדת תקציבים לפיתוח והן על-ידי קידום מכירות התוצרת בחוץ-לארץ.

5201. הקמת לולים חדשים בזמן רווייה

בשוק העופות

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

בשל עודפי המלאי של עופות טריים התפתח במשק "שוק שחור" מור. מגדלי העופות מעבירים את סחורתם במישרין לבעלי האטלונים במחיר הנמוך ביותר לערך מהמחיר הרשמי של כ-40% לירות לק"ג. אף שהשוק רווי בעופות טריים מצא משרד החקלאות לנכון להקים לולים חדשים בהתנחלויות נווה-צוף, קדומים ושבי-שומרון שביהודה ושומרון. בלולים חדשים אלה הושקעו מיליונים רבים של לירות.

אודה לשר אם ישיב לי:

- א. מה הוא התגיון הכלכלי בהקמת הלולים החדשים?
- ב. האם צופה משרד החקלאות שהלולים החדשים יהיו רווחיים?
- ג. מי יום את הקמתם של הלולים החדשים?
- ד. מה ייעשה בעדפי המלאי שיצטברו, קרוב לוודאי, בלולים החדשים?
- ה. האם קיימות במשרד החקלאות תכניות להקים לולים גם במקומות אחרים בזמן הקרוב?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בכוונתי לפעול כפי שפעלו בעבר — לקלוט מתיישבים באזורי פיתוח מועדים ולאפשר להם גורמי ייצור הניתנים לטיפוץ במגבלות הקיימות של חוסר בגורמי ייצור אלטרנטיביים, כפי שהמצב מתבטא באזורי החר הגבוה.

ב. בכוונתנו להבטיח את רווחיות משק הפטימים לכל מגדלי הפטימים ובכלל זה למגדלים באזורי החר הגבוה.

- ג. משרד החקלאות בתיאום עם המחלקה להתיישבות, נוקטים עתה פעולות במגמה להקטין עד למינימום ההכרחי את מלאי הפטימים. בתחום זה דינם של לולים אלה יהיה זהה עם דינם של הפיטום בכל חלקי הארץ.
- ה. עד עתה הוקמו ומוקמים 15 לולים מבוקרים ביהודה ושומרון.

5235. נסיונות לפנות בדואים ממקום מושבם

חבר-הכנסת ז. עטשי שאל את שר החקלאות ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979):

הגיע אלי ידיעות שאנשי הסיירת הירוקה, בעזרת משטרת ישראל, מחתמים בדואים תגרים באזור הנקרא "פרעה" מדרום לערד לשם פינוים משטח זה. כן קיבלתי

1. נכון הוא שבני עמקא ממתינים כבר כארבע שנים להקמת מחשב בשבילם ולא להקצאת קרקע. לאחר בירורים ביחס למקום הסתיימו הליכי התיכנון כבר לפני שנתיים. עד היום טרם התלו בבנייה מחסר תקציב. הנושא נמצא עתה בבדיקה מחודשת בין בני עמקא ומשרד השיכון. לאחרונה הצענו לבני עמקא עללות ולבנות את בתיהם במצפה באור מזשבם. אם ייענו בחיוב ינתן להם מירב הסיוע בפתרון בעיות דורם.

2. יש גרעינים נוספים של בני מושבים המיועדים ליושבים שונים בגליל — ליושבים חדשים, להרחבת מושבים ולמרכזים אוריים.

3. הסיבות לעיכובים אינן קשורות בקרקע אלא ב- תקציב.

4. המצפים יעזרו בהתאם לאפשרויות במקומות השונים. באותם המקומות שבהם ניתן יהיה לבנות בעתיד יושבים מושבים — מבחינת ריכוז קרקעות ואופי השטח — הרי הם יעזרו לבני הגליל. למקומות אחרים שבהם יש בעיות של ריכוז, בעלות וכד' יועדו היאחויות נח"ל או מצפים שאין בהם תיכנון קונבנציונאלי של ישוב כפרי רצוף. במקומות אלו יתיישבו אורחים על אחריות וביו"מ תמם הכספית במתכונת של ישוב קהילתי. מצפים אלה פתוחים לכל אורת בהתאם לקריטריונים מקובלים אחידים וכמובן גם לבני הגליל.

5. משרדי עושה ויעשה בשנה הקרובה את מירב המאמצים לאפשר למרבית הגרעינים של בני מושבי הגליל להקים יושבים קהילתיים לא חקלאיים, וזאת במסגרת המגבלות התקציביות הקיימות.

5345. השמדת עגבניות.

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980):

גמסר לי כי הוחלט להשמיד 1,100,000 ק"ג עגבניות מסוג אקסטרה ולהטמינם במזבלה חירייה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מי החליט על כך, מתי בוצעה ההחלטה ומדוע?
2. מה הוא הערך הכספי של העגבניות שהושמדו?
3. מדוע לא הוחלט למכור את העגבניות במחירים מזולים לשכבות במצוקה?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ה ידיעה אינה נכונה.

1. בחודשים יולי-דצמבר 1979 שוקו לצריכה כ-45,000 טונה עגבניות. מתוך הכמות הנ"ל הוצאו עודפים מהשוק בכמות של 2,130 טונה, כמות המהווה כ-4.7% מההספקה לתקופה הנ"ל. העודפים הולקו ליעדים האלה: תעשייה 1,180 טונה; ב. מוסדות, משרד הבטחון — 395 טונה; ג. הזנת בעלי-חיים — 540 טונה; ד. השמדה — 15 טונה.

2. הערך הכספי של הכמות שהושמדה הוא כ-30,000 לירות.

3. 15 טונה עגבניות נשלחו להשמדה לאחר שמוצו כל האפשרויות ובאשר הן לא היו ראיות למאכל אדם.

ב. האם יש בדעת השר לנקוט יומה ולבדוק האם מצדדים קיומם ואחזקתם של כל האירגונים והמנגנונים הללו?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- א. גם ללא קשר למצב החקלאות יש בכוונתנו לפעול לייעול המערכת החקלאית על כל מגוריה.
- ב. הפעלנו ועדה משותפת למשרד ולאירגוני החקלאים זאת תגיש בקרוב את המלצותיה בעניין מבנה פעולות המוסדות השונים והיקפן.

5306. סיורו של שר החקלאות באירופה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום כ"ה שבט תש"ם (14 בינואר 1980):

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה מלווים נסעו עמך לסיור בקלן ובפראנקפורט?
2. מה היה מטרת ביקור זה, מלבד הסיור במיתקני "אגרסקו"?
3. מה היה המחיר הכולל של הסיור באירופה ב"שוו"ק"ם הקולטים תוצרת חקלאית ישראלית?

שר-החקלאות א. שרון:

1. שלושה מלווים.
2. יצוא תוצרת חקלאית.
3. כ-250,000 לירות.

הו"ר ש. ארבל-אלמזלני:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אם ביקור זה, לצורך סקר שווקים, היה דרוש, האם כבוד השר אינו סבור שביקור של חבר-הכנסת גרופר וחבריו לשם אותו הצורך היה דרוש באותה מידה?

שר-החקלאות א. שרון:

התשובה לחלק הראשון: כן, לחלק השני — לא.

5344. יישוב בני המשפחה בגליל

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980):

על יסוד הפירקומים בדבר תפיסת מצפה בגליל המעבדי על-ידי גרעין של בני מושב עמקא ופניות נוספות שהיו אלי באותו עניין אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם נכון שבני מושב עמקא ממתינים זה שנים רבות להקצאת קרקע להתיישבות בגליל וטרם נענו עד היום?

2. האם נכון כי ישנם גרעינים נוספים של בני מושב בים בגליל המעוניינים להתיישב בגליל ואינם מסוגלים מתסר הקצאת קרקע להתיישבות?
3. מה הן הסיבות לעיכובים הללו?
4. מה הן אמות המידה להיאחזות במצפורים?
5. מה יש בדעת המשרד לעשות בעניין יישוב גרעיני הבנים של המושבים הוותיקים?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5346. כמות המים שבהם השתמשה חוות "שיקמים"

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבת תש"ם (21 בינואר 1980):

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה היא הכמות המדויקת של מים שבהם נעשה שימוש על-ידי חוות "שיקמים" בשנת הכספים 1978/79?
2. בכמה מתבטאת החריגה מן הכמות המוקצבת ומה הם האמצעים שנקטו כדי למנוע חריגות כאלה בעתיד?

שר-החקלאות א. שרון:

1. נא לפנות לחוקר.
2. כפי שנהגו בכולם ינהגו גם במקום הזה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כבוד השר, החוכר אינו שר ואינו יכול להופיע בכנסת ולהשיב אבל כבודו הוא שר החקלאות והוא חייב להשיב בכנסת על כל שאלה או שאלתה הנוגעת לחקלאות. מאחר שהחוזה הזאת עוסקת בחקלאות והחוכר זכר ומפי' עיל מיתקן חקלאי אני עומד על כך שכבודו ייתן את התשובה כאן ואפילו עכשיו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מה השאלה? זו הערה, לא שאלה, לכן גם לא תהיה תשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

זו לא היתה שאלה.

5347. יחס אנשי הסיירת הירוקה כלפי ברואים

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבת תש"ם (21 בינואר 1980):

בתאריך 4 בינואר 1980 נכנסו אנשי הסיירת הירוקה למאהל בדואי בסביבות רביבים בנגב תוך הפעלת נשק חם ואלימות כלפי הבדואים.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מכוח איזה חוק, צו או תקנה פעלה הסיירת הירוקה בשטח שעל-פי דברי מפקדה הוא שטח צבאי?
2. אילו כלי נשק מצויים בידי אנשי הסיירת הירוקה ומה הן הוראות הפתיחה באש שבידי אנשיה?
3. האם מחזקים כל כלי הנשק הללו ברשיון?
4. האם תוקר משרדך את הנסיבות המדויקות שבהן נערכה הפתיחה באש של אנשי הסיירת הירוקה על הבדואים?

שר-החקלאות א. שרון:

1. א. מינהל מקרקעי ישראל, תש"ד; ב. הוראות משרד הבטחון.
2. נשק אישי בהתאם לחוק.
3. כן.
4. לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האם על-פי החוק יש לאנשי הסיירת הירוקה סמכויות של שוטרים, אימון של שוטרים, חינוך של שוטרים והכשרה לטפל באזרחים שהם עוסקים בהם בעבודתם?

שר-החקלאות א. שרון:

לאנשי הסיירת הירוקה יש כל ההכשרה וכל ההסמכה לפעול במסגרת שבה הם פועלים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האם הם מעל לחוק? האם הם שייכים למשטרה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת פעיל, שאלת שאלה נוספת, קיבלת תשובה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

התשובה לא היתה מספקת.

5348. התקנת תאורה סביב לחוות השר

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבת תש"ם (21 בינואר 1980):

בעתון "דבר" מתאריך 1 בינואר 1980 פורסמה כתבה מאת סופר העתון מר יוסף פריאל שלפיה נמסר כי בימים אלה נעשות עבודות להתקנת תאורה מסביב לחוותך וזאת לאחר שהסתיימו עבודות גידור והתקנת מערכות בטיחות סביבה והכול מתקציב משרד החקלאות. ההוצאה נאמדת בכמה מיליוני לירות.

אבקש להשיב לי:

1. האם יש אמת בדברים האמורים בכתבה הנ"ל?
2. אם כן, מה הם פרטי העבודות אשר בוצעו ומה הוא סכום ההוצאה? לפי איזה פרט מתקציב המשרד נעשו הוצאות אלה ומי אישרן?
3. האם נעשה עמך הסדר כלשהו בדבר השתתפות של בהוצאות הנ"ל?
4. האם קיימת חובה או התחייבות מצדך לשאת בהוצאות הנ"ל כיום או לאחר זמן?

שר-החקלאות א. שרון:

1. לא.

2, 3, 4. לא רלבנטי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערד):

האם נעשתה איזו שהיא פעולה לגבי עניין זה של החווה והגדר בהסכמתך על-ידי תקציב לא שלך פרטי?

שר-החקלאות א. שרון:

לא נעשתה כל פעולה, לא הועמד אפילו עמוד אחד של גדר, לא בוצעה כל פעולה. כל הידיעה מתחילתה ועד סופה — לא מה שאתה אמר כאן כי אתה מסתמך על עתון — כולה שקר וכזב, ללא מלת אמת אחת.

5349. סיוע המשרד למועצה לייצור ושיווק ירקות

חבר-הכנסת מ. סבידור שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבת תש"ם (21 בינואר 1980):

ב"דבר" מיום 1 בינואר 1980 בכתבה שכותרתה "יופסק הסיוע ליצוא ירקות" מסופר על הוראותיך והנחיותיך

טחים. המחיר — 45 אלף לירות; ב. סיור בשוקי היצוא באירופה. הצטרפו 3 מלווים. המחיר — 252 אלף לירות; ג. השתתפות באירועי "השבוע הירוק" בברלין, פגישות עם שרי החקלאות האירופיים בענייני השוק המשותף, וביקור בענייני יצוא פרחים באנגליה, הולאנד וצרפת, בין התאריכים 21 ו-29 בינואר 1980. הצטרפו 4 מלווים. המחיר — 340 אלף לירות; ד. מקסיקו וארצות-הברית: מקסיקו — על-פי הזמנת הקהילה; ארצות-הברית — ענייני משרדי והסכרת נושאי ההתיישבות והבטחון הלאומי של ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לתבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

האם כל הנסיעות האלה אושרו מראש על-ידי הממשלה, ובמיוחד האם אותו החלק של הביקור האחרון הנוגע לארצות-הברית אושר מראש על-ידי הממשלה?

שר-החקלאות א. שרון:

התשובה היא כן.

5449. פרטים על הקמת קריית שכם

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר החקלאות ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980):

בקשר להצהרתך על הקמת קריית-שכם אבקש לדעת: האם משתלבת הצעה זו ב"תכנית הגושים" כפי שאושרה על-ידי הממשלה, ואם כן, באיזה "גוש" נכללת הקריה הנ"ל?

שר-החקלאות א. שרון:

השאלתך של חבר-הכנסת שובל התייחסה לנושא קריית-שכם או אלון מורה. הוא שאל האם תוקם שם באמת עיר גדולה ואיך זה מתיישב עם גושי ההתיישבות. אני רוצה לומר שהכוונה היא להקים ישוב גדול, עיר בעתיד, כמו קריית-ארבע שגם היא אינה במסגרת גוש ההתיישבות.

5451. עלות ההתיישבות של גרעין "אלון מורה" באלון מורה ובתל-כביר

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980):

לאור הפירסומים השונים וההערות השונות בנוגע לסכום הכסף המשקע ביישוב גרעין "אלון מורה", באלון מורה ובתל-כביר הנני מבקש לברר את העלות המזויקת:

1. כמה כסף הושקע באלון מורה וביישוב הגרעין במקום עד כה?
2. כמה כסף הושקע בהכנות בתל-כביר עד כה?
3. כמה כסף עתידה לעלות העברתם של המתישבים למקום הישוב החדש?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כ-12 מיליון לירות.

2. כ-43 מיליון לירות סך הכול. בזה כלולים 3—2 מיליון לירות מהתוצאה באלון מורה, בתים וציוד.

להפסיק את הסיור ליצוא הירקות ולצמצם את תקן כוח האדם והרכב במטענה לייצור ושיווק ירקות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה היתה מתכונת הסיור ליצוא הירקות עד כה ואילו פריטים אתה אומר לבטל?
2. מה הוא תקן כוח האדם והרכב במטענה לייצור ושיווק ירקות?
3. מה הוא התקציב השנתי לשנת 1979/80 של המטענה לייצור ושיווק ירקות?

4. מה היא חלוקת תחומי האחריות והפעילות בחוץ-לארץ בין המטענה לייצור ושיווק ירקות לבין חברת "אג-רקס" והאם אין כפילות בין שני הגופים?

שר-החקלאות א. שרון:

1. הסיור ליצוא ירקות הסתכם כדלהלן: א. הש"למה למחיר מובטח במידה שהתמורה מתוך-לארץ היתה נמוכה ממחיר זה; ב. עזרה בהשקעות לפי מפתח קבוע במסגרת תקציבי פיתוח; ג. השתתפות משרדית בהוצאות למשלוחי נסיון.
2. א. תקן כוח האדם במטענה הוא 229 משרות, שבכללן 7 עובדים מבקרי איכות, למעט עובדים עונתיים וזמניים; ב. תקן הרכב מתחלק כדלהלן: 36 עובדים רכב צמוד; ל-24 עובדים רכב שירות; ל-17 עובדים רכב אישי.

3. תקציב המטענה לשנת 1979/80 הוא 177.5 מיליון לירות, וזה כולל השתתפות גרעין יצוא ירקות, בעודפי שוק מקומי ובהסכם תפוחי אדמה.

4. תחום האחריות והפעילות בחוץ-לארץ הינו ישר של חברת "אג-רקס". המטענה במסגרת אחריותה שותפה לקבלת החלטות עקרוניות באשר לנושא הירקות ומבצעת מעקב כמקובל בין בעלי המניות בחברת "אג-רקס". מכאן שאין מקום לכפילות בין שני הגופים. אני רוצה להוסיף שכל המטענות עוברות עכשיו בדיקה על-ידי ועדה שהקמתי, המורכבת מנציגי כל הגופים החקלאיים בארץ. זו ועדה מאוד מצומצמת, אופראטיבית, ובה מיטב האנשים של כל הארגונים החקלאיים ומשרד החקלאות. עומדים להיערך קיצוצים דראסטיים בכל המטענות, למניעת כפי-ליות ולייעול העבודה.

5410. מספר נסיעות השר לחו"ל ומחירן

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום י"ט בשבט תש"ם (27 בינואר 1980):

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה פעמים יצא כבוד השר לחוץ-לארץ בשנת 1979 ולאילו ארצות?
2. מה היתה מטרת כל אחת מהנסיעות הללו?
3. כמה מלווים היו לכבוד השר בכל אחת מהנסיעות?
4. מה היה מחיר כל אחת מהנסיעות ומה הוא מחירן הכולל?

שר-החקלאות א. שרון:

בשנת 1979/80 יצאתי לחוץ-לארץ ארבע פעמים על-פי הפירוט כדלהלן: א. ביקור ממלכתי במצרים בין התאריכים 16 ו-18 באוקטובר 1979 על-פי הזמנת שר החקלאות המצרי. הצטרפו 8 מלווים, ובכלל זה מאב-

5521. עתיר יצוא ההדרים הישראלי לאירופה

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980):

אפשרות הצטרפותן של יוון — בתחילת 1981 — וספרד לשוק האירופי המשותף עלולה לפגוע קשות ביי-כולת התחרות של ענף ההדרים הישראלי. ביטול המכס על ההדרים המיוצאים מיוון ומספרד לארצות השוק המשותף ומתן תמיכה ישירה של השוק לשתי מדינות אלה ובייצאן הדרים אל מחוץ לשוק המשותף עלולים לצמצם את שוקי ההדרים של ישראל.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם ערך משרד החקלאות תחזית על יצוא פרי ההדר לשנים 1981 עד 1985?
ב. מה יהיו נוקי היצוא הישראלי, לפי תחזית זו, לאחר כניסתן של יוון וספרד לשוק האירופי המשותף?
ג. האילו אמצעים מתכנן המשרד להתגבר על בעיות היצוא הצפויות?

שר-החקלאות א. שרון:

א. כן. אני רוצה להוסיף שאם אמנם יעשו ספרד ופורטוגאל את כל מה שהן יכולות לעשות עלול להי-ווצר בעוד כ-10 שנים מצב שבו הן יוכלו לספק בין 90%—100% מתוצרתן בירקות ובפרחים ו-75%—80% מתוצרתן בפרי הדר, אם אמנם הן תקבלנה את התנאים שקיבלה יוון.

ב. ג. הצטרפות יוון ובעיקר הצטרפות ספרד לשוק המשותף עלולה לפגוע קשות ביצוא ההדרים מישראל ובשאר היצוא החקלאי הטרי והמעובד וקשה לחזות מראש את היקף הנזק. לא רק ישראל ערה לבעיות העלולות להתהוות מכך אלא גם השוק המשותף עצמו, מאחר שהפ-גיעה תהיה בחלק ממדינות השוק הים-תיכוניות (איטליה וצרפת) ובכל מדינות אגן הים התיכון שעמהן יש לקהיליה האירופית הסכמי העדפה דומים לאלו שיש לה עם ישראל. נציגי משרדי הממשלה — חוץ, חקלאות, תעשייה, מסחר ותחבורה — ערכו כמה משות הסברה בבירות המדינות החברות בקהיליה. השגרירות בבריסל פעלה בנושא באופן שוטף. שר-החוץ לשעבר מר דיין העלה את הנושא במו-עצת השרים לשיטת פועלה. אני נפגשתי לשיחות עם שרי החקלאות של השוק ובעיקר עם השרים הולנדי והגרמני. בפעולות אלה הוסברה מידת הפגיעה החוויה ביצוא החקלאי בכלל ובענף ההדרים בפרט. במסגרת הפ-עילות הונחת העלאת מדינת ישראל כמה הצעות ותביעות לקהיליה כגון: שינוי ההסכם הנוכחי בין ישראל לק-היליה להסכם אזור סחר חופשי שיחול גם על החקלאות; קיום התייעצויות עם מדינת ישראל לגבי חתימת ההסכם עם ספרד; והצעות ספציפיות באשר לשינויים הדרושים במדיניות החקלאית של הקהיליה שיאפשרו לישראל להמ-שיך לייצא בתנאי תחרות חופשית. הקהיליה עצמה טוענת שההסכם עם יוון לא ימשש תקדים להסכם עם ספרד ובהסכם עם ספרד יצטרכו לחול שינויים מהותיים במה שקשור לתחום החקלאי. נציבות הקהיליה סיימה עכשיו מחקר שבדק את מידת הפגיעה במדינות ים-תיכוניות כתוצאה מהצטרפות ספרד לשוק. כתוצאה ממחקר זה מת-חילים לגבש הצעות לשינוי במדיניות החקלאית, ובכללה בענף ההדרים, מכיוון שהקהיליה עוסקת עכשיו בגיבוש מדיניות לקראת הצטרפות ספרד וגם היא מכירה בצורך שבשינוי המדיניות הנוכחית. מדינת ישראל ממשיכה

5452. מצבם של בני המושבים בגליל

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980):

מצוקתם של צעירי המושבים בגליל הולכת ומחריפה בשל תקנון תנועת המושבים והסכנות הקובע שרק בן אחד זכאי לרשת את בית הוריו ומשקם. צעירי מושב עמקא, שחלקם הנכבד הם יוצאי יחידות קרביות בצה"ל, נאלצים עם שובם הביתה להתגורר יחד עם משפ-חותיהם הצעירות בתנאי צפיפות בבתי הוריהם. כל נסיו-נותיהם לזכות בסמיע ממשלתי להקמת מושב בשבילם עלו בתוהו. בני המושב טוענים שמשרד החקלאות מסייע לתושבי מרכז הארץ בהקמת מצפים ברחבי הגליל ואילו לבני המושבים המעוניינים להמשיך ולחיות באזור, לא מוגש כל סיוע.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם יש בדעת משרד החקלאות להציע פתרונות שיאפשרו לצעירי מושב עמקא ובני מושבים דומים הנמצאים במצב דומה לקיים את עצמם בכבוד?

2. מדוע לא תינתן עדיפות לבני מושבי הגליל בכל הקשור לסיוע במשאבים ובפיתוח תשתית התיישבותית?

3. לפי אומדנים שונים מצויים כיום בגליל כאלף ומאתיים זוגות צעירים בני מושבים המתקשים לשבור את מעגל המצוקה. האם קיימת אפשרות להקים בשבילם כ-20 מושבים שבכל אחד יתגוררו 60 משפחות ולהקל בכך את המצוקה האמורה?

שר-החקלאות א. שרון:

1. אין באפשרות המשרד, נוכח המגבלות בגורמי ייצור בכלל ובאזורי ההר בפרט, להציע לצעירי עמקא פתרונות בתחום החקלאות. ישנן תכניות לתוספת מצפים שבני עמקא יוכלו להשתלב בהם.

2. אין העדפה לתושבי מרכז הארץ להתיישבות במצפים. להיפך, ההגמה היא להעדיף בני מושבים וואת במסגרת עמידה בקריטריונים שנקבעו לצורך זה בוועדת הקבלה. הכוונה היא לפתח את המצפים ליושבים קהיל-תיים. אני רוצה להוסיף לכך שכדי לוודא שבני הגליל לא יידחקו על-ידי בעלי אמצעים מהעיר שירכשו מגרשים במקומות האלה אנחנו מראש קובעים מספר גדול של יושבים שאני קרא להם סגורים, והם בעצם יושבים שנועדו לתת אפשרות לבני מושבי ההר. האפשרויות הן רבות. לפי דעתי זה יספיק מבחינה זו לשני דורות. וא-נחנו מוודאים שבמסגרת כל קבוצת יושבים הקיימים היום, מתוך הידיעה שדווקא בני האזור הזה אותבים לחיות בקרבת משקי הוריהם או בתי הוריהם, אנחנו מעמידים לרשותם את המקומות הסגורים, בעוד שיש אחרים שהם פתוחים. כל אחד שירצה בכך יוכל לרכוש שם מגרש ולבנות שם בית.

3. לא ניתן ואין כל כוונה בתנאים ובמגבלות הקיי-מים להקים 20 יושבים חקלאיים בגליל. הפתרון היחיד שניתן לתת הוא בתחום הדיור וגם נושא זה מתנהג בתק-ציב משרד השיכון לשנה הקרובה או, לחילופין, בבניית בתים ביושבים קהילתיים אשר מקורות פרנסתם לא יהיו בתחום החקלאות.

2. ואם כן, מי מימן את נסיעת אשת השר ואת נסיעת אשתו של מר' לנדאו?
שר-החקלאות א. שרון:
1. לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת טולידאנו.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
זאת אומרת שהידיעה שנסעתם איננה נכונה?

שר-החקלאות א. שרון:
הידיעה כפי שהעלית אותה על הכתב, כמו עוד כמה דברים, איננה נכונה.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
כלומר, לא נסעתם?

שר-החקלאות א. שרון:
אתה שאלת שאלה מסוימת והתשובה לשאלה שלך, כפי שנוסחה, היא: לא. זו תשובתי ואין בלתי.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
גברתי היושבת-ראש, זה לא ייתכן, אני שואל אותך שאלה אם הוא נסע — — —

מנחם פבידור (הליכוד):
לפי התקנון — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת טולידאנו, זכותך לשאול שאלה אחת נוספת, אתה שאלת והשר ענה. אם התשובה אינה מניחה את דעתך אני לא יכולה לחייב את השר שישב תשובה אשר כן תניח את דעתך.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
לא את דעתי אבל את יכולה לחייב אותו להשיב לענייני. אם אני שואל אותו משהו והוא עונה לי על מה שהוא רוצה — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
זו זכותו. אני לא יכולה לשלול אתה ממנו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
הוא חייב לתת תשובה לשאלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
הוא נתן תשובה. אם היא אינה מניחה את הדעת זה חבר אחר.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
יש הבדל בין לא לענות תשובה מספקת לבין לא לענות על השאלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
זו לא פעם ראשונה ששרים בוחרים להם דרך זו. לא נוכל לחייב אותם להשיב תשובה שתניח את דעתו של השואל.

שר-החקלאות א. שרון:
גברתי היושבת-ראש, התשובה הולמת את השאלה.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
היא הולמת את העונה, לא את השאלה.

לפעול בבריטל ובבירות המדינות החברות בקהילה בהס' ברת עמדתה בדבר השינויים הדרושים במדיניות החק' לאית. יחד עם זאת צריך להבהיר באופן חד-משמעי — וכך אמנם עשינו בביקורים שלנו שם — שישראל לא תוכל לוותר על השווקים המסורתיים שמהם מתפרנסים 50% מחקלאי ישראל. הבהרתי עמדה זו בפגישתי עם שרי החקלאות האירופיים.

5522. המשך נסיעת עצי אבוקאדו

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980):

משבר המור עלול להיווצר, לדברי אנשי מועצת הפירות, בענף יצוא האבוקאדו אם לא יוטלו הגבלות על המשך הנסיעות של מטעי האבוקאדו. אי הגבלת הנסיעות תביא להיווצרות עודפים גדולים בשוקי היצוא ותגרום למשבר דומה לזה שהיה זה מכבר בענף הפרחים. משרד החקלאות שולל טענה זו באמרו שהאבוקאדו היום הינו מוצר יצוא רווחי.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם תקפה ההערכה של משרד החקלאות גם לגבי המצב שיישור אם תימשכנה הנסיעות?
ב. האם אין מן הראוי להעמיד את החקלאים על הסכנות הטמונות בנסיעות בלתי מוגבלות תוך הדגשה שחקלאים שייטעו על אף הכול יאלצו לספוג את ההפסדים בעצמם?

ג. לחילופין, האם אין כלל סכנה של "הצפת" ענף האבוקאדו?

שר-החקלאות א. שרון:

א: הטיעון אינו תואם עמדת משרד החקלאות.
ב-ג: בדיון שהתקיים במשרדי בתחילת חודש פברואר בהשתתפות נציגי האירגונים החקלאיים במועצת הפירות סוכם פה אחד כלהלן: 1. מדיניות המשרד קובעת שקצב הרחבתם של שטחי האבוקאדו לא יעלה על 15% לשנה; 2. ליישום הניל יוגבלו כמות השתילים והרשאות הנטיעות בהתאם; 3. כאמצעי אכיפה יוגדלו הקנסות על נסיעות חריגות; 4. ההחלטה הניל הינה על בסיס תחזית שיוקית לעשר השנים הקרובות, כאשר הנושא יחזור וידון מדי שנה. על זה הייתי רוצה להוסיף: אנו רואים די בדיאגה את המצב שבמשק המשפחתי המושבי הולכת ומצטמצמת אפשרות הקיום ואנו בהחלט רוצים לוודא שמאחר שהמשק המושבי כמעט לא נכנס לתחום הזה של גידולי אבוקאדו תישמר בידו האפשרות לכך במסגרת ההתפתחות הנמשכת.

5628. מימון נסיעתן של אשת השר ואשת עוזרו לחריץ-לארץ

חבר-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר החקלאות ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

בידיעה שהופיעה בעתון 'ג'רוסאלם פוסט' מיום 22 בינואר 1980 נאמר ששר-החקלאות אריאל שרון נסע לאירופה לביקור שני בחודש זה וכפי שעשה בביקורו הראשון לקח השר עמו את אשתו לילי, את עוזרו המיוחד אלי לנדאו ואת אשתו של לנדאו.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

כדי לראות מה ניתן לעשות בעניין זה. כל אחד מהישובים האלה שיוקם בכל אחד מהמקומות — ובמיוחד הייתי מדגיש היום את אזור דרום הערבה — הוא חיוני ממדרגה ראשונה. אנו עומדים במצב שמצרים עושה צעדים מעבר לגבול הבין-לאומי וירדן מקימה ישובים מעבר לגבול הבין-לאומי בערבה והיבטים להיות שם שטחי חיץ. הבעיה מוכרת ואני מטפל בה בצינורות שאני יכול לטפל.

5631. רועי העדר של חוות "שיקמים"

חבר-הכנסת א. כ"י-עוז שאל את שר החקלאות ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

נמסר לי כי ברשות חוות "שיקמים" נמצא עדר צאן המוחזק ומטופל על-ידי רועים ערבים מסמוע שבהר תב-רון היושבים דרך קבע בכפר הנטוש הודג'.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הוא גודל עדר הצאן של חוות "שיקמים"?
2. מי הם הרועים של העדר, מה הם שמותיהם, מאילו כפרים הם באים ומה היא משמורתם?
3. האומנם משוכנים הרועים והעדר בכפר הנטוש הודג' שהוא הכפר שעל אדמותיו לשעבר יושבת חוות "שיקמים"?

4. האם לא נקוטה בידי משרד החקלאות ומינהל מקרקעי ישראל מדיניות המונעת התיישבות ואילוס מחדש של כפרים ערביים נטושים, ובעיקר על-ידי תושבי הר חברון? האם יש הנחיות או תקנות בנדון זה? אם קיימים נהלים או הנחיות, מה נעשה בנושא זה בכפר הנטוש הודג'?

5. מה יש בדעת המשרד לעשות בעניין זה של חוות "שיקמים"?

שר-החקלאות א. שרון:

עסקי חוות "שיקמים" הוחכרו. גא לפנות לחוכר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת כ"י-עוז.

אברהם כ"י-עוז (המערך):

אני מבין שתשובות לגבי מקומות חקלאיים כמו חוות "שיקמים" צריכות להינתן על-ידי שר כלשהו הממונה על הנושא. האם יש שר אחר שצריך לתת תשובות בנושא אים חקלאיים? גם על הצעות לסדר-היום עונה השר נסים, ואולי גם בנושא זה יכול שר אחר לתת תשובה?

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

את השאלה הזאת אתה צריך להפנות ליושב-ראש הכנסת. שר החקלאות אינו יכול להשיב לך בעניין זה.

5632. האשראי הכספי של חוות "שיקמים"

חבר-הכנסת א. כ"י-עוז שאל את שר החקלאות ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

נמסר לי כי לחוות שרון אשראי כספי שוטף מעבר למקובל להיקף הייצור שם.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הוא היקף הייצור השנתי והעונתי של חוות "שיקמים"?

מנחם פבידור (הליכוד):

שאלת והשר ענה לך שהתשובה היא: לא.

5630. הכנת תכנית התיישבות לנגב ולערבה

על-ידי הסוכנות

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

לדברי ראש המחלקה להתיישבות יש בכוונת הסוכנות להכין תכנית התיישבות לנגב ולערבה.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם נעשה הדבר בתיאום ובשיתוף פעולה עם הממשלה?

ב. האם יש בכוונת הממשלה לסייע ביישומן של התכניות הנזכרות?

ג. האם יש לממשלה חכניות משלה להקמת ישובים בנגב ולערבה?

ד. כמה ישובים יש בדעת הממשלה להקים באזור רים הנזכרים ב-5 השנים הקרובות?

ה. באיזה סוג של ישובים מדובר?

ו. כמה משפחות אמורות להיקלט בהם?

שר-החקלאות א. שרון:

א. כן.

ב. יכל שמסגרות התקציב יאפשרו זאת.

ג. התכניות הקיימות משותפות למחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית ולממשלה.

ד. בתבל הבשור — 20 ישובים; בהר הנגב — 2 ישובים; באזור יתיר, מורדות הרי חברון — 5 ישובים; באזור הערבה, כיכר סדום — 4 ישובים; בערבה המרכזית — 3 ישובים; בערבה הדרומית — 6 ישובים.

ה. בסך הכול 40 ישובים חקלאיים ש-12 מתוכם נמצאים בשלבים שונים של תכנון מפורט והקמה.

ו. כ-4,000 יחידות משק.

ואולם, חבר-הכנסת שפייר, עלי להעיר כי השאלתה היתה מוקדמת וגם התשובה היתה מוקדמת. בינתיים בא התקציב. כדי שלא אטעה אותך כי אני חושב שצריך להגיד את הדברים לאשורם אומר שזוהי התכנית, והו בדיק המצב כפי שתיארנו אותו, זה מה שרצינו לעשות אבל היום, במצב הקיים, התקציב לכך אינו עומד לרשותנו.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שפייר.

אליהו שפייר (המערך):

על איזה פרק זמן מדובר? אותה תכנית שהצגת אותה כאן, בכמה זמן תבוצע?

שר-החקלאות א. שרון:

אתה מעמיד אותי כרגע במצב קשה, בגלל סיבה אחת: כפי שאתה יודע, פשוט מתוך הדיונים שהיו כבר ומתוך שאלות ותשובות שניתנו בוודאי גם בוועדות השונות, אין השנה כסף אלא להקמת שני ישובים. שני ישובים אלה הם שני ישובים בגליל. כרגע אני במגע עם האוצר וכדומה, הייתי אומר בפעולה בתוך הממשלה,

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת רובינשטיין, יש בתקנון הכנסת פרק המ-
דבר על מוסד השאלות, מה שואלים, איך שואלים,
איך משיבים — הכול ישנו שם. אם התקנון אינו מספק
אותך אתה יכול להציע תיקונים. השר הנוגע בדבר משיב.
אני לא יכולה לחייב אותו להשיב תשובה שתספק את
חבר הכנסת השואל.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
לא תשובה שתספק אבל תשובה שתתייחס לשאלתה.
אני מסתמך על תקנון הכנסת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
השר בוחר לו את הצורה שבה הוא רוצה להשיב
לשאלתו.

משה שחל (המערך):
אנחנו מבקשים רק להזכיר לשר שהוא איננו באר-
צות-הברית. זה הכול.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת כ"ץ-עוז.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
האם חוות "שיקמים" היא ישוב חקלאי שבתחום
טיפולו של משרד החקלאות?

שר-החקלאות א. שרון:
השואל מכיר היטב את חוות "שיקמים", בעיקר
כתוצאה מביקור סתר שלו, כשהוא מתופש במקום הזה.
כך שאני מניח שהתשובה גם כן מוכרת לו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אדוני שר החקלאות, נשאלה כאן שאלה, אתה צריך
להשיב עליה בצורה מכובדת ולא בצורה שאינה מכובדת.
זה לא ייתכן שחבר כנסת שואל אותך שאלה ואתה משיב
כך. הוא שאל אותך שאלה, אתה יכול לענות כן או לא
אבל לא בצורה פוגעת והתשובה שלך היתה פוגעת,
לדעתך.

שר-החקלאות א. שרון:
גברתי היושבת-ראש, לא היתה לי כל כוונה לפגוע
בחבר-הכנסת כ"ץ-עוז. מאחר שחבר-הכנסת כ"ץ-עוז מכיר
היטב את העניין ומטרת שאלתו גם כן ברורה, הוא מכיר
היטב את המקום כי הוא בדק אותו באופן יסודי והוא
עצמו סיפר על כך שהוא בדק אותו באופן יסודי, לכן
התשובה ידועה לו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
בסדר, כך אני מבינה.

5633. בעיית מקום הקבע של מושב יבול

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום ג'
באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

לדברי מזכיר המושב יבול, שהוא מושב זמני, אין
הממשלה מתירה להעביר את הישוב לפיתחת שלום בנימק
שהמקום מיועד אך ורק למפוני פיתחת רפיח. לדעת
הממשלה מצוי מושב יבול צפונית לפיתחת רפיח ולכן
אין היא חייבת להקים בשבילו ישוב בפיתחת שלום.
כתוצאה מהמתואר לעיל נפל מושב יבול בין הכסאות:

2. מה הוא שיעור האשראי של החווה ומה הם
מקורותיו?

3. מה היא הריבית השולית שמשלמת החווה בעד
האשראי ועל איזה היקף כספי חלה ריבית שולית זו?

4. האם יש סיכוי ישיר של משרד החקלאות לחוות
"שיקמים", שלא באמצעות תקציב הפיתוח?

שר-החקלאות א. שרון:
1-4. עסקי חוות "שיקמים" הוחזרו. נא לפנות
לחוכר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת כ"ץ-עוז.
(חבר-הכנסת אברהם כ"ץ-עוז קורא
קריאת ביניים)

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
גברתי היושבת-ראש, זה יוצא מן הכלל, ממש תשובה
יוצאת מן הכלל של השר.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
לדעתי זה פשוט עלבון לכנסת. אני מצטער מאוד.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
זה לא ייתכן. איזה מין דבר זה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני לא מבינה, מה קרה?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
מה קרה? אי-אפשר לענות כך לשאלות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
מה קרה? אני לא מבינה מה קרה. מה יש?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
תעקבי אחרי השאלתה, תעקבי אחר התשובה ותראי
מה קרה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני עקבת אחרי השאלות ואחרי התשובות. הש-
אלות ביד.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
יש חובה, לפי התקנון, לענות לשאלות.

מנחם סבידור (הליכוד):
מי שנקט שפת עלבון בשאלה מקבל תשובה הולמת.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
לא, זה לא כך. זכותו של חבר הכנסת לשאול — — —

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
חבר-הכנסת סבידור, כשאתם תהיו באופוזיציה גם כן
לא תוכלו לשאול שאלות. אתם לא חושבים על זה בכלל.
הרי אתם מבזים את הכנסת. אתם הופכים את הכנסת
לקרקס ואתם תהיו באופוזיציה בכנסת העשירית. בושח
וחרפה. חברי הכנסת זכאים לשאול כל שאלה וזאת בניגוד
לחוקת דעתו של חבר הכנסת המלומד מהליכוד. לפי התקנון
יש חובה להשיב לשאלות.

שר-הפנים י. בורג:
בתחום משרדו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
בתחום משרדו. יפה, אני, פשוט מאוד, חייב להביע
את תמיחתי — — —

5. כנ"ל.
6. נא לפנות למבקר המדינה.
7. כנ"ל.

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
אפשר להומין את החוכר להשיב לשאלתה?

היו"ר ש. ארבל-אלמחולינו:
השאלה איננה שלכם, למה ההתערבות מצדכם?
רק לבעל השאלתה מותר לשאול שאלה נוספת. גם שרים
אחרים נותנים תשובה "כנ"ל".

(חבר-הכנסת ירוחם מ של קורא
קריאת ביניים)

חבר-הכנסת 'משל, אני מבקשת ממך, לא צריך להע-
לות דברים שאין להם יסוד. גם שרים אחרים, כאשר
תשובה אחת והה לשנייה, עונים על שאלות במלה
"כנ"ל". אין בזה שום פגיעה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
מדובר בכך שהשר מפנה את חבר הכנסת לאדם שאיננו
שר בממשלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמחולינו:
חבר-הכנסת רובינשטיין, השאלתה איננה שלך. רשות
לשאלה נוספת לחבר-הכנסת כ"ץ-עוז.

(חבר-הכנסת א. ב"ץ-עוז קורא ק-
ריאת ביניים)

את מי אתה שואל?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
את השר. וכי את מי אשאל?

היו"ר ש. ארבל-אלמחולינו:
השר יכול להשיב לשאלות בתחום המשרד שלו.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
זה בתחום שלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמחולינו:
אם השר יכול להשיב לך, בבקשה. אם לא, תא
יציע לך למי להפנות את השאלתה.

שר-החקלאות א. שרון:
גברתי היושבת-ראש, אפילו עיון חטוף בשאלה מראה
את אופיה של השאלה ואת מגמתה. מאחר שאני רוצה
להיות זהיר מאוד, כי הרי אחרי הכול אנחנו נמצאים
במוסד מוכבד, לא אומר שזה מראה גם את אופיו של
השואל. אני מבקש שלא לרשום את המלים "אופיו של
השואל" בפרוטוקול.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
גברתי היושבת-ראש, כך זה לא ייתכן.

מנחם סבידור (הליכוד):
לא ייתכן להציג שבע שאלות על עניין פרטי הקרוב
לשר.

צירלי ביטון (התזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת סבידור, חוות "שיקמים" זה עניין פרטי?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
חבר-הכנסת סבידור, אתה לא יודע מה אתה אומר
בנושא הזה.

מחד גיסא אין מקימים בשבילו ישוב קבע, כמובטח,
בפיתחת רפיה המיועדת לפינוי ומאידך גיסא אין מתירים
להקים את ישובם הקבוע בפיתחת שלום.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם נכונה טענתם של אנשי המושב?
ב. האם נגזר על חברי מושב יכול להיות לנצח
במושב זמני?

ג. לרגל הסכמי קמפ-דייוויד והקפאה התכנית להקים
את ישוב הקבע של מושב יכול בפיתחת רפיה. מדוע
לא הועלתה עד היום עלי-ידי משרד החקלאות תכנית
אלטרנטיבית?

ד. האם יש בדעת הממשלה להקצות מקום, בפיתחת
שלום או באזור אחר, להקמתו של ישוב קבע בשביל חברי
מושב יכול?

שר-החקלאות א. שרון:

א. לא.

ב-ד. הישוב מתוכנן לעבור לחבל השרור. מועד
הבינוי ייקבע בהתאם לסיכומים התקציביים עם משרד
האוצר. זה קשור לבעיה שבפניה אני ניצב כרגע בגלל
העדר תקציב מלא להעברת הישובים. פה מדובר בגרעין
שיושב עדיין. אני מטפל בנושא. יש כאן בעיה מסובכת
וכל מה שאוסף לא יעזור לפתרון הבעיה. אני יכול רק
לומר שהנושא הזה מוכר לי ואני חייב למצוא לו את
פתרונו. אנחנו מחפשים פתרון מתאים.

5634. החכרת שטח חכור עלי-ידי חוות "שיקמים"

חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז שאל את שר החקלאות ביום ג'
באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

גמסר לי כי חוות "שיקמים" שבבעלותו של חבר-
הכנסת אריק שרון חוכרת שטח זמני ליד קיבוץ רחומה.
שטח זה הועבר בחכירת משנה לתושבים בדואים לצרכי
רעיית עדרים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם יש בידי בעליה של חוות "שיקמים" שטחי
קרקע בחכירה נוסף לשטח החווה?

2. אם כן, היכן ומה הוא גודל השטחים?

3. האם יש בין השטחים החכורים עלי-ידי בעלי חוות
"שיקמים" שטחים שנמסרו בחכירת משנה לרעיית עדרים
תמורת תשלום שנתי או תמורת תשלום בצורה אחרת?
מה הוא שיעור התשלום בעד החכירה או התשלום
האחר המועבר לידי בעליה של חוות "שיקמים" תמורת
רעייה?

5. למי נעשתה העברת השטח?

6. האם ניתן לכך אישור של מינהל מקרקעי ישראל
ומתי?

7. האם חכירת משנה ו/או העברת שטחים לרעיית
עדרים אינן עומדות בניגוד לחוקים ולתקנות של המינהל
והמדינה?

שר-החקלאות א. שרון:

1. נא לפנות לחוכר.

2. כנ"ל.

3. כנ"ל.

4. כנ"ל.

אברהם כ"ץ-עוז (המעיר):

ואני תוור ב"י.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אני שמחה שאתה תוור בך.

5636. מצבו של ענף גידול הדגים

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

אירגון מגדלי הדגים תבע לאחרונה לכלול גם את ענף גידול הדגים ברשימת הענפים המסובסדים. כיום נאלצים המגדלים לתפקד בתנאי תחרות קשים בשל היבוא הרב. גם מצבה של התשתית אינו טוב יותר, בחמש השנים האחרונות הוקטן שטח הבריכות מ-55 אלף דונאם ל-35 אלף דונאם בלבד.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם מייחס משרד החקלאות חשיבות ליכלות של המשק הישראלי לספק בעצמו את מלוא תצרוכת הדגים שלה הוא זקוק?

ב. האם יש בדעת השר להיענות לבקשת אירגון מגדלי הדגים?

ג. האם מתכוון המשרד לנקוט צעדים שיאפשרו את הרחבתה של תשתית בריכות הדגים? אם כן, אילו צעדים יינקטו?

ד. אם לא, מדוע?

שר-החקלאות א. שרון:

א. כן.

ב. לא.

ג. לא.

ד. ובמשך חמש השנים האחרונות, במסגרת המעבר לגידול אינטנסיבי של דגת בריכות, הוקטן היקף בריכות הדגים ב-20 אלף דונאם כאשר שלל הדיגים נשאר קבוע בהיקף ועדיין לא נוצל מלוא הפוטנציאל של היקף הבריכות הקיים. עוד תוספת לכך: בדרך כלל השטחים האלה הביאו לגידול בשטחי השלחין של הכותנה.

5806. מטרד רעש הנגרם על-ידי יחידות צה"ל

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר החקלאות ביום ג' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980):

לדברי חברי קיבוץ ייט"ב, הנמצא צפונית ליריחו, הסכר תרגילי הירי של יחידות צה"ל הסמוכות לישובם את חייהם בלילי נסבלים. מחוסר ברירה הביעו חברי הקיבוץ הסכמה להעקת ישובם למקום אחר אך נתקלו בהתנגדותו הנחרצת של כבדו, שהודיע לטענתם ש"י לנו בעקירת ישובים בגלל הסכם השלום; שום ישוב לא יוזז בגלל צה"ל".

אודה לכבדו אם ישיב לי:

א. האם פנו המתיישבים אל כבדו בבקשה להעתיק את ישובם למקום אחר?

ב. האם נענה השר לבקשתם?

ג. האם אין אפשרות להעתיק את היחידה החונה סמוך למשב למקום אחר?

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אדוני השר, כשיש לשואלים הערות שלא לעניין אני מעירה להם; כשאתה משיב שלא לעניין אני מעירה לך, אדוני השר. זה לא ייתכן. נשאלת שאלה נוספת, תענה עליה בצורה עניינית, בלי כינויים כאלה ואחרים.

שר-החקלאות א. שרון:

עניתי עליה, גברתי היושבת-ראש, ביקשתי למחוק מהפרוטוקול את המלים "אופיו של השאל".

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אני מבקשת ממך להשיב לשאלה הנוספת.

שר-החקלאות א. שרון:

עניתי על השאלה הנוספת. זו תשובתי.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אני רוצה לשמוע את התשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

עניתי עליה, זה רשום בפרוטוקול.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אתה לא זוכר מה עניתי?

שר-החקלאות א. שרון:

עניתי תשובה מכובדת, התולמת בדיוק את השאלה.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אדוני השר, יש נושאים שיש סביבם רגישות מסוימת. כאשר שר זה או אחר משיב על שאילתות הוא לא צריך ליצור מתיחויות נוספות.

שר-החקלאות א. שרון:

רגישות זה לא דבר בלתי רגיל אבל רגישות איננה רק מתיחויות.

יש לי הערה אחת בקשר לשאלה שעורר חבר-הכנסת סבידור. שמעתי את חילופי הדברים ואני רוצה להגיד שכבר הוכח שבמשק של השואל, חבר-הכנסת כ"ץ-עוז, עובדים ערבים, ובכלל זה ילדים ערבים.

אברהם כ"ץ-עוז (המעיר):

זה שקר. אתה יודע שזה שקר. שיקרת בכנסת. הוכח שזה שקר.

אמנון רבינשטיין (התנגדה לשינוי ויזמה):
אבקש רשות להצעה לסדר.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:
אין הצעה לסדר.

אמנון רבינשטיין (התנגדה לשינוי ויזמה):
זה עלבון לכנסת. פשוט אי-אפשר כך.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

אדוני השר, חילופי דברים שהיו בין שני חברי כנסת אינם נושא לתשובה שלך.

שר-החקלאות א. שרון:

גברתי היושבת-ראש, אני מקבל את הערתך.

היח"ר ש. ארבל-אלמחולינו:

היתה לך שאלה נוספת, עניתי עליה. לא ייתכן שתת-ייחס להערות ששמעת בין חברי כנסת. עכשיו יש לי הערה אל חבר-הכנסת כ"ץ-עוז.

בעניין הישוב שיש לנו באזור זה ישוב שיש בו — זו היתה הצעתי למועצה האזורית — מבנים שלא גרים בהם, אשקוביות ואשלים, ואני הצעתי להשתמש בהם ולהעביר אותם כדי להקל בינתיים את החיים במקום.

5808. הקמת ישוב ביהל ב' (לומן)

חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז שאל את שר החקלאות ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980):

נמסר לי כי התנועה הרפורמית היהודית מארצות-הברית ביקשה מממשלת ישראל לזרז את הקמתו של ישוב שני של תנועה זו בערבה. למטרה זו אותר שטח הישוב צפונה מקיבוץ יהל ודרוש תקציב להקמת הישוב ולשלושה קידוחי מים הדרושים לקיומו.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם יש בדעת משרד החקלאות והמוסדות המ"י יושבים להקים את ישוב יהל ב' בשנת התקציב 1980? מה הוא הסכום שהוקצב למטרה זאת?

2. האם יש בדעת המשרד להורות לנציבות המים ולחברת "מקורות" להתחיל בקידוחים כדי להשיג את המים לישוב זה?

3. האם קיבלה התנועה הרפורמית שבראשה עומד הרב שינדלר מארצות-הברית מראש הממשלה תשובה חיובית בקשר להקמתו של ישוב זה בשנת התקציב הנוכחית?

4. מה יש בדעת משרדך לעשות כדי לקדם את הקמתו של הישוב?

5. מה ייעשה בעולים חברי התנועה הרפורמית העומדים להשתחרר תוך שנה מהצבא אם ישוב זה לא יהיה מוכן?

6. מאחר שרוב תושביו של הישוב המיועד הם עולים מארצות-הברית, האם מתכוון משרדך לפנות גם למשרד הקליטה כדי לקבל השתתפות בהקמת השיכונים והדיוור במקום?

שר-החקלאות א. שרון:

בהצעת התקציב של משרד הבינוי והשיכון לא מתוקצבת הקמת יהל ב' בשנת הכספים 1980/81. מצוקת השיכון בהתיישבות ידועה ויהל ב' הוא אחד הביטויים לכך.

5812. אמצעי פרנסה לקיבוץ טללים שברמת הנגב

חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז שאל את שר החקלאות ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980):

בסיור שערכתי במקום מצאתי כי מונעים מקיבוץ טללים להקים אתר תיירות ושירותי דרך בהצלבות הכבישים לשדה בוקר. מקורות הפרנסה של ישוב זה במים וקרקע הם מצומצמים ביותר והיקף הגרעינים והי בוגרים המיועדים למקום גדול מעבר ליכולת הפרנסה במקום.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מדוע נמנע מקיבוץ טללים לפתח שירותי דרך ואתר תיירות בהצלבות הדרכים שלידו?

2. ומה הם מקורות הפרנסה המיועדים לקיבוץ טללים ל-1980? מה הם נושאי הפיתוח ותקציב הפיתוח המיועד ליישוב זה בתקציב 1980?

ד. האם נבדקה האפשרות לערוך לפחות את תרגילי הירי במקום בלתי מיושב ובשעות הגורמות למינימום מטור?

ה. התושבים טוענים שגם שינוי כיוון הירי של היחידה הנוכחת בעת תרגיליה לא הפחית את רמת הרעש, כיצד אם כן יובטחו לתושבי ייט"ב תנאי שקט ושלווה כמקובל באזורים מאוכלסים אחרים?

שר-החקלאות א. שרון:

א. כן.

ב. הבטחתי לבדוק את האפשרויות הקיימות לפתרון הבעיה.

ג. לדברי שלטונות צה"ל אין אפשרות להעתיק את היחידה הצבאית למקום אחר.

ד. הודעת שלטונות צה"ל היתה שלא ניתן לערוך את תרגילי הירי במקום אחר.

ה. בכוונתנו לערוך יחד עם צה"ל נסיונות לבדיקת הרעש במקום כשקיימת הבטחת הרמטכ"ל שלא ייווצרו במקום תנאים קשים יותר מאשר בעשרות יישובים הסמוכים לשטחי אש או למחנות צבא. הבעיה ידועה, קשה, מנסים למצוא לה פתרון.

5807. מועד העלייה לישוב הקבע של קיבוץ רתמים

חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז שאל את שר החקלאות ביום י' באדר תש"ם (27 בפברואר 1980):

חברי גרעין רתמים אשר התקבצו כחבורה עירונית לפני כשנה במטרה להקים ישוב ברמת הנגב יושבים היום בקרונות מטים ליפול בביר עסלוג' הישנה. במקום כ-60 מבוגרים וביניהם משפחות וילדים קטנים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם אותר ישוב הקבע של רתמים?

2. האם תוקצב, בכמה ובאיזו שנה נושא התשתית של הישוב?

3. האם הוקצב בתקציב 1980 סכום למבנים למגורים לישוב?

4. מה הוא גודל התקציב לפיתוח משקי לישוב?

5. כמה זמן לפי הערכתך יהיה על חברי הגרעין של קיבוץ רתמים להישאר בביר עסלוג' בקרונות?

6. האם יש בדעת משרדך לזרז ולקדם את הקמתו של הישוב?

שר-החקלאות א. שרון:

1. התשובה חיובית.

2. תתקצב אך ורק התשתית הקשורה להקמת מבני משק בתקציב המחלקה להתיישבות בהתאם לאפשרויות.

3. לא הוקצב כל סכום לתשתית לישוב ולבינוי בשנת 1980.

4. גודל התקציב במחלקה לפיתוח משקי יהיה בשנת 1980 כ-30 מיליון לירות.

5. הם יצטרפו לשהות באראבאנים שנתיים מיום תחילתה של בניית הקבע. מאחר שזאת עדיין לא נקבעה קשה לקבוע את תאריך פינוי המחנה הזמני.

6. הקדמת הקמת הישוב מותנית בהשגת התקציבים הנדרשים. אנו נפעל ככל שניתן להשגתם. ברצוני להוסיף

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גדול מצביאי ישראל.

(קריאה)

שר-החקלאות א. שרון:
לך לא מתאים הדבר הזה, תאמין לי.

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אדוני שר החקלאות, למה לך להשיב לכולם?

אהוד אולמרט (הליכוד):
יש לי שאלה.

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
רגע אחד. אבקשך לשבת. אני רוצה קודם כול לגמור עם השאילתות. אתן לך רשות אחר כך, נגמור קודם עם השאילתות. אדוני שר החקלאות, יש בקשה של חבר-הכנסת יוסף תמיר שתשיב על השאילתה שלו מס' 5078. הוא מצטער שלא היה נוכח באולם כאשר השיבות.

יוסף תמיר (התנועה לשינוי ויזמה):
אין שעה קבועה למתן תשובות לשאילתות כך שאי אפשר לדעת. פתחו בתשובות של שר העבודה והרווחה ואחר כך עברו לנושאים אחרים.

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
הנימוק שלך התקבל, לכן נבתקש השר להשיב על השאילתה.

שר-החקלאות א. שרון:
אשמח להשיב לשאילתה של חבר-הכנסת יוסף תמיר. (קורא את התשובה, ראה עמ' 2443).

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
יש בקשה לקרוא את השאילתה מס' 5345 של חבר-הכנסת משה קצב.

שר-החקלאות א. שרון קורא את התשובה לשאילתה מס' 5345 (ראה עמ' 2445).

אהוד אולמרט (הליכוד):
יש לי שאלה לשר.

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
באיזו מסגרת?

אהוד אולמרט (הליכוד):
יש פרוצדורה מקובלת שכששר נמצא אפשר לשאול אותו שאלה. כיוון שהשר נמצא — — —

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אין שום פרוצדורה מקובלת כזאת. אני מצטערת. אני מודה לשר החקלאות על התשובות. אין שום פרוצדורה כזאת. אתה רוצה לשאול את שר החקלאות — תגיש שאילתה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
רציתי לומר — — —

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אל תאמר שום דבר, בבקשה לשבת.

3. מה ייעשה עליידי משרדך כדי להתגבר על הפער בחשבון הרווח וההפסד של הקיבוץ אשר נוצר מחוסר אמצעי פרנסה?

שר-החקלאות א. שרון:

1. לנו לא ידוע על כל תכנית של קיבוץ טללים לפתח שירותי דרך שנדחתה.

2. קיבוץ טללים מיועד להתבסס על גידולי שלחין, מטעים, רפת ותעשייה. תקציבם במחלקה להתיישבות בשנת 1980 הינו כ-21 מיליון לירות.

3. ואנו עוקבים אחר המצב הכספי של הישוב אם כי אין תשובות לכל הפער שנוצר בעיקר בגלל שינוי בפועל שקיים בתכניות ניצול המים עקב כמה טעויות אובייקטיביות שקרו — מים מלוחים יותר ובשפיעה נמוכה יותר מהמתוכנן — בתכנית הקידוחים.

5871. דמי תיווך למר אלי לנדאו

חבר-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר החקלאות ביום י"ז באדר תש"ס (5 במארס 1980):

ידוע לי שבזמנך נתת הוראה לשלם למר אלי לנדאו סך חצי מיליון לירות כתשלום בעד תיווך בעסקאות רכישת קרקעות ביתרדה ושמרון.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם נכונה האנפורמאציה שברשותי?
2. אם כן, האם בוצעה הוראת תשלום זו?
3. אם היא לא בוצעה, מדוע?
4. כמה דונאמים קרקע נרכשו כתוצאה מתיווך זה?

שר-החקלאות א. שרון:

1. לא.
2. לא.
3. בהתאם.
4. בהתאם.

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת טולידאנו.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מבין מתשובת השר שהוא לא נתן מעולם הוראה לשלם חצי מיליון לירות למר אלי לנדאו. האם הבינוני נכון?

שר-החקלאות א. שרון:

התשובה כלולה בתשובתי לשאילתה וקיבלת על כך תשובה חיובית באופן מוחלט. התשובה היא: לא. על כך קיבלת תשובה באופן ברור, חד-משמעי. אני מבין שהי וונה היתה לבוא לבמה כדי שכולם ישמעו את השאלה. לכן התשובה היא: לא.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

הכוונה להציג תצלום של תוראת התשלום שלך בציבור.

היח"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

בלי שום תוספות. כפי שאין זכות לחבר הכנסת להעיר הערות נוספות כך אין לשר זכות להעיר הערות נוספות.

ה. הצעה לסדר-היום

פער התיווך בשיווק ירקות ופירות

קורה שהחקלאי מפסיד והצרכן אינו זוכה? ממחקר של המכון לפיריון העבודה והייצור בדבר פער התיווך בירקות ובפירות שנערך בשנת 1979 מתברר שבסל משוקלל של ירקות ופירות מקבל החקלאי מתוך ה-100%, 43%; הסיטונאי, ובכלל זה הוצאות ההובלה והאריוה, מקבל 16%; הקמעונאי, ובכלל זה הוצאותיו באריוה ובהובלה, מקבל 41%. 43% ממחיר המוצר מגיעים ליצרן אחרי עבודה של חדשים ארוכים, אחרי השקעה של שנים במטעים. אולם, גברתי היושבת-ראש, זה עדיין ממוצע בין היפרי-מארקט, רשתות שוק, שווקים פתוחים וחנויות וכמו כל ממוצע זה דורש פיענוח. מהו אם כן חלקו של החקלאי במחיר שהצרכן משלם? כבוד שר התקלאות, החקלאי בישראל מקבל בסל המשווקלל 36% מהמחיר שהצרכן משלם בחנות, החקלאי מקבל 44% מהמחיר שהצרכן משלם ברשתות השיווק, החקלאי מקבל 50% מן המחיר שהצרכן משלם בשווקים ובהיפרמארקטים, שני צינורות השיווק שבהם התוצרת נמכרת בפער התיווך הנמוך ביותר ואולי הנמוך האפשרי. אבל, חברי הכנסת, עדיין אנו מדברים בממצעים. אם המחירים ברשתות השיווק ובהיפרי-מארקטים הם יציבים במשך שעות היום ובמקומות שונים בארץ הרי המחירים בחנויות ובשווקים נעים לפי שעות היום ולפי אזורי אספקה ושיווק והם שרירותיים, תוך מגמת ייקור בשעות שבהן קונות עקרות הבית את עיקר צרכיהן. זאת ועוד, כל ממוצע מורכב מנתונים קיצוניים. אנחנו עדים, והמחקרים מוכיחים, שיש ימים, שעות ואזורי מכירה שבהם עולה המחיר שהצרכן נדרש לשלם ב-300% על המחיר שהחקלאי-הייצור קיבל בפועל.

חברי הכנסת, בשנים עברו נעשו נסיונות לרסן את חופש המשווק של המחירים. כלומר לגרום להשפעה מכוונת של מחירי השוק, זכורים מיבצעי הווללה לפי סוגי ירקות ופירות של העונה ולפי שבועות מכירה שיכלו להצטרף אליהם סוגי משווקים בהצטרפות חפשית. דרך נוספת שננקטה היתה כרוכה בהבטחת מחירי מינימום ליצרנים בעונות מסוימות כדי להגביר ייצור ולמנוע תנודות חריפות באספקה וכתוצאה מזה במחירים. אני מציין בצער שהן מיבצעי הווללה לירקות ופירות העונה הן חלק גדול של הסדרי מחירי המינימום בוטלו עקב מדיניות אי התערבות, לכאורה, בתהליכי המשק. אמצעי נוסף שמשרד התקלאות נקט בזמננו היה פירסום יומי של המחירים בשוק הסיטונאי כדי להדריך את עקרות הבית בדבר מגמת המחירים. לצערי הרב ההפסק פירסום זה שנעשה באמצעות הראדיו ואינני מבין מדוע.

כבוד היושבת-ראש, מבקש אני שהכנסת תקיים דיון בעניית פער התיווך בירקות ובפירות למען הצרכנים ולמען החקלאים, גם אלה וגם אלה במצוקתם, על מנת לבחון מחדש דרכים ואמצעים ליצימם הפערים תרתי משמע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום. הראשונה, הצעה לסדר-היום מס' 4429: פער התיווך בשיווק ירקות ופירות, מטעם חברי-הכנסת זאב כ"ץ. רשות הדיבור לחברי-הכנסת זאב כ"ץ.

זאב כ"ץ (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מי מאתנו לא קרא את הספר "ענבי זעם" של סטיינבק או לפחות ראה את ההמחזה הקולנועית שלו? זהו סיפורם של חקלאים בארצות-הברית אשר התמוטטו משברית של הכלכלה הקאפיטליסטית "הליבראלית", בלשון סג' נהור, שברה את מטה לחמם, גישלה אותם מנחלותיהם, הפכה אותם למתוסרי עבודה בעירות ובערים ולחסרי רכוש ותוחלת. הנחלות והחקלאות עברו לרשות הבנקים ובעלי ההון הגדול במחיר שווה לכל נפש ספקולאטיבית. עמל שנים ודורות ירד לטמיון, הייצור החקלאי נפגע לאורך תקופה של 12 שנים, עד מלחמת העולם השנייה רוחות סחפו את הקרקע והשוממה כבשה את פרי ויעת כפיו של האדם. חברי הכנסת, אינני גוזר חלילה גזירה שווה בין ארצות-הברית של סוף שנות ה-20 לבין ישראל בתחילת שנות ה-80 ולו רק בגלל כושר הספיגה וכושר הבלימה השונים, הגדולים כל-כך ביבשת ארצות-הברית בעלת האוצרות למיניהם והקטנים בישראל המצומצמת בשטחה ודלה באוצרותיה. אינני גוזר גזירה שווה אף בגלל יסוד הערי-בות ההדדית שבין חקלאי ישראל, תהא זו הערבות הא-תנה של התנועה הקיבוצית ואפילו זאת השברירית של תנועת המושבים. זה הוא יסוד של ערבות שלא היה קיים בין חקלאי ארצות-הברית שבה שלטה האידיאולוגיה של "כל דאליס גבר", אותה אידיאולוגיה שהדריכה את כותבי המצעים הכלכליים של מרכיבי הממשלה הנוכחית. אין, אם כן, זהות בין שני המצבים. מרכיב חשוב בשוני הוא היסוד האידיאולוגי המושמץ כל-יך, הגלעג כל-יך אשר מבדיל בין דרכו של חקלאי בישראל לעת משבר לבין מצבו של חקלאי אמריקני לעת התמוטטות. גברתי היושבת-ראש, אין חולק על עובדת המשבר התוקף את חקלאות ישראל וההפגנה של החקלאים לפני שבועיים, הפגנה שרק על יסוד הערבות ההדדית יכולה היתה להיות לאחת ההפגנות הגדולות בתולדות הכנסת, נתנה ביטוי מועיק ומוחשי למשבר זה.

אולם משבר החקלאות בישראל לא הביא לתוצאת הלוואי המופיעה במשברי החקלאות בארצות-עולם. הוא לא הביא, למרות היקף העדפים של כושר הייצור, להורדת מחירי התוצרת לצרכן. אנו נמצאים במצב מביש, חברי הכנסת, החקלאים מייצרים במחירי הפסד והאכלוסיה משלמת מחירים מופקעים. מה קורה כאן? הרי על פירות וירקות לא הוטל, במכוון ובמחושב, מס ערך מוסף. כיצד

1. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

- היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- מזכיר-הכנסת נ. לורד :
ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת :
- לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה : חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס') 10 (תיקון), תש"ם-1980.
- לקריאה שנייה ושלישית : חוק הרבנות הראשית ליש"ר אל, תש"ם-1980, שחזר מועדתי החוקה, חוק ומשפט.

2. הצעות לסדר-היום

1. פער התיווך בשיווק ירקות ופירות

הרשות לצרכנות ליד התסתדרות הוכיחו כי פער התיווך אצלנו נמוך מהמקובל בארצות המערב. התחלה שהותיחה עצמה היא פיתוח מיתקני שיווק הידועים בציבור בשם "היפרשווק". מיתקנים אלה קולטים באופן ישיר את התוצרת מהיצרנים, תוצרת באיכות גבוהה וארוחה באריזה קמעונית. מכירה זו מגבירה את התחרות ומדרבנת את הורדת המחירים לצימצום פער התיווך. אך הקמת מיתקני שיווק כאלה כרוכה בהשקעות הון גדולות ואין די יומים המוכנים והיכולים לפתח דרך שיווק זו בקצב מהיר. הייתי רוצה להוסיף שאני, כממנהל על מינהל מקרקעי ישראל, נתתי הוראה חד-משמעית שאם יש פנייה להקמת מיתקני שיווק כאלה נסייע ככל שניתן בנושא מחיר הקרקע.

אני סבור שהנושא, הנוגע לכל בית ובית, ראוי לבחינה מעמיקה ולחיפוש כל דרך אפשרית לשיפור ולייעול. הנני מציע לקיים דיון בעניין זה בוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
לפנינו הצעה אחת, של השר, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. חברי-הכנסת זאב כ"ץ, אתה מסכים ?

זאב כ"ץ (המערך) :
אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
לפנינו הצעה אחת : להעביר את ההצעה כחבר פער התיווך בשיווק ירקות ופירות לדיון בוועדת הכלכלה.

הצבעה

הצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

2. המחסור בקרקע בישובים הערביים

מעט מהקרקע הדרושה להם למחיה והתפתחות מיני-מאליה. הכפרים הערביים חיים בתוך טבעת של ברזל שהיא צרה מאוד, היא מונעת את התפתחותם וגידולם הטבעיים, היא יוצרת משבר דיור חמור מאוד ומחסלת את החקלאות הערבית. מצב זה הוא תוצאה ממדיניותה של הממשלה, מדיניות ההפקעה של הקרקע הערבית, גזילתה וההשתלטות עליה על בסיס לאומי. מדיניות זו והתחלה עם קום המדינה והיא עדיין נמשכת. ב"ס 30 למאס השנה

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
רשות הדיבור לשר החקלאות.

שר-החקלאות א. שרון :
כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, פער התיווך בירקות הינו נושא כמעט נצחי, מדי פעם הוא מועלה לסדר-היום בדיון ציבורי. הירקות והפירות הם מרכיב מובד בסל המזון בארץ ומובנת בהחלט רגישות הציבור לעניין פער התיווך בירקות ופירות, אם כי קיים פער תיווך גדול יותר במוצרים אחרים, כמוצרי הלבשה, הנעלה ועוד. כמו שאני שמח על ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת כ"ץ בנושא הזה הייתי שמח אילו היו מעלים גם את הנושאים האחרים לסדר-היום, כי הם כאובים מאוד.

טועים אלה המדברים על חיסול פער התיווך. ניתן לדבר על צימצום פער התיווך אך לא על חיסולו. פער התיווך מבטא את כל ההוצאות שישנן בפעולות הנעשות, מגמר הגידול בשדה ועד למכירה לצרכן. וישנן פעולות רבות : העמסה, פריקה, שימוש בכלי אריזה, פחת וכו'. לא פירטתי את הכול. המוצרים, כמובן, אינם יכולים להגיע מאליהם לצרכן. כל הדיבורים על שיווק ישיר של היצרנים בשווקים פתוחים או בצדי דרכים אינם רציניים וזאת משני טעמים : ראשית, האוכלוסיה הצרכנית מרוכזת ברחבה בריכוזים עירוניים גדולים ואילו גידול הירקות והפירות נעשה במרחקים ברחבי כל הארץ. זו סיבה טכנית שדי בה כדי להפיל רעיון זה, להוציא שוליים בשיווק של מושבי ביכורה בבית-שאן, או מושבי "תענך" בעפולה ; אך ישנה סיבה חשובה ועקרונית יותר : מרבית היצרנים בותרים להיתן חקלאים ולא סוחרים ומעדיפים להתמקד בייצור. יצרנים רבים מאוגדים באגודות המספקות להם את האשראי הדרוש לגידול. שיווק בלתי מאורגן ימוטט את האגודות.

אין להבין מדברים אלה כי הכול שפיר וכי אין מקום לחתור לשיפורים, אם כי סקרים ובהם סקר שנערך על-ידי

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אנחנו שוברים להצעה הבאה לסדר-היום, של חברי-הכנסת תופיק ויזאד : המחסור בקרקע בישובים הערביים. רשות הדיבור לחברת-הכנסת תופיק ויזאד.

תופיק ויזאד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, המחסור בקרקע בערים ובכפרים הערביים בארץ הגיע לדרגה חמורה מאוד. ששזט לא נשאר בידי הכפרים הערביים אפילו

חלקת הקרקע הזאת לרשות המקומית. בנוסף לכך, מה עושה משרד הבינוי והשיכון בכפרים הערביים? — כמעט אפס. משרד הבינוי לא בונה בכפרים הערביים, גם לא לזוגות צעירים. משרד הבינוי והשיכון מציע להקים ריכוזים שמשמרים מסורות אנטי ערביות כדי להעביר את התושבים הערבים מריכוזיהם האורוגינאליים, מכפריהם האורוגינאליים, למקומות אחרים. כמו התכנית להעביר את התושבים הערבים במקום אל כפר אל-מכר ואת ערב א-סואעד אל מפג'ר ועוד עשרות ריכוזים ערביים למקומות חדשים. המטרה היא להשתלט על הקרקע השייכת לריכוזים אלה.

בנוסף לזה, אנו עדים לתופעה הנמשכת עשרות שנים, תופעה של הריסת מבנים בטענה שהם מבנים לא חוקיים. זה חלק מהמדיניות הממשלתית והיחס של הממשלה כלפי האזרחים הערבים. במקום לטפל במצוקת הדור, במקום לטפל במצב הקשה הזה, השלטון המרכזי זורע לשמים בקשר למה שהם קוראים הבניינים הלא חוקיים. מצד אחד אין די קרקע לבניית בניינים חוקיים ומצד שני בקשות הבנייה מתעכבות שנים, ללא סיבה. הממשלה גדלה ואילו השלטונות ניגשים להריסת מבנים. הממשלות הערביות גדלות. מצב זה מצריך טיפול של השלטונות. הטיפול אינו בהריסת בתים אלא בהרחבת שטחי הבנייה ובמתן קרקע מספקת לכפרים הערביים. הקרקע המוסקעת אינה מועברת לפיתוח ולא תיעשה מכיוון שאין פיתוח ואין תיעוש בכפר הערבי. הקרקע מועברת לבעלות יהודית, לבעלים פרטיים. במקר שנסאר בונים מצפים. יש עשרות מצפים בגליל ובמקומות אחרים. מה שחשוב למדי שזה זה לא מה אפשר לעשות בקרקע אלא כיצד להפריד בין הקרקע לבין בעל הקרקע הערבי. זה מה שמנחה את הממשלה בנושא זה. תכרי הכנסת, ההשתלטות על הקרקע והריסת הבתים מלווים בפעולות טרור, בפעולות משטריות אכזריות. בכל פעולה כזאת יש תמיד מספר רב של פצועים, כמו שהיה בכפרים בנגב ובגליל. לעתים קרובות נופלים קרבתו ויש הרגים, כפי שקרה בכפר מג'ד אל-כרום. לא די במה שהפקיעה הממשלה לפי אותה מדיניות של הפקעות אלא שלגבי הקרקע שנשארה בידי האזרחים הערבים היא עושה כל מאמץ, בצורה ישירה ובלתי ישירה, על-סמך תכנית הפקעה חדשה שאנו עדים לה בנגב ובגליל, להטיל על בעל הקרקע הערבי, על התקלית הערבי, מסים מופרזים על קרקע חקלאית, מס רכוש, כאילו זו קרקע לבנייה כשאסור לבעל הקרקע לבנות עליה. זאת כדי להכריח את התקלאים הערבים למכור את הקרקע שלהם ולהיפטר ממנה.

חברי הכנסת, מדיניות האפליה הלאומית של הממשלה היא הקובעת את יחס השלטון המרכזי כלפי האזרחים הערבים. זהו לב הבעיה. אין קרקע מספקת למחיה ולתחית פתוחה הכפר הערבי. ההפקעות נעשות על בסיס לאומי. זה חלק מן המדיניות הכללית של הממשלה. מדיניות זו יצרה, העמיקה ומעמיקה את ההתנחלות בין שני העמים, את התנחלות בין הממשלה ובין 15% מאזרחי המדינה. לכן צריך לשים קץ להפקעת הקרקעות. צריך להחזיר את הקרקעות שחזרה שביהם הערבים גושלו מן על-ידי הממשלה. הקרקעות נחתצות לפיתוח הכפר הערבי. צריך לשים קץ למדיניות האפליה ולהנהיג מדיניות של שוויון. זה נחוץ וחיוני להשלת סדר זה נחוץ וחיוני לחינוך הדמוקרטיה ולחיוק האזרחים בין שני העמים.

לכן אנו דורשים שהכנסת תקיים דיון בנושא זה.

מציין העם הערבי בארץ את יום השנה הרביעי לנפילת ישיבה מטבח בניו במאבק נגד מדיניות הרסנית זו ובוה רוצה ווא לחוק את אחרות ומאבק נגד הפקעת הקרקעות ובעד שוויון לאומי.

לפי הערכה כמות הקרקע שהופקעה מהאזרחים הערבים מאז קום המדינה עד היום נעה בין 1.5 מיליון דונאם עד 2 מיליון דונאם. זה בנוסף ל-3.5 מיליון הדונאם שממשלות ישראל תפסו בשנת 1948 ממאות כפרים ערביים שנחרטו בזמנם, לפי חוק האפטרופוסים על נכסי נפקדים. זאת אומרת שהיקף הקרקע שהופקעה מהאזרחים הערבים מגיע ל-80%—85% של כלל הקרקעות שהיו שייכות להם עד 1948. אני אתן כאן כמה עובדות וקצת סטטיסטיקה: בנצרת מתוך עשרות אלפי דונאמים נשארו 4,650 דונאם; בשפרעם מ-95 אלף דונאם נשארו 7,500 דונאם; בסח'נין מ-65 אלף דונאם נשארו 18 אלף דונאם; במג'ד אל-כרום מ-20 אלף דונאם נשארו 10 אלפים דונאם. באום אל-פחם מ-140 אלף דונאם נשארו 20 אלף; בטירה מ-32 אלף דונאם נשארו 10 אלפים; בטייבה מ-32 אלף דונאם נשארו 13 אלף; בפורדים מ-4,500 דונאם נשארו 2,200 דונאם. השאר הופקע.

להלן כמה עובדות בקשר לכפרים הדרוזיים. פקיעין — מ-16 אלף דונאם נשארו 5 אלפים דונאם. כסרא — מ-12,000 דונאם נשארו רק 400 דונאם; ירכא — מ-54 אלף דונאם נשארו 8 אלפים דונאם; תורפיש — מ-16 אלף דונאם נשארו 4 אלפים דונאם; דאליכ — מ-33 אלף דונאם נשארו רק 13 אלף דונאם. במועצות האזוריות ינח, כסרא, ג'ת וסמיע הופקעו יותר מ-70% מהקרקע השייכת לכפרים אלה. יתר הקרקעות הופקעו או נתפסו על-ידי המדינה, על-ידי הממשלה, בטענות שונות. לעתים המדינה שלה תרבעת לעצמה בעלות ומנסה להשתלט על הקרקע. ממוצע הבעלות על קרקע חקלאית לגפש בכפר הערבי עד 1948 היה 16.5 דונאם. היום הממוצע הוא בסביבות חצי דונאם קרקע חקלאית לגפש. כתוצאה מהמדיניות הזאת מצוקת הדור המורה ביותר. שטחי הבינוי בכפרים הערביים הם מצומצמים ביותר. מסרתי מספרים בקשר למה שנשארו לכפרים הערביים. יתר הקרקעות הופקעו מה תושבים הערבים. דיברתי על בעלות ולא על שטחי הבינוי שהם הרבה יותר מצומצמים. בקשר לשטחי הבינוי, נוי, שטח הקרקע לגפש: בנצרת — 170 מ"ר; בסכנין — 160 מ"ר לגפש; מג'ד-אל-כרום — 116 מ"ר לגפש. עין מאהל — 150 מ"ר לגפש; בכפר-כנא — 140 מ"ר לגפש; ובאום-אל-פחם — 54 מ"ר לגפש. הבה נראה מה המצב ביישובים היהודיים: בנצרת עילית — 1,700 מ"ר לגפש, קרוב ל-2 דונאם; בפעולה — 1,810 מ"ר לגפש. במג'ד אל-כרום, בכרמיאל ובערים יהודיות אחרות כמעט אותו שטח. השטח נע בין 1,800 מ"ר לגפש עד 2 דונאם ואפילו יותר. זאת אומרת, פי 10 ופי 12 משטח הבינוי לגפש בכפרים הערביים. זה מאפשר להבין את הסיבה למצוקת הדור החמורה בערים ובכפרים הערביים.

חברי הכנסת, אין די אדמה לבנות בתי-ספר, אין די אדמה לבנייני מגורים, גני ילדים, מרכזי נוער, בנייני תרבות וספורט, מרכזי מסחר ובתי-מלאכה. לא נשארה די אדמה אפילו למחית החקלאים הערבים. כאשר מרעצה מקומית צריכה קרקע בשביל פרויקט מסוים עליה לעמוד על דלתו של מינהל מקרקעי ישראל כפושטת יד ולבקש חלקת קרקע שהממשלה הפקיעה. המרעצה המוכרמת מתייסרת שנים עד אשר המינהל מסכים לתת את

שבשנים האחרונות יש תהליך של קורוסיה של אכילה, בקרקעות של הציבור הערבי בישראל.

יגאל כהן (הליכוד):

אין השתלטות של ערבים על אדמות המדינה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מסכים שישנה בעיה לכן אני מציע שנדון בה. זה קורה בגליל, זה קורה ב"משולש", זה קורה בנגב. הנושא הוא קשה. לאנשי המגזר הערבי ורחאים זאת לנגד עיניהם יש טיעון שיש בו צדק. יכולה לבוא המדינה ולומר: לטובת האינטרסים הכוללים צריך לעשות כך וכך. אבל לפי הערכתי נעשים כאן מעשי עוול. לפי הערכתי שולט במדינה שר חקלאות שבשבילו המגזר הערבי, אורחי ישראל הערבים, הם מטרד סביבתי. הוא מתייחס אליהם לא כאל בני אנוש, לא כאל אורחי ישראל אל כאל מטרד סביבתי. זו הערכתי.

יוסף רום (הליכוד):

ואתה מחלק ציונים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זו הערכתי.

עצם התשובה של שר החקלאות מעל במה זו על בעיה כאובה זו מעידה על יחסו אל הציבור הערבי בארץ. אנשים אלה מהווים חצי מיליון מאזרחי ישראל. הם חיים בהתמרמרות עמוקה. האם נושה זה אינו די חשוב כדי להעלותו על סדר-היום של ועדה מורעדות הכנסת למען יבוא חבר-הכנסת זיאד ויציג את הנתונים, למען יבואו שר הפנים ושר החקלאות ויציגו את הנתונים הנגדיים, ולמען יבואו חברים אחרים ויביעו דעתם? יוזמן ראש מינהל מקרקעי ישראל, יוזמן עורכי דין, שמאים, אנשי משרד המשפטים, ינסו לשכנע את הוועדה, יהיה דיון ענייני ויחליטו כאשר יחליטו. אני רוצה לומר לכם שאם שר החקלאות מצא לנכון להשיב כלאחר יד בנושא כאוב זה הדבר רק מוכיח בעליל שיש לנו שלטון שבש-בילו המגזר הערבי איננו יותר מאשר מטרד סביבתי. ראוי השר לגינוי. ראוי הנושא לדיון ואני מציע לכנסת להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות להצעה מן המקום לחבר-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני רוצה להציע הצעה לסדר. ההצעה הצעה לסדר-היום של הכנסת על-ידי חבר-הכנסת תופיק זיאד, ראש עיריית נצרת, שנבחר בעירו ברוב של 67%. הוא נציג מובהק של חצי מיליון אזרחים ערבים במדינת ישראל. הוא הביא בהצעתו הרצאת דברים עניינית, מבוססת על מספרים, על עובדות, על חוקים לא-חוקים, והציע שה-כנסת תדון בנושא. לפי התקנון של הכנסת צריך השר לעלות ולהשיב. קם השר שרון ואמר שבגלל עמדותיו או דבריו של חבר-הכנסת זיאד הוא מסרב להשיב לעניין ודורש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מה אתה מציע?

מאיר וילנר (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ההצעה המעשית שלי היא שלא לקיים הצבעה, להעביר את עניין התנהגותו של השר שרון ואי מתן התשובה שתוא מחוייב בה על-פי התקנון לוועדת הכנסת. רק לאחר

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

כבוד הושבת-ראש, כנסת נכבדה, חשבתי לענות תשובה מפורטת ולהציג את הבעיות, את הפתרונות שניתנו ואת ההישגים שהיו. לצערי, אחרי ששמעתי את הדברים האלה שלא מצאתי בהם אפילו מלה אחת של אמת אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

תופיק זיאד (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה זה?

מאיר וילנר (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו חוצפה.

תופיק זיאד (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ברשה.

מאיר וילנר (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כולנו מכירים אותך, אתה מנשל.

תופיק זיאד (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה בושה.

מאיר וילנר (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין לך מה לענות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני רוצה להעיר לשר החקלאות: חבר כנסת העלה הצעה לסדר-היום. אפילו אם ברצונך להסיר אותה מסדר-היום צריך לעשות זאת בצורה מכובדת. לא ייתכן בצורה כזאת.

צירלי ביטון (התחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה הולילול הזה בכנסת?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת צירלי ביטון, אני מבקשת שלא לעזור לי. אם שר החקלאות סבר שהיו דברים הנוגעים לדברים שאינם נכונים הוא היה צריך להעמיד דברים על דיוקם ולאחר מכן יכול היה להציע מה שרצה להציע. לדעתי, אדוני שר החקלאות, זו איננה צורה הולמת למתן תשובה להצעה לסדר-היום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מבקש להציע הצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות להצעה אחרת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גברתי הושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להביע מעל במה זו את אכזבתי העמוקה מהתשובה הלא עניינית של שר החקלאות. עלה לדוכן חבר כנסת, ראש עיריית נצרת, והביא סדרת נתונים עם הרבה מספרים כמותיים. מן הראוי היה שהשר יתמודד עם הנתונים, יוכיח מה אינו נכון, יוכיח מה כן נכון, יעלה קונצפציה ויאמר את אשר יאמר. כיוון שלא עשה זאת המחאה היא במקומה.

לגופו של עניין אני מציע להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת זיאד לוועדת הכלכלה או לוועדת הפנים כפי שתחליט ועדת הכנסת. ואגיד מדוע. אין צל של ספק

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו הפרת התקנון. זה ביווי הכנסת.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
עוד לא הגענו להצבעה.

תופיק זיאד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא חייב להשיב לפי התקנון. הוא אינו יכול להתחמק.
כך. אני מבקש לחייב את השר להשיב להצעה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני מבקשת להירגע. לגבי ההצעה לסדר של חבר-
הכנסת וילנר, אתה התייחסת להצבעה, אמרת שאתה
מציע שלא יצביעו כי אתה רוצה להעביר את כל הנושא
לוועדת הכנסת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בינתיים יש גורם חדש. השר עלה על הבמה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
שר יכול לדבר בכל עת שהוא רוצה. הוא יכול לבקש
רשות הדיבור כל אימת שהוא רוצה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל הוא אמר שהוא לא ישיב להצעה.
(קריאת ביניים: מותר לו.)

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אקרא לפניכם את הסעיף בתק-
נון — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הצעה לסדר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
לא אתן עכשיו שום הצעה לסדר. חברי הכנסת,
בסעיף 7(ד) של התקנון נאמר: "הציע חבר הממשלה
שהנושא המוצע לא ייכלל בסדר-היום, רשאי אחד מחברי
הכנסת, בין מסיעתו של בעל ההצעה ובין שאינו מסיעתו,
להציע שהנושא יידון בוועדה של הכנסת; הציע חבר
הממשלה שהנושא יידון בוועדה של הכנסת, רשאי אחד
מחברי הכנסת להציע שלא ייכלל בסדר-היום של הכנסת".
אנחנו נוהגים על-פי כל הכללים.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל הוא לא השיב בכלל להצעה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
השר ביקש לדבר. זו זכותו להגיד מה שהוא רוצה.
אתה לא תהיה צנזור.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא אמר שהוא לא יענה להצעה. זו הפרה של
התקנון.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, אני קוראת אותך לסדר. אני מבק-
שת ממך לשבת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני יכול לשבת אבל היתה כאן הפרה של התקנון.
השר אמר שלא יענה על ההצעה לסדר-היום בעד שהוא
חייב להשיב.

(קריאות: לא נכון)

ידון בוועדת הכנסת יובא העניין להצבעה, לאחר שוועדת
הכנסת תחייב את השר להשיב. המצב כפי שהוא הוא
בלתי נסבל. זה ביווי של הכנסת.
השר שרון, אתה מתנהג כמו דיקטאטור, כמו פאשיסט
ואין לך זכות שלא להשיב. אני מקווה שלא תהיה עוד
הרבה זמן שר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, הצעה לסדר צריכה להיות קצרה
וכן גם ההנמקה. זה לא נאום. זו חריגה מהמקובל.

תופיק זיאד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גברתי, הוא צריך להשיב. לפי תקנון הכנסת הוא
חייב להשיב. הוא איננו כול-יכול במדינה הזאת.

יהודה בן-מאיר (תזית דתית לאומית):
הוא לא חייב.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לשר התקלאות.

שר-התקלאות א. שרון:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להבהיר
שאינני משיב מעבר למה שהשבתי לחבר-הכנסת זיאד
ואינני משיב לחבר-הכנסת וילנר. אני משיב להצעה שה-
ציע חבר-הכנסת פעיל להעביר את הנושא לוועדה. לשני
האחרים הסברתי קודם מדוע אינני משיב.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני הצעתי הצעה לסדר.

תופיק זיאד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה מוכרח להשיב. אתה ממשיך לזלזל בכנסת.

יוסף רום (הליכוד):
לפי איזה סעיף? הוא אינו חייב להשיב.

תופיק זיאד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תקרא את תקנון הכנסת. זו גישה פאשיסטית. אתם
מתנהגים כפאשיסטים.
(חבר-הכנסת מאיר וילנר קורא
קריאת ביניים)

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת וילנר, אני מבקשת לשבת. חבר-הכנסת
זיאד, אני קוראת אותך לסדר.

יוסף רום (הליכוד):
אני מבקש שימחקו מהפרוטוקול את דברי חבר-
הכנסת זיאד. צריך לקרוא אותו לסדר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
תנו לי לנהל את הישיבה, אל תחממו את הרוחות. אני
מבקשת להירגע. חבר-הכנסת וילנר, אתה הצעת הצעה
לסדר בקשר להצבעה. עוד לא הגעתי להצבעה. אינני
מקבלת את הצעתך לסדר. גמרנו. עכשיו מדבר שר
התקלאות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אענה לך אחר כך, כשניגש להצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת וילנר, אתה תשב קודם — — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
השר ביקש שלא לענות על ההצעה. זה לא עניין של סדר, זה עניין של ביזור הכנסת. אין לו זכות לבזות את הכנסת. זה לא עניין של הסיעה שלנו. אל תיתני לבזות את הכנסת. הוא מבזה את הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אני מבקשת לשבת. לא אתה תגן על כבודה של הכנסת.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני מגן על התקנון ועל כבוד הכנסת. שר החקלאות, מה אתה, דיקטטור ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת וילנר, נא לשבת. אני קוראת אותך לסדר בפעם שנייה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני מבקש שיהיה כאן סדר, שלא לתת לדיקטטור לעשות כאן מה שהוא רוצה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אדוני שר החקלאות, אחרי דברי ההצעה לסדר-היום אתה עלית לדוכן והצעת להסיר את ההצעה מסדר-היום. עכשיו היתה הצעה של חבר-הכנסת פעיל שהציע להעביר את הנושא לוועדה. אם יש לך מה להגיד, בבקשה, אבל אל תתייחס להצעתו של חבר-הכנסת פעיל.

יוסף רום (הליכוד) :

סליחה, גברתי היושבת-ראש, לא כך כתוב בתקנון.

אמנון לי (הליכוד) :

בסעיף 74 דבג בתקנון כתוב ששר יכול לבקש את רשות הדיבור בכל שעה ובכל עת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

זה מה שאמרת. נתתי לשר לדבר כי הוא ביקש רשות דיבור.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :

אם היה לכם שכל הייתם מבינים, אתם תהיו באופוזיציה. בכנסת העשירית וכך ינהגו גם בכם. בדיוק כך. אתם תהיו באופוזיציה.

אהוד אילמרט (הליכוד) :

ואתם לא תהיו בכלל.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

איי-אפשר לתת לסקאנדאל הזה להימשך בלי סוף. זה סקאנדאל בלי סוף.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אני מבקשת מחברי הכנסת לתת לשר החקלאות לדבר. הוא ביקש רשות דיבור, יש לו זכות לדבר כשר. בבקשה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אבל הוא לא ביקש לדבר כשר.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אבל הוא לא מדבר כשר. רצינו שהוא ידבר כשר, הוא לא דיבר כשר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

הערתך מה שהערתי וזה צריך לספק אותך.

יוסי שריד (המערך) :

הכי טוב שימנה את גרופר בתור סגן שר.

שר-החקלאות א. שרון :

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אחרי שביקשתי להסיר את ההצעה מסדר-היום אני רוצה לומר כמה דברים בעקבות דבריו של חבר-הכנסת פעיל.

משה עמאר (המערך) :

היושבת-ראש קבעה שאיי-אפשר. הרי נאמר שאי-אפשר לעשות זאת.

(ק ר י א ה : כן אפשר.)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אני מבקשת שלא תלמדו אותי מה לעשות. שר החקלאות מדבר.

שר-החקלאות א. שרון :

1. ולא קיימת כל מדיניות של ממשלת ישראל להפסיק את קרקעות הישובים הערביים. — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מפקעים בלי מדיניות.

שר-החקלאות א. שרון :

2. לפני כחמש שנים אמנם הופקעו כמה אלפי דונאם בגליל לצרכי פיתוח אולם מאז לא היו כל הפקעות מלבד שטחים מצומצמים ביותר. יש להדגיש כי מרבית השטחים שהופקעו היו שטחי טרשים ומיעוטם שטחי עיבוד חקלאי. שטחי בנייה לא הופקעו כלל. לכל אלה שהופקעה מהם קרקע חקלאית הוצע לקבל כפיצויים קרקע חקלאית אחרת, שוות ערך, וחלק מהם אמנם קיבל קרקע חלופה כאמור ; 3. מספר התושבים בכפרים הערביים גדל מאז קום המדינה במאות אחוזים בעקבות הריבוי הטבעי הגבוה והפריחה הכלכלית שנתרמה על-ידי מדינת ישראל. באותה תקופה חלה התקרבות רבה בהנהגת שיטות עיבוד מודרניות בכפרים. שני גורמים אלה נותנים הסבר לעובדה כי אחוז החקלאים מבין תושבי הכפרים קטן ואף מספרם האבסולוטי הצטמצם. האוכלוסיה כולה אמנם נשארה לגור בכפרים אבל מרביתה, כבעולם כולו ואף בסקטור היהודי בישראל, עברה למקצועות מחוץ לשטח החקלאות ; 4. לפיכך אין כל שחר לטענה כאילו החקלאים הערבים מצויים את עצמם מתוסרי קרקע כתוצאה מ"מדיניות ההפקעות" ; 5. באותם כפרים שבהם ישנן קרקעות שבניהול מינהל מקרעי ישראל יחם המינהל תכנית פיתוח לצרכי שיכון ומדי שנה מקצים על ידו נאות רבות של מגרשים לתושבים לבנייה למגורים ; 6. בכפרים שבהם עומדות לרשות מינהל מקרעי ישראל קרקעות המתאימות לצרכי ציבור מוסר המינהל אדמות אלו במחיר סמלי לפי המלצת המשרדים הנוגעים לעניין. זאת מבלי שהרשויות המקומיות הערביות הפקיעו למטרות הנ"ל 40% מהקרקעות גם מהבעלים הפרטיים כפי שמאפשר חוק התיכונן והבנייה וכפי שנהוג בסקטור היהודי בישראל ; 7. נכון כי קיימים כמה כפרים שבהם אין בידי מינהל מקרעי ישראל קרקעות מדינה לצרכי ציבור ו/או שיכון וברור כי כפרים אלה לא יכולים להיצור במינהל ועליהם לרכוש את הקרקע

של השר, יואיל גם כבוד השר לענות בהתאם. כל ההתפתחות הוואת לא היתה נחוצה אילו גם אתה נהגת כך, אדוני שר החקלאות.

עכשיו אני שואלת את חבר־הכנסת תופיק זיאר : האם אתה מסכים שהנושא יועבר לדיון בוועדה ?

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : אני מסכים,

היו"ר ש. ארבל־אלמוזלינו :

אם כך, לפני שתי הצעות : האחת — שלא לכלול את הנושא בסדר־היום של הכנסת ; השנייה — להעביר את הנושא לדיון בוועדה. אני מעמידה להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר־היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון לוועדה — מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר־היום של הכנסת נתקבלה.

ה. חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ודור עד למעמד הר סיני אני גפעם ומשתבה על שניתן לי, כמחוקק, להתקין כלי למרנו ורובנו על־מנת שהם ייצקו בו מן היין המשומר והטוב של מורשת ישראל סבא. תחושת השליחות נובעת מהשקפת העולם של היהדות הדתית־הלאומית המאמינה בקשר הנצחי שבין ארץ ישׁ אל, עם ישראל ותורת ישראל ובצורך לחזק אותו יום יום, שנה שנה. אחד מביטוייו של קשר זה בין דת ללאום, בין דת למדינה, הוא קיומה של רבנות ראשית ממלכתית שהלגיטימיות הרוחנית שלה נשענת על ההלכה והסמכות המשפטית מוקנית לה על־ידי הכנסת. אין ולא צריך שתהיה סתירה בין שני מקורות הסמכות הללו. להיפך, אנו מאמינים שבקיומם המשולב הערובה לחסנו של עם ישראל במדינתו.

אכן, גם אלה שאינם מאמינים נורמות של הלכה בחיי הפרט והציבור, רוב שבהם יסכימו על חיוניות קיומה של רבנות ראשית לישראל כמאפיין חשוב של צביונה של מדינת היהודים. אות לכך הוא הקונסנזוס הרחב שהושג בתמיכה בחוק הזה. אמת, היו וישנם חילוקי דעות ביחס לפרטים אלה ואחרים אך בסך הכול זכו עקרונות חוק הרבנות הראשית להסכמה רחבה מצד הסיעות הגדולות שבכנסת ועל כך מותר וצריך להתברך. יחמי החוק ומחור ללי, ובראשם שר הדתות, לא תסכו עמל כדי להביא להסכמה כזאת גם במחיר של ויתורים בעניינים שונים. אשר על כן אין זה חוק מהשלם על־פי השקפתנו אולם העדפנו ללכת בדרך זו של הבנה והסכם, מבלי לחתוך את הדברים על־פי החלוקה המקובלת של קואליציה—אופוזיציה, על שום אמונתנו שהרבנות הראשית לישראל חייבת וצריכה להיות מקובלת וכלל־ישראלית מעבר, ואם תרצו מעל, לחילוקי דעות מפלגתיים וכיתתיים. הייתי מבקש, מורי ורבותי, לפני שאני מפרש את

קעות הדרושות בדרך של הפקעה כפי שמאפשר להם חוק התיכנון והבנייה וכפי שעושות זאת גם הרשויות במגזר היהודי.

לסיכום, אין כל בסיס לטענותיו של חבר־הכנסת מאיר פעיל ואני מציע להוריד את הנושא מסדר־היום ולא להעבירו לוועדה.

היו"ר ש. ארבל־אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אני מבקשת לשבת ולהירגע.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

גברתי, אולי כיושב־ראש תגידי לו שזה לא היה רצוני היום. מה זה היה דרוש היום ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אם יש לו תשובה מוכנה מראש למה לא קרא אותה בהתחלה ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אולי השר מסכים בכל זאת שהנושא יועבר לוועדה ?

היו"ר ש. ארבל־אלמוזלינו :

ואני רוצה להעיר לשר החקלאות ולבקש ממנו שבפעם אחרת, כשהכנסת מעלה נושא על סדר־היום והוא עושה זאת בצורה המכובדת ביותר גם לבית וגם לכבודו

היו"ר ש. ארבל־אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנו מפסיקים עתה את הדיון בהצעות לסדר־היום העוברים לדיון בחוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. רשות הדיבור להבאת החוק ליושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר־הכנסת דוד גלס.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

גברתי היושב־ראש, חברי הכנסת, אני מצטער על האיכות הטכנית הגרועה של ההדפסה ואני מבקש להעיר על כמה שגיאות שנפלו בטקסט : בעמ' 1, בסעיף 3 צריך להיות : "מקום מושבה של המחצית יהיה בירושלים" ולא "מקום מושב..."; בעמ' 2, בסעיף 7(5) צריך להיות : "מי שנתמנה לרב שכונה" ולא "מי שנתנה..."; בעמ' 3, בסעיף 11(ב) צריך להיות : "באישור הממשלה" ולא "באישור הממשלה".

גברתי היושב־ראש, חברי הכנסת, בדחילו ורחימו ומתוך תחושה של שליחות אני מביא בפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל.

(קריאה : גם בסייעתא דשמיא.)

גם בסייעתא דשמיא.

ההרגשה של "דחילו ורחימו" היא בשל הוכחות האי־שית להיות תנא דמסייע בקבלת חוק שיהווה מסגרת שלמה וכוללת לפעולותיו של המוסד הרבני הממלכתי העליון לעם ישראל ולמדינת ישראל. לא עוד חברי חקיקה למקור טעין והסדרים שהם בבחינת טלאי על גבי טלאי אלא תשתית יסודית ומקיפה כיאה וכראוי לרבנות הראשית לישראל. כיהודי דתי הדוגל ב"אמונת חכמים" בשרשרת הזהב המתמשכת של ההלכה ממי גדולי תורה שבכל דור

תשל"ב ובהן נבחרו כרבנים ראשיים הרב שלמה גורן והרב עובדיה יוסף. עמדותי בקצירת האומר על ההתפתחות ההיסטורית של מוסד הרבנות הראשית לישראל. מקוצר זמן לא אעמוד על ההתפתחות באשר למעמדה, תפקידיה וסמכויותיה מאז ימי המנדט, ימי "כנסת ישראל" ועד עצם היום הזה.

החוק המוצע, בא להחליף את חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב—1972, והתקנות שהותקנו על פיו. נחיצות ההחלפה הובעה בדברי ההסבר לחוק הבח"ח הות' למועצת הרבנות הראשית (הוראות מעבר), תשל"ח—1978, שהאריך את תקפה של המועצה הנוכחית. וכך נאמר בהם: "המאבק סביב הבחירות לרבנות הראשית לישראל והתופעות שנתגלו במהלכו הוכיחו בעליל שיש לבדוק באופן יסודי את המערכת כולה ולהעמיד אותה על יסודות התורמים את המציאות".

בהצעת החוק שלפנינו חידושים ושינויים מפליגים רבים לעומת החוק הקיים. אעמוד רק על העיקריים שבהם. בניגוד לחוק העכשווי, שהוא חוק מסגרת בלבד, הרי ההצעה הנוכחית כוללת את כל ההוראות בעלות המשמעות הנורמטיבית שמקומן בחקיקה ראשית ואילו לתקנות יוחדו הוראות בעלות משמעות ביצועית בלבד. לראשונה מגדירים בחוק תפקידי המועצה וסמכויותיה כפי שהתגבשו בחוקים שונים ובהגמים מקובלים. מוזר אך עד כה לא הוגדרו בחוק אלמנטים אלו שהם א"ב של חוקים סטטוטוריים. כללנו במסגרת סעיף 2 של ההצעה את כל אותם תפקידים שהוקצו לרבנות על-פי כל דין אך אינו כרגו גם אותם תפקידים חשובים של מתן חשונות וחוות דעת לענייני הלכה ופועולות לקירוב הציבור לערכי תורה ולמצוות. ברצוני להדגיש שהסעיפים המגדירים את תפקידי המועצה כדון הם צילום של המצב המשפטי הקיים. מכיוון שהתעוררו חילוקי דעות ברצוני להדגיש שהדבר חל גם על האמור בסעיף 6(2). הרבכ המועצה יועמד על 16 חברים על-ידי הוספת אחבעה רבני עיר של ירושלים, תל-אביב, חיפה ובאר-שבע על עשרת חברי המועצה הנבחרים יחד עם שני הרבנים הראשיים לישראל. תיקון חשוב מאוד הוא הפישוט שבהליכי הבחירות. במקום בחירות נציגים בשמונה כינוסים נפרדים. בנקט זאת נקבעו סדרים פשוטים וכמעט אוטומאטיים להרכבת הא" סיהת הבחורת. יש בכך לא רק חסכון בזמן אלא צימצום משמעותי ביותר של המאבק הפוליטי שהתנהל בעבר סביב הבחירות האלה והוא הוסיף כבד למוסד הרוחני הרם. יחד עם זאת נשמר העיקרון הדטאליסטי שלפיו משתתפים באסיפה הבחורת רבנים ונציגי ציבור וזאת כדי לתת ביטוי להסכמה הרחבה לבחירת הרבנות הראשית, בתינת "אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן נמלכים בציבור". שינוי אחר בעל משמעות רבה הוא פיצול תפקידיהם של נשיא מועצת הרבנות הראשית ונשיא בתי-הדין הרבני הגדול כך שבכל תפקיד ישמש רק רב ראשי אחד והם יתחלפו ביניהם במחצית תקופת כהונתם. הנגות ריטואליה כזאת היא רבת תועלת שכן היא תמנע את המצב של שיתוק בחון שתי המערכות החשובות האלה של בתי-הדין והרבנות ותבטיח תיפקוד טוב יותר ויעיל יותר לרווחתם של האזרחים הנזקקים לשירותים בעיקר של בתי-הדין הרבניים. תקופת הכהונה של הרבנים הראשיים לישראל נקבעה ל-10 שנים והיא מוגבלת לתקופת כהונה אחת ואילו תקופת כהונה של חבר מועצה נבחרתה 5 שנים.

עקרונות הצעת החוק וחידושיה, להפליג בכמה משפטים קצרים אל ההיסטוריה של מוסד הרבנות הראשית: את הראשית יש לראות ברבנות הספרדית הראשונה בתורכיה וכו' לתואר "חכם באשי" עוד לפני יותר מארבע מאות שנה. לפי חוקי הממלכה העותמאנית היה "החכם באשי" ראשה המוסמך של העדה הישראלית בפני הרשות וכל העניינים שבין הישוב היהודי לבין השלטון עברו דרכו. 45 רבנים ספרדים כיהנו בתפקיד זה של "חכם באשי". הרב הספרדי הראשון שהוכתר בתואר "ראשון לציון" בארץ היה הרב משה גלאנטי שגולד בצפת בשנת ש"פ, לפני שלוש מאות ושישים שנה. הרב הראשון שהוכתר כשני התארים, "חכם ראשי" ו"ראשון לציון", היה הרב חיים אברהם גאנץ בשנת תר"ב. על-פי פירמאן של הסולטאן נקבע ש"חכם מירקאדו גאנץ נבחר לראש בני דת ישראל, רב ראשי לירושלים ואגפיה, וכל העניינים שבינם לבין עצמם יביאו לפניו. לא ימרו את דבריו שהם כשורה וכל יסור משמוע בקולו ולציית למצוותיו. ואם יהודי יעשה דבר שמתנגד לדת, הוא ייענש על פי הדת ואין רשות לשום אחר להתערב בדבר". מאוחר יותר, עם גבור גלי העלייה וההתיישבות היהודית בערים הקדושות שבארץ ישראל החלה להתגבש גם הרבנות האשכנזית, אולם כאשר נסתיימה מלחמת העולם הראשונה שגרמה לנוכחה רבה גם בחיים הציבוריים התעוררו הפרנסים למחשבה על איגרון של הרבנות במתכונת חדשה. הדחיפה לכך ניתנה מחמת העובדה שעם כניסתו של הגנרל אלנבי המנצח בשערי ירושלים לא היה רב מוסמך שיקבל את פניו בשם העדה היהודית. בעיות ציבוריות רבות ודחופות עמדו על הפרק ולא היה במצא מוסד דתי שיכריע בהן. ד"ר חיים ויצמן שבא לירושלים עם ועד הצירים כינס אסיפה גדולה של רבנים וראשי ישיבות ותבע: "תנו לי כתובת אחת של רבנות". בפסח תרע"ט נוסד ועד רבנים מאוחד לספרדים ולאשכנזים שנקרא "משרד הרבנות לעדת ישראל בירושלים" והוא תרע"ט הראשון של מוסד הרבנות הראשית לישראל. את הדחיפה הרצינית להקמת הרבנות הראשית נתן דווקא הנציב העליון הבריטי הרברט סמואל שהקים ועדה בראשות גורמאן בנטוויץ' ועליה הוטל להגיש המלצות כיצד לכונן את הרבנות הראשית. ואכן הוקם גוף כזה שזמנה כ-80 רבנים ו-34 נציגי ציבור ובתוכם אדר תרפ"א, לפני 59 שנה, נבחרו הרב אברהם יצחק הכהן קוק והרב יעקב מאיר כרבנים ראשיים ועוד 7 רבנים כתובים במועצת הרבנות הראשית. הבחירות שהיוותו לרבנות הראשית התקיימו ב"ז כסלו תרצ"ו ונב" חר בהן הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, שישמש קודם לכן כרב ראשי של אירלנד, לרב הראשי האשכנזי ואילו הרב יעקב מאיר נבחר לתקופת כהונה נוספת. כממלא מקום לרב מאיר נבחר הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל ועם פטירתו של הרב מאיר הוא נכנס באופן אוטומאטי לכהונה הרב הראשי הספרדי. בימם ט"ו שבט תש"ה נערכו הב" חירות למועצת הרבנות השלישית ונבחרו בהן מחדש הרבנים הראשיים הרצוג ועוזיאל ובחודש שבט תשט"ו נבחרה המועצה הרביעית בבחירות שהיו הראשונות לאחר קום המדינה ונערכו לראשונה על-ידי משרד הדתות. כרב ראשי ספרדי הראשון לציון במקומו של הרב עוזיאל שנפ" טר נבחר הרב יצחק נסים. בשנת תשי"ט נפטר הרב הראשי הרצוג אך רק ביום ג' בניסן תשכ"ד נערכו הב" חירות הפאות שבהן נבחרו הרב איסר יהודה אונטרמן והרב יצחק נסים. הבחירות האחרונות לרבנים הראשיים וחברי מועצת הרבנות הראשית נערכו ביום ז' בתשנ"ו

הראשית שמפיהם אנו, כיהודים דתיים, חיים. דורנו, דור התקומה והתחיה הוא גם דור של מבוכה ותהייה. רבים בו התוהים, המתלבטים, מחפשי הדרך. הרבנות הראשית יכולה — כמעט ואמרת חייבת — למלא תפקיד מרכזי של כוח רוחני דתי מכון, מדריך, פוסק ומראה דרך. מדינת ישראל שהיא אחתלתה דגאולה מצפה ומיידי חלת לרבנות כזאת, רבנות שלא תשב בהיכלי שן ותצטמר צמ בארבע אמות של הלכה אלא תצא לרחובה של עיר, תהא מעורבת עם הציבור ותציע מזור למצוקותיו הרבות של העם הזה, של היחיד ושל רבים. אנו שואפים לרבנות שתטה אוזן ולב לחלכאים ולנדכאים, ליתום, לאלמנה ולגר הגר בתכוננו לפי מיטב המסורת ההומאנית של היהדות. או אז תבוא שעתה הגדולה והיפה.

אני מבקש לסיים בדברים של ראשון רבני ישראל, הכהן הגדול הרב קוק, זכר צדיק לברכה, מיום י"ד אדר א' תרפ"א, לפני 59 שנים, לקראת כינוס האסיפה המכוננת הראשונה של הרבנות הראשית: "אם שאלת כבוד הרבנות היא שאלה חשובה בחיינו הכלליים גם בארצות הגולה ובכל הזמנים — על אחת כמה וכמה היא דורשת תשומת לב מיוחדת פה בארצנו ובימינו. בזמננו זה ובתקופה שאנו חיים בה, ימי התסיסה של התחיה הלאומית, הרי שאלת הרבנות היא ממש שאלת החיים לאומית. תנו. אין אני יכולים לצייר לנו אופן של תחיה לאומית גמורה ומתוקנת בארצנו אם זה החלק החשוב של העבודה הלאומית המסור בידי הרבנות לא ייטול ולא יושפר על-ידי תחיה ניכרת. ותחיית הרבנות זאת אומרת: החזרת כבוד הרבנות — תלא זהו הד קול הנבואה המובטחת: 'ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצך כבתחלה'. הסידור החברתי של הרבנות מוכרח להיות עם כל כוח פועל בחיים בארץ על-ידי השתדלות מתמדת לקרב את הלבבות ולהכניס רוח של שלום בין כל הסיעות והמפלגות על-ידי רגשות קודש שהם שווים לכל הנשמה אשר לבית ישראל. סיכומי המפלגות וניגודיהם צריכים להיות רחוקים מלב הרבנים והם חייבים להביט בעין טובה על הכול, להסתכל רק על חלק הטוב שיש בכל סיעה ובכל מהלך של חיים ולחשפיע על-ידי זה רוח של קדושה, של אמונה, של הכרה יהודית טהורה על כל החיים הכלליים של האומה בחומר וברוח". ויפים הדברים כיום כבשעת נתינתם, יפים לשעה ולדורות.

אני מבקש לאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית ולדחות את כל ההסתייגויות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אתה מאפשר להם לנמק אותן, נכון ?

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
בהחלט. אני מבקש שההנמקה תיעשה על-ידי כל חבר על כל הסעיפים, אם אפשר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

תודה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. אנחנו עוברים להנמקת ההסתייגויות. רשות להודעה לחבר הכנסת שילנסקי.

(קריאה)

תשמע. ההודעה שלו תחסוך לנו זמן.

דב שילנסקי (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני סבור שההצעות שהעליתי במסגרת ההסתייגויות הרבות המסונות בפניהם הן טובות ונכונות מבחינה ממלכתית ולאומית והן

חייקה גרוסמן (המערך) :

איך יקראו למי שאשכנזי או ספרדי ?

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

תקראי את החוק, חברת-הכנסת גרוסמן.

מכאן גם טעמה של הוראת המעבר הקובעת שהחברות הראשונות לפי חוק זה לרבנים הראשיים לישראל יתקיימו לא יאוחר מיום א' בניסן תשמ"ג וששני הרבנים הראשיים הנוכחים יסיפו לכהן עד לתאריך זה. רבנים אלו, הרב שלמה גורן שליט"א והרב עובדיה יוסף שליט"א, מכהנים כבר יותר מ-17 שנים והוועדה סברה שיש לאפשר להם למלא תקופת כהונה שלמה של 10 שנים, לערך, ולמנוע מצב שלפיו יוכלו לכהן בניגוד לאמרו בחוק ולר"ת, במשך יותר מ-17 שנה.

אגב, יש סמליות בקביעת המועד לראש חודש ניסן שהוא "ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה". וקביעת המשנה הראשונה במסכת ראש השנה ש"אחד בניסן ראש השנה למלכים" וכבר אמרו חז"ל : מאן מלכי ? — הבנו.

החוק גם כולל הוראות המסדירות נושאים חשובים כמו שיטת משמעות, התפטרות, נהלים וביקורת מבקר המדינה. על ביצוע הבחירות לרבנים הראשיים ולחברי מועצת הרבנות הראשית מופקדת ועדת בחירות בת 5 חברים בראשות שופט או דיין, או שופט או דיין שיצאו לגימלאות.

רבתי חברי הכנסת, אין בדעתי להשיב על שלל ההסתייגויות שהוגשו לסעיפי הצעת החוק שבפנינו אולם ברצוני להתייחס, ברשותכם, לעניין מרכזי אחד והוא קיום הכפילות ברבנות של "זוגות", רב ראשי אשכנזי ורב ראשי ספרדי וכך גם במועצת הרבנות הראשית לישראל.

שמזאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

אולי האשכנזים יוותרו פעם ?

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

האשכנזים אומרים היפה. כאשר אתם, חברת-הכנסת טולידאנו וחברת-הכנסת וירשובסקי, תסדרו ביניכם נגיע לימות המשיח.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

בינינו אין שום בעיה. בינך ובין השר אבוחצירא יש.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

צודקים המבקרים האומרים שהו המוסד היחיד שבו קיימת שיטה כזאת של זוגות. דומני שאין חילוקי דעות בבית זה ובעם שהמטרה שאליה יש לשאוף כאדיאל רצוי היא שיהיה רב ראשי אחד ראוי, יהא ספרדי או אשכנזי. השאלה היא אם אכן כבר הגיעה שעתו של תיקון כזה. לי ולרבים אחרים, ובכללם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט נראה שעוד לא איכשר דרא, שעדיין לא הוכשרו ובשלו התנאים לביטול הכפילות ברבנות הראשית לישראל. כולנו מיתלים ליום שבו יהיה מיוזג שלם ואמיתי של עדות ישראל אבל בינתיים טרם הגיעה השעה לעשות זאת. זהו תהליך לא פשוט, דרושה בו סבלנות ואין לעי שות לגבוי קיצורי דרך ולחתוך במצוות המחוקק "גזורו" את הנהוג והמקובל במשך דורות.

לסיים הייתי מבקש להפנות מעל במה זו קריאה למי רינו ורבותינו הרבנים הראשיים וחברי מועצת הרבנות

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
יש לך זכות שלא ללכת בעקבותיו. לשם כך נטלת את רשות הדיבור.

זלמן שובל (הליכוד) :
האם לא אמרו לך שהיה סיכום עם המפד"ל? קצר בתקשורת.

מושה עמאר (המערך) :
רבנות חברי הכנסת, שואלים וחוזרים ושואלים :

על שום מה מוסד זה לא זכה לקנות לעצמו את היוקרה וההערכה של הציבור, בהיותו רשות מרשויות המדינה, כרשות אחת מרשויות המדינה? ועוד שואלים : על שום מה זוכה מוסד זה לעלבונות ולוילוזל מצד רבים מתושבי ישראל וגם בחוץ-לארץ, בעלי השקפות שונות מקצוות שונות של האוכלוסיה? והמענה הוא מורכב : המוסד האמור להתעלות מעל מאבקים מפלגתיים ולהיות על-מפלגתי נתפס לעיסוקים ולסיכסוכים בין-מפלגתיים ותבי ריו מעורבים בעצמם ומערבים את מוסדם בנושאים שאינם שייכים לו. חברי המוסד עצמו אינם חטים בעצמם על כבוד מוסדם ועל עמיתיהם וכל אחד מהם משתדל להיות בין העולבים, כך ממילא הוא גם בין הנעלבים. הם מורידים את מעמדם של המוסד לדרגתם הם. במקום שיתעלו עמו מורידים אותו ויורדים עמו. ברצות חבריו לתפוס מרובה ולקפות את דעתם והשקפת עולמם על כל הישוב ועל כל שטחי חייו של הישוב מתעצרים ממנו חלקים טובים מן הישוב ורבים רואים בו נטע זר שאינו תואם את החברה הישראלית בהתפתחותה. תרומתו של המוסד וחביו לגיבוש התברה הישראלית, למיזוג גלויות ולעיצוב העם הינה תרומה שלילית. מנציחים את החלוקה בעם, חלוקה שעבר זמנה, אשכנזים וספרדים, חלוקה שאיש אינו חפץ בה מלבד אלה שעניינם בכך ושעניינם אינו ענייניו של העניין עצמו, אלא עניין זר ואחר, אישי, פרסונאלי, קבוצתי, של קבוצת נהנים. במקום לחפש ולהעלות את המאחד בעם מביא המוסד הזה לפירוד ול-הרחקת יחידים וקבוצים בעם ישראל והכול לשם שמיים כביכול. ועל אלה נאמר : הנושאים שם שמיים לשווא ואין לבבם שלם עם מוצא פיהם ולא עבודת הקודש עליהם. זרים מעשיהם ולעבד עבודתם — נכריה עבודתם.

ואין קופר לכל המעשים האלה אלא ברפורמה יסודית, בשינוי יסודי של כל המערכת הזאת ; להציל את בני ישראל מאוכפם של אלה ולשלחם ביד פשעם. הייתי קורא פסוק מספר איוב : "היגאה גומא בלא ביצה?" את הביצה יש לייבש.

הסתייגויות, חברי הכנסת, מתולקות לכמה עקרונות : האחד, נגד הכפייה הדתית ; השני, נגד מתן סמכות בלעדי דת למעצת הרבנות הראשית למתן כושר לרב רושם נישואים ולמען אפשר לחלקים אחרים, יהודים טובים, לא פחות טובים, ביניהם אגודת ישראל, הרפורמים ואחר, להיות להם רושמי נישואים משלהם. עקרון אחר, למינוי רב ראשי אחד ללא שיקולים עדתיים ונגד החלוקה העדתית שרוצים להנהיג, חלוקה בין אשכנזים וספרדים שאינני יודע איך זו נקבעת. וכן צימצום סמכויות מועצת הרבנות הראשית רק לפונים אליה ומבקשים חוות דעת ולא לכלל ישראל שאינם נזקקים להדרכתה ואינם מבקשים כפיית אכפה עליהם. ההסתייגויות מתולקות לפי אותם עקרונות ואני רוצה לעמוד על שניים במיוחד.

כאשר בא חבר מועצת הרבנות הראשית בפני נשיא המדינה ורוצה לחתום על הצהרה, האם לא יהיה נכון

בהתאם לרוח דתנו הקדושה ולכבודה. לכנסת נבחרתי במסגרת מסויימת ואני חלק ממנה ומאחר שחברי לאותה המסגרת ובמיוחד חבר אחד שדעתו מאוד מקובלת עלי ובעלת משקל רב ביקשו ממני, למען תיפקוד טוב של הממשלה, להוריד את הסתייגויותי לא נותרה לי כל ברירה אחרת אלא לכבד את המסגרת ואת הפנייה הזאת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :
איפה רוח המרד שלך?

רב שילנסקי (הליכוד) :
חברי-הכנסת וירשובסקי, אתה ממילא היית נגד רב ראשי אחד, תמכת במערך, או אל תהיה פה צדיק. עוד אתמול אמר לי חברי-הכנסת רובינשטיין דעה אחרת והיום הצעת בשמו כשהוא נותן לך את הקרדיט.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי-הכנסת שילנסקי, אל תחוכך אחר.

רב שילנסקי (הליכוד) :
אל תציג פני צדיק במקרה זה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :
קיבלתי את ההסתייגות יחד אתך. שיכנעת אותי. קיבלתי את עמדתך. תמכתי בזה. כאן כתוב שאני הולך יחד אתך ופתאום אתה נסוג.

רב שילנסקי (הליכוד) :
בפרט כאשר בלאו הכי הייתי בכל ההצעות כמעט בודד בוועדת החוקה, חוק ומשפט ובהתאם למה שהוברר לי היתה לי גם תמיכה דלה בכנסת. אני מוריד את ההסתייגויות בצער על שלא הצלחתי לשכנע ולגייס תמיכה נאותה. אך מאחר שגם לא שוכנעתי שהצעותי אינן טובות לא אקח חלק בהצבעה. יחד עם זאת אמשיך לפ-עול ולהטיף למען הרעיונות המועלים בהצעותי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
תודה רבה לחברי-הכנסת שילנסקי. אנחנו עוברים להנמקת ההסתייגויות. רשות הדיבור לחברי-הכנסת עמאר.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אני רוצה לברך את היושבת-ראש על קביעת תקדים בכנסת שחבר הכנסת שיש לו מה לומר עולה לדוכן ואומר את דבריו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
היו לו הרבה מאוד הסתייגויות. חברי-הכנסת אבנרי, זה לא תקדים.

חברי הכנסת המסתייגים, אני רוצה להפנות אליכם בקשה : תואילו בטובכם, אם אתה מסכימים, לנמק את כל ההסתייגויות בצורה מרוכזת.

מושה עמאר (המערך) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני להתייחס להודעתו של חברי-הכנסת שילנסקי. יש אמרה בערבית האומרת : "אל הריבה תילתין מראג'ל" — אני מתרגם : "הבריחה היא שני שלישים מהאומץ". מה שעשה חברי-הכנסת שילנסקי לא היה, לדעתי, נכון משום שהוא ברח מן המערכה ואנחנו כולנו ידענו שאנחנו עומדים במערכה. מעשהו הינו בריחה מהמערכה. (חברי-הכנסת רב שילנסקי קורא קריאת ביניים)

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
הדבר האחרון שאעשה זה ללמוד ממנו, חוק מאשר
ללמוד איך לא להתנתג.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כאשר הגיע החוק
לקריאה ראשונה היה נראה לי שיש בו אלמנטים חיוביים
שקאפשרו לי לתמוך בו. אבל בחוק הזה, בהבדל מחוקים
רבים אחרים, קרו בזמן הדיונים בוועדה דברים שעשו
אותו מחמיר יותר באותם דברים שהיה נראה לי שצריך
היה להקל והוא נסוג במקום להתקדם.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שיש
לפנינו לא חוק, יש לפנינו הסכם קואליציוני בין המערך
והמפד"ל, לעתיד לבוא, יותר מאשר חוק המסדיר בצורה
נאותה את הבעיה של הרבנות.

יש לי שורה ארוכה של הסתייגויות אבל אני רוצה
להתייחס לשני דברים עיקריים. האחד, לגבי פירוט תפקידי
המועצה. כמה מן התפקידים הכלולים היום בהצעה המו-
נחת לפניכם לא היו בהצעת החוק כפי שהובאה לקריאה
ראשונה. הסעיפים שהוספו האלה נותנים בידי מועצת
הרבנות הראשית סמכויות יותר רחבות ממה שהיו עד
עכשיו. מעבירים סמכות שהיתה לשר הדתות למועצת
הרבנות הראשית ומקטינים את האפשרויות של זרמים שאי-
נם נמנים עם האורתודוקסיה להתקיים בכלל או להפעיל
את ערכי הדת לפי אמונתם הם. אני מדבר בעיקר על
סעיף 2(6), מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין.
דבר זה הוסף במידה מסוימת בהחלטה תוך כדי הדיון
בוועדת החוקה, חוק ומשפט. יש מי שאומר שזה מכניס
לספר החוקים מצב משפטי קיים. אני מרשה לעצמי
לחלוק על אלה החושבים שהסעיף הזה כפי שהוכנס פה
מנציח את המצב המשפטי הקיים. אדרבה, הוא מחריף את
המצב כאשר הוא נותן למועצת הרבנות הראשית את
הזכות הבלעדית לתת הוראות לרב לכהן כרושם נישואין,
דבר שהיה נתון עד עצם היום הזה לשר הדתות ושר
הדתות היה נתון לפיקוח בג"צ. כאן הדבר ניתן לסמכות
הלכתית בלעדית שאי-אפשר יהיה לתקוף אותה וגנעל
השער וגנעל הדרך בפני אנשים המבקשים לקבל את
התעודה אם הם אינם אורתודוקסים. לכן הסעיף הזה,
סעיף 2(6) שהוסף כמעט באקראי בוועדה ולא היה
בהצעת החוק, הוא אחד הסעיפים המחרפים את ההצעה
הזאת והופכים אותה להצעה שאינני יכול לקבל. חופש
האמונה וחופש גיהול חיי הדת, נוצר עליהם סייג נוסף של
שכבה מנופוליטיסטית סגורה. ולכן הסעיף הזה, עד כמה
שהוא נראה תמים ועד כמה שתשמעו שהוא איננו משנה
את המצב הקיים, סעיף זה אינו מאפשר לי להצביע בעד
החוק הזה. אני לא רוצה להרחיב פה את הדיבור. אני
מסתייג בסעיפים 2(2) ו-2(3). אני, כאמור, רואה בסעיף
2(6) דבר חמור ביותר. גם סעיף 2(3), מתן תעודות הכשר
על כשרות, הוא חמור. יש עכשיו בוועדת הפנים דיון
ממושך על חוק שצריך להסדיר את הדבר הזה. יש
בעניין זה חילוקי דעות גדולים. יש נימוקים טובים
מאוד מדוע הצעת חוק משנת 1974 עדיין לא הפכה לחוק.
כעת רוצים במקרה, באקראי, כאשר מדברים על הרבנות
הראשית, להסדיר את העניין הזה בחקיקה. רוב חברי
הבית שאינם חברי ועדת הפנים אינם יכולים לתאר
לעצמם איזה ויכוח, ויכוח של אמונה, נעשה סביב הכשר
רות. רוצים להמית את הוויכוח הזה ולהסדיר אותו דרך
סעיף 2(3). אני מתנגד גם לסעיף 2(2). אילו היה מדובר
על סעיף 2(2) בלבד —

שיחתום על הצהרה ויצהיר הצהרה המקובלת עלינו?
המוצע הוא דבר אחר. מוצע כאן שהוא יתחייב לשמור
אמונים למדינת ישראל אבל לא נאמר "לחוקי מדינת
ישראל". שמירת אמונים למדינת ישראל, מאי רבונא
היא? כל אחד חייב לשמור אמונים למדינת ישראל, אם
הצהיר ואם לא.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גם לחוקים.

משה עמאר (המערך):

אבל אותו אדם שיישב לעשות משפט צדק ולבצע
את החוקים חייב להצהיר כי הוא נאמן גם לחוקי מדינת
ישראל. זאת משום שאנחנו חוששים שהם לא יהיו נאמי-
נים. זה צריך היה להיאמר במפורש וההתחייבות צריכה
להיות גם לחוקי מדינת ישראל.

זלמן שובל (הליכוד):
מה נאמר לגבי שופטים?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לחוקיה.

זלמן שובל (הליכוד):
אתה צודק בהערתך.

משה עמאר (המערך):

סעיף אחר שנראה לי שלא נאה שייכנס כפי שהוא
מוצע הוא סעיף 19. נאמר בו: "שר הדתות רשאי, על
פי חוות הדעת של שלושה רופאים שמינה שר הבריאות,
לקבוע על מטעמי בריאות נבצר דרך קבע מרב ראשי
לישראל או מחבר מועצה נבחר למלא תפקידו, ומשנקבע
כאמור, יתפנה מקומו". אני חושב שאם כבר נותנים
סמכות אין זו צריכה להינתן לשר הדתות אלא למועצת
הרבנות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
תהיה שם תחלופה רבה מאוד.

משה עמאר (המערך):

מועצת הרבנות עצמה, חבריה, מכירים זה את זה
והם מכירים מפעם לפעם על עמית פלוני שאיננו שפוי
ולמעשה פועל שלא בדרך הטבע. לכן היה כדאי לתת להם
את הסמכות הזאת ואז הם יהיו יכולים לנפות מתוכם
אותם אנשים שנראים להם ושהם חוזרים ומצהירים מפעם
לפעם שאינם שפויים ואינם ראויים להיות באותה ישיבת
מועצה.

אינני רוצה להלאות את חברי הכנסת. ההסתייגויות
רשומות. אני מבקש לקבל אותן אחת אחת.

היזר' ש. ארבל-אלמוזליו:

רשות הדיבור לחבריה הכנסת מרדכי וירשובסקי, וא-
חריו — לחברת הכנסת שולמית אלוני. אודה לך, חבר-
הכנסת וירשובסקי, אם תלך בעקבות חבר-הכנסת עמאר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
אשתדל. קטונתי, אבל אעשה מאמצים.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
תלמד מהשר שרון, הוא עשה זאת מהר.

גם אני בירכתי את שר הדתות ואמרחי שזוהי התקדמות לכך שבעוד כמה שנים נגיע לדבר הנכסף. עכשיו לא רק שאיננו עושים את הדבר הנכון אלא אנחנו נסוגים ממה שהממשלה בזמנה הביאה לפני הבית.

גברתי היושבת-ראש, יש לי הרבה מאוד הסתייגויות אבל לא אגע בכלן. הן יגיעו לידי ביטוי בהרמת יד בזמן ההצבעה. מלכתחילה לא רציתי להצביע נגד החוק אבל כיוון שנכפף פה דברים ושונו שוב החוק איננו אותו חוק.

אני רוצה גם להצטרף למה שאמר חבר-הכנסת עמאר בהסתייגות שלו ביחס להצהרת האמונים. אני בכלל חושב שאין כל צורך בהצהרת האמונים לחברי מועצת הרבנות הראשית. לא ראיתי שום הצדקה לכך. אבל מכיוון שזה הוצע אני חושב שאלה הפועלים מכוח חוקיה של מדינת ישראל צריכים להצהיר אמונים לחוקיה. אתה, חבר-הכנסת שובל, שאלת בצדק: מה אומרים השופטים? האנשים האלה פועלים מכוח החוק הישראלי. אם נמחק את זה פירושו של דבר שהם יועמדו מעל ומעבר לחוק במדינת ישראל. אני חושב שיש פה איוה שהוא אלמנט תמים. להתכנסת בסמכויות חילוניות — זה כן; אבל להיות כפוף לחוקי המדינה — לא ולא.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתה מטיף לכל החברים החילוניים המשוכנעים במה שאתה אומר. אף אחד מהדתיים אינו נוכח כאן מלבד חבר-הכנסת ורהפטיג.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):

חבר-הכנסת אבנרי, אני עומד לסיים את דברי. אני באמת מצטער שחברים שהייתי צריך לשכנע אינם פה אבל אני, אפילו כפארלאמנטר יחסי צעיר, רגיל לזה. ברגע זה, כאשר אנחנו מדברים על חוק כזה שהיה צריך להביא לאיתוד העם וליצור, עד כמה שאפשר, איוו מס-גרת של קונסנסוס גם על דברים שאנחנו חלוקים עליהם — גם זאת לא ניתן. אני רוצה שהדברים יירשמו בפירוט טוקול. נראה לי שאנחנו הופכים תיקיה שהיתה יכולה להיות טובה לתיקיה גרועה. צר לי על כך. ניסיתי בוועדה לתרום כמה וכמה דברים מנסיוני כדי שהחוק יהיה טוב. לא נסתייע בידי. אאלץ להצביע נגד החוק.

אני רוצה לציין עוד הסתייגות אחת. הדבר נראה לי חשוב. סעיפים 7 ו-8 נוגעים להרכב האסיפה הבוחרת. בפסיקה האחרונה שבשני הסעיפים כתוב: "10 רבנים שימנה שר הדתות באישור הממשלה" ו-"10 אנשי ציבור שימנה שר הדתות באישור הממשלה". חברי הבית, כדי לתת ביטוי לכך שאני רוצה שזרמים של היהדות יהיו מיוצגים בצורה נאותה ביקשתי להוסיף שגם הרבנים שימנה שר הדתות וגם נציגי הציבור שימנה שר הדתות יהיו מזרמים של אורתודוקסים כדי לתת ביטוי לזרמים השונים של היהדות. אני חושב את זה לחשוב. זה היה מאחד את העם ולא מפריד אותו. אם התיקון הזה לא יאשר וישיאר בחוק ששר הדתות ימנה, אפילו באישור הממשלה, את מי שהוא רוצה, בלי שום סיג, אני מתנגד להוספת אנשים שיהיו פוליטיים, שההנחיות שתיתנת להם תהיינה פוליטיות מובהקות ללא קשר עם רוחניות ורבנות. לכן אני מעדיף שהאנשים יהיו מהזרם הלא אורתודוקסי, ושהדבר יצוין בחוק, כדי לאזן את הרכב האסיפה הבוחרת. אם זה לא ניתן אני מעדיף שעסקנים כאלה לא יבואו בקהל האסיפה הבוחרת.

פנן ראש הממשלה י. ידן:

אתה היית צודק בדבריך, מבחינתי, אילו היית מתרכז על הבעיה של סעיף 2(6). אילו היית אומר כפי שאמר חבר-הכנסת האוונר היית מקל עלי. חבר-הכנסת האוונר מסתייג בסעיף 2(6) בלבד. ברגע שהכנסת סעיפים אחרים אינני יכול.

היוז"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

את כל זה אפשר היה לקבוע בוועדה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):

אילו היו שואלים אותי: מתוך 7 הסעיפים הקטנים מה החמור בעיניך? — הייתי אומר ללא כל ספק שזה סעיף 2(6) כי הוא מהותי ויורד לשרש העניין. אם היו לי הזמן והאפשרות הייתי מסביר מדוע סעיף 2(3) הוא כה חמור.

אינני רוצה להאריך, אני רוצה לעבור לסעיף 17 של הנייר הלבן, של ההצעה כפי שהיא מונחת היום. אנחנו רואים סטייה מנסח החוק כפי שהובא לקריאה ראשונה. כאשר הוא הובא לקריאה ראשונה אמרו אנשים רבים: עוד לא הגיעה השעה להפריד בין רב ראשי ספרדי לבין רב ראשי אשכנזי אבל הפרדנו לחלוטין בין הפונקציות של שניהם. והנה תוך כדי הדיון בסעיף הזה קרה דבר והוועדה מחקה פסיקה שלמה מתוך מה שהיה כתוב בהצעה הכתולה. הפסיקה אמרה כך: "הרב הראשי לישראל המשמש בתפקיד נשיא המועצה לא יישב בדיון בבית-הדין הרבני הגדול; הרב הראשי לישראל המשמש בתפקיד נשיא בית-הדין הרבני הגדול לא יפעל בתפקידים ולא ישתמש בסמכויות המוקנים על-פי דין או על-פי המקובל למועצה או לנשיאה". כלומר, עשו הפרדה מוחלטת בהצעה כפי שהוגשה למליאה בקריאה הראשונה. כל הדובים בקריאה הראשונה — ואני בדקתי את הדבר — אמרו: זה לב לבו של החוק, זה אחד הדברים החשובים ביותר. שר הדתות אשר הביא את החוק השתבש בזה וכל החברים בירכו אותו על התוספת הזאת. מה עשתה הוועדה? משקולים שאינם ברורים לי. ביום אחד הונחת עלינו הדבר הזה, לאחר שהסעיף נגמר בוועדה. ואמרו: לא, נאפשר את הדבר שהאדם המשמש כיושב-ראש המועצה יוכל לשבת בדיון. בזה פגמו בתהליך ההליכה לעבר רב אחד.

שלמה הלל (המערך):

זו ברכה לבטלה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):

כן, אני חושב שכל אלה שבירכו בירכו ברכה לבי-טלה. וזה דבר שהוא לא רק רע בפני עצמו אלא שהם עשו גם דבר אחר, הם נסוגו מהדרך, אמרו: אנחנו לא בשלים לרב אחד. אני לא מקבל את התיאוריה הזאת, אני מסתייג ממנה; אני בעד רב ראשי אחד, אני בעד עם ישראל אחד. אסור לנו דווקא בחוק הזה להנציח את העדתיות בישראל. רבותי, לא אגלה סודות מהחדר אם אומר שלפני כמה ימים הועלתה הצעה, שכמעט סוכמה, שחוק זה ייקרא חוק יסוד. אני שמח שאלה אשר הצינו את ההצעה נרתעו ממנה ברגע האחרון. להכניס את ההפרדה בעם היהודי לתוך חוק זה יותר מדי אפילו לבית הזה. המחיקה של הפסיקה הזאת וביטול ההפרדה בין שני התפקידים, שהיה צעד חיובי לקראת רב ראשי אחד, מביאים לכך ששוב אינני יכול להיות שלם עם ההצעה, ולו באופן חלקי. כאשר החוק הגיע הנה לקריאה ראשונה

הצעה שנייה שאני מציעה היא בסעיף 2 היא למחוק את סעיף 2(2) האומר שעל המועצה הזאת לפעול לקירוב הציבור לערכי תורה ומצוות. זו היא פעולה מיסיונרית הנוגדת את חוק המיסיון, מה שאסור לעדות ולדתות אחרות אסור גם לגוף זה. אפשר לומר: הציבור הנזקק לכך או הנדרש לכך. הרי פה אומרים: לדתות אחרות אסור ואילו הרבנות תפעל בפעולה מיסיונרית לגבי כל אחד, גם לגבי מי שאיננו נזקק לה. לכן אני מציעה למחוק סעיף זה.

אני מציעה למחוק לחלוטין סעיף 2(6): "מתן כשירות לרב לכהן כרב רשם גישואין". רבותי, אני רוצה להזכיר לכם שלפי היהדות אין כלל צורך ברב רשם כדי שהגני שואין אמנם יהיו גישואין. חוק זה מבוסס על הפקודה המאנדטורית למען הסדר הציבורי והיא הונהגה על-ידי רשות אדמיניסטרטיבית ולא על-ידי רשות דתית. התיקון שהובא כאן לא הובא במקרה. אנו עומדים בעיצומו של הוויכוח על "מי הוא יהודי" ועל מקומן של קהילות יהודיות גדולות ועצומות, כמו הרפורמים, הקונסרבטיבים והליבראליים שכאן נאמר שהם "גרועים ממשומדים כי הם לא כמונו והם אומרים שהם יהודים". על כן יש להשאיר את הסמכות האדמיניסטרטיבית בידי הסמכות האדמיניסטרטיבית. ואין הרבנות צריכה ואין היא רשאית להיות זו הנותנת את הכשירות כי הגישואין כשל-עצמם כשרים. כל אחד מכם זוכר את המקרה שבחור בנוכחות חברים ענד טבעת על אצבעה של בחורה ואמר לה "הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל" ובלי שום רישום וכשירות, היות שהיו עדים, חייבו אותו לתת לה גט וחייבו אותה לתת לו גט. משמע שהרישום הוא למען הסדר הציבורי. ואם הוא למען הסדר הציבורי צריכה הסמכות להיות בידי השר או בידי שר המכיר ברבנים שונים של קהילות שונות. אם הנהוג הוא שרב שכונתי הוא הרשאי לקיים את הגישואין ולרשום אותם כי אז זה צריך להיות בידי הרבנים הקהילתיים, בידי המרא דאתרא כפי שמקובל ביהדות ולא אפיפיריות כפי שמציעים לנו — — —

מנחם סבידור (הליכוד):
להבדיל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מי אמר "להבדיל"?

מרדכי וירשצבסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
חברת הכנסת סבידור, מי שהגן על — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה תלמיד חכם לשיטתו וזה תלמיד חכם לשיטתו ואולי זה תלמיד חכם לשיטתו. ובעיני כולם בשר ודם. אין שום "להבדיל", חברת הכנסת סבידור. כל אחד יכול, מאז המציאו את הדפוס, ללמד את הדברים אם יש לו I.Q. בכמות העולה על 100.

לגבי סעיף 7 אני מציעה שהרבנים שימנה השר לאותו גוף בוחר ימונו בשיתוף פעולה עם מרכז השלטון המקומי והוא הדין לגבי אנשי ציבור, ולא מתוך שיתוף פעולה עם הממשלה. אני הולכת על-פי שיטתי שהרבנים צריכים להיות שייכים לקהילות ולרשויות המקומיות.

אני מציעה שבכל מקום שכתובה המלה "אשכנזי" או "ספרדי" היא תימחק אלא אם כן נקבל הגדרה מה

את יתר ההסתייגויות לא אנמק. הדברים ברורים. אני מצטער שחוק שתחילתו טובה הפך לרע לאחר שעבר את הוועדה ואין לי אפשרות להצביע בעדו.

הי"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברת הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחברת הכנסת אורי אבנרי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכם שחוק זה הובא אלינו בטענות שווא. נאמר לנו, בעיצומה של תקופה שבה היו חייבות להיערך בחירות, שיש לחוקק חוק טרואקטיבי. הטעם העיקרי שבשלו הציעו לעשות זאת היה שיהיה רב ראשי אחד. זה היה הטעם האחד שבשלו ביקשו את דחיית הבחירות.

רבותי חברי הכנסת, אם אמנם אנחנו דמוקראטיה ואם בדמוקראטיה יש תנאי של הבטחת תופש המצפון והדת הרי חוק זה הוא אנטי דמוקראטי; אם בדמוקראטיה יש תנאי לשלטון החוק הרי חוק זה הוא אנטי דמוקראטי כי אין הרבנים הראשיים, כמו השופטים, כפופים לשלטון החוק ואין הם גשביעים אמונים למדינת ישראל ולחוקיה. אם בחברה דמוקראטית המחוקק הוא הריבון יש כאן העברת פרוגראטיבה של המחוקק לסמכות אחרת שהיא מתוך לו. אם דמוקראטיה פירושה אי אפליה מטעמים אתניים הרי חוק זה הוא אנטי דמוקראטי כי הוא מפריד באופן קאטגורי בין ספרדים לאשכנזים. איננו יודעים מה זה. אמרו לנו שהולכים אחרי האב כי הייחוס הולך אחרי האב והרי לנו פגיעה בנשים במשפחות מעורבות. אם הבית הזה הוא בית דמוקראטי אסור היה שתוק זה יתקיים. רבותי, אם מדובר ברבנות של היהדות הרי שהחוק הזה הוא אנטי יהודי כי ליהדות מעולם לא היה אפיפיור אלא מרא דאתרא שקבע בכל מקום לגבי קהילות. כאן יש שני אפיפיורים המכהנים מכות הסמכים פוליטיים, על סמך חוק של רשות חילונית. הרי שהדבר הוא גם אנטי יהודי.

את ה"חכמה" הגדולה הזאת, האנטי דמוקראטית, הפ"ר געת בחופש המצפון והדת, באי אפליה מטעמים של מוצא אתני, בעצמאות מוסדות הדת ואי כפיפתם לשלטון הח"ר לוני, את הדבר הזה עשתה מפלגת העבודה הסוציאל-דמוקראטית ביד אחת עם מפלגה החיה על בסיס של ממסדים דתיים ועם הליכוד. כדאי שהציבור יידע זאת ויבין זאת. הדברים ידועים אבל לא די מפורסמים.

רבותי חברי הכנסת, אני מציעה ששם החוק יהיה במקום "חוק הרבנות הראשית לישראל" "חוק מועצת הרבנות הראשית" מפני שיש מקום לרבנים שהם רבני שכונות, רבני קהילות, כל אחד במקומו ובטיפול המועצות המקומיות ולהם תהיה מועצה. רבנות ראשית זה מוסד אפיפיורי שהיהדות לא ידעה אותו. לפיכך אני מציעה שתהיה הווי "יירקא": "חוק מועצת הרבנות הראשית האורתודוקסית בישראל" ולא "לישראל" מפני שלא עם ישראל ולא כל התושבים בישראל מקבלים את מרותה של רבנות זו. לעצם הניסוח "לישראל", היינו למדינת ישראל, אומר שזה אקט מיסיונרי כפיתתי. אני מציעה שירשם בסוגריים: "חוק זמני" וזאת משום שיש לפעול מהר לביטול הרבנות הראשית, להעברת הסמכויות לרבני השכונות וליצירת מועצה של הרבנים של השכונות השרויות. על כן, רבותי, הנאצעה לשם החוק היא: חוק מועצת הרבנות הראשית האורתודוקסית בישראל (חוק זמני).

השבועה והכפיפות לחוקי המדינה לשנות דעתם ולא להסכים בשום פנים ואופן שיהיה בית-דין במדינה שהוא מעל למחוקק, מעל לכנסת, מעל לנשיא, מעל לשופטי בית-המשפט העליון ואשר חוק אחר להם ודעה אחרת להם.

לגופו של החוק, אני חושבת שתוק זה פסול, הוא הורא בערמה, בשיטה רטרואקטיבית, תוך הבטחה שהוא בא לשנות את המערכת ומה שלמעשה מנציחים הוא ראשית שלטון ההלכה כפי שאמר יושב-ראש ועדת התוקה, חוק ומשפט. אילו היו אומרים שזאת מלכות שמיים, זה לא היה כל-כך גורא אם שמיים היו אמנם שולטים. אבל למעשה זה שלטון של עסקנות, לא של גדולי רוח אלא של נציגי מפלגות דתיות ממסדיות הבאות לכפות עלינו גורמה שאין הדעת יכולה ב-1980 לשאת אותה, גורמה הפוגעת ביסודות האמת ומערערת את אחדות העם במובן הרחב של המלה, גודעת בנטעים ומציאה מכלל האומה קהילות גדולות בעם ישראל. מדעת יש כאן סעיפים המנוגדים להבטחות שניתנו על-ידי יושב-ראש מפלגת העבודה לרפורמים, בפומבי, בארץ ובתוך-לארץ. זוהי גורמה המוקיעה ומציאה מהכלל אנשים היכולים לשמש כאן כרבנים לקהילותיהם ולציבור הרוצה להיוזק להם. זו חרפה שאין הדעת סובלתה.

היו"ר מ. ל. מרון:
רשות ההיברו לחברת-הכנסת אורי אבנרי, ואחריו — לחברת-הכנסת מאיר פעיל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתבקשתי לרחם על הכנסת אבל אני חושב שצריכים לרחם גם על עם ישראל. לפני שמדברים על התוק הזה יש לקבוע קודם כול את הבסיס העקרוני. סיעת מחנה שלי דוגלת בהפרדה מוחלטת בין הדת והמדינה. ממילא כל מה שאנחנו אומרים על התוק הזה גובע מההנחה היסודית הזאת. אנחנו רוצים מדינה מודרנית שבה ענייני הדת שייכים לתחום הפרט ולתחום הפרט בלבד. בנימין זאב הרצל בספרו וביומיו, בעיקר ביומניו, קבע: "במדינת היהודים הקצוי" נים יהיו בקסרקטין, הרבנים יהיו בבתי-הכנסת. לא הקצינו ולא הרבנים יתערבו בענייני המדינה."

נדעון האוצר (המפלגה הליברלית העצמאית):
לא קיימנו לא את זה ולא את זה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
בשני הדברים נכשלנו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זה ההבדל בין אוטופיה ובין המציאות. זאב ז'בו-טינסקי שהוא האזרים והתומים של הממשלה הזאת, במ"אמרו "המורח" מ-1926, שהאז, דרך אגב, מאמר שכולו דברי שטנה נגד עדות המזרח — ואצטט משתה רק שני משפטים המשלימים זה את זה — קבע: "דת בארצות מתורבתות באירופה אינה מתערבת לא בתהליכי התחיקה, לא בפילוסופיה, לא במדע ולא בדיאטנה". ובהקשר זה: "הרי בהחלט היה צורך לעמוד בכל תוקף על כך שאנו היהודים שייכים למערב ואין לנו שום דבר משותף עם המזרח". מפני שהמזרח אינו מפריד בין הדת והמדינה לנו אין דבר משותף עם המזרח, אנחנו רוצים במדינה שהיא מתורבתת, כלשונו, במובן המערבי, מדינה של הפרדה מוחלטת בין דת ומדינה. האם במדינה שיש בה הפרדה

הוא כל אחד מאלה ויסבירו מדוע זה אינו נוגד את העקרונות של אפליה מטעמים של מוצא אתני.

(חברת-הכנסת שלמה הלל קורא קריאת ביניים)

היות שיש רב אשכנזי ויש רב ספרדי ואת הרב הספרדי בחורים רק הספרדים הרי יש קושי: רב ספרדי יקבע על-פי נוסח הספרדים וישאלו כל אדם ויגידו לו: אותך זה מחייב, בעניינים כמו ענייני שמיטה, ואז ייצא שאת הספרדים תחייב הגירסה של הרב הספרדי ואת האשכנזים תחייב הגירסה של הרב האשכנזי ואולי יענישו אותו — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

הרב הספרדי יאמר שניתן לוותר על שטחים והרב האשכנזי יאמר שלא.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

ותהיה בעיה של כתובה כאשר אחד מבני הווג ספרדי ואחד אשכנזי, האם הכתובה צריכה להיות כתובה ספרדית או אשכנזית. והרי הכתובה הספרדית כוללת היתרים כי הרבנים הספרדים מתירים ריבוי נשים בעוד שהרבנים האשכנזים אוסרים זאת. נשאלת השאלה כיצד יפורשו הדברים. החוק האוסר ריבוי נשים אינו מחייב את הרבנים הספרדים כי הם אינם חייבים להישבע אמונים למדינת ישראל ולחוקיה אלא הם נוהגים על-פי שיטתם.

היות שיש הבחנה בין ספרדים ואשכנזים, אני מציעה שבכל הגופים הבחורים יהיו 50% נשים. בגוף המונה 200 תהיינה 100 נשים ויהיו 100 גברים, מהם 80 רבנים. אני מציעה איפוא שבסוף סעיף 8 תבוא הסיפה: "ובלבד שלפחות 50% מהנציגים יהיו נשים". אל שתכחו שהכלל הדמוקראטי קובע שאדם יש לו הזכות לעמוד בפני בני מעמדו. מי שקובע שהרבנות כולה של גברים ומרכבת מגברים חובה עליו להקים בית-דין לנשים, שיישבו בו רק נשים כי אחרת מפירים את הכלל של זכות האדם לעמוד בפני בני מעמדו. מה שאנו מעגנים פה זהו הומאניזם ניסם בדרכי גועם — מושג חורשה-ראש ועדת התוקה, חוק ומשפט איננו אוהב — חורה לריאקציה שבה נשים היו כפופות לחוקים הנקבעים על-ידי גברים וגברים בלבד.

כבר דיברו קודמי ואני חייבת לחזור על הדברים, על אי שבוטת נאמנות למדינה ולחוקיה. בומנו, בחוק הדיני נים לא נקבע שהדיינים חייבים להישבע נאמנות למדינה ולחוקיה והדבר הגיע לבג"ץ כי הרבנים טענו שאין התוקים חלים עליהם ואין הם מקבלים את הפסיקה של הבג"ץ. על כך קבע כבוד השופט זילברג שאין להעלות על הדעת שהם אינם כפופים לחוקי המדינה. כאשר אנו היום במדע משתחררים שופטים עליונים, אבות בתי-דין, מחובת נאמנות לחוקי המדינה אנו מבטלים את הקביעה של השופט זילברג. ואמנם במשרד הדתות יש הצעה שאי אפשר יהיה לפנות לבג"ץ על חריגה מהתוק על-ידי בתי-הדין הרבניים. בכך אנו יוצרים שתי מערכות משפטיות. וכמובן אם הדבר יתקבל אני אציע לציבור הרחב: שומר נפשו ירחק מהם ואל יוזקק לעולם לבתי-דין אלה ולחור קים אלה ולקהילות אלה שזאת הרבנות הראשית שלנו המשוחררת מתוקי המדינה ונמצאת מעליהם. אני מציעה על כן לחברי הכנסת, גם לחברי המערך שעשו את העיסוקה המלאי אלגאנטית, האנטי דמוקראטית והאנטי-סוציאליסטית עם המפד"ל, לפחות בנושא זה של חובת

שבדת נעשתה ההפרדה הזו, האפאריהיד הזה, הסגר גאציה הזאת, כחוק או כדיון. אני בן למשפחה שבה כל הבנות, בלי יוצאת מן הכלל, משום מה התחתנו עם ספרדים ולכולן יש ילדים. למי הם שייכים? אני כבר התפתיתי פעם ליצור מושג עברי חדש, "אשכרדים", כדי להגדיר את אלה שהם חצי ספרדים וחצי אשכנזים או רבע ספרדים ושלושת רבעי אשכנזים. מדוע לא למנות רב ראשי שלישי לאותם שהם מעורבים, שהם מ"נישואי תערובת", אם מותר להזכיר את המושג המתועב הזה? אני עדיין לא שמעתי נימוק אחד סביר מדוע הדבר דרוש.

באים החברים ה"ספרדים" ואומרים: אם יהיה רב ראשי אחד הוא תמיד יהיה אשכנזי. ולכן אני בא הנה, בניגוד להכרתי, ומביא הסתייגות כדי להבטיח שיהיה גם רב אשכנזי וגם רב ספרדי. אני מציע: "ובלבד שאחרי רב ראשי אשכנזי ייבחר רב ראשי ספרדי ולהיפך; הרב הראשי הראשון שייבחר לפי חוק זה יהיה ספרדי".

יוסף תמיר (התנועה לשינוי ויוזמה):
הרומאציה תסתיים אחרי חמישים שנה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גם זה נגד הכרתי כי לדעתי בכלל צריך היה לבטל כל אבחנה. אבל עד לשלב מסוים, עד שכל זה, כל החששות וההשדות האלה ייעלמו, שיהיה שריד של הפרדה זו. אני חושב שהכנסת תעשה רע מאוד אם בחוק חדש שלה היא תנציח הפרדה זו שאין לה שום משמעות אלא זו של קיום אינטרסים משוריינים של קבוצות עסקנים. ואם אני טועה ויושב-ראש הוועדה, שהוא איש דתי וגם איש מלומד יבוא ויזכיר מעל דוכן זה שמבחינה דתית יש הבדל בין אשכנזים וספרדים — אלה במרכאות ואלה במרכאות — אני אהיה אולי מוכן להשתכנע. אבל נדמה לי שעדיין לא קם איש אחד, על דוכן זה או באיוו שהיא במה, שאמר שבדת ישראל נעוץ הבדל כזה. מבחינה דתית ההבדלים הם ליטורגיים, הם בנוסח של התפילות, אבל מה זה שייך לרבנות? מה זה קשור לרבנות? אם אני שומע שהרב הראשי האשכנזי אומר שאסור להחזיר שטחים והרב הראשי הספרדי אומר שמתיר להחזיר שטחים והרי שניהם דנים לפי אותה ההלכה — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זה תלוי רק מי מהם דיבר ראשון. אם אחד אמר כך יאמר השני ההיפך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
יושבים פה היסטוריונים וארכיאולוגים ונדמה לי שאין דוגמה בהיסטוריה האנושית שמוסד הבני על צמד תיפקד אי פעם כהלכה. אני בכלל חושב שאין הרבה דוגמאות היסטוריות של מוסדות שבראשם עמד צמד ושסמכויות היו שוות. נדמה לי שזה היה רק לגבי הקונסולים של רומא — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
אתה יכול לתרגם גם את מוסד הנישואין. זה גם כן עובד בצמד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
שם יש הבדל הטבעי בביווגיה וגם שם זה לא תמיד מצליח. ודאי שכך הוא כאשר מדובר על מוסד ששניים הם בעלי סמכויות שוות וזה דבר שהטבע האנושי אינו יכול לעמוד בו.

מוחלטת בין דת ומדינה יש בכלל מקום לחוק רבנות? אפשר לומר שכן, אפשר לומר שלא ואפשר לומר שבכלל אין מקום לחקיקה בענייני רבנות. אני מוכן להיות מתון ולומר: כשם שאנחנו רוצים שיהיה במדינה חוק מפלגות יש מקום לחוק רבנות. יש מקום לחוק מפלגות שאינו כופה על שום אדם להצטרף לשום מפלגה אבל הוא אומר: מפלגה היא גוף וולונטארי, מצטרף אליה מי שרוצה לקבל את עוליה ופורש ממנה מי שאינו רוצה לקבל את עוליה והמפלגה עצמה כפופה לתחיקה גורמאטיבית לגבי החיים הפנימיים בה. על משקל זה אפשר לומר: יש מקום לחוק רבנות האומר שהרבנות תהיה מוסד וולונטארי, ייוקד אליה מי שמאמין בדת היהודית ורוצה לקבל את עול הרבנות הזאת והמדינה תקבע כללים מסויים מים לחיים הדמוקראטיים בתוך הרבנות. מי שמקבל את הקונספציה הזאת, ואני חוגל בה, כי אז החוק הזה צריך לנגוע רק למוסד הוולונטארי הקיים, הרבנות. ומכיוון שיש להניח שחלק ניכר מהציבור הישראלי ירצה להודק לרבנות כי הוא מאמין בדת היהודית, כי אז המדינה קובעת כללים גורמאטיביים מסויים, כפי שהיא קובעת לגבי הסתדרויות עובדים, לגבי מפלגות וכן הלאה. על ההיפוך תיזה הזאת בנויות ההסתייגויות שלי, והן רבות. אעבור עליהן בקצרה.

קודם כול לגבי השם. אני מציע שני שמות אלטרנאטיביים ולפי השמות תראו שיש פה שתי קונספציות אלטרנאטיביות. אני מציע לקרוא לחוק או "חוק הרבנות הראשית של הזרם האורתודוקסי בישראל" או "חוק הרבנות הראשית המאוחדת לכל זרמי היהדות בישראל". אילו זה היה נתון בידי הייתי אומר: יואילו נא החברים האורתודוקסים הדתיים לבחור או שהם רוצים רבנות אורתודוקסית ואו הרפורמים והקונסרבאטיבים יקמו רבנות מתחרה; או שהם רוצים רבנות אחת לכל הזרמים ביהדות ואז החוק חייב להבטיח אי קיפוח של המיעוט בא למנוע את מה שנקרא בחיים המסחריים עושק המיעוט. מכאן שאר ההסתייגויות. אעמוד רק על העקרוןיות שבהן מתוך הנחה שתבטיח הכנסת יודעים לקרא ואם ירצו — יקראו אותן. אני סבור שיש להבטיח ברבנות הזאת מכויות מינימאליות לחפורמים ולקונסרבאטיבים. לכן לגבי הרבה סעיפים הגשתי הסתייגויות האומרות: בגוף הבוחר יהיו קונסרבאטיבים ורפורמים. לגבי רישום נישואין יהיה דין אחד לטקס שבוצע על-ידי רב רפורמי או קונסרבאטיבי או אורתודוקסי וכן הלאה.

עקרון שני: אני מתנגד תכלית התנגדות להפרדה בין אשכנזים או מה שקרוי אשכנזים ובין מה שקרוי ספרדים. אני חושב שזה דבר שכל יהודי ולא יהודי צריך להתקומם נגד המשך קיומו במדינת ישראל. אני רוצה להזכיר לכולנו, לאלה שהם זקנים כמוני, מה חשבנו בטרם קום המדינה על התבררה הישראלית שתקום, איך כולנו האמנו פעם שעדות המזרח והמערב גם יחד ייעלמו בתברה הישראלית המאוחדת. והנה אנחנו רואים שלא זו בלבד שתקוה זו לא התממשה אלא אנחנו נמצאים בדרך ההפוך: נוצרי יכול להפוך ליהודי על-ידי טקס של ברית מילה; יהודי יכול להפוך לנוצרי על-ידי טקס של טבילה; קומוניסט יכול להפוך לפאשיסט ופאשיסט יכול להפוך לקומוניסט; בימינו גבר יכול להפוך לאשה ואשה לגבר, על-ידי ניתוח; רק דבר אחד לא ייתכן — אשכנזי אינו יכול להפוך לספרדי וספרדי אינו יכול להפוך לאשכנזי. נזי, זה דבר גועני מובהק וכל מי שבא ומתלונן על קיפוח עדות בישראל נאלץ לזכור שהעניין מתחיל בכלל בדת,

יוסף תמיר (התנועה לשינוי ויוזמה):
שמאליים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כלשהם.

אבל הרבנים האלה המבקשים להתמנות לפי החוק החילוני הזה מבקשים שנשחרר אותם מהצהרת אמונים לחוקי המדינה. אני הייתי שמח אם יושב-ראש הוועדה היה יכול להסביר לנו בדברי תשובתו מעל הדוכן הזה מה מונע מרבני ישראל להצהיר אמונים לחוקי מדינת ישראל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הם פועלים לפי קולות שהם שומעים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
יש לזה תשובה בידיש: "ס'פאסט נישט".

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
לא, לא.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני יכול להעלות על דעתי רק תשובה אתה ששמעתי בעבר, בכנסות אחרות, מפל חברי-הכנסת דאז יצחק רפאל ומפי אחרים האומרים: העובדה שבמדינת ישראל בכלל קיימת מערכת משפטית חילונית, זה לא בסדר. זוהי מדינה יהודית והיא צריכה להתנהל על-פי חוקי ההלכה. רק רבנים מוסמכים לפרש את ההלכה וממילא אין מקום לבתי-משפט במדינה הזאת, מלבד בתי-משפט דתיים. וכשני, אם חוקי המדינה החילוניים תואמים את חוקי הדת — יפה מאוד: אם יש סתירה בין חוקי המדינה לבין חוקי ההלכה רב איננו יכול להצהיר במצפון שקט אמונים לחוקי המדינה מפני שהוא חייב באמונים לחוקי ההלכה. וכאן קבור הכלב: הרבנים מסרבים להצהיר אמונים לחוקי ישראל באשר בין חוקי ישראל יש חוקים הסותרים, לדעתם, את חוקי ההלכה. לכן למעשה מה שאנו אומרים כאן, הכנסת החילונית אומרת כאן, הוא: לגבי אותם החוקים שבהם אתם חושבים שישנה סתירה בין ההלכה לבין חוקי המדינה אתם פטורים מגאמנות לחוקי המדינה ואתם תמשיכו לדבוק בחוקי ההלכה. אדוני היושב-ראש, אני חושב שסוחר לה, לכנסת לתת יד למציאות המשפטית הזאת. בוודאי יהיו חילוקי דעות על כל שאר הסעיפים אך לגבי סעיף זה הכנסת היתה צריכה להתאחד ולקבל את ההסתייגות שתחייב את כל הרבנים להצהיר אמונים לחוקי ישראל, ואת הרב הראשי — על אחת כמה וכמה.

היח"ר מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגשתי רשימת הסתייגויות ואבקש להצביע עליהן. חוקה על חברי הכנסת שהם קראו את ההסתייגויות ואם לא קראו — בלא הכי זה לא יושפע, הם יצביעו לפי האות של האימאם, של מי שיתן להם את הסימן. לכן לא אנא את ההסתייגויות שלי.

אני רוצה להדגיש רק שני נושאים. הנושא האחד, כפי שאמר חברי-הכנסת אורי אבנרי, קשור לעניין הפרדת הדת מן המדינה. אני שייך לאלה המחשיבים את דת ישראל ואני מסכים שבמדינת ישראל, על-פי חוק הכנסת,

אני מדגל על ההסתייגויות המתייחסות לנושאים שכבר העליתי. אני סבור שיש לקבוע שסמכויות הרבנות חלות רק על אלה שמרצונם החפשי רוצים לקבל את עולה של הדת ואת עולה של הרבנות.

לגבי כשרות, אני בהחלט בעד זה שתהיה רבנות שתוכל להוציא תעודות כשרות ויובטח כחוק שהתעודות עצמן תהיינה כשרות. אם אני דתי ואני רוצה לקבל על עצמי את עולה של כשרות זו אני רוצה שהרבנים יבדקו ויבחנו מה כשר ומה אינו כשר. אני מקבל זאת. אבל אינני מקבל שרבנים יוכלו, בזמן קביעת כשרות של מטבח ושל אוכל, לדון לפי השאלה אם היו שם ריקודים בליל שבת ולפי עוד נושאים שאין להם נגיעה ישירה לכשרות. ברוח זו הגשתי גם המלצה.

אני מבקש לקצר את תקופת הכהונה מעשר שנים לחמש שנים; במיוחד אם רוצים להנהיג רוטאציה ולמנוח רב ראשי יחיד — מוטב שיכהן חמש שנים.

ועתה אני חייב להזכיר נושא שבעיני הוא חשוב מאוד. נוצר כאן דבר שאני חייב לומר כי אינני מבין בכלל איך יכולה כנסת ישראל לכלול סעיף כזה בחוק שהיא מתקקת. על כל שאר הדברים אפשר לומר שזה עניין של השקפת עולם, שזה עניין של הבדלי מפלגות, שזה עניין של שיקולים קואליציוניים — ואני מסכים עם חברת-הכנסת אלוני שלמעשה חוק זה הוא כבר חלק מההסכם הקואליציוני של הממשלה הבאה, זו העומדת לקום, הסכם בין המפלגות ובין המערך.

(קריאה: עומדת לקום מתי?)

או בעוד שבוע או בעוד שנה וחצי ומי שמאמין יכול לומר: במהרה בימינו אם ירצה השם.

אבל יש פה סעיף אחד שאני מציע לכם לחשוב היטב לפני שאתם מרימים ידיים כדי לאשרו. אני מתכוון לסעיף הפוטר בכלל את הרב הראשי מהצהרת אמונים ואת חברי המועצה הוא פוטר מהצהרת אמונים לחוקי ישראל. אילו היו בכלל מבטלים את הצהרת האמונים — נוח. אני בכלל לא יודע למה היא דרושה, אני בכלל לא יודע למה שר צריך להצהיר אמונים לחוקי ישראל. כל אדם רח ועל אחת כמה וכמה של חייב לשמור אמונים לחוקי ישראל ואין שום צורך בהצהרה מיוחדת. זה טקס, זה דבר פורמאלי. אבל אם כבר מנהיגים הצהרת אמונים, להשמיט מתוכה במתכוון "אמונים לחוקי ישראל" הרי זה כאילו הכנסת אומרת: החוקים שאני מחוקקת אני פוטר את הרבנים מלהצהיר אמונים להם. זה דבר שדוא מזור, בלשון המעטה. והרי השאלה המתעוררת: מדוע היה צריך לשחרר את רבני ישראל מההצהרה הזאת? ופה מתחילה מחשבה מעניינת: מה פוטר את רבני ישראל מלהצהיר הצהרת אמונים לחוקי ישראל?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
והרי הם פועלים מכוח חוק חילוני.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ברור. הרי חוק זה כולו הוא חוק חילוני שעל-פיו יפעלו מוסדות דתיים. ובכן, במוסדות הדתיים האלה שביקשו כי בחוק את החוק הזה, שלחמו למען חקיקת חוק חילוני זה של הכנסת החילונית הזאת באמצעות מפלגותיה החילוניות — ואני רוצה להזכיר לכם שגם המפלגה היא מפלגה חילונית, כמפלגה היא חילונית, אולי עם תכנים דתיים שגם עליהם אפשר עוד להתווכח —

חוק מפלג, חוק המנסה להשליט אסכולה אחת על כולנו ואף-על-פי שהאסכולה טוענת שהיא גם של אשכנזים וגם של ספרדים אני יודע שגם בקרב מאמיניה השמחה עדיין גדולה.

עכשיו נעבור לנושא השני: אני בעד הפרדת הדת מהמדינה אבל אני בעד הפרדת הרישיות גם בתוככי המדינה וגם בתוך הממסד הדתי. לרב יש משימה, גם לדיון יש ייעוד. בדתות מונותאיסטיות אחרות, להבדיל, זה מקובל. אני תומך בכך שבכל אסכולה ואסכולה יהיה רב ראשי אחד שייבחר באיוו שהיא דרך; שיהיה נשיא נפרד של בית-הדין הרבני הגדול או בית-הדין הארצי — לא חשוב איך יקראו לו — ושרשויות אלה תהיינה גפר-דוח, בלי החלפת תפקידים באמצע. מי שנבחר להיות רב ראשי שיהיה רב, יפסוק הלכה, ייתן עצה, ינחה, יהיה רשות רוחנית עליונה בנושא ההלכה למאמיניו, ובמקביל יפעל נשיא בית-הדין הרבני הגדול. הוא הרשות השופטת לפי ההלכה. מי שמאמין ורוצה להישפט, בבקשה, גם בנושאי נישואין וגירושין. אני מציע שלא לערבב משרה במשרה. אני יודע שזה קשה לכמה שמרנים. ישנן דתות מונותאיסטיות, דוגמת האיסלאם, שידעו לעשות זאת לפני מונטסקייה והקפידו על כך מאוד מאוד. לצערי הרב אצלנו לא מקפידים לקיים מסורת זו. אני בעד רב ראשי אחד לכל אסכולה ונשיא אחד של בית-דין רבני של כל אסכולה. לפי דעתי יש פגם בחוק לכל ארכו בכך שהוא ממשיך בעצם בשיטה הישנה, עם כל מיני התחכמויות של רוטאציה. אני כבר דוקטור ברוטאציה ולכן אני יודע שזה לא טוב.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
אתה פאציניט של רוטאציה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא, אני דוקטור בענייני רוטאציה ואני מבין את הבעיה. אני חושב שהשיטה לא טובה. אם אתם חושבים כי מן הראוי לקיים איוון לא שהוא הרי ניתן לקבוע כי לתקופה שבה ייבחר רב ראשי לחמש עד עשר שנים, המייצג נוסח אחד — לדוגמה, ספרדי — ייבחר נשיא בית-הדין הרבני מאסכולה קצת אחרת — לדוגמה, אשכנזי. תיגמר הקאדנציה ייבחרו אחרים. אולי ירצו לאון זאת בשיטה אחרת. נדמה לי כי הצעתי יאה גם לאלה המאמינים בדומינאנטיות האורתודוקסית.

עם כל הכבוד וההערכה שיש לי אל חברינו הדתיים ואל אנשים דתיים בכלל אינני יודע מדוע הם צריכים להיחפו ולבקש מהכנסת לחוק חוקים מטעם הרשות המייצגת החילונית. הלווא אתם חיים באמונתכם, בעזרת השם, יום יום; נוהגים על-פי ההלכה גם בלי שמאיר-קה פעיל ואחרים יאשרו לכם כל מיני חוקים — ואני אומר זאת לזכותכם.

אני מציע לכם לקבל את הצעתי ברצינות; קחו את החוק הזה בחזרה. הרהרו בדבר עוד חודש. יעבור הפסח, יתחיל העומר, שיקלו את המצב מחודש וייתכן מאוד שעד חג השבועות, תג מתן תורה, אולי תוכלו להביא לנו משהו יהודי כולל יותר ומקיף יותר, משהו הלוקח בחשבון גם את האסכולות היהודיות האחרות.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גדעון האוזנר, אתרן הנאמנים בדיון זה.

תהיה מועצת הרבנות. אבל אם מועצת רבנות, צריך שתהיה מועצת רבנות אורתודוקסית שאת מצוותיה ואת סמכות רבניה יקבלו אותם יהודים הרואים עצמם אורתודוקסיים — ואני שמח מאוד שאשכנזים וספרדים חברו יחדיו ורואים עצמם באותה אסכולה. אבל אני חושב שבאותה אמת מידה בדיוק צריכה לפעול מועצת רבנות רפורמית בישראל ובדיון באותה מתכונת חייבת לפעול מועצת רבנות קונסרבטיבית. אם היהדות החרדית, זו הקוראת לעצמה חרדית, לא סומכת על מועצת הרבנות הראשית האורתודוקסית היא יכולה להקים לעצמה מועצת רבנות ראשית חרדית — בלאו הכי יש להם מועצת גדולי התורה. אם יקומה יהיה דים הקראים וירצו בדבר כזה אני חושב שצריך לאפשר להם זאת. לכל מועצה כזאת צריך שיהיה רב ראשי, צריך שיהיו בתי-דין רבניים ובתי-דין רבני גדול ואף נשיא של בתי-הדין הרבניים של העדות האלה. זה בסדר גמור בעיני. אני בעד זה. אני גם תומך בכך שהכנסת תתקין חוקים בעניין זה כי במקום או במאוחד יהיה קיום הממסד הדתי תלוי במדינה ובתקציביה וטוב שהדברים יוסדרו על-פי חוק. המוסד היחיד היכול לקבוע איוו שהיא אמת מידה בעניין זה הוא הכנסת. אני רוצה להודיע שאתמחר בהצעת חוק שבו ייאמר: אנחנו מציעים 'חוק מועצת רבנות ראשית אורתודוקסית ובמקביל לו חוק מועצת רבנות ראשית רפורמית ובמקביל לו חוק מועצת רבנות ראשית קונסרבטיבית ובמקביל לו חוק מועצת רבנות ראשית חרדית; זאת אומרת ארבעה-חמישה חר' קים מקבילים או תוק שיכלול את כל הקונגלומראט הזה ויאפשר לכל אדם דתי להתארגן בארצנו על-פי אמונתו, לקבל עצה או פסק הלכה מרב על-פי אמונתו, לבוא להישפט לפני דין או בית-דין רבני לפי אמונתו או להינשא ולהתגרש על-ידי רב או מי שמוסמך לכך לפי אמונתו. עד שתוק זה לא ייגש לכנסת אצביע נגד החוק הנזכר הסובל מדומינאנטיות אורתודוקסית.

אם היהודים האורתודוקסים רוצים להתארגן, לבחור מועצת רבנות ולבחור להם רב ודיין — שיעשו מה שהם רוצים, זה עניין תהנדבורי. הכנסת יכולה לטפל בעניין רק בטיפול ממלכתי כולל. אם אנחנו עוסקים רק במועצת הרבנות הראשית כפי שהיא מופיעה בחוק הקיים ובחוק המוצע הרי גם אם תוכנית לי באותה ובמפתים שהחוק הזה הוא קצת יותר טוב מקודמו הרי אנחנו עושים עוול בכך שאנחנו קובעים בפועל דומינאנטיות של היהדות האורתודוקסית על-פני האסכולות היהודיות האחרות וב- זאת אנו עושים טאט שלא יכופר. אנחנו מפלים בין יהודים ליהודים. זאת, בשם אחדות האומה — טענה שכולה מו"י ייסת. אם יזכירו לי שהיהדות הרפורמית היא פחות טובה משנה מהיהדות האורתודוקסית אני מוכן לשנות טעמי ודעתי. בעיני אין שום הבדל שהרי דת היא עניין של אמונה, בוודאי גם מונותאיסטית הגורסת אמונה באל הידי מושפט, הנמצא בכל מקום, וכל יהודי באשר הוא מאמין יכול לקשור אליו קשרים בעצמו, היכן שלא יהיה ואינו זקוק לשום שדכן בינו ובין ריבונו של עולם, לא ברב ולא בחזן ולא בשום פונקציונר אחר. לכן אני פוסל את החוק המוצע באופן עקרוני. אם יידנו חברי הכנסת דוד גלס מוכן לקחת את החוק הזה בחזרה ובעוד חודשים או שלושה חודשים להגיש חוק חדש שבו יימצאו מקום ומעמד לכל האסכולות של היהדות הדתית כשהן מקבלות אצלנו מעמד שווה, הייתי אומר שזהו חוק מאחד וזהו חוק הראוי למדינת ישראל. אבל החוק שלפנינו הוא

היו"ר מ. ל. מרזן :

תברר הכנסת משל, אני באמת מבקש, אתה מפרע לחבר הכנסת האוזנר לנמק במיוחד בשביל חבר הכנסת הכהן. תברר הכנסת האוזנר רוצה לנמק לתברר הכנסת הכהן את ההסתייגויות שלו וחבר הכנסת משל בשיחה עם חבר הכנסת מנחם הכהן מפרע לו.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אני מגיע להסתייגויות שלי. הראשונה נוגעת לעניין של מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם בישראל. לכאורה הוראה תמימה לגמרי אבל היא איננה כל-כך תמימה כמו שהיא נראית ואכן יושב ראש הוועדה, תוך הנמקה הצעת החוק ראה לנכון לרמוז בדיוק למת הכוונה. הכוונה היא לחסום את דרכן של קהילות קונסרבטיביות ורפורמיות שרבניהן לא יוכלו לכהן כרושמי בישראל.

אם תהינה שיחות אני אמתין. חבר הכנסת דרוקמן וחברים אחרים, יש לי זמן, אני ירושלמי.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אין בעיות, המדינה קטנה.

היו"ר מ. ל. מרזן :

אני מבקש להפסיק את השיחות. מי שרוצה לשוחח יכול לעשות זאת מתוך לאולם המליטה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

לא הייתם כאן בזמן שדנו על החוק. לפחות תשבו בשקט. תשמעו אותנו כעת, לפחות את האחרון, כאן אתם כבר מוכרחים לשמוע, אין לכם ברירה.

זכנו, יש בארץ קהילות קונסרבטיביות ורפורמיות ויש מאות בתרי"כנסת נאים אשר בהם מקדשים את קדשי האומה לפי המנהג הקונסרבטיבי ולפי המנהג הרפורמי. הם ישנם בעיר ובכפר, הם פזורים בכל רחבי הארץ, הם בונים משקים. אנחנו רוצים שיעלו אלינו ואנחנו רוצים שיכלול לחיות במדינת ישראל.

היו"ר מ. ל. מרזן :

חבר הכנסת זכאי, זה בלתי אפשרי. אם אתה רוצה לקרוא לחבר הכנסת גרופר אתה יכול לגשת אליו. אני לא חייב להיות שותף לקריאה התברית.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אנשי הקהילות האלה בונים כפרים, בונים קיבוצים, מגדילים את החיבה והמסירות לערכי מסורת ודת בישראל. די אם נזדמן לאחד מבתי הכנסת שלהם, לאחת מהפי עולות התרבותיות המרובות כדי לעמוד על הרקע, הגישה, החום וההידות הבוקעים מתוך הפעילות האלה. כאשר אנחנו יודעים שמתוך ארצות המזרח זהו אחד המאגרים הבודדים גם לעליה אנחנו צריכים להיות מעוניינים לעודד אותם כדי שיוכלו לבוא לכאן ולחיות עליפי הדרך המקובלת עליהם. אולם אנחנו עושים כל מה שאפשר כדי לחסום להם את הדרך, כדי להמאס עליהם את החיים בתוכנו, כדי שלא יבואו ולא ירבו. עכשיו מציעים בתוק שבתוך הבחור את הרבנות הראשית יהיו אנשים חילוניים רבים, ראשי ערים, ראשי מועצות אזוריות. אפילו הלכנו עד כדי כך ששיחררנו את החילוניים שיבחרו את מועצת הרבנות ואת הרבנים הראשיים מלחצהיר שיש להם יחס חיבי לדת היהודית. בעבר דרשנו מהם את זה. עכשיו מחזק, כלומר, אנשים שיכולים להיות חילוניים לגמרי

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מובטחני שכעת לאחר שהופעל הפעמון ייכנסו ללאולס הזה, מן האגפים ומן המזנון, חברים רבים אשר כנראה יש להם עניין בחוק הזה — הם אומרים אפילו : עניין חיוני — אבל לא מצאו לנכון לכבד אותנו בנוכחותם כדי לשמוע, לפחות לשמוע, מה שיש לחברים אחרים לומר.

יש לי שתי הערות כלליות לגבי החוק. האחת היא שאנחנו צריכים לחוק הרבנות הראשית. קיימתי פעם שיחה ממושכת וארוכה עם אדם שהוא מגדולי ההלכה בדורנו, הרב סולוביצ'יק, בביתו בבוסטון. שאלתי אותו מדוע אין הוא מקבל את ההצעה לכהן כרב ראשי בישראל — תברר הכנסת בן-מאיר, אתה ביקשת להחיש את הדיון, אם יהיו דיבורים אני אפסיק ואחכה עד שיהיה שקט — שאלתי אותו מדוע הוא מסרב לכהן כרב ראשי בישראל. בשיחה ארוכה ורבת עניין, נוסבת מבחינת ההנהגה הרוחנית והדתית הסביר לי הרב סולוביצ'יק שרבנות המוכתבת עליידי חוק, ואפילו משחררים את הרבנים ממגבלות, עצם העובדה שהיא נולדת מכוח חוק עושה אותה לרבנות מטעם. לכן הוא איננו מוכן לכהן כרב ראשי בישראל. רבנות שאיננה בנויה על השתייכות מרצון לקהילה ול-איגוד קהילות אלא קיימת רק בזכותו של חוק חילוני איננה רבנות כפי שגדולי ישראל לדורותיהם ראו אותה. כאשר אנחנו עכשיו מנציחים את המצב הזה אנחנו איננו משר-תים את המטרה של הקמת ההנהגה רוחנית-דתית הקמה וקיימת מכוח האמונה ולא מכוח הכפייה וההסדרים המוכי-תבים עליידי גוף חילוני. יושבים פה חברים שאין להם אפילו עניין עם הדת היהודית. ברוך-השם שיש לנו נציגים כאלה בכנסת. יש חברים שאין להם עניין עם חיי הדת והמסורת הם צריכים לקבוע את סידורי הבחירות והקיום והתורכן והמסבוכיות של רבנות ראשית. הסתירה הזאת היא אשר מנעת ממני את האפשרות לתמוך בחוק אם כי יש בו שיפורים לגבי המצב הקיים.

דבר שני : יהיה לנו חוק אחד ויחיד המנציח את המחיצה העדתית. אין עוד חוק במדינה שיש בו זכר לכך שאנחנו אשכנזים או ספרדים או בני עדות אחרות. רק כשמגיעים להנהגה הרוחנית של האומה, הרבנות, שם אנחנו צריכים ללבוש הכרה עדתית ולהוזהרות לפי מצא האב שלנו אם הוא ספרדי או אם הוא אשכנזי. ואם יש לכם הכרה אשכנזית או ספרדית, חברים בבית הזה, האם יש לכם תועה אשכנזית או ספרדית ? מדוע תדרשו מהממ-שלה, ממועצת הרבנות והרבנים הראשיים הוזהרות לפי המוצא הזה ? אילו היה שמץ לכך צידוק בתקופת המאגדאט, כאשר אחינו הספרדים חששו שגלי העלייה שבאו מאירופה יציפו אותם וישללו מהם את העמדות הרוחניות הרי אין לזה שמץ של הצדקה בתקופתה של מדינת ישראל. עדות המזרח הן כבר רוב בתוכנו. מה מחשש ? למה להנציח עכשיו בחוק קבע, לא עוד הוראות מעבר, לא עוד בחקיקה זמנית, בחוק קבע להנציח את המחיצה לעד ? חטא הוא שאנחנו נעשה לעם הזה.

אבל מפיוון שכפי שאמרתי יש בכל זאת שיפור לעומת המצב אשר נתבזנו בו בעבר אני לא אצביע נגד התוק אלא אמנע מהצבעה.

אם חברי הכנסת יפסיקו את השיחות אני גם אנמק עכשיו את ההסתייגויותי. חבר הכנסת הכהן, אני רוצה לשכנע גם אותך.

הראשי. ואינכם רוצים שהרב הראשי תהיה לו, לפחות למראית עין, גם סמכות מטעם יהדות העולם שהסוכנות מייצגת אותה באופן ממוסד? למה צריכה היתה ועדת החוקה, חוק ומשפט למחוק את מה שהממשלה הציעה ולמה הממשלה לא הסתייגה מזה מעל הדוכן ולא עמדה על הצעתה הראשונה שיהיו גם כמה נציגים של הסוכנות היהודית? הפרובינציאליות שנודפת מכל הגישה הזאת, ההסתגרות בתוך הקליפה הישראלית, הלא איכפתיות לגבי אפשרות לשתף גם גופים יהודיים בעולם — זה אחד הדברים המפריעים לי ביותר בהצעת החוק הזאת. אני מציע שבין נציגי הציבור יהיו גם 10 נציגים של איגוד בתי הכנסת הקונסרבטיביים ושל התנועה ליהדות מתקדמת, הרפורמית בישראל.

(חבר הכנסת חיים קורפו קורא קריאת ביניים)
אתה רוצה להגיד שחבל להציע?

היו"ר מ. ל. מרון:
יש עוד הסתייגות אחת. הפניות האלה הן לגמרי לא מכובדות.

נדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
הנסיונות האלה לבלום את דרכם של זרמים אחרים בארץ לא יעלו יפה. מוטב לקרב אותם, מוטב להביא אותם לתוך החיים הכלליים של הדת בישראל, מוטב לעשות אותם חלק מהציבור הקובע את העניינים האלה ולא לדחות אותם באמת הבניין שבידיכם, מעשה בית שמאי. בית הלל צריך להיות מופת לנו; לקרב, לכבד, לשתף. הסתייגות נוספת היא לגבי כוחו של שר הדתות בקביעת הגוף הבוחר. מוצע כאן כי שר הדתות באישור הממשלה ימנה 10 רבנים ו-10 נציגי ציבור; מתוך 150 בוחרים הוא, אמנם באישור הממשלה, ימנה 20. חברי הכנסת, אנחנו מוסרים את המפתח לבחירת רבנים ראשיים לעשר שנים ולבחירת מועצת הרבנות לעשר שנים בידי שר הדתות. לכן אני מציע שנציגי הציבור יתמנו על-ידי הממשלה, שהיא תישא באחריות למינוי הזה. אני מוכן לקבל על-פי הצעתו של שר הדתות אבל שהיומנת, הקר בעת והאחראית תהיה הממשלה כולה.

ולבסוף ההסתייגות האחרונה לגבי אותו נוסח אומלל של הצהרת אמונים שהחוק מציע לדרוש מאת חברי מועצת הרבנות. מה זה נאמנות למדינת ישראל? מדינת ישראל קיימת באופן ערטילאי באוויר? היא אינה משתתת על החוק שלה, היא אינה קיימת מכות החוק? איזו נאמנות? למי? לאילו ערכים? מדוע שופט בישראל צריך להצהיר כי הוא יהיה נאמן לחוקי המדינה ובעל סמכויות סטא-טוטוריות יהיה משוחרר מזה? שאנחנו כמנסד מתוקק נשחרר מישור מחוקינו זה הדבר שהדעת אינה טובלת אלא אם כן אנחנו מוכנים לסבול מצב שבו הרבנות תפסוק אולי על-פי ההלכה אבל נגד חוקי המדינה. זו הכוונה היחידה שיכולה להתסתר מאחורי הנוסחה המעוותת הזאת של הצהרת האמונים. על כן אני מציע שההצעה תהיה נאמנות למדינת ישראל ולחוקיה.

היו"ר מ. ל. מרון:
האם יושב-ראש הוועדה רוצה להתישב?

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לא.

יהיה להם מה לומר ותהיה להם דעה חשובה לגבי בחירת ראשי הדת אבל אנשים שיש להם זיקה חיובית לדת אך לפי אינטרפרטאציה וגישה שלהם, יהיו מגודרים ויזעמדו בצד. אפילו שירותי נישואין לבני קהילתם לא יוכלו הרבנים האלה לתת. אינני תומך על המפד"ל שאצלה זה עניין ממסדי. אבל חברי המערך, איך אתם תיתנו יד לדבר הזה אחרי כל ההצהרות שלכם שאתם תתמכו ברפורמים? איך אתם תצביעו בעד ההצעה הזאת? ואתם, הליבראלים, כל הימים נאבקנו על כך שיהיה פלוראליזם דתי בישראל, שתהיה אפשרות להשתייך לכל זרם שהוא ועכשיו אתם באים לנעול את הדלת בפני זרמים ביהדות? אני מציע שסמכות מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין תישאר בידי שר הדתות הוא רשות חילונית לפי החוק הקיים ואפשר ללכת נגדו בבג"ץ אם הוא מסרב באופן שרירותי. אבל, חברי הכנסת, לא לאפשר להם, לנעול בפניהם את הדלת? ולכן אני מציע למחוק את הפסקה (6) מסעיף 2. והיה אם לא תסכימו למחוק, באופן אלטרנטיבי, כרע במיעוטו, אני מציע שיהיה כתוב "מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין מטעמה". כלומר, מטעם הרבנות הראשית. לאמור שזאת כוונתי שמתעמם של גופי סאחרים יתמנו רשמי נישואין אחרים, קונסרבטיביים ורפורמיים. זו ההצעה האלטרנטיבית.

אני עובר לסעיף 7, בחוק, הרב הראשי הבוחרת, זו שמוצע שיהיו 150 בוחרים ושהיו 80 רבנים. אני מציע שיהיו בתוכה עוד שני רבנים, אחד קונסרבא-טיבי ואחד רפורמי. לא בטלים בשישים, בשמונים בטלים. מה החשש להכניס לגוף המכובד הזה נציגים של זרמים הקיימים בארץ, שיש להם מה לומר בענייני רבנות ובהנהגת חיים דתיים? וכל מה שאני מבקש הוא שתכניסו אחד מכל זרם כדי לתת להם דריסת רגל בגוף הבוחר.

אני עובר לסעיף 5. סעיף 5 קובע כי מי שרוצה להיות מועמד לרב ראשי צריך להוכיח שכהן כדיין או כרב עיר, יש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר או שהמועצה, מועצת הרבנות תתבע שהוא גדול בתורה. חברי הכנסת, בזה נועלים את השער בפני איש גדול בתורה מחוץ-לארץ. וכי יעלה על דעתכם שהרב סלוביין צ"ק יעמיד את עצמו למבחנה של מועצת הרבנות הראשית שתחליט עליו אם הוא גדול בתורה או לא? וכי יעלה על דעתכם שרבה של בריטניה, אם נרצה בו, יצטרך לעמוד למבחן בפני מועצת הרבנות בארץ שתחליט שהוא כשר או אינו כשר למועמדות לכהונה זו? לא יהיה כדבר הזה. הסעיף כמות שהוא נועל את השער בפני הצגת מועמדות של גדול בתורה מחוץ-לארץ. לכן אני מציע שיהיה כתוב: גם כל מי שמכהן או כיהן כרב בחוץ-לארץ בקהילה גדולה, ששר הדתות אישר כאחת הקהילות הגדולות בתפוצה, או מכהן או כיהן כרב ראשי בחוץ-לארץ. אילו החוק הזה היה בתוקף כאשר נבחר הרב הרצוג וצ"ל הוא לא היה יכול להיות מעמד כי הוא היה "רק" רבה הראשי של אירלנד אבל לא היה דיין בשכונה בישראל. נפתח את השערים כדי שיוכלו לבחור גם רב ראשי שמכהן בכהונה רמה באחת מארצות הגולה. לשם ביצוע ההצעות שלי צריך יהיה להגדיל את מספר החברים בגוף הבוחר כפי שהצעת. אני מציע שאותם נציגים של הציבור הלא רבני, הנציגים באסיפה שיש בהם כיום 25 ראשי ערים, 6 ראשי מועצות, 4 ראשי מועצות אזוריות וכ"ו יהיו בהם אותם 4 נציגי הסוכנות היהודית שהממ של הצעה אותם בהצעת החוק שלפניכם ובוועדה פתאום אין לנו צורך בנציגות העם היהודי כדי לבחור את הרב

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר ומ. ויר-
שובסקי לסעיף 6 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לסעיף
6 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ג. האוזנר לסעיף 6
לא נתקבל.

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 7
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי לסעיף
7 לא נתקבל.

ההצעה לחילופין של חברי-הכנסת מ. ויר-
שובסקי לסעיף 7 לא נתקבלה.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 7
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לסעיף 7
לא נתקבל.

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 8
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי לס-
עיף 8 לא נתקבל.

ההצעה לחילופין של חברי-הכנסת מ. ויר-
שובסקי לסעיף 8 לא נתקבלה.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 8
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לסעיף
8 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ג. האוזנר לסעיף 8
לא נתקבל.

סעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 9
לא נתקבל.

מורכבי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אני מוותר על הסתייגותי בסעיף 9.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לסעיף
9 לא נתקבל.

סעיף 9, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיף 10 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי לס-
עיף 11 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 11
לא נתקבל.

סעיף 11, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 12 ו-13 נתקבלו.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 14
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 14
לא נתקבל.

סעיף 14, כהצעת הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר ומ. ויר-
שובסקי לסעיף 15 לא נתקבל.

תיקון נוסף של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי
לסעיף 15 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 15
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 15
לא נתקבל.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי-הכנסת שינמן הודיע שהוא מוותר על הסתיי-
גותיו לחוק ועל כן אנחנו נגשים להצבעה בקריאה
שנייה על חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980.
תחילה נצביע על ההסתייגויות לשם החוק.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר ומ. ויר-
שובסקי לשם החוק לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לשם
החוק לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לשם החוק
לא נתקבל.

התיקון לחילופין של חברי-הכנסת א. אבנרי
לשם החוק לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לשם החוק
לא נתקבל.

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 1
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 1
לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 2
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי לס-
עיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 2
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לסעיף 2
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ג. האוזנר לסעיף 2
לא נתקבל.

התיקון לחילופין של חברי-הכנסת ג. האוזנר
לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 3 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. ויר-
שובסקי וא. אבנרי לסעיף 4 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 4
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 4
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ש. אלוני לסעיף 4
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ג. האוזנר לסעיף
4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 5
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי לסעיף
5 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיפים
5(א) ו-5(ב) לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 5
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת ג. האוזנר לסעיף 5
לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היור"ר מ. ל. מרון :
באמצע ההצבעה, פרט לבקשה למנות את הקולות,
אין זה נהוג להפריע. אנו ממשיכים בהצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון לחילופין של חברי-הכנסת מ. ויר-
שובסקי לסעיף 23 לא נתקבל.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :
אני ראייתי את ההצבעה ולא היה רוב. אני מבקש
להצביע שנית.

היור"ר מ. ל. מרון :

ה צ ב ע ה

התיקון לחילופין של חברי-הכנסת מ. ויר-
שובסקי לסעיף 23 לא נתקבל.

התיקון לחילופין של חברי-הכנסת א. אבנרי
לסעיף 23 לא נתקבל.

התיקון לחילופין של חברי-הכנסת מ. פעיל
לסעיף 23 לא נתקבל.

סעיף 23, בנוסח הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 24
לא נתקבל.

סעיף 24, בנוסח הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת מ. וירשובסקי לסעיף
25 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 25
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 25
לא נתקבל.

סעיף 25, בנוסח הוועדה, נתקבל.
סעיף 26 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 27
לא נתקבל.

סעיף 27, בנוסח הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 28
לא נתקבל.

סעיף 28, בנוסח הוועדה, נתקבל.
סעיפים 29 ו-30 נתקבלו.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 31
לא נתקבל.

סעיף 31, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היור"ר מ. ל. מרון :

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את חוק הרב-
נות הראשית לישראל, תש"ם—1980.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :
אני מבקש למנות את הקולות.

היור"ר מ. ל. מרון :
נמנה.

ה צ ב ע ה

בעד חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—
1980 — 50
נגד — 13
נמנעים — 1

סעיף 15, כהצעת הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. ויר-
שובסקי וא. אבנרי לסעיף 16 לא נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 16
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 16
לא נתקבל.

סעיף 16, כהצעת הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. ויר-
שובסקי, א. אבנרי ומ. פעיל לסעיף 17 לא
נתקבל.

ההצעה לחילופין של חברי-הכנסת מ. ויר-
שובסקי לסעיף 17 לא נתקבלה.

סעיף 17, כהצעת הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 18
לא נתקבל.

סעיף 18, כהצעת הוועדה, נתקבל.
התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר לסעיף 19
לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 19
לא נתקבל.

סעיף 19, כהצעת הוועדה, נתקבל.
סעיף 20 נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר ומ. ויר-
שובסקי לסעיף 21 לא נתקבל.

סעיף 21, בנוסח הוועדה, נתקבל.
סעיף 22, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף
23 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. ויר-
שובסקי, ג. האוזנר, ש. אלוני וא. אבנרי
לסעיף 23 לא נתקבל.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח) :
אני מבקשת למנות את הקולות.

היור"ר מ. ל. מרון :

אין צורך למנות את הקולות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אנו רוצים לדעת כמה חברי כנסת רוצים בשבועת
נאמנות של הרבנים הראשיים לישראל לחוקי מדינת
ישראל.

היור"ר מ. ל. מרון :

על-פי התקנון אין צורך למנות. מי שרוצה יכול
למנות ולהעביר לכלי התקשורת שגמצאים כאן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
אני מבקשת למנות.

היור"ר מ. ל. מרון :

אני דחיתי את הבקשה. אין צורך למנות. התיקון לא
נתקבל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

מפלגת העבודה מצביעה נגד שבועת אמונים לחוקי
המדינה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

זה אתנן של מפלגת העבודה למסד"ל.

שולמית אלוני (תנועה ליכויות האזרח) :
בהצבעה זו כן מנו את הקולות אף שזה אותו רוב
ואילו לגבי תוכן הנאמנות לחוקי המדינה לא הסכימו
למנות את הקולות.

חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—
1980, נתקבל.

דב שילנסקי (הליכוד) :
אחד לא השתתף בהצבעה.

ט. הצעה לסדר-היום ההורמה המאסיבית של כספים למשק על-ידי האוצר

לא בפני מפעל ממשלתי, לא בפני ציבור השכירים, לא
בפני ציבור החקלאים אלא בפני אחד או שניים או שלושה
מ-17 או 18 שרי הממשלה. אני חושב שזה אולי מוקד
הבעיה, מפני שההורמה של 23 מיליארד לירות אילו היתה
נפסקת היום ונסגרת והיינו פותחים עכשיו את השנה
החדשה בבטחון שהעניין נגמר ובחדשים הבאים אין
הורמה, אולי המשק היה יכול לעכל לאט לאט את ההורמה.
אבל אני חושש לומר ואני חושש שרוב האנשים האחר-
ראים למגזרים אלה במשק משוכנעים שההורמה תימשך
ושמה שקרה הוא סימפטום למדיניות עתידית, שהוצאות
הממשלה לא תקטנה והשבהשוואה למה שיקרה במשק הן
תגדלנה. כלומר לא היה כוח עד תום לומר "אין לי" לגבי
השיכון ועם כל החרדה האמיתית שבלב לא היה כוח
להגיד לכמה תחומים בבטחון, לא אגיד בבטחון, "אין לי".
ואדוני שר האוצר, אני חושש שאתה תמנע את עצמך
בסוף השנה עם סקטור ציבורי יותר גדול יחסית למשק
מאשר בתחילת השנה, כי המשק אולי יתכווץ אבל הסקטור הצי-
בורי אם יקטן הוא יקטן בשיעור יותר קטן. אני חושש
שהוא יגדל.

הוויכוח בינינו הוא שכלכלני האוצר חושבים שה-
תקציב אינו מרחיב ואני חושב שהוא מרחיב. הוא אינו
מרחיב אם נתגשם המדיניות הזאת שתצמצם את המשק
כולו, אולי בדיון. אבל הסוף יהיה שהמבנה יקטן פחות
מהמבנה. וכלשונו של שר האוצר, אין למשק הזה כוח
לשאת את תראש הנפוח הזה. אם המשק יקטן מפני
המצוקה האובייקטיבית, לראש הגדול עליו יחסית לא
יהיה כוח לזה. והגל הגאות הזה שביטויי בהורמה יגרסו
לכן שהמדיניות הכלכלית תעוות, שבחודשים יוני, יולי
ואוגוסט עלול להיגרס גל חדש של התייקרויות ולא רק
שהמדיניות תעוות ותישחק אלא המשק ייהרס וזה יותר
חשוב אפילו מהממשלה. ואני, אדוני שר האוצר, אם
מדיניותך תיפול בגלל המעשים האלה שאתה אחראי להם
וזו תהיה מכירת היסול של שאריות התקווה להבראת
המשק. ואינני יכול להתייחס אל דרך לדבריהם הכנים אלא
גם לתוצאות המכרחות של מעשיך אשר להם אתה אחראי.
כשאני אומר "אתה" אני מתכוון למעשה הממשלה.

יכולה להיות כמרבן טענה של הממשלה : 23 מיליארד
לירות אלה הלאה חויבו אותם מראש. למעשה בזמן התק-
ציב הממשלה דברה על 15 מיליארד לירות גחמון. הוסיפו
לכך את היצוא הבטחוני שנכנס לחשבון והרי לכם מראש
22—23 מיליארד. אז מה אתם צועקים ? ההודעות היא
דווקא מנימוק אחד והוא שכל הגל הזה בא בארבעה
חודשים. על כל טענים : אז מה הוא בא בארבעה
חודשים ולא בכל השנה ? אין הבדל. אדוני שר האוצר,
זה הבדל גדול ביותר, משמעותי ביותר ומשפיע ביותר על
המשק. מי שטוען שאין הבדל אם ההורמה משתרעת על
כל השנה או מתרכזת על פני חודשים—שלושה דומה

היחיד י. ברמן :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. והה-
צעה הראשונה, הצעה לסדר-היום מס' 4462 של חבר-
הכנסת גולומב : ההורמה המאסיבית של כספים למשק
על-ידי האוצר. רשות הדיבור לחבר-הכנסת דוד גולומב.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה) :
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחרי שהכנסת איש-
רה בישוב-הדעת, לפי כל כללי הסדר הטוב שמחייבת
החקיקה, את חוק הרבנות הראשית לישראל אנו עוברים
עתה לנושא של חולין. הכנסת תדון עכשיו בסך הכול
בשאלה אם לדון או לא לדון בתופעה משקית "קטנה"
שממדיה מגיעים ל-23 מיליארד לירות שהם סכום ההו-
רמה, כלומר תרומת הממשלה לאינפלציה בארבעת
החודשים האחרונים. בארבעה חודשים אלה הורמה, כא-
מר, הממשלה סכום פעוט של כ-3 מיליארד לירות,
פעוט אולי בהשוואה לזרם ההצבעה שהיינו עדים לו על
חוק הרבנות הראשית לישראל אבל השפעתו במגזר המש-
קי היא גדולה מאוד.

לבעיית ההורמה יש לא רק ממד כמותי אלא גם כמה
וכמה ממדים נוספים. הבה נראה מתי נעשתה ההורמה
של 23 מיליארד לירות בארבעת החודשים האחרונים.
ובכן 23 מיליארד לירות אלה הוזרמו למשק בארבעת
החודשים האחרונים : 6.5 מיליארד לירות בתודש האחר-
ון, כלומר בפברואר ; 5.5 מיליארד לירות — חודש לפני
כן ; כ-6.5 מיליארד לירות בחודש דצמבר ו-6 מיליארד
לירות לערך בנובמבר, ועד הרגע הזה, בתודש מארס
שעוד לא הסתיים — יכול להיות שהיה מגמה חוזרת
לקראת סוף מארס שהוא תודש מיוחד — הוזרמו יותר
מ-3 מיליארד לירות. כמות זו של 23 מיליארד לירות נור-
בעת מירידת הכנסות בלתי צפויה מראש בסך 10 מיליארד
לירות ; מהקטנת המסים כתוצאה מתופעה חיונית ביותר
של הקטנת היסוא ; היא נובעת מירידה בקניות של
אגירות חוב על-ידי הציבור, אני מעריך, בשיעור של
6—7 מיליארד לירות וכל אלה הן פועל יוצא ממילוי
מטרת הממשלה שאנחנו מברכים עליה. אבל היא נובעת
גם מגידול הוצאות הממשלה בחודשים האלה ב-6—7
מיליארד לירות.

מה זה אומר ? זה אומר שהביטוי שהוא אולי הממצא
ביותר לגבי מדיניות הממשלה בחודשים האחרונים, מאן
כנס שר האוצר לתפקידו, הביטוי "אין לי" תופס לגבי
חקלאים, תופס לגבי שכירים, תופס לגבי התעשייה, תופס
לגבי מקבלי סבסידיה אבל אינו תופס הלכה למעשה לגבי
הממשלה. אינני רוצה לרדת לדטאגוגיה ולזעוק פה על
כוס החלב. אני חושב שהממשלה ושר האוצר היו חוזרים
תחושה של מצוקה משקית כללית לאומית ומשום כך
נטבע הביטוי "אין לי". אבל לגבי היישום שלו הלכה
למעשה לא מצאה הדין בכל פעם שצריך היה להתנגד,

הזאת עצמה והתמוטטות המדיניות הזאת פירושה לא התמוטטותו של שר האוצר, לא התמוטטותה של הממשלה שאני בעד החלפתו אלא פירושה מכירת חיסול של שא-ריות התקווה.

היו"ר י. ברמן:
רשות הדיבור לשר האוצר לתשובה.

שר-האוצר י. הורביץ:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהזדמנות זו נופלת לידי הזכות לאחל ליושבי-האש שבחרנו רק לפני כמה ימים הצלחה במילוי תפקידו. אני בטוח שהבחירה היתה טובה ואני מאחל לך כל טוב.

היו"ר י. ברמן:
תודה רבה.

שר-האוצר י. הורביץ:

חברי-הכנסת דוד גולומב, אני אוהב לשמוע את דבריך. אימר בגילוי לב: אתה אדם מן השדה, אתה יודע על מה אתה מדבר, אתה תרד חרדה נקייה משיקולים וזים ואני שומע אותך תמיד ברצון ומוכן לשמוע עצה, הערה וביקורת. הפעם פשוט לא קלעת למטרה כי לפי דעתי ואתה טעות בחישובים ואני אנסה למסור פרטים מה בדיוק קורה בעניין ההזרמה. לפי דעתי, לא רק ההמשך שלך שאנו הולכים בגלל חוסר השגחה על הקופה ועל הורס, על הצינור, מתוך קלות העת או מתוך חוסר יכולת, למכור במכירה פומבית את שארית התקווה של הבראת המשק אינו נכון אלא, לדעתי, למרות הכול ועם הבעיות אנו הולכים בדרך הנכונה ואני רוצה להסביר איך.

לפי התקציב הצפוי, זה כולל גם את יצוא מערכת הבטחון, מגיעה ההזרמה ל-22 מיליארד לירות. אני מימשן של אומדן גביית המסים הוא גרעון חיובי הנובע מירידת היבוא והוא מגיע ל-10 מיליארד לירות. סך הכול ההזרמה שהיתה צפויה היתה צריכה להגיע ל-32 מיליארד לירות. ההזרמה בפועל תהיה כנראה — עם ההסתייגות שעוד לא הגענו לסוף החדש, לסוף שנת הכספים — הודות לריסון, הודות לגבייה מוגברת בסעיפים של תקבולים כגון תקבולים משוק ההון — 25—27 מיליארד לירות.

שמעתי את התיאור שלך על הגלים המצטברים בשעה מסוימת היכולים להציף ועל כך שאין ממוצע אבל יש לזה כמובן הסבר. ההזרמה בחודש זה או אחר או ברביעי זה או אחר איננה משמעותית. מה שחשוב הוא שאין חייגה מתקציב המדינה. בסופו של דבר, גם לבנק ישראל וגם לוויסות הכללי יש מה להגיד בלחץ הזה, לא רק התקציב משחק. אבל אם מדברים על הזרמה בחודש זה או אחר תנה למשל בחודש הנוכחי, חודש מארס, לא תהיה הזרמה כלל או תהיה הזרמה אפסית. בתקופה שבה יש שיעור אינפלציה גבוהים הרי האינפלציה גורמת להזרמה ואין לחאות כאילו ההזרמה גורמת לאינפלציה אם כי כמובן יש השפעה הדדית.

מן האומדן של 25—27 מיליארד לירות הזרמה יש להפחית סכום של כמה מיליארדי לירות המהוות תקבול שנכנס בימים האחרונים של חודש מארס ולכן אין הן נלקחות בחשבון בעת סגירת המאזן לחודש זה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
כבר נכנסו:

למי שמתרחץ בים וחושב: לא חשוב לי אם יהיו עשרה גלים בגובה של מטר כל אחד או גל אחד בגובה של עשרה מטר, הממוצע הוא אותו דבר. יפה. אבל עשרה גלים של מטר אחד אתה יכול לעבור, אפילו ליהנות מהם לפעמים ואילו בגל האחד של עשרה מטר אתה טבוע. ואם בארבעה חודשים אלה היה גל אחד של 10 מטר, של 23 מיליארד לירות, הוא ישטוף או עלול לשטוף ביוני-יולי.

השאלה העיקרית היא איך הממשלה נערכת לפי אותן אמות מידה שהיא מדברת עליהן ושהיא מטיפה להן למשק, איך היא מיישמת אותן הלכה למעשה על עצמה היא. אם למפעל תעשייתי אין, הוא חייב להתמודד פנים אל פנים. העם הזה היושב בארץ ישראל, בגבולותיה, העם המשלם את המסים לא קנה את שירותי הממשלה שאתה הצעת לו, אדוני שר האוצר. הוא ייבא פחות מכונות ולכן שילם פחות מסים בדיוק כמו שהוא לא קנה חלב אחרי שהסיר את הסובסידיות ואתה לא יכול לקנות את החלב הזה אלא החקלאות חייבת להתמודד פנים אל פנים עם מחירים. בדיוק כך התייתם העם לשירותים שאתה הצעת לו. הוא שילם פחות מסים ופחות מסים פירושה פחות שירותים ציבוריים ואתה חייב להתמודד עם זה. אינני אומר שאפשר לעשות זאת בבת אחת, אני אומר בהדרגה, אבל צריך להגיע לזה מהר. אולם אם נוסף לזה שהמגמה בארבעת החודשים האחרונים גים היתה של גידול התוצאות הממשלה אלא בסך הכול בתקציב הזה אין מידה של צימצום והרבה כלכלנים רציניים טוענים שיש הרחבה ואני עצמי — בלי תארים — חושב שזה עלול להיות תקציב של הרחבה — זה תלוי בכמה צעדים שאני לא בטוח שהממשלה תוכל לעמוד בהם — כל זה מעיד על דבר אחד ברור: קיימת בעיה והבעיה היא מאסיבית ואיננה שייכת אך ורק לתקציב. אפשר לבוא ולהגיד לי: מה אתה מציע הצעה כזאת? יש תקציב. אני אומר: לא. סאן מחובר בהתנהגות יומיומית של הממשלה בקופה. האם שר האוצר מסוגל לעצור ולה-חזיק את הקופה או לא? והתשובה: במשך ארבעת החודשים האחרונים הוא לא יכול היה.

האם יש מקום שהכנסת תדון בנושא זה או לא? תמיד יכול להיות רוב לקאליציה ובוודאי קיים רוב הנמצא במסדרונות ותיכף יגוייס לצרכי התצבעה. אבל אני שואל את שר האוצר בעצמו, לפי הלך מחשבתו: האם יש מקום שהוא, מתוך אחריות ציבורית, יקום ויציג בפני הכנסת או בפני ועדה של הכנסת את מדיניות הקופה שיחד עם מדיניות התקציב יכולה לאזן את הבעיה הכלכלית הקאר-דינאלית הזאת? אני קובע פה שהצעה לסירי את הנושא מסדר-היום תהיה התחמקות משאלה קארדינאלית, תת-חמקות בצורה ציבורית. מפני שאפשר היה לבוא ולהגיד: סימכו עלינו, לפני ארבעה חודשים, לפני שלושה חודשים, לפני חודשיים, אבל ארבעה חודשים רצופים של הזרמת שבעה מיליארד לירות מדי חודש מחייבים תשובה ברורה. אין לי אפשרות פורמאלית להציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה. הייתי שמח אם מישור היה מציע זאת כי אני חושב שוועדת הכספים צריכה לברר את הנושא. אבל פה במליאה, התחמקות מזה פירושה: "שחקו הנערים לפנינו".

ואני תוור למשפט שאמרת באמצע דברי והוא מציין החרדה לגורל המשק: ההזרמה הזאת שבאחריות הממ-שלה חותרת תחת היסודות הכי רציניים של המדיניות

שר-האוצר י. הורביץ:
יכנסו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אבל עד שייכנסו תהיה עוד תורמה.

שר-האוצר י. הורביץ:

חכה, חכה, תתאזר בסבלנות. הנאום שלך בחודש האחרון היה מאוד יפה אבל התברר שתכנו לא היה נכון והקצרה התהפכה על פיה.

קיימת בעיה נוספת שהיא אשר גרמה לדראמאטי-זאציה של ההזרמה הגדולה בחודשים נובמבר 1978 עד פברואר 1980 היא התופעה שההזרמה התרכזה כולה בחודשים אלה. הסיבות לכך הן אלה: בהתחלת שנות התקציבים היו מספר רב של פרויקטים חדשים שלא נכנסו לשלב של ביצוע מלא עד שעברו כמה חודשים. מחוסר זמן לא ביצעו החשבים והגזברים תשלומים לא הכרחיים בתחילת השנה. ב-1979 לא החליטו על מסים חדשים ולכן גביית המסים המשיכה באפרייל בקצב מלא במקום ירידה עונתית צפויה. בנוסף לכך היתה באפרייל גלישה של מסים מחודש מארס. היתה גאות בשוק איגרות החוב בהתחלת 1979 ולכן היו מכירות גבוהות של איגרות חוב ממשלתיות ושל איגרות חוב להפקדה באוצר. גאות זו גבלמה לקראת המהפצת השנייה של 1979. מי כמוך וכמוני יודע שזאת לא הצגה מרהיבה וגמלהיבה כשאיגרות החוב נמכרות בקצב משוגע. אנו מכירים אותן אבל איש מאתנו לא נלהב לכסות את המשכורות ואת הוצאות הממשלה מכך שאנו מתחייבים באיגרות צמודות למדד הממונות אכן רייתים על תקציב המדינה ועל ההוצאות בעתיד. בחודש ינואר 1980 תתירו למוסדות ולתכניות החסכון לקנות איגרות חוב המיועדות לציבור בשוק המשני בזה הופנה הכסף לשוק זה. תקציב נוסף אושר בתקופה מאוחרת. העדר תקציב באמצע השנה גרם לדי-חיה של העברות לגופים נתמכים ושל הלוואות לזכאים בגלל העובדה שהיינו זקוקים, לצערנו, לתקציב נוסף. צעדי המדיניות החריפים של האוצר לקראת סוף השנה הקשו את גביית המסים ודיירבנו ספקים וזכאים אחרים לתבוע מן הממשלה תשלומים המגיעים להם. אנו יודעים — הקטנת הביקושים וההאטה במשק הכבידו במידה רבה מאוד על גביית המסים וכל להטוט וכל הסבר לא יכול היה לשנות עובדה זו — שבבת אחת יצרנו כמו ידנו את המצוקה האשראית והכספית ומובן שנושא הגבייה נפגע מזה במידה רבה.

אני רוצה כאן למסור לחברי הכנסת הנכבדים כמה נתונים שיוכיחו אם באמת כל הרעש שהתעורר היה במקום. לפי דעתי אנו נופיע בסוף חודש מארס בתמונה מרגיעה מאוד. נכון, הדאגה קיימת ויש לעמוד ולהשגיח ולהחזיק את היד על הדופק, ועוד איך, בגלל העובדה שאנו נמצאים עכשיו בהקטנת יבוא ובהקטנת ביקושים במשק. הדאגה קיימת ויש מקום להחזיק את היד על הדופק. אנחנו נמצאים בתקופה של הקטנת היבוא והקטנת הביקושים. אני רוצה למסור לכם קצת מספרים. בשנת התקציב 1976 — זו השנה שבה אנתנו לא היינו עדיין אחראים לכל הסכנות שאתה, חבר-הכנסת גולומב, מצביע עליהן — ההזרמה הנומינאלית היתה של 6,679 מיליארד לירות במדד ממוצע של 106.4 נקודות ולפי המעירים הנוכחיים של שנת 1979 הגענו להזרמה של 27.620 מיליארד לירות. בשנת 1977 ההזרמה הנומינאלית היתה

8.831 מיליארד לירות לפי 149.0 נקודות והגענו להזרמה של 26.080 מיליארד לירות. ב-1978, זו השנה שאנחנו היינו אחראים לה, היתה ההזרמה רק 2.617 מיליארד לירות לפי 226.2 נקודות וההזרמה הגיעה רק ל-5.090 מיליארד לירות לפי מחירי 1979. זה הישג יוצא מגדר הרגיל בשביל אותה שנה שבה רתח הדוד. שנת 1978 לא רחוקה מאתנו. ב-1979 האומדן של ההזרמה הנומינאלית הוא של 27 מיליארד לירות לפי 440.0 נקודות בממוצע. רבותי, חברי הכנסת, אני יודע שהיה מתאים שבעתונות ובכלי התקשורת יצאו ויכריזו על כך. כאשר היבוא קטן ב-80 מיליון דולר היה זה צריך להיות חג שהרי על מה אנחנו מדברים? אנחנו מדברים על הקטנת הגרעון. הטלוויזיה, הראדיו והעתונים היו צריכים לצאת עם כותרות ראשיות ולומר שהנה בתודש פברואר ירד היבוא ב-80 מיליון דולר. נכון, הם יצאו בכותרות אבל אילו כותרות? — מניין יגבו עכשיו מסים? פתחה הגבייה. זאת הם כתבו. כשמדברים על כך שהמדד ובחודש פברואר היה 4.9 הם שואלים: מה יהיה בתודש מארס?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
זאת אמר מזכיר ההסתדרות.

שר-האוצר י. הורביץ:

בעצם יכולנו לקום ולומר ששלושה-ארבעה חודשים אלה הם סיפור הצלחה שלא יכולנו לדמיון אותו לעצמנו ביום שבו התיקצבתי לפניכם עם תכנית שעליה החליטה ועדת השרים לענייני כלכלה. לא יכולתי להאמין או שהיבוא יירד ושהיצוא יעלה ב-47.5% בחודש ינואר ובחודש פברואר. כפי הנראה לא תהיה הזרמה בתודש מארס, בניגוד לכל ההפחות.

דווקא משום כך היה מוזר לשמוע מפי מי שאינו עוסק בקינטור וברצון לחפש מגרעות — ויש לנו מגרעות — את הדברים ששמענו. חבר-הכנסת דוד גולומב היה איש התנועה היה אחראי במידה רבה למשק ולבעיותיו בעבר. הוא צריך היה לקום היום ולהגיד שאם לא תהיה הזרמה בתודש מארס או תהיה הזרמה שלא תעלה על ה-הזרמה בשנים הקודמות, אחרי מה שנעשה בארבעת החודשים האחרונים, כי אז מגיע לממשלה "ישר כוח". אלא שזאת אינני יכול לתבוע מאיש האופוזיציה. אבל לקום ולהעלות הצעה לסדר-היום בעניין הזרמה שאינה קיימת — זה כבר יותר מדי. אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

הי"ד י. ברמן:

רשות להצעה לחבר-הכנסת זאב כ"ץ.

זאב כ"ץ (המעמד):

שמעתי שימית-לב גם את דברי המציע וגם דברי התשובה של שר האוצר. שמעתי בדברי שר האוצר גם דאגה של אמת. אני מתפלל על ששר האוצר מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום אחרי הדברים שאמר, מפני שה-אינפלציה של היום היא רק אינפלציה שמקורה בתי-רמה, שמקורה בבעיות תקציביות קופתיות. אדוני השר, אני מציע שתסכים להעביר את ההצעה לסדר-היום לזו-עדת הכספים הנבונה של הבית הזה.

שר-האוצר י. הורביץ:

בניגוד למקובל ולמרות שיש רוב בבית התומך בה-צעתי אני מסכים להצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדת הכספים.

היו"ר י. ברמן :

אני מודה לך, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את ההצעה לסדר-היום לוועדת הכספים של הכנסת. חברי-הכנסת גולומב, האם אתם מסכים לזה ?

דוד גולומב (המערך) :

אני מסכים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הגושא לדיון בוועדת הכספים נתקבלה.

י. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), תש"ם—1980 * (קריאה ראשונה)

היו"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), תש"ם—1980. רשות הדיבור לשר האוצר.

שר-האוצר י. הורביץ :

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), תש"ם—1980.

יגאל כהן-אורגד (הליכוד) :

אתה יודע שאתה אומר דברים לא נכונים. תקציבם נמצא בפיקוח ועדת הכספים. פעולותיהם נמצאות בפיקוח ועדת החוץ והבטחון. אתה יודע שזה כך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : אדוני, חברי-הכנסת כהן-אורגד, אני יודע בדיק. אני לא אמרתי ועדה, אני אמרתי הכנסת.

יגאל כהן-אורגד (הליכוד) :

הכנסת היא גם ועדותיה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : אני מבחין ביניהן.

רוני מילוא (הליכוד) :

האם אתה מציע שנקיים דיון במליאה בפעולות שירות הבטחון ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

עוד לא סיימתי. אני אציע משהו. קודם כול אני תושב שכל מוסד חייב לפעול במסגרת חוקית, במסגרת החוקים הישראליים ובמסגרת החוקים הבין-לאומיים. ישראל היא מדינה ממשפחת המדינות בעולם והיא חברה באירגון האומות המאוחדות. אם נשתמש בביטוי של משה שרת "זל שאם אנחנו מדינת חוק ולא מדינת שוט — זה הביטוי שלו — כי אז המדינה והמוסדות שלה, יהיו אשר יהיו, גם כאשר הם מוסדות חשאיים, חייבים לפעול בהתאם לחוקים של המדינה ובהתאם לחוקים בין-לאומיים. מה שמתפרסם מהווה הפרה של החוקים שחוקקה כנסת ישראל ושל כל חוק בין-לאומי. לכן לא ייתכן מצב שתונגאי של עתון חוץ כמו "דר שטרן" ועתונאים אחרים בעולם יהיו בעלי יכולת להביע דעה יותר מאשר כנסת ישראל. שנית, מה מתפרסמים דברים — והם מתפרסמים, מתפרסמים אדם מהם — אנחנו יכולים לקרוא אותם אם לא במקור הרי בעתונות הישראלית. לא ייתכן שלא להתייחס לזה. לכן, הדברים שהתפרסמו, לפחות הם, בשבועות אלה ובשנים האחרונות, מהם דברים העוסקים בדיני נפשות, מהם דברים המדברים על רצח, על דברים אפלים ביותר, אם התפרסמו ואם שותקים, אם לא חוקרים ואם לא אומרים כלום — כי אז גוסף לכל יתר הדברים שאנו דנים עליהם בכנסת ובכלי התקשורת, איוו תדמית יש למדינה הזאת ? איך אנחנו נראים ? האם לא קראתם את הדברים ? אם הם נכונים הרי צריך להוסיף את כולנו, מי שרק יש לו צלם אדם.

לגבי שוטרים וסוהרים נקבעו בסעיף 7 של החוק תנאים מיוחדים לתשלום המענק ובין השאר נקבעה תוראה המזכה שוטרים וסוהרים הפורשים מן השירות לקבל את המענק האמור בתנאי הראשון בלבד, דהיינו בתנאי ששיעורו לא יעלה על המשכורת השנתית. התיקון לחוק שאני מביא בפני הכנסת בא לקבוע תוראה דומת בעניין זה לעובדי שירות כללי והמוסד למדעין ולתפקידים מיוחדים בתנאים שפורטו בהצעת החוק.

אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעביר את הדיון בה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שולמית אלוני. איננה באולם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) : אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בעד גימלאות מוגדלות ומורחבות לכל עובד בישראל בלי הבדל תפקיד, בלי הבדל עם וגזע, עדה ומין. אם לקחנו את רשות הדיבור הרי זה לא כדי לערער על עצם ההצעה להרחבת והגדלת הגימלאות לעובדי השב. המוסד אלא על כך שאלה הם מוסדות שאינם נמצאים תחת פיקוחה של הכנסת ושעליהם מתפרסמים, גם בשבועות אלה, דברים, גם בעתונות חוץ, המטילים צל כבד על פעולותיהם.

שר-האוצר י. הורביץ:
 ועדת העבודה והרווחה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
 רק הסתייגות אחת: שהפעם נסכים כי החוק יהיה רטרואקטיבי. אם הייתי "אויבר חוכם" הייתי מציע שהוא יהיה רטרואקטיבי ל-15 שנים. אני מציע שהחוק יהיה רטרואקטיבי מהמועד שנתקבל החוק המקביל לגבי אנשי המשטרה. נדמה לי שהדבר חל שנה-שנתיים. מאחר שהעילה להגשת החוק הזה היא העובדה שחוק כזה התקבל לגבי שוטרים לפני זמן לא רב נדמה לי שניטיב לעשות את נאפשר לאנשי שירותי המודיעין והבטחון ליהנות מהזכויות הניתנות גם לשוטרים. יהודי יכול להתווכח עם שירותי הבטחון, יכול להעיר להם הערות, יכול לבקר אותם אך האנשים עושים עבודה חשובה, מסוכנת וקשה. הם ראויים בדיוק לאותו יחס שלו זוכים אנשי הקבע ושוטרי משטרת ישראל.

היח"ר י. ברמן:
 אין גורמים נוספים. ניגש להצבעה. לפנינו הצעת אחת: להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

ה הצ ב ע ה

ההצעה להעביר את חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), תש"ס—1980, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

א. חוק לימוד חובה (תיקון סעיף 6), תש"ס—1980* (הצעת חבר-הכנסת ב. צ. רובין)

בה גם שירותים נוספים. ומה הם השירותים הנוספים שעד היום לא נכללו? — למשל, טיולים. אין אפשרות לקבוע בחוק או בהוראות כמה יעלו הטיולים כי יש סוגים שונים של טיולים. יש טיול של חצי יום לבית התפוצות ויש טיול של שלושה ימים לגלב ואל הרי זה כהרי זה. הוא הדין בשיעורי שחייה. לא ידוע כמה שיעורים ניתנים ובאילו מסגרת הם מתקיימים. הצעת היא להרחיב את הסמכות של השר ולומר שאישורו של השר יכול להינתן לגבי החזר תוצאות וזאת לאחר התייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. אני סבור שעל-ידי התיקון המוצע יוכל המשרד לפקח על הסכומים האלה ולהבטיח שהמחירים יהיו סבירים. אין זה אומר שהמחיר יהיה בדיוק הסכום הנקוב שעולה השירות. שהרי בטיולים נוהגים בתי-ספר לגבות סכומים קצת יותר גבוהים כדי לסכסד ילדים נצרכים או משפחות קשה להן לשלם. על-ידי כך תהיה מסגרת שתאפשר לשר לפקח על המחירים באמצעות אנשיו. אני חושב שכך ניטיב עם התלמידים וניצור מסגרת שתוכל להבטיח שהשירות הניתן יהיה במחיר הקרוב לזה שנגבה מהתלמיד.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות.

(חבר-הכנסת זרח ורהפטיג קורא קריאת ביניים)

אני מציע שתוקם ועדה מיוחדת, לא ועדה של ועדת חוץ והבטחון אלא ועדה שתציג את כל הסיעות בכנסת אשר תבדוק רק דבר אחד: את הפירוטמים שנתפרסמו. שהרי שתיקה כהודאה היא.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני רוצה שדברי לא יובנו כדברים נגד הגימלאות. לא זה העניין. עובד הוא עובד ועיני איננה צרה בשום עובד ובגימלאות שלו, לא זאת השאלה. השאלה היא האם מוסדות מסויימים של מדינת ישראל ועובדים מסויימים במוסדות אלה עשו או לא עשו בתוך-לארץ ובתוך ישראל אותם הדברים, לפעמים המח-רידים, אשר עתונות החוץ מייחסת להם. על כך אין לעבור לסדר-היום.

היח"ר י. ברמן:
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בחוק הזה ואצביע בעדו. אני מכיר חלק גדול מהאנשים שהחוק נוגע אליהם. אני חושב שהם ראויים לחוק כזה זה זמן רב, מוזמן שנהוג הסדר דומה לזה למשרתי הקבע של צה"ל. אעביר לוועדה — אני יודע באיזו ועדה יידון החוק: בוועדת הכספים, בוועדת העבודה והרווחה או בוועדת החוץ והבטחון — את ההסתייגות האחת והיחידה שלי — — —

היח"ר י. ברמן:
 אנו עוברים להצעת חוק של חבר-הכנסת בן-ציון רובין: חוק לימוד חובה (תיקון סעיף 6), תש"ס—1980.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש הצעת תיקון לסעיף 6 בחוק לימוד חובה הבאה להסדיר עניין פשוט לכאורה, לא מהפכה גדולה, אבל לדבר הפ-עוט הזה יש משמעות בחיי כמעט כל תלמיד בכל בית בישראל. סעיף 6 לחוק לימוד חובה ממסיד את השר לקבוע את שיעור החשלושים בעד שירותים נוספים הניתנים בבתי-הספר במערכת הלימודים, כמו למשל: חמרי מלאכה, מכשירי כתיבה וחברים נוספים שבימים אלה, בסופו של דבר סכומם הכולל איננו מבוטל. אבל דא עקא, סעיף זה נוקב במדויק בסכום. כך למשל נקבע שבשנת תש"ס אפשר לגבות בעד חמרי לימוד 432 לירות, בעד חמרי מלאכה 121 לירות. בעד מכשירי כתיבה 69 לירות וכדומה. אולם שירותים שאין אפשרות טכנית ומ-הותית לקבוע במדויק את סכומם הנקוב אינם כלולים בסמכות זו של השר. לכן בתחום פרוץ זה עשים כל בית-ספר, כל כיתה וכל מורה כראות עיניהם.

הצעת היא להרחיב את ההסמכה של השר ולכלול

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק לימוד חובה (תיקון סעיף 6), תש"ס—1980, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

יב. הצעה לסדר-היום

הפקעת הקרקעות בגדה המערבית ליד ירושלים

גם על השינויים בירושלים, כאשר העולם כולו מתאחד בעניין זה, כאשר אנו מתקרבים לתאריך היעד במשא ומתן על האוטונומיה עם המצרים, כאשר סאדאת הוא במצב יותר קשה בעולם הערבי, כאשר איביו בעולם הערבי מתאחדים ומתארים אותו כמי שבגד לא רק בעם הפלשתינאי אלא בדבר יותר חמור בעיני 500 מיליון מוסלמים, בירושלים — שהיא קדושת לכל המוסלמים — איזה עניין יכול להיות למישהו לעשות מעשה סרק פרובוקאטיבי של פירסום מטעם ממשלת ישראל המחזיר את ירושלים אל מפת הדיונים העולמית? אני חושב שזה מעשה, אם להשתמש במלים עדינות, של חוסר תבונה והייתי יכול להשתמש במלים הרבה יותר חריפות. מי שבאמת מעוניין בשלום ומי שמבין שלא ייתכן שלום בלי העם הפלשתינאי ומי שידע שסכופו של דבר חייבת לקום מדינה פלשתינאית כי בלעדיו לא יהיה פתרון ומי שמבין שמדינה פלשתינאית צריכה שיעיר בירתה תהיה ירושלים ומי שרוצה לשמור על אחדות ירושלים למרות הכול, לפחות במישור הפסי, העירוני — לגביו הרעיון של "רצף טריטוריאלי", אצלו רעיונות הסרק תאלה יכולים רק לעורר הסתייגויות. מכל סיבה שהיא, מכל שיטה שהיא, לא לפי השיטה הנצית של הליכוד ולא לפי השיטה היונית שלנו אינני יכול למצוא נימק אחד שיהפוך את המעשה הזה לסביר.

אני מציע שהכנסת תדון במעשה זה לפני שהוא יתגשם. עד כמה שידוע לי הממשלה החליטה אבל המעשה טרם נעשה ולכן אני מציע שהכנסת באופן דחוף תכנס לעבי הקורה של הסוגיה הזאת. אני מציע שהכנסת תדון בה במליאה ואם לא במליאה לפחות בוועדה.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לשר הביטוי והשיכון.

שר-הביטוי והשיכון ד. לוי :

אדוני הוישב-ראש, חברי הכנסת, ראשית כול עונג הוא לי לברך אותך, אדוני הוישב-ראש, בכניסתך לתפקיד הרם ולאחל לך הצלחה במלוי תפקידך כי בהצלחתך תלויה הצלחתנו.

היו"ר י. ברמן :

תודה רבה, אדוני השר.

שר-הביטוי והשיכון ד. לוי :

אדוני הוישב-ראש, להפקעה של הקרקע בדרום נווה יעקב יש צידוק מלא הנובע מצרכי תיכנון וטובת הציבור והיא נעשתה כדי להכין מאגר קרקע שיספק את צרכי המגורים החזויים לאוכלוסייה בירושלים. ההפקעה כולה נעשתה בתחום השיפוט של ירושלים והיא חלה על קרקעות של יהודים ולא יהודים כאחד ולפי דיני ישראל. יצירת הרצף הקרקעי בין הגבעה הצרפתית לשכונת

היו"ר י. ברמן :

מצד השר אין התנגדות להעברת הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר י. ברמן :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4556: הפקעת הקרקעות שבגדה המערבית ליד ירושלים — הצעתם של חברי-הכנסת אורי אבנרי ומאיר פעיל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני הוישב-ראש, כנסת נכבדה, סיעתי ראתה צורך להעלות את ההצעה לסדר-היום עוד השבוע, למרות השעה המאוחרת, מפני שהמורש הזה של הכנסת מתקרב לסיומו ולא ייתכן שמעשה כה חשוב כמו החלטת הממשלה להפיק אדמות רבות בירושלים יעבור ללא תגובה של הכנסת ושהכנסת לא תדון במעשה הזה במליאה או לפחות תעביר אותו לדיון בוועדה.

אדוני הוישב-ראש, לפעמים מתקבל הרועם כאילו האויב הצליח לשתול סוכן חשאי בממשלת ישראל. שהרי הממשלה עושה בזה אחר זה מעשים שכל מטרתם, כך נראה, היא לספק תחמושת לתעמולה העוינת נגד ישראל בעולם ולסכל לא רק את מהלכי השלום אלא אפילו את מדיניותה של הממשלה עצמה. בדרך כלל נדמה שהסוכן החשאי הוא השר שרון שיש לו כשרון מיוחד לגרום לפרובוקאציות בין-לאומיות. אבל לאחרונה נתקבל רושם שהשר לוי משתוקק לתפוס את מקומו. אני מצטער על כך כי היה נדמה שהשר לוי שייך לאגף המתון והשקול של תנועת החירות, המזוהה בדרך כלל עם השר יצמן. אבל נראה לי שזה מסימני הזמן ששיורי המשקל בממשלה השתנה וגם שיורי המשקל בתנועת החירות השתנה והי קואליציה של שרון, שמיר ועמיתיהם באה במקום מרכז הכובד הקודם. אולי השר לוי כפוליטיקאי וזיו יודע מגין נושבת הרוח והוא עובר ממחנה אחד למשנהו.

לעניין עצמו: אין צורך להרבות דברים כדי לדעת שזהו מעשה הגובל באי שפיות גם אם מקבלים את השיטה של הליכוד. בעינינו, הסבורים שבעניין ירושלים לא נאמר עדיין סוף פסוק מפני שלירושלים יש למצוא פתרון ששני העמים יוכלו לחיות עמו ולקבל אותו, כמוכן המעשה הזה הוא פסול מכל פסול. אבל גם מי שמקבל את שיטת הליכוד ומבקש להנציח את הסטאטוס-קוו הנצח, ומאמין בכוח של אמונה שאינני יודע מה מקורה שניתן בכלל לקיים את הסטאטוס-קוו הנצח, גם מי שחושב כך איזה עניין יכול להיות לו בשעה זו לעשות משהו פרובוקאטיבי המקפיץ את העולם כולו? לשם מה? בשביל להקים כמה בתים באיזה שהוא מקום, בשביל ליצור "רצף טריטוריאלי" — זה רעיון מוזר. אגב, אני מציע לכל מנהיג בישראל להיגמל מן המלים "רצף טריטוריאלי" כי הרצף הטריטוריאלי שעליו נאמר בעבר שלא נוותר עליו לעולם, הרצף בין אילת לשרם-א-שיח, כולנו יודעים מה אירע לו. אבל, כבוד השר, בשעה זו, כאשר התקבלה במועצת הבטחון החלטה המערערת גם על ההתנחלות בירושלים,

רצינית. נו, באמת. הדבר דומה להתנחלות בשילה שנטען כי יש לה אפי ארכיאולוגי. אנחנו בגני-לדים? זה יחס לכנסת? לציבור? אפשר להגדיר התנהגות זו בפסוק אחד: מצפצים על הכנסת. הקרקע שהופקעה בירושלים הערבית היא קרקע ישראלית? לפי החוק הבין-לאומי ולפי החלטה פה-אחד של מועצת הבטחון של האו"ם הסיפוח של מזרח-ירושלים הוא בלתי-חוקי וההתנחלויות והפקעות בשטחים הכבושים הן בלתי-חוקיות.

שרה דורון (הליכוד):

ומה אתה אומר על הפעולה באפגאניסטאן?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שם לא היה פה-אחד.

(קריאה: אהה.)

במועצת הבטחון לא היה פה-אחד. בלי "אהה".

אהוד אולמרט (הליכוד):

בכל זאת היה רוב נגד רוסיה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כאשר נדבר על זה, נדבר על זה.

דב שילנסקי (הליכוד):

כן, 114 נגד 26. אנחנו שאלנו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על זה אספר לך אחר כך.

דב שילנסקי (הליכוד):

למה אחר כך?

הי"ר י. ברמן:

כי הומן מוגבל. חבר-הכנסת וילנר יספר זאת אחר כך.

אהוד אולמרט (הליכוד):

תן לו עשר דקות כדי שיספר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הסחת-דעת היא חולשה. אין לכם מה לענות בעניין ירושלים ואתם מדברים על אפגאניסטאן. היה דיון בכנסת על אפגאניסטאן ואנחנו הבענו את דעתנו בכל הבטחון והשיכנוע — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

והשלום.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
והשלום.

הי"ר י. ברמן:

אני מבקש שלא לעזור לחבר-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין לכם מה לענות. אתם סתם מצפצים על כל העולם, לא רק על הכנסת. אבל נראה מה יהיה בסוף. בסוף אתם תסיגו מהשטחים שכבשתם ב-1967 ויהיה שלום ויהיה טוב לישראל.

עכשיו לגופו של החוק. חוק הסיפוח הוא בלתי-חוקי. כל מדינה קולוניאלית, כל כובש יכול לחוקק חוק לאחר שכבש ארץ אחרת, אדמה של עמים אחרים שהוא מספח אותה. זה לא עושה את העניין חוקי.

נוה יעקב תאפשר להקים כ-12 אלף יחידות דיור בתכנית רבי-שנתית למתן קורת גג לזוגות צעירים, לעולים חדשים ולאוכלוסיה בירושלים הנמצאת במצוקת דיור. שטח זה הוא הרורבה הקרקעית המשמעותית שנותרה באזור ירו-שלים והוא מאפשר את המשך התפתחותה של בירת ישראל. בהעדרו נעמד בעוד כשנתיים במצב שבו לא ייוותר שטח לבנייה. ההפקעה נעשתה איפוא כדי להיערך בעוד מועד לקראת המשך הבנייה החזויה.

אין להפקעה אופי פוליטי כל עיקר. הוחל בהכנתה עוד ב-1975 והיא עובדה ביסודיות, שלב אחרי שלב, עד כה. ההפקעה נחתמה על-ידי שר האוצר והליכי תפיסת החוקה של כל חלקה וחלקה ייעשו בהתאם לחוק וכמ-מקובל, תוך תשלום פיצויים נאותים לבעלים ולמחזיקים. ובאשר לחמישה-עשר הבתים העומדים בשטח, ההפקעה לא חלה עליהם והמחזיקים בהם יוסיפו להתגורר בהם. אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום של הכנסת.

הי"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, להצעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני השר, אתה צריך להיות מעוניין שיהיה דיון בכנסת. יהיה לך "בקינג" מכל האומה. אני לנו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת אבנרי לוועדה. הדברים של השר לוי הם ברוח התשובות — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

של השר שרון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

של השר שרון. בדיוק.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אתה כבר לא צריך לנאום.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הכול ברור. מעשה זה מאפיין את הממשלה. אני זוכר מפולין ששלט בה שר השרים, פילסודסקי. פעם הוא עלה לבמה של הסיים הפולני, לאחר שתבר סיים טען טענות כלפי הממשלה, והשיב — לא אחזור על המלים אבל בעברית קלאסית זה אומר: ישקני מגשיקות פיו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

איפה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

בפולנית זה קצת יותר גס. כאן לא אדבר בשפה כזאת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

בשפה יותר גרועה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אומרים: לקיים את הפסוק השני של "שיר השירים".

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

תשובתו של פילסודסקי היתה תשובה של דיקטאטור. כך מתנהג כאן השר שרון. כאשר מופיע השר שרון ואומר מעל הבמה: אין להפקעה זאת של השטחים הנ-ר-חבים בירושלים הכבושה תוכן פוליטי — אין זו תשובה

מנחם סבירור (הליכוד):
מה עשיתם עם — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):
תעזת יושר ממך היא תעזת קלון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
עוד תצטרך את התעודה.

היו"ר מ. ל. מרון:
חברי הכנסת, אני אבקש להפסיק.

אהוד אולמרט (הליכוד):
האם זה איום בפלישה רוסית לישראל? זה נשמע כך. הנציג כבר הודיע.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה חיזוי של נצחון הסוציאליסטים ברצון העם גם בישראל.

אהוד אולמרט (הליכוד):
זאת אמרו גם באפגאניסטאן.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שם ניצחה קודם המהפכה. ישראל תתקיים כמדינה שוחרת שלום, ובסופו של דבר — סוציאליסטית. מה שאתם עושים מסכן את עצם קיומה של מדינת ישראל. עליידי מדיניותכם אתם גורמים לבידוד גדול עוד יותר של ישראל בעולם, אם יכול להיות בידוד גדול עוד יותר. אתם מקרבים סכנה של החמרת המצב באזור. אתם לא תיבנו מכך. תשבתם להיבנות עליידי חידוש המלחמה הקרה. ראיתם במועצת הבטחון שהחישוב על כשלון הד"טאנט לא עזר לכם.

זרח ורהפטיג (תזית דתית לאומית):
אנחנו בעד דטאנט.

רנני מילוא (הליכוד):
דאגנו לכך שתהיה התקרבות בין ארצות-הברית לבין רית-המועצות. סבירור כתב מאמר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני לא מדבר על אדם זה או זה. המדיניות הרשמית של ממשלת הליכוד היא נגד הדטאנט ובעד התרפת המצב הבין-לאומי. אבל לא תצליחו. קארטר עוד יירד מהעץ החדש, כמו שהוא ירד כבר משלושה-ארבעה עצים גבוהים מדי בשבילו.

אתם העליתם את הנימוק של הרצף הטריטוריאלי היהודי הנחוצ בירושלים. אלה מלים ריקות כמו הרצף הטריטוריאלי בין אילת ורשרם אישי'ח. אתם צריכים לתת קריטריון אחר — אנחנו חיים במורח-התיכון. ואם נמשיך בהפקעת האדמות הפלשתינאיות, אם נמשיך במדיניות ההתגרות בעם הפלשתינאי, בכל העולם המוסלמי ובדעת הקהל העולמית — — —

יהודה בן-מאיר (תזית דתית לאומית):
כל היום אנחנו עוסקים בפלשתינאים. זה לא יכול להיות.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כאשר היו משטרים שעשו פוגרומים על יהודים, הדמוקראטים באותן ארצות מזו נגד האנטישמיות ונגד הפוגרומים, והם העסיקו בזה את הפארלאמנטים. גם פה אתם עוסקים בפלשתינאים יומם ולילה. אתם משעבדים אותם. בזה שאנחנו מתנגדים לכך אנחנו מגינים על עם ישחאל, על בטחוננו ועל עתידה של ישראל באזור הזה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה לא עושה את העניין חוקי. אלה מעשים בלתי-חוקיים. עכשיו השר אומר שזו "קרקע ישראלית". במצב-אות כל ההתנהלויות וכל ההפקעות מעבר לקווי ה-4 ביוני 1967 הן לא על קרקע ישראלית.

אתם לא מעוניינים בשלום. אלא שאתם עושים מיקח טעות. אני בטוח שהרוב הזה בכנסת יהיה כלא-היה, ואני לא מתכוון רק לקואליציה אלא גם לאופוזיציה הלויאלית, שכבר היום הפגינה קואליציה חדשה בין המערך והליכוד בהצבעה על חוק מועצת הרבנות הראשית.

רב שילנסקי (הליכוד):
והמפד"ל.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
והמפד"ל, נכון.

אהוד אולמרט (הליכוד):
מה זה שייך לנווה-יעקב?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני אומר שהרוב הזה יהיה כלא-היה. אתם רוב זמני. אתם לא כוליכולים.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
איבדתם קולות בבחירות לפועלי הבניין.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בזמן האחרון הכפלנו את כוחנו בבחירות לפועלי המזון, הפקידים והתמול הצלחנו לשמור על כוחנו הגדול בקרב פועלי הבניין.

אהוד אולמרט (הליכוד):
היתה ירידה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לאחר שקיבלנו את התוצאה הכוללת הרי שמרנו על האחו הגבוה מאוד. אני גאה על כך שבתנאים הקשים שלנו בישראל כקעט 9% מכל פועלי הבניין בארץ תמכו בנו. זה דבר מכובד מאוד. לסיום עוד שני נימוקים — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):
שני נימוקים זה הרבה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה בדוח? אתה הרי מומחה רק לענייני משטרה. אינני מדבר על המשטרה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
זה העניין היחיד שכדאי לדבר עליו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אהוד אולמרט, גם כאשר אתה מדבר פה בתור שוטר — אל תאיים. אין מי שיפחד.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אחד הידידים שהגן על חבר הכנסת שלך הייתי אני.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני אבדוק את זה. ואם זה נכון אתן לך תעודת יושר...

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון ב-
ועדה — מישיבת
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת — רוב
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי הכנסת, הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים
ביום שני הבא בשעה ארבע אחר-הצהריים. ישיבה זו
נעולה.

היו"ר מ. ל. מרון :

אנחנו עוברים להצבעה. חברי-הכנסת
מעיל, אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה ?

מאיר פעיל (מתנהג שלי) :

אני מסכים.

היו"ר מ. ל. מרון :

אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות : האחת
— שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת ; וה-
שנייה — להעביר אותו לדיון בוועדה.

הישיבה נעולה בשעה 19:28.

א. סדר־היום לשיבות ש"ב—ש"ד

- א. שאילחות ותשובות.
- ב. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ד. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28) (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 39), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 40), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 41), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק מס מקביל (תיקון מס' 5), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 14), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- י. הצעות לסדר־היום.
- יא. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 14), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק העונשין (תיקון מס' 13), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק לתיקון פקודת הדיג, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק שיפוט בתידין יהודים קראים (נישואין וגירור שין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק רשות שדות־התעופה (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק סמכויות שעת־חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 5), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק דיגי עבודה (הסכם להקמת שדות־תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כג. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק לתיקון פקודות בתי־המשפט העירוניים (מס' 6), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כו. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי־הכנסת ש. ארבלי־אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כז. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי־הכנסת י. כהן.
- כח. הצורך בתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעת חברי־הכנסת ד. רוזליו.
- כט. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי־הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
- ל. מעמדם של עובדי המדינה — הצעת חברי־הכנסת ש. ארבלי־אלמוזלינו וא. מלמד.
- לא. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חברי־הכנסת ע. אמוראי.
- לב. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי־הכנסת ד. גולומב.
- לג. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חברי־הכנסת מ. פעיל וח. בר־לב.
- לד. יום הסביבה הבין־לאומי — הצעת חברי־הכנסת י. תמיר.
- לה. עתידן של קיצבאות הילד הראשון והשני — הצעת חברי־הכנסת ש. ארבלי־אלמוזלינו.
- לו. התגברות האנטישמיות במערב אירופה — הצעת חברי־הכנסת מ. קצב.
- לז. השביטה בצי הסוחר — הצעת חברי־הכנסת מ. אלי־גרבל, י. ז', אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן־קטן.
- לח. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- לט. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברי־הכנסת ע. הדר (הורביץ).
- מ. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת — הצעת חברי־הכנסת ע. ברעם.
- מא. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי־הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן־קטן.
- מב. הצעת סיעת התחיה—בנא"י להביע אי־אמון לממשלה בשל אופן תיפקודה.
- מג. חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מד. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 22), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- מה. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 18), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- מו. חוק הגנת הדייר (נוסח משולב) (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- מז. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לפדר-היום לשיבות ש"כ—שכ"ד

854. י. שריד (המערך): פינוי בית הדסה בחברון.
 855. ג. האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית): רמת הוויכוח הציבורית.
 856. ז. עמשי (התנועה לשינוי ויזמה): היתרי בנייה בכפרים הערביים.
 857. ע. נוף (התנועה הדמוקרטית): אועקת דעת-הקהל העולמית נגד השמדת הכפר הלבנוני קנת.
 861—858. היחסים בין ישראל ומדינות אירופה המערבית ומעמדו של אש"פ — הצעות חברי-הכנסת א.
 אבן, מ. פעיל, י. בן-מאיר ור. מילוא.
 862. ז. כץ (המערך): פער התיווך בשיווק ירקות ו-פירות.
 863. ת. זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): המחסור בקרקע בישובים הערביים.
 864. ד. גולומב (התנועה לשינוי ויזמה): ההזרמה ה-מאסיבית של כספים למשק עלידי האוצר.
 865. א. אבנרי (מחנה שלי): הפקעת הקרקעות בגדה המערבית ליד ירושלים.

ג. הצעת חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם—1980

1. הגדרות
 בחוק זה —
 "יצרן" — אדם העוסק למטרות מסחריות בייצור מוצרים או בהרכבתם, לרבות —
 (1) המציג עצמו כיצרן של מוצר במתן שמו או סימנו המסחרי או בכל דרך אחרת;
 (2) יבואן שייבא לישראל למטרות מסחריות מוצר שיוצר בחוץ לארץ;
 (3) ספק של מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו;
 "ייצור" — יפוש בהתאם להגדרת "יצרן";
 "מוצר" — לרבות רכיב ואריזה של מוצר, מוצר המחובר למקרקעין, ובניין;
 "נוק גוף" — מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי.
 2. אחריות היצרן
 (א) יצרן חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מפגם במוצר שייצר (להלן — הנפגע), ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד היצרן.
 (ב) נגרם הנזק עלידי רכיב פגום, יהיו אחראים הן יצרן המוצר והן יצרן הרכיב.
 (ג) מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו יהיה הספק שלו פטור מאחריות לפי חוק זה אם מסר לנפגע, תוך זמן סביר לאחר דרישתו, פרטים שלפיהם ניתן לאתר את שם היצרן, היבואן או ספק שממנו קנה את המוצר, ואת המען המלא של מקום עסקם.
 3. מוצר פגום
 (א) מוצר הוא פגום בכל אחת מאלה:
 (1) מחמת ליקוי בו הוא עלול לגרום נזק גוף;
 (2) בנסיבות העניין נדרשות אזהרות או הוראות טיפול ושימוש מטעמי בטיחות והן לא ניתנו או שאינן מתאימות בהתחשב בסכנה הכרוכה במוצר.
 (ב) חוקה שהמוצר היה פגום אם נסיבות המקרה מתיישבות יותר עם המסקנה שהיה פגום מאשר עם המסקנה שהיה תקין.
 4. הגנות
 (א) בתובענה לפי חוק זה לא תהא ליצרן הגנה אלא באחת מאלה:
 (1) הפגם שגרם לנזק נוצר אחרי שהמוצר יצא משליטתו; הוכיח היצרן שהמוצר המסויים עבר בדיקות בטיחות סבירות לפני שיצא משליטתו, חוקה שהנזק נגרם לנפגע עלידי פגם שנוצר לאחר מכן;
 (2) לפי רמת ההתפתחות המדעית והטכנולוגית, שהיתה בעת שהמוצר יצא משליטתו, לא יכול היה היצרן לדעת שמבחינת התיכנון לא עמד המוצר ברמת הבטיחות הסבירה;
 (3) המוצר יצא משליטת היצרן שלא מרצונו, והוא נקט באמצעים סבירים למניעת יציאתו משליטתו ולהזהרת הציבור הנוגע בדבר מפני הסיכון הכרוך במוצר;
 (4) הנפגע ידע על הפגם במוצר ועל הסיכון הכרוך בו, וחשף עצמו מרצון לסיכון זה.
 (ב) לא תהיה זו הגנה ליצרן שהתרשלות הנפגע תרמה לגרימת הנזק, אולם אם נהג הנפגע בהתרשלות חמורה רשאי בית-המשפט להפחית את סכום הפיצויים בהתחשב במידת התרשלותו.
 (ג) היה הנפגע למטה מגיל 12 —
 (1) לא תחול ההגנה האמורה בסעיף קטן (א)(4);
 (2) לא יפחית בית-המשפט פיצויים לפי סעיף קטן (ב).
 5. פיצויים
 גירסה א'
 (א) בחישוב הפיצויים לפי חוק זה בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר ה-ממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית ל-סטאטיסטיקה ערב קביעת הפיצויים; היו הפי-צויים פטורים ממס הכנסה, יחושבו הפסדי הנפגע לעניין פיצויים אלה לפי הכנסתו לאחר ניכוי מס הכנסה החל עליה בעת קביעתם, ובלבד שה-הפחתה בשל ניכוי המס כאמור לא תעלה על 25 אחוזים מן ההכנסה שלפיה חושבו פיצויים אלה.
 (ב) פיצויים לפי חוק זה בשל נזק שאינו נזק ממון

על גרימת נזק על-ידי מוצר פגום הוראות פקודת הנזיקין (נוסח חדש)¹, בשינויים המחוייבים.

9. סייג לתחולה

(א) חוק זה לא יחול על —

(1) בהמות, עופות ודגים חיים;

(2) תוצרת חקלאית אחרת שאינה מעובדת;

לעניין זה, ניקוי, בירור, הבחלה, אריזה, החי-

סנה וקירור לא ייחשבו כעיבוד.

(ב) חוק זה לא יחול על נזק שנגרם מחוץ לישראל.

10. שמירת דינים

חוק זה אינו בא לגרוע מזכויות לפי פקודת הנזיקין (נוסח חדש) או לפי כל דין אחר.

11. ביצוע

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

12. תחילה

תחילתו של חוק זה באחד לחודש שלאחר חום שישה חודשים מיום קבלתו בכנסת.

לא יעלו על חמישים אלף שקלים; שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להגדיל את הסכום האמור; הסכום יהיה צמוד למדד המי-חירים לצרכן מיום קבלת חוק זה בכנסת או מיום הגדלת הסכום, לפי העניין.

גירסה ב'

סעיף 5 — יימחק.

6. התיישנות

(א) תקופת ההתיישנות של תביעה לפי חוק זה תהא שלוש שנים.

(ב) לא תוגש תובענה לפי חוק זה אלא תוך עשר שנים מתום השנה שבה יצא המוצר משליטת היצרן.

7. התניה

המתנה על אחריית לפי חוק זה, תנאו בטל; אין בהוראה זו כדי לגרוע מזכות היצרן לשיפוי מאחר, ובלבד שלא ישפה עצמו ממי שהמוצר הגיע לרשותו לצרכים אישיים, משפחתיים או ביתיים.

8. תחולת פקודת הנזיקין

לכל עניין שאין לגביו הוראה מיוחדת בחוק זה יחולו

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 266.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

מ. פעיל מציע:

(1) בסעיף קטן (א), פסקה (4) — תימחק.

(2) בסעיף קטן (ב), הסיפה החל במלה "אולם" — תימחק.

(3) בסעיף קטן (ג), פסקה (1) — תימחק.

מ. ל. מרון מציע:

בסעיף קטן (ב), המלה "חמורה" — תימחק.

5 לסעיף

שתי גירסאות

אם תתקבל גירסה א'

מ. וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ב) במקום "שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת" יבוא "ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת רשאית, בהסכמת שר המשפטים ושר האוצר".

ת. טובי מציע:

במקום "בשל נזק שאינו נזק ממון" יבוא "בשל כל נזק".

6 לסעיף

מ. פעיל מציע:

בסעיף קטן (א) במקום "שלוש שנים" יבוא "עשר שנים".

9 לסעיף

מ. וירשובסקי ומ. פעיל מציעים:

סעיף קטן (א) יימחק.

לחלופין

לסעיף 1

מ. וירשובסקי, מ. פעיל ות. טובי מציעים:

(1) בהגדרת "נזק גוף" המוגדר יהיה "נזק";

(2) בסוף ההגדרה יבוא "או נזק לרכוש";

(3) בכל מקום בחוק שנאמר "נזק גוף" יבוא "נזק".

3 לסעיף

ד. גלס ונ. האוזנר מציעים:

בסעיף קטן (א) במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) במועד צאתו משליטת היצרן אינו עומד ברמת בטיחות סבירה";

מ. וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א), בסוף פסקה (2) יבוא "או שאינו בשפה העברית או הערבית".

אחרי סעיף 3

מ. וירשובסקי מציע:

אחרי סעיף 3 יבוא:

"4. הפסקת שם היצרן

לא ימכור אדם מוצר אלא אם הוטבע עליו שם היצרן".

הסעיפים שלאחריו יוספרו לפי זה.

4 לסעיף

ד. גלס, מ. וירשובסקי ומ. עמאר מציעים:

בסעיף קטן (א) במקום פסקאות (1) ו-(2) יבוא:

"(1) המוצר הנדון לא היה פגום בעת שיצא משליטתו; קיום אמצעי ייצור תקינים, עמידה בתקן או התאמה למפרט אין בהם בלבד ראיה שהמוצר לא היה פגום";

פסקאות (3) ו-(4) יסומנו (2) ו-(3) כסדרן.

מ. וירשובסקי מציע:
סעיף קטן (ב) ינוסח כך:
"9. (ב) שר המשפטים רשאי, בהחלטה מיוחדת בי אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להחיל חוק זה על נזק שנגרם מחוץ לישראל."

מ. וירשובסקי מציע:
סעיף קטן (א) ינוסח כך:
"(א) שר המשפטים רשאי, בהחלטה מיוחדת באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להחיל חוק זה על מוצר שהוא תוצרת חקלאית בלתי מעובדת."

ד. הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון), תש"ם—1980 (הצעת חברת הכנסת ש. שטרן-קטן)

"על אהבת המולדת ונאמנות למדינה ולעם ישראל"
יבוא "על זכרון השואה והגבורה".

1. תיקון סעיף 2
בסעיף 2 לחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג—1953¹, לאחר

¹ ס"ח תשי"ג, עמ' 137; תשל"ג, עמ' 249.

דברי הסבר

במוסדות החינוך כדי שכל אדם מישראל ידע מה קרה. על-ידי עיגון הנושא בחוק ימשש החוק אסמכתה כלפי חוץ נוכח המגמות בעולם לסטטש את מאורעות השואה.

במשך שלוש שנה מקום המדינה לא נמצאה מסגרת קבועה להוראת נושא תודעת השואה. לגבי נושא כזה שהוא בעל משמעות היסטורית לאומית ואוניברסאלית יש צורך שהחוק יקבע הוראה מפורשת לפיה יילמד הנושא

ה. הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון) (הגבלת אספקת חשמל למקרקעין), תש"ם—1980

(הצעת חברת הכנסת מ. קצב)

לאותם מקרקעין כל עוד לא הודיעה לה הועדה המקומית בכתב כי אין עוד מגיעה לכך.

1. הוספת סעיף 145
אחר סעיף 145 לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—
1965¹ (להלן — החוק העיקרי), יבוא:
"145א. הגבלת אספקת חשמל"

(ג) הוראות סעיף זה יחולו על אף האמור בכל דין וכל חוזה, והחברה לא תישא בכל אחריות בשל מילוי הוראות סעיף זה."

(א) בסעיף זה —
"החברה" — חברת החשמל לישראל בע"מ;

2. הוראת שעה
הוראות חוק זה יחולו גם לגבי מקרקעין אשר לפני תחילתו של חוק זה התחילה להתבצע בהם עבודה או נעשה בהם שימוש בלא היתר כשביצוע העבודה או השימוש טעונים היתר לפי החוק העיקרי או תקנה על פיו, או בסטייה מהיתר או מתכנית, כמשמ" עותו בסעיף 203(א) לחוק העיקרי.

(ב) הודיעה הוועדה המקומית בכתב לחברה כי מתבצעת עבודה או נעשה שימוש במקרקעין בלא היתר כשביצוע העבודה או השימוש טעון היתר לפי חוק זה או תקנה על פיו, או בסטייה מהיתר או מתכנית כמשמעותו בסעיף 203(א), לא תתחיל החברה בעבודות לאספקת חשמל לאותם מקרקעין ולא תתחיל לספק חשמל

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

דברי הסבר

או בניגוד להיתר.
לאור הזכיון שבידי חברת החשמל לספק חשמל, מוצע לקבוע בעניין זה הוראה מפורשת בחוק.

למען אכיפת הוראות חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965, מוצע לתקן את החוק ולהוסיף בו הוראה שתאסור על חברת החשמל לישראל לחבר זרם חשמל למקרקעין שמבוצעת בהם עבודה או נעשה בהם שימוש בלא היתר

ו. הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם—1980

"רב עיר" — מי שמכהן כרב עיר לאחר שנבחר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב), תשל"א—1971¹, וכן

1. הגדרות
בחוק זה —
"המועצה" — מועצת הרבנות הראשית לישראל;

¹ ס"ח תשל"א, עמ' 130.

מי שמכהן כרב עיר ושמו כלול ברשימת רבני עיר שיפרסם שר הדתות ברשומות תוך 60 יום מתחילת חוק זה.

2. תפקידי המועצה תפקידי המועצה הם —

- (1) מתן תשובות וחוות-דעת בענייני הלכה לשואלים בעצתה;
- (2) פעולות לקירוב הציבור לערכי תורה ומצוות;
- (3) מתן תעודות הכשר על כשרות;
- (4) מתן כשירות לכהן כדיין לפי חוק הדיינים, תשט"ו—1955²;
- (5) מתן כשירות לכהן כרב עיר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב), תשל"א—1971;
- (6) מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין;
- (7) כל פעולה הדרושה לביצוע תפקידיה על פי כל דין.

3. מקום מושב המועצה מקום מושבה של המועצה יהיה בירושלים.

4. הרכב המועצה

(א) ואלה חברי המועצה:

- (1) שני הרבנים הראשיים לישראל, אחד ספרדי הנקרא "ראשון לציון" ואחד אשכנזי, שי ייבחרו בבחירות ישירות, חשאיות ואישיות, באסיפה של רבנים ונציגי ציבור (להלן — האסיפה הבוחרת);
- (2) רב עיר אחד מכל אחת מן הערים ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה ובאר-שבע; רבני העיר הספרדים והאשכנזים בערים אלה יכהנו מחצית תקופת כהונה לסירוגין, כפי שייקבע בתקנות;
- (3) עשרה רבנים שייבחרו בבחירות ישירות, חשאיות ואישיות באסיפה הבוחרת, מחציתם ספרדים ומחציתם אשכנזים (להלן — חברי המועצה הנבחרים).

(ב) המועצה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חברי ריה, ובלבד שלא פחת ממחציתו.

5. כשירות להיבחר

- (א) כשיר להיבחר רב ראשי לישראל מי שנתקיימו בו אלה:
 - (1) בעת הבחירה מלאו לו 40 שנה וטרם מלאו לו 70 שנה;
 - (2) הוא מכהן או כיהן כדיין או כרב עיר, או שיש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר, או שהמועצה קבעה שהוא גדול בתורה.

(ב) כשיר להיבחר חבר מועצה נבחר מי שנתקיימו בו אלה:

- (1) בעת הבחירה מלאו לו 30 שנה;
- (2) הוא מכהן או כיהן בישראל כדיין או כרב עיר, או שיש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר או שהמועצה קבעה שהוא גדול בתורה.

(ג) רב ראשי לישראל לא יהיה מועמד בבחירות לתקופה הסמוכה לכהונתו.

(ד) חבר ועדת הבחירות לא יהיה מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר.

6. האסיפה הבוחרת

(א) האסיפה הבוחרת תהיה של 150 חברים, מהם 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור.

(ב) האסיפה הבוחרת רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת מ-80.

7. הרבנים באסיפה הבוחרת

הרבנים שבאסיפה הבוחרת יהיו —

- (1) 30 רבני עיר מן הערים הגדולות;
- (2) 14 רבני עיר מן המועצות המקומיות הגדולות;
- (3) 2 רבנים אזוריים מהמועצות האזוריות הגדולות; "רב אזורי" — מי שנבחר או שנתמנה באישור שר הדתות לרב של מועצה אזורית;
- (4) 8 רבנים מן המושבים הגדולים;
- (5) רבי-שכונה הוותיק מכל אחת מן הערים ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה ובאר-שבע, ובבעלי ותק שווה — הקשיש שבהם; "רב שכונה" — מי שנתמנה לרב שכונה בידי המועצה הדתית באי-שור שר הדתות;

(6) 10 הדיינים הוותיקים ביותר, ומבעלי ותק שווה — הקשיש שבהם;

(7) הרב הצבאי הצבאי הראשי וסגנו, ואם אין סגן — הרב הצבאי בעל הדרגה הצבאית הגבוהה ביותר, ומי בעלי אותה דרגה — הוותיק שבהם בשירות הרבנות הצבאית;

(8) 10 רבנים שימנה שר הדתות באישור הממשלה.

8. נציגי הציבור באסיפה הבוחרת

נציגי הציבור שבאסיפה הבוחרת יהיו —

- (1) 25 ראשי הערים הגדולות;
- (2) 6 ראשי המועצות המקומיות הגדולות;
- (3) 4 ראשי המועצות האזוריות הגדולות;
- (4) 14 ראשי המועצות הדתיות של הערים הגדולות;
- (5) 4 ראשי המועצות הדתיות של המועצות המקומיות הגדולות;
- (6) 2 שרים שתבחר הממשלה;
- (7) 5 חברי הכנסת שתבחר הכנסת או ועדה מועדון-תיה שהסמיכה לכך;
- (8) 10 אנשי ציבור שימנה שר הדתות באישור ה-ממשלה.

9. הרכב חברי האסיפה הבוחרת

במניינים לפי סעיפים 8/7 ו-8/8 יפעל שר הדתות להביא לכך שבאסיפה הבוחרת יהיו מחצית החברים ספרדים ומחציתם אשכנזים.

10. תעודת שר הפנים

לעניין סעיפים 7 ו-8, "הגדולים" ו"הגדולות" — לפי מספר ותושביהם היהודים, ותעודת שר הפנים תשמש ראיה חותכת לכך.

11. ועדת בחירות

(א) לביצוע הבחירות של הרבנים הראשיים לישראל

הבחרת על אותם מועמדים בהצבעות נוספות עד להכרעה ביניהם.

(ד) ועדת הבחירות תפרסם ברשומות הודעה על תוצאות הבחירות.

16. תקופת הכהונה ומועד הבחירות

(א) רב ראשי לישראל יכהן עשר שנים וחבר מועצה נבחר יכהן חמש שנים; תקופת כהונה תיחשב לפי הלוח העברי.

(ב) כהונתם של רב ראשי לישראל ושל חבר מועצה נבחר תתחיל בתום כהונתם של קודמיהם, ובי בחירות הראשונות לפי חוק זה — עם היבחרם.

(ג) הבחירות לרבנים הראשיים לישראל ולחברי המועצה הנבחרים ייערכו לא יותר משלושה חודשים ולא פחות מחודש אחד לפני תום כהונתם של המכהנים אותה שעה.

17. חלוקת התפקידים של הרבנים הראשיים לישראל

(א) במשך מחצית תקופת כהונתם של הרבנים הראשיים לישראל ישמש האחד נשיא המועצה והאחר נשיא בית הדין הרבני הגדול, ובמחצית השנייה יתחלפו בתפקידיהם; הרב הראשי לישראל הממשמש בתפקיד נשיא בית הדין הרבני הגדול לא יפעל בתפקידים ולא ישתמש בסמכויות המוקנים על פי דין או על פי המקובל לנשיא המועצה.

(ב) תוך שבעה ימים מיום תחילת כהונתם יקבעו הרבנים הראשיים לישראל בהסכמה את סדר מילוי תפקידיהם; לא הגיעו לידי הסכמה כאמור, יהיה מי שכהן בישראל כדין תקופה ארוכה יותר נשיא בית הדין הרבני הגדול, והוא הדין אם רק אחד מהם כיהן בישראל כדין; היה הותק כדין שווה, או ששניהם לא כיהנו כדיניהם, תהיה לקשיש שבהם הזכות לקבוע את סדר מילוי התפקידים.

18. תפטרות

רב ראשי לישראל וחבר מועצה נבחר רשאים להתפטר על-ידי הגשת כתב התפטרות לשר הדתות; כהונתם נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב התפטרות הגיע לידי שר הדתות, וזולת אם חזרו בהם מהתפטרותם לפני כן.

19. תפנות משרה מטעמי בריאות

שר הדתות ראשי, על פי הוות'דעתם של שלושה רופאים שמינה שר הבריאות, לקבוע כי מטעמי בריאות נבצר דרך קבע מרב ראשי לישראל או מחבר מועצה נבחר למלא תפקידו, ומשנקבע כאמור יתפנה מקומו.

20. רב ראשי לישראל שמקומו נתפנה

(א) נתפנה מקומו של רב ראשי לישראל שלוש שנים וחצי או יותר לפני תום תקופת כהונתו, ייבחר במקומו רב ראשי לישראל תוך שישה חודשים בדרך שנבחר רב ראשי לישראל על פי חוק זה.

(ב) היה הרב הראשי לישראל שמקומו נתפנה כאמור בסעיף קטן (א) נשיא המועצה, יהיו סמכויותיו

ושל חברי המועצה הנבחרים תוקם ועדת בחירות של חמישה חברים, מהם שניים שתבחר הממ' שלה, שניים שתבחר המועצה שלא מבין חבריה ויושב-ראש, שופט או דיין, או שופט או דיין שיצא לגימלאות, שימנה שר הדתות באישור הממשלה.

(ב) לא בחרה המועצה את חברי הוועדה כאמור בסעיף קטן (א) תוך שלושים יום מיום ששר הדתות הודיע לה שעליה לעשות כן, ימנה אותם שר הדתות באישור הממשלה.

(ג) הוועדה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת משלושה ובהם היושב-ראש.

12. כינוס האסיפה הבוחרת

(א) ועדת הבחירות תקבע את המועד ואת המקום לעריכת הבחירות ותפרסם על כך הודעה ברשומות; הבחירות יתקיימו בירושלים.

(ב) יושב-ראש ועדת הבחירות יכנס את האסיפה הבוחרת ביום הבחירות ויפתח את האסיפה, וועדת הבחירות תנהל את הבחירות.

13. פירסום חברי האסיפה הבוחרת

לפחות עשרים ואחד יום לפני יום הבחירות תפרסם ועדת הבחירות ברשומות את רשימת חברי האסיפה הבוחרת ותודיע בדואר רשום או במסירה אישית לכל חבר על חברותו בה.

14. הצעת מועמדים

(א) 20 חברים לפחות של האסיפה הבוחרת רשאים, בין מיוזמתם ובין מיוזמת מי שכשיר להיבחר, להציע מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר; ההצעה תהיה בכתב תחת חתום ביד המציעים, ותוגש ליושב-ראש ועדת הבחירות לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירות בצירוף הסכמת כל מועמד חתומה בידו.

(ב) לא יחתום אדם על הצעות ליותר מרב ראשי לישראל אחד מכל עדה או על הצעות ליותר מחמישה חברי מועצה נבחרים מכל עדה, ואם חתם כן — כל חתימתיו בטלות.

(ג) כל החתימות אחרי 30 הראשונות בהצעה שהוגשה — לא יחשבו בהן לצורך סעיף זה.

(ד) נפטר מועמד תוך שבעה ימים לפני מועד הבחירות, יידחו הבחירות לשבוע ימים, ותוך זמן זה ניתן יהיה להציע מועמדים נוספים.

15. ההצבעה באסיפה

(א) הרבנים הראשיים לישראל ייבחרו כל אחד בהצבעה נפרדת, במועד אחד ובמקום אחד.

(ב) חברי המועצה הנבחרים הספרדים והאשכנזים ייבחרו חמישה חמישה בהצבעה נפרדת, במועד אחד ובמקום אחד; כל חבר האסיפה הבוחרת יצביע בעד שלושה עד חמישה מועמדים ספרדים ובעד שלושה עד חמישה מועמדים אשכנזים; לא עשה כן — קולו פסול.

(ג) המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר — הם הנבחרים; קיבלו שני מועמדים או יותר מספר קולות שווה, תצביע האסיפה

(1) בסעיף 8 —

— עד לבחירת הרב הראשי לישראל החדש — לקשיש שבחברי המועצה, ואם היה נשיא בית הדין הרבני הגדול — לוותיק שבדייני בית הדין הרבני הגדול, ובבעלי ותק שווה — לקשיש שבהם.

(ג) מי שנבחר רב ראשי לישראל לפי סעיף קטן (א) יכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו ויבוא במקומו לעניין מילוי התפקידים לפי סעיף 17(א).

(ד) נתפנה מקומו של רב ראשי לישראל פחות משלוש שנים וחצי לפני תום תקופת כהונתו, ישמש הרב הראשי לישראל הנותר נשיא הרב מועצה ונשיא בית הדין הרבני הגדול, עד תום תקופת הכהונה; נתפנה גם מקומו, יהיו סמכויות נשיא המועצה לקשיש שבחברי המועצה, וסמכויות יות נשיא בית הדין הרבני הגדול — לוותיק שבדייני בית הדין הרבני הגדול, ובבעלי ותק שווה — לקשיש שבהם, עד תום תקופת הכהונה.

21. חבר מועצה נבחר שמקומו נתפנה

(א) נתפנה מקומו של חבר מועצה נבחר, יבוא במקומו הרב מאותה עדה, ספרדי או אשכנזי, אשר קיבל את מספר הקולות הגדול ביותר מבין המועמדים שלא נבחרו, ובלבד שקיבל לא פחות מ-25 קולות; קיבלו שני רבנים או יותר מספר קולות שווה, יבוא במקומו הקשיש שבהם; לא היו מועמדים כאמור, תבחר המועצה רב להיות חבר המועצה.

(ב) מי שהיה לחבר המועצה לפי סעיף קטן (א) יכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו.

22. נוהל

(א) סדרי זימון ישיבות המועצה ונוהל הדיונים בה ייקבעו בתקנות באישור המועצה, ובמידה שלא נקבעו בתקנות תקבעם המועצה.

(ב) הרב הצבאי הראשי יוזמן לכל ישיבה של המועצה ותהיה לו זכות הצבעה.

23. הוראות משלימות

(א) נבחר לרב ראשי לישראל מי שאיננו תושב ואזרח ישראל, לא ייכנס לכהונתו אלא עם היותו לתושב ולאזרח; לא נהיה הנבחר לתושב ולאזרח תוך שישה חודשים מיום בחירתו, יראו את מקומו כפנוי.

(ב) מועמד לחבר מועצה נבחר, וכן חבר האסיפה הבוחרת, יהיה יהודי, תושב ואזרח ישראל.

(ג) חבר המועצה ייכנס לכהונתו לאחר שחתם לפני נשיא המדינה על הצהרה זו: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא בנאמנות את תפקידי כחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל".

24. ביקורת מבקר המדינה

העניינים הכספיים והמינהליים של הרבנות הראשית לישראל יעמדו לביקורת מבקר המדינה.

25. תיקון חוק הדיינים

בחוק הדיינים, תשט"ו-1955 —

(א) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יהיה הרב הראשי לישראל שנקבע לכך לפי חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980;

(ב) בסעיף קטן (ג), אחרי "ישב הוא בראש בית הדין" יבוא "יושב בדיון הרב הראשי לישראל שאינו מכהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול, ישב הוא בראש בית הדין, ובלבד שבאותו הרכב אינו יושב בדיון נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(2) בסעיפים 8 (ד), 9 (א) ו-13, במקום "בהסכמת הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "בהתייעצות עם נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(3) בסעיפים 18, 19, 20 (ב) ו-(ד), 23 ו-27, במקום "הרבנים הראשיים לישראל" או "אחד הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(4) בסעיף 20, בסוף סעיף קטן (ג) יבוא "לא מינה חבר הדיינים של בית הדין הרבני הגדול את חברי בית הדין המשמעותי תוך 30 יום מיום ש-הוגשה קובלנה בידי שר הדתות, ימנה נשיא בית הדין הרבני הגדול את חברי בית הדין המשמעותי".

26. תיקון חוק שירותי הדת היהודיים

בחוק שירותי הדת היהודיים (נוסח משולב), תשל"א-1971, אחרי סעיף 12 יבוא:

12"א. שיפוט משמעת של רבני עיר

(א) רב עיר יהיה נתון לשיפוטו של בית דין משמעי.

(ב) מועצת הרבנות הראשית לישראל תמנה את חברי בית הדין והם דיין או דיין שיצא לגימלאות, והוא היושב-ראש, ושני רבני עיר.

(ג) שר הדתות רשאי להגיש לבית הדין הרבני משמעי קובלנה על רב עיר על יסוד אחד מאלה:

(1) הרב נהג שלא כהלכה במילוי תפקידו;

(2) הרב התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של רב בישראל;

(3) הרב הורשע בעבירה שבנסיבותיה עניין יש בה משום קלון.

(ד) בית הדין המשמעי יביא את מסקנותיו, לזכות או לחובה, לפני שר הדתות, מצא בית הדין המשמעי שאין רב העיר ראוי להמשיך בתפקידו, יביא שר הדתות את מסקנות בית הדין המשמעי לפני נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, והנשיא יעביר את רב העיר מכהונתו.

(ה) סמכויות בית הדין המשמעי, סדרי הדין בו, סדרי הגשת קובלנות ושאר הוראות בקשר להפעלת השיפוט המשמעי לפי

(ב) שני הרבנים הראשיים לישראל שניהנו ערב קבלת חוק זה בכנסת יוסיפו לכהן עד יום א' בניסן תשמ"ג (15 במארס 1983), ויחולו עליהם הוראות חוק זה; לעניין הוראות סעיף 17 יראו אותם כאילו נבחרו ביום א' בניסן תש"ס (18 במארס 1980).

(ג) תקופת הכהונה האמורה בסעיף קטן (ב) תיחשב כתקופת כהונה מלאה לעניין סעיף 5(ג).

(ד) הבחירות הראשונות לפי חוק זה לחברי המועצה הנבחרים ייערכו תוך שישה חודשים מיום קבלת חוק זה בכנסת, וחברי מועצת הרבנות הראשית שניהנו ערב היום האמור יוסיפו לכהן עד לקיום הבחירות לפי סעיף קטן זה.

(ה) חברי המועצה לפי סעיף 4(2) ייכנסו לתפקידם ביום שנבחרו חברי המועצה הנבחרים לפי סעיף קטן (ד).

31. כיצוע ותקנות
שר הדתות ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, באישור ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

סעיף זה ייקבעו בתקנות בהסכמת שר המשפטים.

27. תיקון חוק העונשין
בסעיף 179 לחוק העונשין, תשל"ז—1977³, במקום הסיפה המתחילה במלים "שני הרבנים הראשיים ל"ישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

28. תיקון חוק שיפוט המשמעת (משפט חוזר)
בחוק שיפוט המשמעת (משפט חוזר), תשכ"א—1961⁴, בטור ב' לתוספת, בפרט (2), במקום "כל אחד מן הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

29. ביטול
(א) חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב—1972⁵ — בטל.

(ב) חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראת שעה), תשל"ט—1979⁶ — בטל.

30. הוראות מעבר
(א) הבחירות הראשונות לפי חוק זה לרבנים הראשיים לישראל יתקיימו לא יאוחר מיום א' בניסן תשמ"ג (15 במארס 1983).

³ ס"ח תשל"ז, עמ' 226.

⁴ ס"ח תשכ"א, עמ' 56.

⁵ ס"ח תשל"ב, עמ' 42.

⁶ ס"ח תשל"ט, עמ' 122.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

מ. פעיל מציע:
(1) בהגדרת "המועצה", אחרי "הראשית" יבוא "ה"אורתודוקסית".
(2) בסוף הסעיף יבוא:
"רב" — רב יהודי אורתודוקסי."

אחרי סעיף 1
ד. שילנסקי מציע:
אחרי סעיף 1 יבוא:
"1א. הרבנות — סמכות הלכתית דתית
הרבנות הראשית לישראל היא סמכות הלכתית דתית יהודית לכל דבר דת והלכה בישראל."

לסעיף 2
ד. שילנסקי ופ. שינמן מציעים:
בפיסקה (1), המלים "לשואלים בעצתה" — יימחקו.
מ. עמאר מציע:
פיסקאות (3), (6) ו-(7) — יימחקו.
מ. וירשובסקי מציע:
פיסקאות (2) (3) ו-(6) — יימחקו.
א. אבנרי מציע:

(1) בפיסקה (1), בסופה יבוא "ליהודים מאמינים המקבלים את סמכותה";
(2) פיסקה (2) — תימחק;
(3) בסוף פיסקה (3) יבוא "ובלבד שבהחלטה על מתן

לשם החוק
מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים:
שם החוק יהיה "חוק מועצת הרבנות הראשית ל"ישראל, תש"ס—1980".
ש. אלוני מציע:
שם החוק יהיה "חוק מועצת הרבנות הראשית ב"ישראל (חוק זמני)".
א. אבנרי מציע:
שם החוק יהיה "חוק הרבנות הראשית של הזרם האורתודוקסי בישראל".

לחלוטין
שם החוק יהיה "חוק הרבנות הראשית המאוחדת לכל זרמי היהדות בישראל".
מ. פעיל מציע:
שם החוק יהיה: "חוק מועצת הרבנות הראשית האורתודוקסית בישראל, תש"ס—1980".

לסעיף 1
א. אבנרי מציע:
בסוף הסעיף יבוא:
"רב" — מי שמכהן כרב מטעם אחד הזרמים בדת היהודית;
"זרם בדת היהודית" — הזרם האורתודוקסי, הרפורמי או הקונסרבאטיבי או כל זרם אחר אשר שר הדתות הכיר בו בהודעה שפורסמה ברשומות."

ש. אלוני מציעה:
בכל מקום בסעיף, המלה "אשכנזי" או "ספרדי",
בלשון יחיד או רבים — תימחק.

ג. האוזנר מציע:
בסעיף קטן (א), בסופו יבוא:
"(4) רב אחד נציג איגוד בתי הכנסת של התנועה
המסורתית (הקונסרבאטיביים) בישראל ונציג
אחד של התנועה ליהדות מתקדמת (הרפורמיים)
בישראל."

לסעיף 5

ד. שילנסקי וא. אכנרי מציעים:
בסעיף קטן (א)(1), במקום "בעת" יבוא "הוא תושב
ואזרח ישראל ובעת";

ד. שילנסקי מציע:
(1) בסעיף קטן (א)(2), אחרי "או כיהן" יבוא "בישר-
אל", ואחרי "לכהן" יבוא "בישראל";

(2) בסעיף קטן (ב)(1), במקום "מלאו" יבוא "הוא
תושב ואזרח ישראל ומלאו";

(3) בסעיף קטן (ב)(2), אחרי "לכהן" יבוא "בישר-
אל";

(4) בסוף הסעיף יבוא:
"(ה) היה מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר
מועצה נבחר גם בעל אזרחות אחרת, ודיני ה-
מדינה האחרת מאפשרים את שיחרורו מאזרחות
תה, לא יהיה כשיר להיבחר אלא לאחר שעשה
את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה."

מ. וירשובסקי מציע:
בסעיף קטן (א)(1), במקום "70" יבוא "65".

א. אכנרי מציע:
בסעיף קטן (א) (2) ובסעיף קטן (ב) (2), בסופם
יבוא "או שהמוסדות הראשיים של הזרם הרפורמי או
או הקונסרבאטיבי קבעו שהוא גדול בתורה".

מ. פעיל מציע:
בסעיף קטן (א), ברישה, אחרי "רב ראשי לישראל"
יבוא "או נשיא בית הדין הרבני הגדול".

ג. האוזנר מציע:
בסעיף קטן (א) (2), בסופו יבוא "או שהוא מכהן
או כיהן כרב בחוץ-לארץ בקהילה ששר הדתות
אישר כי היא אחת הקהילות הגדולות בתפוצות, או
מכהן או כיהן כרב ראשי בחוץ-לארץ".

לסעיף 6

מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "150" יבוא "130",
במקום "80" יבוא "70", ובמקום "70" יבוא "60".

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "80" יבוא "70".

ש. אלוני מציעה:
במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) האסיפה הבוחרת תהיה של 200 חברים:
100 נשים ו-100 גברים ומהם 80 רבנים."

ג. האוזנר מציע:
בסעיף קטן (א), במקום "150" יבוא "164" ובמקום
"70" יבוא "84".

תעודת הכשר לא יובא בחשבון שום גורם
מלבד ענייני כשרות האוכל";

(4) בסוף פסקה (4) יבוא "לפי ההמלצות של כל זרם
ביהדות";

(5) בסוף פסקה (6) יבוא "ובלבד שבעת רישום
הנישואין לא תהיה כל אפליה לפי טקסי הנישואין
אין שיבוצעו על-ידי הזרמים השונים בדת ה-
הודית";

(6) בסוף פסקה (7) יבוא "אך בתנאי ששום פעולה
כאמור לא תחייב יהודים שאינם מגדירים את
עצמם כיהודים מאמינים".

ש. אלוני מציעה:
פיסקאות (2) ו-(6) — יימחקו.

ג. האוזנר מציע:
פיסקה (6) — תימחק.
לחלופין

בסוף פסקה (6) יבוא "מטעמה".

לסעיף 4

ד. שילנסקי, מ. עמאר, מ. וירשובסקי וא. אכנרי
מציעים:

בסעיף קטן (א) —

(1) פסקה (1) תנוסח כך:

"(1) הרב הראשי לישראל, שייבחר בבחירות
ישירות, חשאיות ואישיות באסיפה של רב-
נים ונציגי ציבור (להלן — האסיפה הבר-
חרת)";

(2) בפסקה (2), הסיפה המתחילה במלים "רבני ה-
עיר" — תימחק;

(3) בפסקה (3), המלים "מחציתם ספרדים ומחציתם
אשכנזים" — יימחקו.

ד. שילנסקי מציע:

בסעיף קטן (א) —

(1) בפסקה (2), אחרי "ירושלים" יבוא "חברון
רבתי";

(2) בסוף פסקה (3) יבוא "ובלבד שאינם דיינים לפי
חוק הדיינים, תשט"ו-1955";

אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) הרב הראשי לישראל הוא נשיא המועצה, והוא
יהיה יושבראש בישיבותיה".

א. אכנרי מציע:

בסעיף קטן (א) —

(1) בסוף פסקה (1) כאמור בהסתייגות לעיל יבוא:
"ובלבד שאחרי רב ראשי אשכנזי ייבחר רב
ראשי ספרדי ולהיפך; הרב הראשי הראשון
שייבחר לפי חוק זה יהיה ספרדי";

(2) אחרי פסקה (3) יבוא:

"(3) שני הרבנים המשתייכים לזרם הרפורמי
ושני רבנים המשתייכים לזרם הקונסר-
באטיבי";

מ. פעיל מציע:

בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (1) יבוא:

"(א1) נשיא בית הדין הרבני הגדול";

מ. וירשובסקי מציע :

הסעיף ינוסח כך :

9. הרבנים שבאסיפה הבוחרת יהיו מחציתם אשר כנויים ומחציתם ספרדים, וכך יהיו נציגי הציבור באסיפה הבוחרת; שר הדתות, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, יתקין תקנות הבאות להבטיח הרכב כאמור."

ש. אלוני מציעה :

בסוף הסעיף יבוא "מחציתם נשים ומחציתם גברים".

לסעיף 11

ד. שילנסקי ומ. וירשובסקי מציעים :

בסעיף קטן (א), במקום "הרבנים הראשיים" יבוא "הרב הראשי".

מ. פעיל מציע :

בסעיף קטן (א), במקום "של הרבנים הראשיים ל- ישראל" יבוא "של הרב הראשי לישראל ושל נשיא בית הדין הרבני הגדול".

לסעיף 14

ד. שילנסקי מציע :

בסעיף קטן (ב) המלים "מכל עדה", פעמיים — יימחקו.

מ. עמאר מציע :

(1) במקום סעיף קטן (ב) יבוא :
"(ב) לא יתחום אדם על הצעות ליותר מרב ראשי לישראל אחד."

(2) סעיף קטן (ג) — יימחק.

א. אבנרי מציע :

בסעיף קטן (א), במקום "20" יבוא "10".

לסעיף 15

ד. שילנסקי, מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים :

במקום סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יבוא :
"(א) הרב הראשי לישראל וחבר המועצה ייבחרו בהצבעה נפרדת, במועד אחד ובמקום אחד."

מ. וירשובסקי מציע :

בסוף סעיף קטן (ג) יבוא "אולם אם היה חבר האסיפה הבוחרת מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר, וקיבל קולות במספר שווה לקולות שקיבל מועמד אחר, יופחת קול אחד מהקולות שקיבל".

א. אבנרי מציע :

סעיף קטן (א) — יימחק.

מ. פעיל מציע :

במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול ייבחרו כל אחד בהצבעה נפרדת במקום אחד; קודם ייבחר הרב הראשי לישראל ומיד לאחר היוודע תוצאות הבחירה ייבחר נשיא בית הדין הרבני הגדול."

לסעיף 16

ד. שילנסקי, מ. עמאר, מ. וירשובסקי וא. אבנרי מציעים :

בסעיף קטן (ג), במקום "לרבנים הראשיים" יבוא "לרב הראשי".

לסעיף 7

ד. שילנסקי מציע :

- (1) בפיסקה (2), במקום "14" יבוא : "16";
- (2) בפיסקה (3), במקום "2" יבוא "4";
- (3) בפיסקה (4), במקום "8" יבוא "4";

מ. עמאר מציע :

פיסקה (8) — תימחק.

מ. וירשובסקי מציע :

בסוף פסקה (8) יבוא "שאינם נמנים עם הורם ה- אורתודוכסי".

לחלופין

פיסקה (8) — תימחק.

א. אבנרי מציע :

במקום פסקה (8) יבוא :

"(8) 10 רבנים שייבחרו על-ידי המוסדות המוכ- רים של הורם הרפורמי והורם הקונסרבאטיבי."

ש. אלוני מציעה :

בסוף פסקה (8) יבוא "באישור מרכז השלטון המק- מי".

לסעיף 8

מ. עמאר מציע :

- (1) במקום פסקה (7) יבוא :
"(7) 5 חברי הכנסת שתבחר ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת מבין חבריה;"
- (2) פסקה (8) — תימחק.

מ. וירשובסקי מציע :

בסוף פסקה (8) יבוא "שאינם נמנים עם הורם האורתודוכסי".

לחלופין

פיסקה (8) — תימחק.

א. אבנרי מציע :

במקום פסקה (8) יבוא :

"(8) 10 אנשי ציבור שמינו המוסדות המוכרים של הורם הרפורמי והורם הקונסרבאטיבי."

ש. אלוני מציעה :

בסוף הסעיף תבוא סיפה זו :
"ובלבד שלפחות 50% מהנציגים יהיו נשים".

ג. האוזנר מציע :

- (1) בפיסקה (8), במקום "שמינה שר הדתות" יבוא "שמינתה הממשלה על פי הצעת שר הדתות";
- (2) אחרי פסקה (8) יבוא :
"(9) נציגים של איגוד בתי-הכנסת של הת- נועה המסורתית (הקונסרבאטיביים) ושל בתי-הכנסת של התנועה ליהדות מתקדמת (הרפורמיים) בישראל ;
- (10) 4 נציגי הנהלת הסוכנות היהודית לארץ- ישראל."

לסעיף 9

ד. שילנסקי מציע :

במקום "יהיו מחצית החברים ספרדים ומחציתם אש- כנויים" יבוא "יהיה ייצוג הולם לכל העדות בישראל".

מ. עמאר מציע :

הסעיף יימחק.

א. אכנרי מציע:
בסעיף קטן (ג), במקום "חבר המועצה" יבוא "רב ראשי וחבר המועצה".

מ. פעיל מציע:
בסעיף קטן (א), אחרי "לרב ראשי לישראל" יבוא "או לנשיא בית הדין הרבני הגדול".

אחרי סעיף 23

ד. שילנסקי מציע:
אחרי סעיף 23 יבוא:

"23א. ממכויות ותפקידים לפי חיקוק אחר כל סמכות ותפקיד הנתונים לפי חיקוק אחר לרבנים הראשיים לישראל או לאחד מהם יהיו נתונים לרב הראשי לישראל".

לסעיף 24

מ. פעיל מציע:
אחרי "לרבנות הראשית" יבוא "האורתודוקסית".

לסעיף 25

ד. שילנסקי ומ. וירשובסקי מציעים:
הסעיף ינוסח כך:

"25. בחוק הדיינים, תשט"ו—1955 —

(1) בסעיף 3א, בסוף סעיף קטן (א) יבוא "לא יהיה מועמד לדין מי שאינו תושב ואורח ישראלי";

(2) בסעיף 4, המלים "שני נשיאי מועצת הרבנות הראשית שהם הרבנים הראשיים לישראל", והמלים "הרבנים הראשיים" שבתורת השוליים — יימחקו;

(3) בסעיף 5, אחרי "הדיינים" יבוא "וכן נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(4) בסעיף 6(א), במקום "10" יבוא "9", ובמקום "שני הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "הרב הראשי לישראל";

(5) בסעיף 7(ב), במקום "כל אחד משני הרבנים הראשיים בישראל" יבוא "הרב הראשי לישראל";

(6) בסעיף 8 —

(א) במקום סעיף קטן (א) יבוא:
"א) נשיא בית הדין הרבני הגדול ייבחר בידי ועדת המינויים";

(ב) בסעיף קטן (ד), במקום "הרבנים הראשיים לישראל", פעמיים, יבוא "הרב הראשי לישראל", והסיפה המתחילה במלים "במקום שיש שני רבני עיר" — תימחק;

(7) בסעיף 10, במקום "הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "הרב הראשי לישראל";

(8) בסעיף 23(א), במקום "רשאים הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "רשאי בית הדין הרבני הגדול";

(9) בסעיף 27, במקום "הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "הרב הראשי לישראל".

מ. עמאר מציע:

(1) בפסקה (1)(א), אחרי "חוק" יבוא "מועצת";

א. אכנרי מציע:
בסעיף קטן (א), במקום "עשר" יבוא "חמש".

מ. פעיל מציע:

(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) רב ראשי לישראל, נשיא בית הדין הרבני הגדול וחבר מועצה נבחר יכהנו חמש שנים; תקופת הכהונה תיחשב לפי הלוח העברי".

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי "של רב ראשי לישראל" יבוא "של נשיא בית הדין הרבני הגדול".

(3) בסעיף קטן (ג) במקום "לרבנים הראשיים לישראל" יבוא "לרב הראשי לישראל, לנשיא בית הדין הרבני הגדול".

לסעיף 17

ד. שילנסקי, מ. עמאר, מ. וירשובסקי, א. אכנרי ומ. פעיל מציעים:

למחוק את הסעיף.

לחלופין

מ. וירשובסקי מציע:

סעיף קטן (א), במקום הסיפה המתחילה במלים "הרב הראשי לישראל" יבוא "הרב הראשי לישראל המשמש בתפקיד נשיא בית הדין הרבני הגדול לא יפעל בתפקידים ולא ישמש בסמכויות המוקנים על פי דין או על פי המקובל למועצה או לנשיאה".

לסעיף 18

מ. פעיל מציע:

אחרי "רב ראשי לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

לסעיף 19

מ. עמאר מציע:

במקום "שר הדתות רשאי" יבוא "המועצה רשאית".

מ. פעיל מציע:

אחרי "מרב ראשי לישראל" יבוא "מנשיא בית הדין הרבני הגדול".

לסעיף 21

ד. שילנסקי, מ. עמאר ומ. וירשובסקי מציעים:

בסעיף קטן (א), המלים "מאותה עדה, ספרדי או אשכנזי" — יימחקו.

לסעיף 23

ד. שילנסקי וא. אכנרי מציעים:

סעיף קטן (א) — יימחק.

ד. שילנסקי מציע:

בסעיף קטן (ג) במקום "למדינת ישראל" יבוא "לעם ישראל ולמדינת ישראל".

מ. עמאר, מ. וירשובסקי, ג. האוזנר, ש. אלוני וא. אכנרי מציעים:

בסעיף קטן (א), אחרי "למדינת ישראל" יבוא "ולחוקיה".

לחלופין

מ. וירשובסקי מציע:

סעיף קטן (ג) יימחק.

הראשי לישראל.

לסעיף 30

ד. שילנסקי מציע:
הסעיף ינוסח כך:

"30. הוראות מעבר

הבחירות הראשונות לפי חוק זה ייערכו תוך שישה חודשים מיום קבלת חוק זה, במועד שיקבע שר הדתות, ותוקף כהונת מועצת הרבנות הראשית ושני הרבנים הראשיים לישראל המכהנים בתפקידם ערב קבלת חוק זה יוארך עד לקיום הבחירות לפי סעיף זה."

לסעיף 31

מ. פעיל מציע:

במקום "ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת" יבוא "ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת".

(2) בפסקה (1), פסקת משנה (ב) — תימחק.

(3) בפסקה (2), במקום "בהתייעצות עם" יבוא "בהסכמת".

א. אכנרי מציע:

(1) בפסקה (א)(1), המלים "שנקבע לכך לפי חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ס—1980" — יימחקו;

(2) בפסקה (1), פסקת משנה (ב) תימחק;

(3) בפסקאות (2) ו-(3), במקום "נשיא בית הדין הרבני הגדול" יבוא "רב ראשי לישראל".

לסעיף 27

א. אכנרי מציע:

במקום "נשיא בית הדין הרבני הגדול" יבוא "הרב הראשי לישראל".

לסעיף 28

א. אכנרי מציע:

במקום "נשיא בית הדין הרבני הגדול" יבוא "הרב

ז. הודעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא

תכנית קיבוצית לערי פיתוח סעיף ד(2) *

בבית-החולים צפת וימשוך רופאים מומחים ומתמחים תוך הכרת המועצה המדעית במחלקות אלה כמתאימות להת- מחות מלאה במקצועות הנ"ל.

בית-החולים פוריה

נעשית פעולת אירגון מחדש של בית-החולים תוך הכנסת שינויים פרסונאליים וחיווק המחלקות היסודיות של בית-החולים. במקביל נעשות פעולות להעברת כל מיטות בית-החולים למבנה אבן. לצורך כך תיבנה קומה נוספת מעל בניין הילודות הנמצא בשלבי סיום בנייתו. לקומה זו תועבר מחלקת הילדים ומחלקת כירורגית. גם יחידת הדיאליזה תעבור מצריף לשטח שאוחר בבניין זה. נעשו הסדרים לפתיחת מחלקת גריאטרית חדשה בת 16 מיטות. הושג הסכם לשיתוף פעולה עם בית-החולים עפולה בתחום האורולוגיה והעיניים וכן נעשו הסכמים עם בית- חולים צפת ובית-החולים רמב"ם לצורך שליחת יועצים מומחים בתחומים: נוירולוגיה, גסטרואנטרולוגיה, ריאות, קארדיולוגיה, א.א.ג, המאטולוגיה, עור ואנדוקרינולוגיה. בכך יחול שיפור ניכר ברמת השירות והטיפול הרפואי הניתן לתושבי האזור וימנע מהם טיטולים מיותרים לבתי-החולים מרוחקים ממקום מגוריהם.

יש לציין שכל זה נעשה בזמן של מצוקה תקציבית קשה ותוך הפגנת משאבים ותקנים מבתי-החולים מרכזיים לבתי-החולים טריפריים.

בברכה,

אליעזר שוסטק
שר הבריאות

לכבוד

יושב-ראש הכנסת

הכנסת

ירושלים

נכבדי,

הנדון: מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא

תכנית קיבוצית לערי פיתוח סעיף ד(2)

משרד הבריאות, מתוך הכרה בחשיבות העניין, עושה להרחבת השירותים בבתי-החולים הפריפריים ושיפוצם:

בית-החולים נהריה

תוספת 36 מיטות חדשות, כולל ציודן המשקי, הרפואי וכוח-אדם מתאים. הקצאת 4.5 מיליון לירות לרכישת ציוד רפואי חדש. שיפוץ חדר המיון, השלמת תיכנון בניית חדר מיון ומעבדות חדשות בשנת התקציב 1980/81. נעודשים הקרובים (פברואר—מארכ 1980) תסי- תיים בנייתו של מבנה חדש ליחידה לדיאליזה, דבר שי- יביא להקלה רבה בתנאי שירות זה לאזור.

בתי-החולים צפת

פתיחת מחלקת גריאטרית חדשה וכן מחלקת פסיכיא- טרית. הרחבת השירות הריאתי באזור תוך שילוב התח- נות למניעת מחלות ריאה עם מחלקת הריאות של בית- החולים. נעשתה תכנית מפורטת לשילוב מחלקות שונות בבתי-החולים עם מחלקות מקבילות בבתי-החולים מרכזיים (רוטשילד, רמב"ם) תוך הקצאת משאבים ותקנים מיוחדים למטרה זו. כבר נעשה שילוב כזה בין המחלקות האזורי- לוגיות והאורטופדיות עם בית-החולים רוטשילד בחיפה. הדבר יביא להעלאת הרמה הרפואית במחלקות אלה

1. REPORT - This is the document that you will submit to the
 2. REPORT - This is the document that you will submit to the
 3. REPORT - This is the document that you will submit to the

[illegible]